

GORLLEWIN CYMRU A'R CYMOEDD

CRONFA DATBLYGU RHANBARTHOL EWROP

RHAGLEN WEITHREDOL

CCI	2014UK16RFOP005
Teitl	Y Deyrnas Unedig - ERDF Gorllewin Cymru a'r Cymoedd
Fersiwn	1.2
Blwyddyn gyntaf	2014
Blwyddyn olaf	2020
Yn gymwys o	01 Ionawr 2014
Yn gymwys tan	31 Rhagfyr 2023
Rhif penderfyniad EC	
Dyddiad penderfynu EC	
Rhif diwygio penderfyniad MS	
Dyddiad diwygio penderfyniad MS	
Dyddiad dod i rym diwygio penderfyniad MS	
Rhanbarthau NUTS a gwmpesir gan y rhaglen weithredol	UKL1 - Gorllewin Cymru a'r Cymoedd

Cynnwys

(Cyfeirnod: Erthygl 27(1) a phwynt (a) o is-baragraff cyntaf Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013 Senedd Ewrop a'r Cyngor).....	4
ADRAN 2. ECHEL AU BLAENORIAETH.....	50
ECHEL BLAENORIAETH 1: Ymchwil ac Arloesedd.....	51
ECHEL BLAENORIAETH 2: Cystadleurwydd BBaCh	73
ECHEL BLAENORIAETH 3: Ynni Adnewyddadwy ac Effeithlonrwydd Ynni	103
ECHEL BLAENORIAETH 4: Cysylltedd a Datblygu Trefol	122
ECHEL BLAENORIAETH 5: Cymorth Technegol.....	150
ADRAN 3: CYNLLUN ARIANNU	161
3.1 Dyraniadau ariannol o bob cronfa a symiau ar gyfer cronfa perfformiad wrth gefn	163
3.2 Cyfanswm y dyraniad ariannol yn ôl cronfa a chydariannu cenedlaethol (EUR)	165
ADRAN 4: DULL INTEGREDIG O GYFLAWNI GWAITH DATBLYGU TIRIOGAETHOL.....	177
(Cyfeirnod: Erthygl 96(3) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013).....	177
ADRAN 5: ANGHENION PENODOL ARDALOEDD DAEARYDDOL Y MAE TLODI YN EFFEITHIO ARNYNT FWYAF NEU GRWPIAU TARGED SY'N WYNEBU RISG O WAHANIAETHU NEU ALLGÂU CYMDEITHASOL (LLE BO'N BRIODOL)	185
(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(4) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013).....	185
ADRAN 6: ANGHENION PENODOL ARDALOEDD DAEARYDDOL SY'N DIODDEF DIFFYGION NATURIOL NEU DDEMOGRAFFIG DIFRIFOL A PHARHAOL (LLE BO'N BRIODOL).....	191
(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(4) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)	191
ADRAN 7: AWDURDODAU A CHYRFF SY'N GYFRIFOL AM REOLI AC ARCHWILIO PARTNERIAID PERTHNASOL YNGHYD Â'U RÔL.....	193
(Cyfeirnod: Erthygl 96(5) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013).....	193
7.2 Cynnwys partneriaid perthnasol	194
ADRAN 8: CYDGYSYLLTU RHWNG Y CRONFEYDD, EAFRD, EMFF AC OFFERYNNAU'R UNDEB AC ARIANNU CENEDLAETHOL ERAILL, AC Â'R EIB.....	201
(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(6) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013).....	201
ADRAN 9: AMODAU EX-ANTE	209
(Cyfeirnod: pwynt (b) o Erthygl 96(6) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)	209
ADRAN 10: LLEIHAU BAICH GWEINYDDOL BUDDIOLWYR.....	237
(Cyfeirnod: pwynt (c) o Erthygl 96(6) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013).....	237

ADRAN 11: EGWYDDORION LLORWEDDOL	240
(Cyfeirnod: Erthygl 96(7) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013).....	240
ADRAN 12: ELFENNAU AR WAHÂN.....	248

**ADRAN 1 STRATEGAETH AR GYFER CYFRANIAD Y RHAGLEN WEITHREDOL
AT STRATEGAETH YR UNDEB AR GYFER TWF DEALLUS, CYNALIADWY A
CHYNHWYSOL A CHYFLAWNI CYDLYNIANT DARBODUS, CYMDEITHASOL A
THIRIOGAETHOL**

(Cyfeirnod: Erthygl 27(1) a phwynt (a) o is-baragraff cyntaf Erthygl 96(2) o Reoliad
(UE) Rhif 1303/2013 Senedd Ewrop a'r Cyngor)

1.1 Strategaeth ar gyfer cyfraniad y rhaglen weithredol at strategaeth yr Undeb ar gyfer twf deallus, cynaliadwy a chynhwysol a chyflawni cydlyniant darbodus, cymdeithasol a thiriogaethol

1.1.1 Disgrifiad o strategaeth y rhaglen weithredol ar gyfer cyfrannu at gyflawni strategaeth yr Undeb ar gyfer twf deallus, cynaliadwy a chynhwysol a chyflawni cydlyniant darbodus, cymdeithasol a thiriogaethol.

Cyflwyniad

1. Rhydd yr adran hon y cyfiawnhad dros gynnwys yr Echelau Blaenoriaeth a'r amcanion, camau gweithredu a chanlyniadau disgwylidig penodol a ddisgrifir yn Adran 2. Mae'n adeiladu ar y dadansoddiad o wahaniaethau, anghenion a photensial am dwf a'r rhesymeg dros ddethol Amcanion Thematig a gynhwysir yng Nghytundeb Partneriaeth y DU; yn arbennig y dadansoddiad a'r rhesymeg sy'n benodol i Gymru a amlinellir yn y Bennod ar Gymru.
2. Mae'r Cytundeb Partneriaeth eisoes wedi ystyried cysylltiadau â'r Argymhellion sy'n Benodol i Wledydd y DU a Phapur Sefyllfa'r Comisiwn ar y DU wrth bennu cyfiawnhad dros ddethol y prif Amcanion Thematig.
3. Bydd pob Amcan Blaenoriaeth a Phenodol yn y rhaglen hon yn cyfrannu mewn rhyw ffordd at dwf deallus, cynaliadwy a chynhwysol, ynghyd â chydlyniant darbodus, cymdeithasol a thiriogaethol. Mae'r rhaglen yn anelu at helpu i fynd i'r afael â gwendidau hirsefydledig yn economi'r rhanbarth, tra'n adeiladu ar gryfderau tiriogaethol. Nid yw cydlyniant darbodus, cymdeithasol a thiriogaethol (a wneir mewn ffordd ddeallus, gynaliadwy a chynhwysol) yn annibynnol ar ei gilydd a dylent gael eu hategu gan yr holl Flaenoriaethau, Amcanion Penodol a gweithrediadau a gefnogir. Er enghraifft:
 - Cydlyniant darbodus: targedu gwahaniaethau mewn cynhyrchiant ac arloesedd, gan gynyddu adnoddau ymchwil mewn meysydd sy'n gryf yn diriogaethol a gwella natur gystadleuol a deniadol tiriogaethau drwy well cysylltedd, a thrwy hynny gynnal busnesau twf a gweithwyr medrus.
 - Cydlyniant cymdeithasol: gwella cysylltiadau rhwng marchnadoedd llafur lleol sydd â symudedd isel i gyflogaeth a chanolfannau trefol, gan gysylltu cymorth busnes wedi'i dargedu â buddsoddiad mewn sgiliau a gwella natur ddeniadol meysydd ar gyfer mewnfuddsoddi gan gefnogi swyddi lleol (e.e. Ymchwil, Datblygu ac Arloesedd, Carbon Isel).
 - Cydlyniant tiriogaethol: targedu meysydd cryf neu lle gwelir gallu yn dod i'r amlwg, gan gynnwys drwy wella hygyrchedd meysydd mwy amgylchol a meithrin potensial gwirioneddol yn y meysydd hynny (e.e. ynni morol). Sicrhau bod symudedd a swyddi lleol yn cael eu hystyried ym mhob gweithrediad.
4. Caiff rhaglen ERDF ei llywio gan ffocws pendant ar fuddsoddiadau a all gyfrannu at greu swyddi cynaliadwy a thwf economaidd, gan grynodi adnoddau yn y

meysydd hynny lle gellir cael yr effaith fwyaf. Nid yw ffocws ar swyddi cynaliadwy a thwf yn golygu bod twf economaidd yn digwydd ar draul yr amgylchedd neu'r tlotaf a'r mwyaf agored i niwed; twf economaidd sy'n mynd ati'n briodol i ystyried ac ymgorffori cyfleoedd cymdeithasol ac amgylcheddol, gan adlewyrchu'n llawn brif egwyddor drefniadol Datblygu Cynaliadwy Llywodraeth Cymru¹.

5. Mae ein dull o fuddsoddi yn anelu at ystyried y cyd-destun buddsoddi ehangach, gan amlinellu'r rôl benodol y gall y rhaglen ei chwarae i ddatgelu cyfleoedd ar gyfer twf economaidd ochr yn ochr â buddsoddiadau (llawer mwy o bosibl) y sector preifat, y sector cyhoeddus a'r trydydd sector. Felly, nid yw'r rhaglen hon yn ceisio datrys y problemau a nodwyd ar eu pen eu hunain, ond mae'n ceisio gwella'r amodau i'r buddsoddiad ehangach hwnnw ddigwydd gan eraill, yn arbennig y sector preifat. Mae'n anelu at wneud hyn drwy fynd i'r afael â rhai o'r anawsterau a'r rhwystrau i dwf a helpu i ddileu'r risg sy'n gysylltiedig â chyfleoedd buddsoddi.
6. Mae'r rhaglen wedi'i chynllunio i gyflawni twf a chefnogi swyddi yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd tra'n cefnogi amcanion allweddol polisi Cydlyniant yr UE drwy ychwanegu gwerth a pheidio â chael effaith andwyol ar economïau rhanbarthol eraill. Yn fwy penodol, lle mae deddfwriaeth Cronfa yn caniatáu i fusnesau mawr dderbyn cyfraniad gan y Cronfeydd, ni chaiff y fath hyblygrwydd ei ddefnyddio i gefnogi buddsoddiadau sy'n arwain at symud nifer sylweddol o swyddi i Orllewin Cymru a'r Cymoedd o leoliadau presennol yn yr Undeb.
7. Lle caiff cronfeydd ESI eu gwario ar ffurf consesiynau / contractau cyhoeddus, bydd yr Awdurdod Rheoli - ac unrhyw Gorff Canol lle bo'n gymwys - yn ei gwneud yn ofynnol i fuddiolwyr barchu'n llawn reolau caffael cyhoeddus yr UE ac yn arbennig: (i) Cyfarwydddebau 2004/18/EC a 2004/17/EC; (ii) Cyfarwydddebau 2014/23/EU, 2014/24/EU a 2014/25/EU unwaith y'u trosir yn ddeddfwriaeth y Deyrnas Unedig; (iii) Cyfarwydddebau 89/665/EEC a 92/13/EEC; a (iv) yr egwyddorion caffael cyhoeddus cyffredinol sy'n deillio o'r Cytundeb ar Weithrediad yr UE. Hysbysir ymgeiswyr a buddiolwyr am y gofyniad sylfaenol hwn drwy gytundebau dyfarnu grant a rheolau a dogfennau canllaw cymhwysedd cenedlaethol, a ategir gan hyfforddiant a chymorth lle bo angen.

Echel Blaenoriaeth 1: Ymchwil ac Arloesedd

8. Rhoddir dadansoddiad a chrynodeb lefel uchel o anghenion a chyfleoedd allweddol sy'n arwain at ddethol yr Echel Blaenoriaeth hon yn Adrannau 1.1 ac 1.3 o'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU.
9. Mae *Gwyddoniaeth i Gymru*² ac *Arloesi Cymru*³ (sydd, gyda'i gilydd, yn ffurfio Strategaeth **Arbenigo Craff** Cymru) yn darparu ffocws polisi clir ar gyfer y

¹ I weld: *Cymru'n Un: Cenedl Un Blaned*, Cynllun Datblygu Cynaliadwy i Gymru (<http://wales.gov.uk/topics/sustainabledevelopment/publications/onewalesoneplanet/>); a Phapur Gwyn sy'n nodi cynigion ar gyfer bil Datblygu Cynaliadwy (<http://wales.gov.uk/consultations/sustainabledevelopment/sdwhitepaper/>)

² *Gwyddoniaeth i Gymru*:

<http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/csaw/publications/130319sfw/?lang=cy>

³ *Arloesi Cymru*: <http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/innovation/innovation-strategy-wales/?lang=cy>

flaenoriaeth hon. Pwysleisiant yr angen i hyrwyddo arloesedd ledled Cymru ac ym mhob sector o'r economi, meithrin gallu ac adnoddau a hyrwyddo rhagoriaeth ym meysydd ymchwil ac arloesedd, a cheisio cyfleoedd rhyngwladol a digidol newydd. Mae'r strategaeth hefyd yn amlinellu meysydd arbenigedd a all ddarparu ffocws ar gyfer buddsoddiadau a datblygu rhagoriaeth a chlystyrau. Trefnir y rhain yn fras o dan y penawdau meysydd 'Her Fawr', sy'n gyson â blaenoriaethau polisi'r DU a'r UE:

- **Gwyddorau Bywyd ac Iechyd** (er enghraifft cofnodion data Cleifion, Gwella clwyfau, e-iechyd neu ymchwil bôn-gelloedd);
 - **Uwch Beirianeg a Deunyddiau** (e.e. Ffotoneg, Cynnal a Chadw Atgyweirio a Thrawsnewid yn y sector awyrofod);
 - **Carbon Isel, Ynni a'r Amgylchedd** (e.e. Byw yn glyfar, arloesedd amgylcheddol, neu Ynni carbon isel).
 - Mae pwysigrwydd **TGCh a'r Economi Ddigidol** hefyd yn cael ei gydnabod fel maes galluogi allweddol (e.e. ymddiriedaeth a diogelwch a thrwy ddatblygu seilwaith galluogi o'r radd flaenaf).
10. Rhoddir rhagor o enghreifftiau o arbenigo craff yn y bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU. Er mwyn cefnogi rhagoriaeth ymchwil yn y meysydd hyn mae timau 'Sêr Cymru' a Rhwydweithiau Ymchwil Cenedlaethol newydd yn anelu at wella perfformiad ymchwil Cymru drwy dargedu buddsoddiad, cefnogi seilwaith a denu doniau ymchwil o'r radd flaenaf. Mae *Arloesi Cymru* hefyd yn anelu at ganolbwyntio cryn fuddsoddiad mewn meysydd Arbenigo Craff.
11. Mae'r Heriau Mawr yn cydnabod pwysigrwydd **ateb heriau cymdeithasol er mwyn cyflawni twf economaidd cytbwys, cynaliadwy a chynhwysol**. Hefyd, ceisir cyflawni cydlyniant tiriogaethol drwy gefnogi meysydd arbenigedd presennol a datblygol, fel clystyrau. Dangosir y cyfraniad y gall buddsoddi mewn ymchwil ac arloesedd ei wneud i ddatblygu cynaliadwy gwirioneddol yn y cyfleoedd ar gyfer **twf gwyrdd** a'r newid i economi Carbon isel. Nodwyd bod twf gwyrdd yn cynnig cyfleoedd sylweddol i sicrhau twf a swyddi yn y dyfodol.
12. Mae **buddsoddiad mewn ymchwil a datblygu yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd** (GCa'rC) yn llawer is na'r DU gyfan (0.96% o GYC yn 2011 o gymharu ag 1.79%)⁴, a hyd yn oed ymhellach ar ei hôl hi o gymharu â'r rhanbarthau sy'n perfformio orau yn yr UE. Mae'r lefelau is a geir ledled Cymru o gymharu â'r rhanbarthau hyn yn adlewyrchu'r ffaith bod llai o sefydliadau o'r radd flaenaf a chlystyrau arbenigedd a llai o fusnesau sy'n canolbwyntio ar ymchwil a datblygu, ond ceir hefyd y potensial i gyflawni mwy o ymchwil a datblygu ac arloesedd yng Nghymru gan y busnesau rhyngwladol hynny sy'n canolbwyntio ar ymchwil a datblygu ac sydd â phresenoldeb yng Nghymru.
13. Mae dangos arbenigedd ym maes ymchwil a chael gafael ar **arian ymchwil cystadleuol** yn denu busnesau, sydd yn ei dro yn gallu cefnogi'r gwaith o greu clystyrau arbenigol. Mae *Gwyddoniaeth i Gymru* yn amlygu'r angen i gynyddu ein cyfran o gyllid gan Gyngor Ymchwil y DU o 3.3 y cant yn 2009/10 i 5 y cant (gan adlewyrchu cyfran poblogaeth Cymru yn y DU). Yn 2011, dim ond ychydig dros

⁴ Gross domestic expenditure on research and development (GERD) SYG

2% o gyllid Rhaglen Fframwaith 7 i'r DU a ddenodd Cymru⁵, er y dylid nodi i gyfran sylweddol o hyn gael ei sicrhau gan sefydliadau yn Nwyrain Cymru, fel Prifysgol Caerdydd; cryfder y gellid manteisio arno'n fwy gan sefydliadau yn Nwyrain Cymru. Mae *Arloesi Cymru* hefyd yn cydnabod bod angen i Gymru chwarae mwy o ran yn system arloesi ehangach y DU ac Ewrop; nodir Cymru fel Dilynwr Arloesedd⁶ sy'n gryfder yng nghyd-destun yr UE, ond yn her mewn perthynas â'r perfformwyr gorau yn y DU ac Ewrop.

14. Mae **rhwystrau i gael gafael ar arian cystadleuol** yn ymwneud â gallu ac adnoddau sefydliadau presennol yng Nghymru o ran cyfleusterau, cyfarpar, rhagoriaeth ymchwil ac ymchwilwyr a diffyg llwyddiant blaenorol. Ymhlith y rhwystrau eraill mae diffyg cyllid ac arbenigedd technegol i baratoi cynigion, chwilio'r gorwel a phartneriaid / rhwydweithiau rhyngwladol.
15. Wrth i arian cystadleuol gael ei sicrhau ac wrth i bartneriaethau ddatblygu dylai **creu clystyrau** fod yn nod allweddol, gan adeiladu ar gryfderau presennol, sy'n dwyn ynghyd sefydliadau ymchwil â busnesau bach a mawr⁷. Gall arddangos rhagoriaeth ymchwil ddenu buddsoddiadau gan fusnesau, sef y cyfrwng i drawsnewid yr ardal hon. Nid yw'r broses hon yn un gyflym, ond mae'n amlwg bod cynnydd yn cael ei wneud yng Nghymru gyda mwy o gydweithredu diwydiannol a mwy o fuddsoddiad preifat mewn ymchwil a datblygu ac arloesedd yng Nghymru.
16. Mae **buddsoddiad y sector preifat mewn ymchwil** yng Nghymru yn amrywio yn amodol ar raglenni buddsoddi nifer fach o fusnesau. Ar y cyfan, mae buddsoddiad y sector preifat mewn Ymchwil yng Nghymru wedi bod yn cynyddu (mewn gwerth arian parod ac fel canran o GYC Cymru). Nid oes gan Gymru lawer o gwmnïau sy'n canolbwyntio ar ymchwil sydd â chanolfannau ymchwil yng Nghymru ac yn aml mae gan glystyrau llwyddiannus ledled yr UE gwmnïau mawr sy'n canolbwyntio ar ymchwil, sy'n helpu i gefnogi cadwyni cyflenwi amrywiol⁸. Ceir arwyddion bod hyn yn newid wrth i glystyrau mewn sectorau allweddol gael eu datblygu a chânt eu hatgyfnerthu drwy'r Rhwydweithiau Ymchwil Cenedlaethol.
17. Cafodd nifer fach o fuddsoddiadau sylweddol mewn **seilwaith ymchwil a datblygu** eu gwneud o dan raglen ERDF 2007-2013⁹, gan gynyddu argaeledd cyfleusterau sy'n addas ar gyfer ymchwil hynod arbenigol yn ogystal â deori busnesau fesul 10,000 metr sgwâr. Bydd y Flaenoriaeth hon ond yn ceisio cynyddu'r seilwaith ymchwil arbenigol lle y gall ddangos yn glir y gwnaiff gynyddu gallu ac adnoddau i ymgymryd ag ymchwil o'r radd flaenaf, annog

⁵ Cyfranogiad Cymru mewn rhaglenni ymchwil, arloesi a dysgu gydol oes yr Undeb Ewropeaidd, Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Pwyllgor Materion Ewropeaidd ac Allanol (Chwefror 2011)

⁶ *Innovation Union Scoreboard 2013*, Hugo Hollanders a Nordine Es-Sadki, (UNU-MERIT), ar gyfer y Comisiwn Ewropeaidd

⁷ Mae hyn yn elfen allweddol o arbenigo craff. Er enghraifft: *Policy Instruments for RIS3 Clusters*, Jaime del Castillo, Belen Barroeta a Jonatan Paton, 2012. Ar gael yn:

<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/links>

⁸ Amlygir nifer o astudiaethau achos yn *An analysis of the effects of Structural Funds support for Research, Technological Development and Innovation 2000-2010* (2011)

⁹ Er enghraifft Sefydliad Gwyddorau Bywyd 2, y Ganolfan Nano-iechyd, Canolfan y Celfyddydau ac Arloesedd

mewnfuddsoddi a datblygu gallu presennol a gallu sy'n dod i'r amlwg¹⁰. Cefnogir buddsoddiadau mewn seilwaith ymchwil a datblygu gan yr ERDF ar yr amod eu bod yn unol â'r strategaeth arbenigo craff a bod canlyniadau'r ymchwil yn helpu datblygiad economaidd y rhanbarth.

18. Dywed busnesau Cymreig eu bod yn gwneud cyfraniad cymharol uchel at **weithgareddau arloesol** o gymharu â rhannau eraill o'r DU¹¹, ond cydnabyddir bod angen meithrin gwell dealltwriaeth o'n cryfderau ym maes arloesedd er mwyn meithrin gwell dealltwriaeth o'r cryfderau ym maes arloesedd er mwyn cyflawni Arbenigo Craff¹² gwirioneddol.
19. Yn ôl Arolwg Arloesedd y DU¹³ dim ond 15% o **fusnesau sy'n ymwneud ag arloesedd sy'n cydweithredu â phrifysgolion** yn y DU er bod data HEBCIS¹⁴ yn dynodi system trosglwyddo gwybodaeth effeithiol sydd wedi'i datblygu'n dda rhwng AU a busnesau. Awgryma hyn fod lle i wella cydweithredu ymhellach, yn enwedig gyda'r nod o fasnacheiddio. Mae hyn yn hynod wir o ystyried bod *Arloesi Cymru* yn cydnabod bod pocedi o arbenigedd o'r radd flaenaf yn bodoli mewn academia mewn meysydd â photensial masnachol, er nad ydynt yn fyd-eang a bod cyfle i adeiladu ar arfer gorau presennol wrth fasnacheiddio ymchwil a datblygu.
20. Erys rhwystrau sylweddol i **fasnacheiddio ym maes ymchwil a datblygu**. Mae Gwyddoniaeth i Gymru yn cydnabod y wyddoniaeth o'r radd flaenaf a gyflawnir yng Nghymru, yn enwedig ym meysydd yr Her Fawr, ond nododd hefyd
"fod BBaChau (busnesau bach a chanolig) ac unigolion yn aml yn cael cryn drafferth wrth geisio dangos i gyllidwyr posibl y prawf o gysyniad ar gyfer syniad, techneg neu [gynnyrch] y maent am ei ddatblygu [ac] Yn aml mae angen dangos profiad a chymhwysedd drwy astudiaeth prawf o gysyniad ar gyfer...[g]alwadau cystadleuol. "
21. Mae rheoliadau ERDF yn galw am ganolbwyntio ar y **newid i economi Carbon isel** ac, fel un o dri maes Her Fawr a nodir yn strategaeth Arbenigo Craff Cymru, mae'n cynnig cyfle penodol yng Nghymru, yn enwedig o ystyried yr arbenigedd datblygol mewn meysydd arbenigol allweddol. Amcangyfrifwyd bod y sector Nwyddau a Gwasanaethau Carbon Isel ac Amgylcheddol yng Nghymru gwerth

¹⁰ Er enghraifft y rhai a nodwyd yn *Gwyddoniaeth i Gymru ac Arloesi Cymru* (gyda'i gilydd Strategaeth Arbenigo Craff Cymru) fel meysydd â chryfderau presennol a chryfderau sy'n dod i'r amlwg (e.e. ymchwil bôn-gelloedd yn ardal Caerdydd neu ymchwil amaethyddol yn Aberystwyth).

¹¹ *UK Innovation Survey 2011 (2012)*, Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau'r DU (BIS)

¹² *Arloesi Cymru (2013)*, Llywodraeth Cymru)

¹³ *UK Innovation Survey 2011 (2012)*, BIS

¹⁴ *Higher education-business and community interaction survey 2011-12 (2013)*, HEFCE

dros £5.5bn mewn gwerthiannau yn 2010/11, gan gyflogi ymhell dros 40,000 o bobl, a disgwylir i'r sector barhau i dyfu¹⁵ a cheir peth arbenigedd yn barod mewn amrywiaeth o feysydd a amlygir o dan Arbenigo Craff Cymru¹⁶. Mae Cymru yn cael budd o gryn arbenigedd academaidd wrth ddatblygu ac integreiddio technolegau Carbon isel, er enghraifft yn y Ganolfan Amlen Adeiladu Gynaliadwy yn Sir y Fflint (Dwyrain Cymru).

22. Mae **technolegau ynni adnewyddadwy** (e.e. gwynt ar y tir ac ar y môr, ffotofoltäig, biomas ac ati) eisoes yn fwy aeddfed ac yn sectorau twf allweddol (er enghraifft ceir bellach nifer o araeau gwynt ar y môr ar hyd arfordir Cymru). Er mwyn gwireddu buddiannau'r rhain a buddsoddiadau mawr eraill yn ardal y rhaglen mae angen ystyried p'un a ellir gwneud buddsoddiad er mwyn helpu i achub ar gyfleoedd gweithgynhyrchu, gweithredu a chynnal a chadw newydd ym maes y rhaglen, er enghraifft drwy ymchwil ac arloesedd i leihau costau defnydd a chynnal a chadw a dangos technolegau mwy newydd ac arloesol.

23. Disgwylir i'r flaenoriaeth hon weithio'n agos gyda chyflawni *Gwyddoniaeth i Gymru ac Arloesi Cymru*, sy'n ceisio mynd i'r afael â **nifer o heriau ychwanegol yn economi Cymru**. Er enghraifft, ateb yr heriau sy'n gysylltiedig ag adnoddau ym maes ymchwil sylfaenol a denu timau ymchwil o'r radd flaenaf, ac mae rhaglen *Sêr Cymru* (rhan allweddol o *Gwyddoniaeth i Gymru*) yn datblygu'r rhagoriaeth ymchwil o'r radd flaenaf honno drwy ddod â thimau ymchwil o'r radd flaenaf i Gymru. Ymdrinnir ag arloesedd yn y sector cyhoeddus, ac yn arbennig arloesedd wrth ddefnyddio cyllidebau sector cyhoeddus sylweddol, drwy gyflawni *Arloesi Cymru* sydd â phwyslais penodol ar arloesedd drwy gaffael yn y sector cyhoeddus. Cynllunnir mentrau hefyd i ddefnyddio'r sector cyhoeddus yng Nghymru fel man i brofi arloesedd, yn enwedig arloesedd cymdeithasol. Gwneir mwy o ymdrechion hefyd i ddenu ffynonellau cyllid ychwanegol i Gymru er mwyn cefnogi nodau ymchwil ac arloesedd (e.e. Horizon 2020, Cynghorau Ymchwil y DU, Bwrdd Technoleg a Strategaeth), gan gynnwys drwy annog a helpu rhanddeiliaid yng Nghymru i gael gafael ar y ffynonellau cyllid hynny.

Crynodeb o'r cyfiawnhad dros Ddethol Blaenoriaethau Buddsoddi a nodi Amcanion Penodol

ATH / BF	Anghenion	Cyfleoedd Twf	Amcan Penodol (AP)
(1) / (1a)	<ul style="list-style-type: none"> • Hyrwyddo arloesedd ym mhob sector • Cynyddu capasiti (gan gynnwys cyfleusterau a seilwaith) a hyrwyddo rhagoriaeth ym maes ymchwil ac arloesedd • Ceisio cyfleoedd 	<ul style="list-style-type: none"> • Arbenigo yn un o'r meysydd Her Fawr, gan gynnwys ardaloedd carbon isel • Rhai canolfannau rhagoriaeth a gwella capasiti • Clystyrau arbenigedd 	(1.1) Gwella llwyddiant sefydliadau ymchwil yng Nghymru yn denu cyllid ymchwil cystadleuol a phreifat

¹⁵ *Low carbon and environmental goods and services (LCEGS) report (2011 to 2012)*, Adran Busnes Arloesedd a Sgiliau'r DU, 18 Gorffennaf 2013

¹⁶ Er enghraifft byw craff, effeithlonrwydd ynni, adeiladau cynaliadwy, rheoli cynydu ac ati

	<p>rhyngwladol a digidol newydd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mwy o fuddsoddiad gan fusnesau preifat mewn Ymchwil, Datblygu ac Arloesedd • Sicrhau mwy o arian cystadleuol • Aros yn gystadleuol mewn marchnadoedd sy'n tyfu, yn enwedig mewn perthynas â newid i economi Carbon Isel 	<p>presennol a rhai sy'n dod i'r amlwg</p> <ul style="list-style-type: none"> • Twf gwyrdd fel cyfle sylweddol i sicrhau twf a swyddi yn y dyfodol • Manteisio ar gryfderau gallu presennol (e.e. Prifysgol Caerdydd) a system arloesi'r DU yn ei chyfanrwydd yn well • Cynyddu cydweithredu diwydiannol a buddsoddi preifat mewn Ymchwil, Datblygu ac Arloesedd yng Nghymru 	
(1) / (1b)	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu diwylliant arloesi ac ehangu'r cwmpas er mwyn cynnwys amrywiaeth o sectorau arbenigo craff, nid dim ond rhai technolegol neu wyddonol • Mwy o gynhyrchion llwyddiannus yn cael eu lansio yng Nghymru • Mwy o fuddiannau i fusnesau yng Nghymru • Cymorth i sicrhau bod syniadau / cynhyrchion yn barod am fuddsoddiad (prawf cysyniad) • Angen i fwy o fusnesau sy'n ymwneud ag arloesedd gydweithredu â phrifysgolion • Parhau'n gystadleuol mewn marchnad carbon isel sy'n tyfu 	<ul style="list-style-type: none"> • Hanes o arloesi a lefelau arloesi cymharol uchel gan BBaChau yng Nghymru • Arloesedd fel ffactor sy'n sbarduno gwelliannau mewn cynhyrchiant • Yn system trosglwyddo gwybodaeth effeithiol sydd wedi'i datblygu'n dda rhwng AU a busnesau • Mae arbenigedd a chlystyrau yn rhoi cyfle i wireddu buddiannau yn ardal y rhaglen, gan gynnwys yn y sectorau ynni a'r amgylchedd a charbon isel • Gallai adnoddau Uwch Weithgynhyrchu a deunyddiau helpu i gynnal prosesau masnachol • Asedau fel Sefydliad Ymchwil Carbon Isel ac eraill • Twf gwyrdd yn gyfle sylweddol i sicrhau twf a swyddi yn y dyfodol ac arbenigeddau yn dod i'r amlwg yn y sectorau Carbon Isel Ynni a'r Amgylchedd 	(1.3) Cynyddu cyfraddau trosi llwyddiannus prosesau ymchwil ac arloesedd yn gynhyrchion, prosesau a gwasanaethau masnachol, yn arbennig drwy well proses trosglwyddo technoleg o SAUau.

Echel Blaenoriaeth 2: Cystadleurwydd BBaCh

24. Rhoddir dadansoddiad a chrynodeb lefel uchel o anghenion a chyfleoedd allweddol sy'n arwain at ddedol yr Echel Blaenoriaeth hon yn Adrannau 1.1 ac 1.3 o'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU.
25. Bydd y Flaenoriaeth hon yn hyrwyddo entrepreneuriaeth a busnesau **newydd** ac yn helpu BBaChau i wella eu cystadleurwydd drwy **dyfu maint busnesau** a chefnogi **cynnydd mewn cynhyrchiant** drwy amrywiaeth o fesurau, gyda champau penodol i gefnogi'r defnydd o Fand Eang y Genhedlaeth Nesaf yng Nghymru. Mae twf mewn cyflogaeth a thwf mewn cynhyrchiant yn ategu ei gilydd ond weithiau ceir elfennau sy'n gwrth-ddweud ei gilydd o ran cystadleurwydd BBaCh. Mae'n rhaid sicrhau twf mewn cynhyrchiant er mwyn sicrhau cystadleurwydd, ond gall arwain at leihau nifer y cyflogeion sydd gan fusnes wrth i brosesau wella. Mae tyfu maint busnes yn cefnogi cyflogaeth hirdymor, ond dim ond lle mae'r busnes sy'n tyfu yn gwneud hynny mewn ffordd gynaliadwy a'i fod yn wirioneddol gystadleuol.
26. **Ymhlith y rhwystrau a'r pwyntiau tyngedfennol** i dwf busnes mae pryderon ynghylch rheoliadau a deddfwriaeth a negodi trafodion fel mynd y tu hwnt i drothwy treth, sydd eu hangen er mwyn dod yn fusnes corfforedig, cyflogi staff, a symud i farchnad newydd¹⁷. Mae hyn yn awgrymu bod angen cymorth wedi'i deilwra er mwyn ymdrin â'r rhwystrau hyn, er enghraifft cael gafael ar gyllid a chymorth busnes sydd wedi'i dargedu ar gamau allweddol o dwf busnes (e.e. creu, allforio ac ehangu), gyda phwyslais penodol ar rôl band eang a TGCh gysylltiedig wrth helpu i hyrwyddo twf ym maes cynhyrchiant.
27. Cyflwynodd y Cytundeb Partneriaeth y materion a oedd yn ymwneud â **chael gafael ar gyllid ar gyfer busnesau newydd a busnesau sy'n ehangu**, ac mae data o Arolwg Busnesau Bach 2012¹⁸ hefyd yn awgrymu bod BBaChau yng Nghymru yn fwy tebygol o'i chael hi'n anodd cael gafael ar gyllid na BBaChau ledled y DU gyfan¹⁹. At hynny, mae micro fusnesau yn fwy tebygol o nodi eu bod yn ei chael hi'n anodd cael gafael ar gyllid na rhai bach a chanolig.²⁰ Mae'r **Ex Ante Assessment for the use of Financial Instruments** wedi dod o hyd i dystiolaeth o fylchau yn y farchnad wrth ddarparu microfenthyciadau, cyllid dyledion BBaCh, cyllid ar gyfer mentrau cymdeithasol, a chyfalaf risg a chaiff Offeryn Ariannol ei ddatblygu i ymdrin â'r bylchau hyn²¹. Mae Llywodraeth Cymru

¹⁷ *Business Growth Ambitions Amongst SMEs* (2012), yr Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau (BIS)

¹⁸ *2012 Small Business Survey* (2013), BMG Research ar ran Llywodraeth Cymru

¹⁹ *2012 Small Business Survey* (2013), yr Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau (BIS). Data ar gael o Dablau Data yn <https://www.gov.uk/government/publications/small-business-survey-2012-sme-employers>

²⁰ *2012 Small Business Survey: SME Employers in Wales* (2013), BMG Research ar ran Llywodraeth Cymru

²¹ *Ex Ante Assessment for the use of Financial Instruments*, Regeneris Consulting, heb gael ei gyhoeddi eto.

hefyd yn adolygu'r cymorth ariannol sydd ar gael i BBaChau a bydd angen i'r asemiad ex-ante sy'n llywio cyllid ERDF ystyried unrhyw newidiadau sy'n deillio o'r broses honno a chael ei gydgyssylltu â hwy, gan gynnwys y potensial am gysylltiadau agosach rhwng cyllid a chymorth busnes ehangach²².

28. Mae *Arloesi Cymru* yn cydnabod bod **gweithgarwch arloesol** yng Nghymru yn cael ei gyfyngu gan ddiffyg cyllid datblygu preifat. Mae diwylliant o arloesi yn un o nodweddion cwmnïau twf uchel²³, sy'n dynodi y gallai targedu cwmnïau arloesol a chefnogi arloesedd drwy gyfalaf risg fod yn ffordd ddefnyddiol o gefnogi'r BBaChau hynny'n benodol.
29. Roedd y **gyfradd geni busnes** yng Nghymru 2.0 pwynt canran islaw'r DU gyfan²⁴ ac un o'r prif rwystrau i greu BBaChau newydd yw cael gafael ar gyngor ac arweiniad busnes²⁵. Hefyd mae lefelau entrepreneuriaeth yng Nghymru islaw rhai'r DU ar gyfartaledd²⁶. Er i weithgarwch entrepreneuraidd cam cynnar yng Nghymru gynyddu yn ystod y dirwasgiad, gan olrhain cyfartaledd y DU, fel gyda'r gwledydd cartref eraill, yn 2013 gwelwyd dirywiad mewn lefelau gweithgarwch entrepreneuraidd a'r bwriad i sefydlu busnesau newydd yng Nghymru gyda dirywiad sylweddol mewn cyfraddau gweithgarwch ymhlith pobl ifanc 18-29 oed, o bosibl oherwydd gwell amodau economaidd yn cyfrannu at lai o ddibyniaeth ar hunangyflogaeth fel ffynhonnell waith²⁷. Nid yw menywod wedi'u cynrychioli'n ddigonol o hyd o ran gweithgarwch entrepreneuraidd cam cynnar yng Nghymru nac ar draws y DU gyfan²⁸. Mae cynlluniau cymorth i fusnesau newydd yng Nghymru wedi bod yn gymharol llwyddiannus o ran dileu'r rhwystrau i entrepreneuriaeth²⁹.
30. Mae ymchwil yn cydnabod bod cynhyrchiant yn ffactor allweddol sy'n sbarduno twf economaidd³⁰, ond mai nifer cymharol fach o fusnesau sy'n cyflawni twf cyflym a sylweddol³¹. Er enghraifft, mae data Global Entrepreneurship Monitor yn awgrymu bod 10% o entrepreneuriaid datblygol yn disgwyl creu 70% o'r holl swyddi a ragamcener gan eu carfan³². Mae'n anodd iawn nodi'r **busnesau twf** hynny, yn enwedig pan gânt eu sefydlu gyntaf; fodd bynnag ceir tystiolaeth³³ bod bwriadau busnesau o ran twf yn cael effaith fawr ar b'un a wnânt dyfu. Mae

²² <http://wales.gov.uk/about/cabinet/decisions/dl2014/janmar/business/eh0608/?lang=en>

²³ *The vital 6 per cent: How high-growth innovative businesses generate prosperity and jobs* (2009), NESTA

²⁴ *StatsWales - Business Demography: Birth Rates by area 2012*, Llywodraeth Cymru

²⁵ Er enghraifft: *Barriers encountered during micro and small business start-up in North-West England* (2000), S L Davidson Fielden, M J, P J Makin

²⁶ *Bwletin ystadegol "Business Demography: enterprise births and deaths, 2010"* (19 Ion 2012), Llywodraeth Cymru

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *Ibid.*

²⁹ *Mid Programme Evaluation of the Start Up Service for the Welsh Assembly Government* (Dim dyddiad), ERS, Beaufort Research a Hywel Evans Associates.

³⁰ Er enghraifft: *The ONS Productivity Handbook, Chapter 3: Productivity Theory and Drivers*

³¹ Er enghraifft, amcangyfrifir bod 2-4% o fusnesau twf uchel yn gyfrifol am y rhan fwyaf o dwf cyflogaeth yn sector preifat y DU. *BERR economic paper No. 3 "High growth firms in the UK: Lessons from an analysis of comparative UK performance"* (Tachwedd 2008), Adran Busnes Menter a Diwygio Rheoleiddio'r DU (BIS bellach)

³² *Global Entrepreneurship Monitor 2007 Global Report on High-Growth Entrepreneurship* (2007), E. Autio, Cymdeithas Ymchwil Entrepreneuriaeth Fyd-eang.

³³ *ERC White paper: Growth and growth intentions* (2013), Levie ac Autio

busnesau twf uchel, er eu bod yn fach mewn nifer ac yn hynod anodd eu nodi, yn dal i fod yn allweddol i lywio cynhyrchiant yn gyffredinol a chynyddu swyddi. Mae'r DU yn cymharu'n dda yn rhyngwladol o ran canran y busnesau twf uchel, 5.8% yn erbyn yr UD (tua 5%) a'r Eidal (3%) ac felly yn amlwg ceir buddiannau posibl sylweddol o **dargedu busnesau twf**. Mae Cymru wedi cael rhywfaint o lwyddiant blaenorol gyda chwmnïau twf uchel, gyda'r gyfran uchaf o gwmnïau twf uchel o blith unrhyw ranbarth yn y DU rhwng 2002 a 2005 (er nad yw'n gwneud cystal mwyach)³⁴.

31. Cadarnha ymchwili³⁵ fod gan BBaChau nifer o bryderon yn ymwneud â cheisio **cyngor a gwybodaeth** sy'n cyfeirio at rai o fethiannau'r farchnad yn y maes hwn. Mae a wnelo'r pryderon yn benodol â'r gost a'r amser sydd ynghlwm wrth gael cymorth busnes ffurfiol, methu ag ymddiried mewn cynghorwyr allanol, neu bryderon ynghylch p'un a fyddent yn deall y busnes, a hyder mewn gallu cael gafael ar gymorth priodol.
32. Mae **symud i farchnad newydd** yn un o'r prif bwyntiau a rhwystrau i dwf busnes³⁶. Mae ffigurau allforio yng Nghymru islaw cyfartaledd y DU a chânt eu dominyddu gan nifer fach o gwmnïau mawr³⁷. Mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod bod cyfleoedd sylweddol hefyd yn bodoli o fewn cadwyni cyflenwi, cyfleoedd caffael a chysylltiadau â chwmnïau angori³⁸. Gall hyn yn ei dro helpu i gael mynediad i gadwyni cyflenwi cenedlaethol a rhyngwladol ac achub ar gyfleoedd caffael. Ers 1999 bu cynnydd o 105% mewn allforion o Gymru (cyfartaledd y DU 79%)³⁹. Gwelir y rhan fwyaf o dwf mewn marchnadoedd y tu hwnt i'r UE sy'n adlewyrchu gwendid economi'r UE a'r potensial am dwf mewn marchnadoedd datblygol. Mae hyn yn awgrymu y gellir annog BBaChau yng Nghymru i weithredu'n rhyngwladol drwy ddatblygu cadwyni cyflenwi domestig a rhyngwladol, gan gynnwys ceisio marchnadoedd newydd.
33. Mae marchnadoedd domestig hefyd yn ffynonellau pwysig o gyfleoedd twf i BBaChau, yn enwedig drwy **gyfleoedd caffael**. Er enghraifft mae'r sector cyhoeddus ledled y DU yn gwario £150 biliwn y flwyddyn ac mae sector cyhoeddus Cymru yn gwario £4.3 biliwn y flwyddyn. Dylai busnesau sy'n llwyddiannus ym maes caffael domestig wynebu llai o rwystrau o ran capasiti i farchnadoedd allforio a chyfleoedd caffael rhyngwladol (e.e. drwy OJEU).
34. Mae angen i bwysigrwydd **TGCh a'r economi ddigidol** i dwf cynhyrchiant a nodwyd yn y Cytundeb Partneriaeth gael ei adlewyrchu yn y cymorth a gynigir i BBaChau. Mae angen sicrhau bod BBaChau yn manteisio ar fuddsoddiadau sylweddol mewn seilwaith ac adnoddau TGCh⁴⁰. Ceir tystiolaeth o effaith

³⁴ *The vital 6 per cent: How high-growth innovative businesses generate prosperity and jobs* (2009), NESTA

³⁵ *Research to understand the barriers to take up and use of business support* (2011), Canolfan Ymchwil Menter a Datblygu Economaidd BIS

³⁶ *A review of the literature addressing the role of external knowledge and expertise at key stages of business growth and development* (2005), Bessant, J., Phelps, B., ac Adams, R. Ysgol Reoli Cranfield

³⁷ *Regional Trade statistics* (5 Rhagfyr 2013), Llywodraeth Cymru

³⁸ *Adnewyddu'r Economi: cyfeiriad newydd* (Gorffennaf 2010), Llywodraeth Cymru.

³⁹ *Regional Trade statistics* (5 Rhagfyr 2013), Llywodraeth Cymru

⁴⁰ Er enghraifft: Band Eang y Genhedlaeth Nesaf (www.superfast-cymru.com) neu Ddinasoedd 'Super Connected' (<http://www.cardiff.gov.uk/content.asp?nav=2%2C2867%2C6556%2C6557>)

economaidd gadarnhaol band eang ond gyda'r buddiannau yn ddibynnol ar ddiwylliant a sgiliau rheoli⁴¹. At hynny, awgryma ymchwil na welir effaith band eang ar ei phen ei hun a bod technolegau, cynhyrchion, gwasanaethau a sgiliau ategol hefyd yn bwysig⁴². Er bod y DU yn perfformio'n dda yn erbyn sawl dangosydd ar gyfer y defnydd o TGCh, mae un astudiaeth wedi dynodi bod BBaChau yn y DU ar ei hôl hi o gymharu â chymheiriaid rhyngwladol wrth ddigideiddio rhai swyddogaethau cefn swyddfa, gan awgrymu y gall fod angen cymorth yn y maes hwn⁴³.

35. Mae Cymru yn perfformio'n debyg i weddill y DU o ran dangosyddion ar gyfer defnydd busnesau o TGCh, gyda ffigurau o Arolwg Busnesau Bach 2012 yn dangos bod gan 69% o Gyflogwyr BBaCh yng Nghymru (h.y. pob BBaCh heblaw am y rhai heb unrhyw gyflogaeth) wefan busnes, o gymharu â 71% ledled y DU gyfan⁴⁴. O blith y Cyflogwyr BBaCh hynny yng Nghymru â mynediad i'r rhyngwrth, mae 43% yn gwerthu nwyddau a gwasanaethau drwy wefan (o gymharu â 41% yn y DU gyfan) ac mae 67% yn hyrwyddo eu nwyddau a'u gwasanaethau drwy wefan (o gymharu â 70% yn y DU gyfan). Fodd bynnag, mewn arolwg o BBaChau gan Ofcom, nododd 36% o BBaChau yng Nghymru nad oedd ganddynt hyder yn eu gallu i nodi pa gynhyrchion neu wasanaethau cyfathrebu newydd a fyddai'n werthfawr i'w sefydliad, gan awgrymu bod angen ymyrryd mewn ffordd sy'n targedu busnesau ac unigolion⁴⁵.

36. O ran effaith economaidd band eang *cyflymach*, mae ymchwil wedi nodi mai 'cyfrifiadura cwmwl' yw un o'r prif lwybrau y disgwylir i fand eang cyflymach gael effaith economaidd drwyddo⁴⁶. Yn arolwg Ofcom o BBaCh, nododd 23% o BBaChau yng Nghymru eu bod yn defnyddio gwasanaethau cwmwl⁴⁷. Mewn arolwg o fusnesau ledled yr UE nododd 81% o fusnesau a oedd eisoes yn defnyddio gwasanaethau cwmwl fod eu costau TG yn is yn sgil mabwysiadu cyfrifiadura cwmwl⁴⁸. Fodd bynnag, ymhlith y rhwystrau i fabwysiadu cyfrifiadura cwmwl yn ehangach mae pryderon ynghylch materion awdurdodaeth gyfreithiol a lleoli data a rheoliadau sicrwydd a diogelwch data, ymddiriedaeth ansicr mewn cyflenwyr a diffyg mynediad sicr i ddata a symudedd rhwng systemau cwmwl⁴⁹. Mae rhai o'r pryderon hyn yn gysylltiedig â phryderon ehangach ynghylch e-

⁴¹ *UK Broadband Impact Study: Literature Review* (2012), SQW ar ran yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS)

⁴² *Ibid.*

⁴³ *"This is for Everyone": The Case for Universal Digitization* (2012), Booz & Co. Dadansoddodd Booz & Co lefelau digideiddio cefn swyddfa mwy na 500 o BBaChau yn y DU, Ffrainc, yr Almaen, yr Iseldiroedd a Brasil. Disgrifir y cysyniad o ddigideiddio (Booz & Co) mewn adroddiad Fforwm Economaidd y Byd fel "the mass adoption of connected digital technologies and applications by consumers, enterprises, and governments." Ystyrir y DU yn un o'r prif wledydd yn y Mynegai Digideiddio "Maximising the Impact of Digitization", Booz a Katz (2012). Yn *The Global Information Technology Report 2012: Living in a Hyperconnected World*. Fforwm Economaidd y Byd. mae ffigurau Eurostat, a ddyfynnwyd yn *E-Commerce and ICT Activity, 2012* (2013), y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG), yn rhoi'r DU yn y pumed safle o blith 28 o wledydd yr UE o ran Cyfran cyfanswm y trosiant o e-fasnach.

⁴⁴ *Small Business Survey 2012* (2013) BIS

⁴⁵ *Communications Market Report: Wales* (2014), Ofcom

⁴⁶ *UK Broadband Impact Study: Literature Review* (2012), SQW ar ran DCMS

⁴⁷ *Communications Market Report: Wales* (2014), Ofcom

⁴⁸ *Quantitative Estimates of the Demand for Cloud Computing in Europe and the Likely Barriers to Uptake* (2012), IDC ar ran y Comisiwn Ewropeaidd

⁴⁹ *Ibid.*

droseddu felly dylai ymyriadau i hyrwyddo'r defnydd o TGCh gan BBaCh fod yn sensitif i'r ffaith bod e-droseddu ac ofn e-droseddu yn rhwystr sylweddol i fabwysiadu TGCh gan fusnesau. Yn arolwg Ofcom o BBaCh, nododd 35% o BBaChau yng Nghymru fod ganddynt bryderon diogelwch mewn perthynas â gwasanaethau cyfathrebu⁵⁰. Awgryma amcangyfrifon o gost e-droseddu y gallai gostio tua £27 biliwn bob blwyddyn i economi'r DU⁵¹.

37. Ceir tua 3,000 o sefydliadau sy'n cyflawni gweithgarwch **mentrau cymdeithasol** yng Nghymru gyda throsiant cyfunol o £2.2 biliwn (amcangyfrif 07/08)⁵². Mae mentrau cymdeithasol yng Nghymru yn gweithredu yn y rhan fwyaf o ddiwydiannau ledled Cymru, er bod y rhan fwyaf ynghlwm wrth hyfforddiant ac addysg, y celfyddydau a'r Gymraeg, cymorth busnes, iechyd a gofal cymdeithasol, a chwaraeon; nododd yr un ymchwil fod mentrau cymdeithasol yng Nghymru yn ceisio cyngor a chymorth arbenigol er mwyn dod yn fusnesau gwell⁵³.
38. Mae'r **defnydd o ynni** yng Nghymru bron 30% yn uwch na'r cyfartaledd ledled Prydain Fawr⁵⁴, yn bennaf oherwydd diwydiant ac yn adlewyrchu'r ffaith bod mwy o fusnesau sy'n defnyddio mwy o ynni fel gweithgynhyrchu i'w cael yng Nghymru. Eto i gyd, mae'r heriau a'r cyfleoedd sy'n gysylltiedig â busnesau mwy ynni-ffeithlon yn her i bob sector, o ystyried yr angen i fodloni targedau ar gyfer lleihau allyriadau a chostau cynyddol ynni. Yn ogystal â gallu cyfrannu at dargedau effeithlonrwydd ynni (gan ategu mentrau o dan Echel Blaenoriaeth 3) mae buddiannau sylweddol ynghlwm wrth well effeithlonrwydd ynni ar gyfer busnesau unigol. Mae costau cynyddol ynni yn y DU yn rhwystr i gystadleurwydd busnesau Cymreig ac, yn arbennig, y rhai sy'n defnyddio mwy o ynni. Er bod gan y busnesau hynny sy'n defnyddio llawer o ynni gymhellion cryf i gyflawni nodau effeithlonrwydd ynni, a ategir drwy fuddsoddiad cyfalaf, nid yw hyn yn wir am fusnesau sy'n defnyddio lefel ganolig ac is o ynni ac mae angen iddynt gael cymorth i wneud hynny.
39. Mae cryn gyfleoedd hefyd i wella cystadleurwydd BBaChau drwy well **effeithlonrwydd adnoddau** y tu hwnt i ddefnydd ynni yn unig, a all hefyd gael effeithiau amgylcheddol cadarnhaol. Mae'r Cynllun Gweithredu ar Wastraff ac Ailgylchu yn amcangyfrif y gallai busnesau'r DU arbed £23 biliwn y flwyddyn drwy wella'r ffordd y maent yn defnyddio adnoddau, ac mae'n awgrymu y gallai gwastraff ac effeithlonrwydd adnoddau gwael gostio cymaint â 4% o drosiant⁵⁵ i fusnesau. Felly, gall gwell effeithlonrwydd adnoddau roi hwb i gynhyrchiant, sydd yn ei dro yn helpu i gefnogi twf a swyddi

⁵⁰ *Communications Market Report: Wales* (2014), Ofcom

⁵¹ *The Cost of Cyber Crime* (14 Chwefror 2011), Detica a Swyddfa'r Cabinet

⁵² Tailored research informing Social Enterprise Action Plan (2009), Llywodraeth Cymru. Nid oes unrhyw ddata rheolaidd na dibynadwy ar lefel Cymru o ystyried y gwahanol strwythurau cyfreithiol, gwahanol ddiffiniadau a diffyg gweladwyedd.

⁵³ *Mapio gweithgarwch mentrau cymdeithasol yng Nghymru* (Hydref 2009), Llywodraeth Cymru. Ar gael yn: <http://wales.gov.uk/topics/people-and-communities/regeneration/publications/110803socialmapping/?skip=1&lang=cy>

⁵⁴ *Average final energy consumption per thousand population in Great Britain by region and consuming sector - Sub-national total final energy consumption statistics* (data 2011), DECC

⁵⁵ *Finding Cost Savings: Resource Efficiency for SMEs*, Cynllun Gweithredu ar Wastraff ac Ailgylchu

40. Mae amrywiaeth o rwystrau yn effeithio ar y defnydd o fesurau **effeithlonrwydd ynni ac adnoddau** o fewn busnesau, yn enwedig BBaChau, gan gynnwys ei fod yn flaenoriaeth isel, heb arbenigedd, heb gyfalaf a dim achos cymhellol o ystyried y cyfnodau hir cyn y gwelir unrhyw fudd⁵⁶. O ystyried bod tua 55% o'r defnydd o ynni a gyflenwir yn y sector cyhoeddus a'r sector masnachol o fewn BBaChau⁵⁷ mae cyfle sylweddol posibl yn cael ei golli am nad oes cymhelliant i fusnesau sy'n defnyddio llai o ynni, nad ymdrinnir ag ef drwy gynlluniau benthyg â chyfnodau ad-dalu hir.

Crynodeb o'r cyfiawnhad dros Ddethol Blaenoriaethau Buddsoddi a nodi Amcanion Penodol (er Gwybodaeth yn Unig fel rhan o Resymeg Ymyrryd; nid yn rhan o dempled)

ATh / BF	Anghenion	Cyfleoedd Twf	Amcan Penodol (AP)
(3) / (3a)	<ul style="list-style-type: none"> Diffyg argaeledd cyllid preifat / diffyg benthyciadau banc Rhwystrau ychwanegol i ficro-gyllid 	<ul style="list-style-type: none"> Hanes o feithrin BBaChau twf uchel yng Nghymru Clystyrau arbenigeddau a sectorau allweddol yn dod i'r amlwg 	(2.1) Cynyddu faint o gyllid sydd ar gael i BBaChau, yn fusnesau newydd ac yn fusnesau sy'n ehangu
	<ul style="list-style-type: none"> Cyfradd geni busnes islaw gweddill y DU Rhwystrau yn wynebu busnesau newydd o hyd Lefelau entrepreneuriaeth cyffredinol islaw'r DU Menywod heb gynrychiolaeth ddigonol 	<ul style="list-style-type: none"> Lefelau cynyddol o entrepreneuriaeth yng Nghymru yn ystod y dirwasgiad Modd adeiladu ar lwyddiant buddsoddiadau blaenorol Cryn botensial drwy fusnesau newydd twf uchel 	(2.2) Cynyddu nifer y BBaCh newydd drwy ddarparu gwybodaeth, cyngor ac arweiniad a chymorth ym maes entrepreneuriaeth.
(3) / (3d)	<ul style="list-style-type: none"> Nid oes gan rai BBaChau yng Nghymru hyder yn eu gallu i nodi pa gynhyrchion neu wasanaethau cyfathrebu newydd a fyddai'n werthfawr i'w busnes Peth tystiolaeth o fusnesau'r DU ar ei hôl hi o gymharu â'u 	<ul style="list-style-type: none"> Tystiolaeth o effaith economaidd gadarnhaol band eang a band eang cyflymach Defnydd BBaCh o TGCh yng Nghymru yn debyg i'r DU gyfan mewn perthynas â sawl dangosydd Buddsoddiadau mawr mewn seilwaith TGCh ar waith yn creu cyfleoedd 	(2.3) Cynyddu'r defnydd o rwydweithiau NGA a seilwaith TGCh gan BBaChau

⁵⁶ *Exploring the design of policies to increase efficiency of electricity use within the industrial and commercial sectors* (Tachwedd 2012), yr Ymddiriedolaeth Garbon ac SPA Future Thinking ar ran DECC

⁵⁷ *Engaging SMEs to improve their Energy Efficiency, A Market Appraisal* (2009), DECC

	<p>cymheiriad rhyngwladol wrth ddigideiddio rhai swyddogaethau cefn swyddfa</p> <ul style="list-style-type: none"> Lefel isel o e-fasnach a defnydd o TGCh gan fusnesau yn effeithio ar gynhyrchiant a thwf 	<p>newydd</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> Mae ffigurau allforio yng Nghymru islaw cyfartaledd y DU a chânt eu dominyddu gan nifer fach o gwmnïau mawr Angen cymorth er mwyn cynyddu allforion BBaCh a chael mynediad i farchnadoedd newydd Rhwystrau'n parhau ar bob cam o dwf busnes (neu bob pwynt tyngedfennol) Rhwystrau'n parhau ar bob cam o dwf busnes (neu bob pwynt tyngedfennol) Angen cyngor wedi'i deilwra ar rai materion sy'n benodol i fentrau cymdeithasol (e.e. llywodraethu) er mwyn adlewyrchu gwahaniaethau rhyngddynt a BBaChau confensiynol Angen cyngor ar BBaChau er mwyn gwella eu heffeithlonrwydd ynni ac adnoddau, cystadleurwydd a chynhyrchiant, tra hefyd yn cyflawni canlyniadau 	<ul style="list-style-type: none"> Llwyddiant blaenorol ledled y DU ac yng Nghymru gyda chwmnïau twf uchel Clystyrau ac arbenigeddau sy'n bodoli eisoes wedi'u cefnogi drwy system arloesi gynyddol gref Allforion o Gymru yn cynyddu'n fwy na chyfartaledd y DU ers 1999 Marchnadoedd domestig a thramor yn cynnig cryn gyfleoedd i gefnogi twf, yn enwedig y tu allan i'r UE Cyfleoedd i fanteisio ar y farchnad sylweddol a gynigir gan gaffael Mae Mentrau Cymdeithasol yn sector twf yng Nghymru, sydd â thraddodiad cryf o fentrau cymdeithasol a darparwyr ariannol gweithredol Cyfleoedd am effeithlonrwydd ynni er mwyn cefnogi twf gwyrdd drwy gamau gweithredu integredig, gan gyflawni canlyniadau lluosog a gwella cystadleurwydd 	<p>(2.4) Cynyddu twf y BBaChau hynny â photensial i dyfu, yn enwedig drwy gael mynediad i farchnadoedd newydd (domestig a rhyngwladol)</p>

	amgylcheddol		
(1) / (1b)	<ul style="list-style-type: none"> Rhwystrau i gyllid hyd yn oed yn fwy amlwg ym maes arloesedd a BBaChau arloesol Tystiolaeth o fethiannau'r farchnad ym maes cyllid arloesedd 	<ul style="list-style-type: none"> Cynhyrchiant a thwf busnes yn fwy tebygol ymhlith cwmnïau arloesol a'r cynhyrchion a'r prosesau a ddatblygir ganddynt. Arbenigo craff yn tanlinellu cyfleoedd penodol i dyfu 	(2.5) Mynd i'r afael â methiannau'r farchnad o ran argaeledd cyllid, yn enwedig cyfalaf risg, fel y gall BBaChau o Gymru gyflawni arloesedd a masnacheiddio ymchwil a datblygu

Echel Blaenoriaeth 3: Ynni Adnewyddadwy ac Effeithlonrwydd Ynni

41. Rhoddir dadansoddiad a chrynodeb lefel uchel o anghenion a chyfleoedd allweddol sy'n arwain at ddethol yr Echel Blaenoriaeth hon yn Adrannau 1.1 ac 1.3 o'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU.

42. Mae Twf Gwyrdd a'r newid i economi carbon isel yn gyfle allweddol i gefnogi swyddi a busnesau ledled Cymru; yn enwedig o ystyried y swm sylweddol o asedau ac adnoddau naturiol, sylfaen ymchwil dda, arbenigedd technegol mewndarddol cryf a seilwaith ynni allweddol (gan gynnwys capasiti trawsyrru sylweddol y Grid Cenedlaethol⁵⁸) sydd ar gael. Mae *Ynni Cymru* yn nodi strategaeth Cymru ar gyfer cydgysylltu camau gweithredu a chaiff adnoddau presennol eu hatgyfnerthu drwy glystyrau o fewn tair Ardal Fenter. Mae'r Echel Blaenoriaeth Ymchwil ac Arloesedd yn nodi sut y bydd cymorth cysylltiedig ar gael ar gyfer ymchwil ac arloesedd ym maes carbon isel.

43. Mae asedau ac adnoddau naturiol⁵⁹ Cymru yn dynodi bod **twf mawr yn bosibl ym maes cynhyrchu ynni adnewyddadwy** yn yr hirdymor. Mae'r cyfleoedd sydd ar gael i'r sectorau mwy datblygedig yn ymwneud yn bennaf ag Ymchwil ac Arloesedd er mwyn datblygu technolegau (e.e. gwynt a solar) ymhellach, efallai gan geisio denu cyllid gan rai o arweinwyr sefydledig y farchnad y tu hwnt i ardal y rhaglen.

44. Mae gan Gymru asedau allweddol sy'n bwysig i'r **sector ynni morol** datblygol lle ceir cyfle o hyd i sicrhau cyfran fwy o'r farchnad a gwireddu mwy o fuddiannau o fewn ardal y rhaglen, gan ddenu buddsoddiad i ardal y rhaglen. Hefyd, mae gan Gymru asedau seilwaith allweddol sy'n cynnig manteision dros diriogaethau eraill sy'n buddsoddi yn yr ardal hon fel: porthladdoedd dwfn; gridiau trawsyrru a dosbarthu sydd wedi'u cysylltu'n dda; arbenigedd busnes mewn busnesau a phrifysgolion; a chyflogwyr â gweithluoedd medrus a all fanteisio ar gyfleoedd cadwyni cyflenwi.

⁵⁸ *Marine Energy Infrastructure Study : Stage A - Industry Consultation and Concept Design* (Gorffennaf 2012), Halcrow

⁵⁹ Cryn dipyn o adnoddau gwynt (ar y tir ac ar y môr); cryn botensial o ran ynni tonnau a llanw (*Marine Renewable Energy Strategic Framework*, 2011); un o'r adnoddau solar gorau yn y DU; a lle am fwy o fionas a hydro

45. Nododd Pwyllgor Dethol Ynni a Newid Hinsawdd y DU⁶⁰ y gallai'r **diwydiant ynni adnewyddadwy morol** (llanw a thonau) fod yn werth £3.7 biliwn i'r DU erbyn 2020 ac mae RenewableUK yn awgrymu bod disgwyl i'r diwydiant ynni morol (llanw a thonau) fod yn werth £6.1 biliwn i economi'r DU erbyn 2035, gan greu bron 20,000 o swyddi (heb gynnwys cyfleoedd allforio)⁶¹. O ystyried manteision cymaradwy Cymru mae potensial iddi ddod yn ffigwr bwysig yn y farchnad yn y maes hwn⁶², er mewn egin-farchnad. Mae peth buddsoddiad preifat mewn **ynni morol** yng Nghymru yn dod i'r amlwg⁶³, ond mae angen gwneud llawer mwy o fuddsoddiad er mwyn dangos dichonoldeb masnachol atebion technoleg datblygol, yn enwedig drwy brofion mwy o faint er mwyn inni weld buddiannau yn cael eu gwireddu yn ardal y rhaglen (e.e. ymchwil a datblygu, gweithgynhyrchu, gweithredu a chynnal a chadw).
46. Yn Strategaeth **Blue Growth** y Comisiwn, tynnwyd sylw at y ffaith bod y sector ynni morol yn un o bum maes datblygol yn yr 'economi las' a allai helpu i greu swyddi mewn ardaloedd arfordirol. Mae mentrau eraill y Comisiwn, fel y ddogfen gyfathrebu ar Dechnolegau ac Arloesedd Ynni a Chynllun Gweithredu'r Iwerydd, wedi cydnabod pwysigrwydd ynni cefnfor ac yn anelu at annog cydymchwil a datblygu a chydweithredu trawsffiniol er mwyn hybu ei ddatblygiad. At hynny, mae dogfen gyfathrebu'r Comisiwn ar Ynni Glas yn ystyried y potensial i'r sector ynni cefnfor gyfrannu at amcanion Strategaeth Ewrop 2020.
47. Dim ond cyrraedd y camau profi y mae technoleg **llanw a thonau**, ond mae'n agosáu at fasnacheiddio, gan ddynodi bod mwy o angen buddsoddi o bosibl (e.e. seilwaith, ymchwil, datblygu ac arloesedd, dangos modelau gwaith er mwyn gwneud cynlluniau'n fwy atyniadol i ddarpar fuddsoddwyr⁶⁴). Mae clystyrau datblygol yn y gogledd a'r de-orllewin yn cynnig cyfleoedd penodol i ddatblygu'r sector ynni morol mewn ffordd sydd wedi'i thargedu. Er mwyn cadw a datblygu busnesau sy'n bodoli eisoes, yn ogystal â denu rhai newydd, mae angen inni sicrhau nad yw'r clystyrau hyn yn cael eu rhwystro gan ddiffyg safleoedd profi ymarferol â chaniatâd, cysylltedd a'r gallu i ddangos technoleg.
48. Ar 31 Rhagfyr 2011 roedd gan safleoedd a oedd yn cynhyrchu trydan o ffynonellau adnewyddadwy yng Nghymru gapasiti gosodedig o 929.4 MW⁶⁵. Gall **cynlluniau ynni ar raddfa fechan** helpu i leihau allyriadau carbon ac ysgogi twf economaidd lleol (er enghraifft bydd model cymunedol cydweithredol yn fodd i

⁶⁰ *The Future of Marine Renewables*. Ar gael yn:

<http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/energy-and-climate-change-committee/inquiries/the-future-of-marine-renewables-in-the-uk/>

⁶¹ *Wave and Tidal Energy in the UK 2013: Conquering Challenges, Generating Growth* (27 Chwefror 2013), RenewableUK

⁶² Mae clystyrau bach yn datblygu yn y de-orllewin a'r gogledd, ond bydd angen creu busnesau newydd a denu busnesau eraill i Gymru er mwyn sicrhau cyfran y farchnad.

⁶³ Er enghraifft Marine Current Turbines oddi ar arfordir Ynys Môn a Tidal Energy Ltd oddi ar arfordir Sir Benfro.

⁶⁴ Asesiad Anghenion Arloesedd Technoleg Ynni Morol Grŵp Cydgysylltu Arloesedd Carbon Isel (LCICG). Ar gael yn:

http://www.lowcarboninnovation.co.uk/working_together/technology_focus_areas/marine/

⁶⁵ *Renewable electricity in Scotland, Wales, Northern Ireland and the regions of England in 2012* (Medi 2013), DECC

ailfuddsoddi arian mewn cynlluniau cymunedol eraill⁶⁶). Mae mynediad at gyllid yn dda (er yn ddarniog) yn achos cynlluniau bach ymarferol, ond mae angen dileu'r risg sy'n gysylltiedig â datblygu cynigion ar gam cynnar cyn y gallant ddenu cyllid. Mae'r asesiad ex-ante i lywio darpar Offerynnau Ariannol yng Nghymru ar gyfer 2014-2020⁶⁷ a'r canfyddiadau hyd yn hyn o Ynni'r Fro (cynllun ynni cymunedol wedi'i ariannu drwy ERDF) yn awgrymu nad cyllid cyfalaf mawr yw'r prif rwystr i gynlluniau lleol a chymunedol; yn wir mae marchnad gymharol orlawn ar gyfer cyllid o ran y gweithgarwch hwn. Eto i gyd, mae dal angen cyngor ac arweiniad ar grwpiau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau hynny cyn cael caniatâd (ac felly fod ganddynt gynnig sy'n ariannol ymarferol).

49. Mae nifer o dechnolegau aeddfed ar gael i gefnogi mentrau carbon isel cymunedol a bach (e.e. gwynt, solar ffotofoltaig, hydro) ond mae'n ddruod mabwysiadu'r fath dechnoleg ac nid yw mor eang ag y gallai fod oherwydd ansicrwydd a achosir gan weithgarwch cam cynnar a chynllunio sy'n codi cwestiynau am ymarferoldeb masnachol a buddiannau. Mae angen dangos ymarferoldeb ar raddfa fach / cymunedol a chefnogi mesurau i gyflymu'r broses er mwyn helpu i sicrhau adnoddau preifat ychwanegol o fewn y modelau hyn.

50. Mae angen mynd i'r afael ag **effeithlonrwydd ynni gwael y rhan fwyaf o'r stoc dai** yng Nghymru. O gymharu â gweddill Ewrop mae stoc dai Cymru yn wael o ran ei heffeithlonrwydd ynni⁶⁸, mae cartrefi yn cyfrif am 29% o ddefnydd ynni terfynol y DU⁶⁹, ac mae llawer o gartrefi yng Nghymru yn wynebu problemau tlodi tanwydd⁷⁰. Gwresogi cartrefi yw'r ffynhonnell fwyaf o ddefnydd ynni yn y sector tai⁷¹. Mae graddau'r her yn llawer mwy na'r arian sydd ar gael a bydd angen targedu adnoddau tra'n osgoi methu ag achub ar gyfleoedd i gyflawni arbedion maint neu gael cymorth hyblyg. Mae angen ymyrryd yn achos y cartrefi hynny ag incwm llai neu sy'n wynebu problemau amddifadedd, yn enwedig lle mae'r cymhelliant i fuddsoddi mewn mesurau effeithlonrwydd ynni (er enghraifft drwy'r Fargen Werdd) yn llai clir gan nad ydynt yn elwa o filiau ynni is yn uniongyrchol, bod ganddynt hanes credyd gwael, neu nad oes ganddynt yr arian i dalu costau cysylltiedig ymlaen llaw. Bydd buddsoddi mewn effeithlonrwydd ynni nid yn unig yn arwain at leihad cost-effeithiol mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr, ond bydd yn creu cyfleoedd busnes a gwaith i lafur lleol.

51. Ceisir arbedion effeithlonrwydd ar yr un pryd â thargedu sy'n seiliedig ar y rhai â'r angen mwyaf ac yn gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy Llywodraeth Cymru (dull integredig sy'n ceisio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol). Dylai hyrwyddo a chefnogi newid ymddygiad fod yn rhan annatod o bob buddsoddiad, o ystyried y rôl allweddol y mae ymddygiad yn ei chwarae yn y defnydd cynaliadwy o ynni. Mae'r ardaloedd sy'n wynebu tlodi

⁶⁶ Er enghraifft ceir rhai astudiaethau achos yn: *Co-operative renewable energy in the UK: a guide to this growing sector* (2012), Rebecca Willis a Jenny Willis, The Cooperative Group

⁶⁷ *Ex Ante Assessment for the use of Financial Instruments*, Regeneris Consulting, heb ei gyhoeddi eto

⁶⁸ Sgôr Gweithdrefn Asesu Safonol (SAP) gyfartalog effeithlonrwydd ynni ar gyfer cartrefi yng Nghymru yw 50 (2008 i'w diweddarau ym mis Awst 2013).

⁶⁹ DECC Energy Consumption in the UK (2013)

⁷⁰ Nod Llywodraeth Cymru yw dileu tlodi tanwydd erbyn 2018, ond yn 2010 mae dros 23% (332,000) o gartrefi yng Nghymru yn wynebu problemau tlodi tanwydd: *Fuel Poverty Evidence Plan* (Mawrth 2012), Llywodraeth Cymru

⁷¹ Energy Efficiency Policies and Measures in UK (2012), ODYSSEE MURE Prosiect Ynni Deallus Ewrop

tanwydd fwyaf yng Nghymru yn dueddol o fod yn ardaloedd a nodir fel rhai sy'n dioddef o sawl math o amddifadedd, yn ogystal â'r ardaloedd mwy gwledig ac ymylol (lle ceir mwy o ddibyniaeth ar ffynonellau eraill o danwydd fel olew)⁷². Felly, mae Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru yn cynnig dull posibl o helpu i dargedu effeithlonrwydd ynni mewn mesurau tai i gymunedau penodol lle gellir cael yr effaith fwyaf.

52. Bydd angen talu sylw agos i unrhyw gymorth ERDF ar gyfer effeithlonrwydd ynni mewn tai sy'n anelu at fynd i'r afael â phroblemau tlodi tanwydd er mwyn osgoi dyblygu â chynlluniau a mentrau presennol, yn arbennig unrhyw newidiadau deddfwriaethol a gyflwynir yn ystod cyfnod y rhaglen. Dylai targedu sy'n seiliedig ar dlodi tanwydd ac ardaloedd o amddifadedd helpu i liniaru hyn gan eu bod yn cynnwys cartrefi na allant gymryd rhan yn y cynlluniau benthyg sydd ar gael neu nad ydynt yn barod i wneud hynny.

53. Mae Cymru wedi datblygu **cadwyn gyflenwi effeithlonrwydd ynni** gynhwysfawr er mwyn achub ar y cyfleoedd a gynigir yn sgil hyrwyddo effeithlonrwydd ynni mewn tai (er enghraifft roedd dros 80% o'r busnesau a gyflawnodd gam 1 o Arbed naill ai ond yn gweithredu yng Nghymru neu'n gweithredu'n bennaf yng Nghymru). Dylai'r busnesau hyn fod mewn sefyllfa i helpu i gyflawni cynlluniau ehangach, fel y Fargen Werdd ar draws y DU a chyfleoedd sylweddol i gael gafael ar gyllid Rhwymedigaeth Cwmnïau Ynni (ECO). Felly, ceir cyfleoedd sylweddol i'r gadwyn gyflenwi yng Nghymru a allai gynyddu drwy fuddsoddiad cydategol (er enghraifft drwy fynd i'r afael â rhwystrau i gael mynediad i farchnadoedd newydd - fel achredu neu gydweithredu er mwyn creu consortia i achub ar gyfleoedd caffael - drwy flaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh) yn y gadwyn gyflenwi er mwyn achub ar gyfleoedd mewn perthynas â dylunio, gweithgynhyrchu, dosbarthu, gosod a chynnal mesurau effeithlonrwydd ynni domestig a thechnolegau ynni adnewyddadwy.

Crynodeb o'r cyfiawnhad dros Ddethol Blaenoriaethau Buddsoddi a nodi Amcanion Penodol

ATh / BF	Anghenion	Cyfleoedd Twf	Amcan Penodol (AP)
(4) / (4a)	<ul style="list-style-type: none"> • Ymchwil, technoleg, datblygu ac arloesedd yn angenrheidiol ar gyfer ymarferoldeb masnachol y sector ynni morol • Diffyg buddsoddiad preifat fel egin-sector • Angen safleoedd profi hygyrch, yn enwedig diffygion mewn seilwaith o amgylch 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Twf Gwyrdd a'r newid i economi carbon isel yn gyfle allweddol i gefnogi swyddi a busnesau ledled Cymru • Digonedd o asedau ac adnoddau naturiol • Sylfaen ymchwil dda • Arbenigedd technegol mewndarddol cryf • seilwaith ynni allweddol (gan gynnwys capasiti 	(3.1) Cynyddu nifer y dyfeisiau ynni adnewyddadwy a brofir yn nyfroedd Cymru ac oddi ar yr arfordir, gan gynnwys araeau aml-ddyfais, a thrwy hynny sefydlu Cymru fel canolfan cynhyrchu ynni morol

⁷² *A Small Area Fuel Poverty Indicator for Wales* (Medi 2008), David Gordon ac Eldin Fahmy, Prifysgol Bryste. Ar gael yn: <http://wales.gov.uk/docs/desh/policy/090129fuelpovertyreporten.pdf>

	porthladdoedd	trawsyrru sylweddol y Grid Cenedlaethol) <ul style="list-style-type: none"> Lleoliad da porthladdoedd presennol Ardaloedd Menter ar Ynys Môn ac yn Nyfrffordd y Ddau Gleddau 	
	<ul style="list-style-type: none"> Angen dileu'r risg sy'n gysylltiedig â gwaith datblygu cam cynnar er mwyn dangos ymarferoldeb Diffyg gallu ac adnoddau grwpiau cymunedol Diffyg cyllid ar gyfer datblygiad cam cynnar cynigion prosiect ynni adnewyddadwy bach neu gymunedol cyn y gallant ddenu cyllid. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae cynlluniau ynni bach yn helpu i leihau allyriadau carbon a gallant ysgogi twf economaidd lleol. Amrywiaeth o gymorth ariannol ar gael unwaith y datblygir cynlluniau (er yn ddarniog) Amrywiaeth o dechnolegau aeddfed ar gael 	(3.2) Cynyddu nifer y cynlluniau ynni adnewyddadwy bach a sefydlir
(4) / (4c)	<ul style="list-style-type: none"> Effeithlonrwydd ynni gwael stoc dai Cymru Angen ymyrryd yn achos cartrefi â llai o incwm neu sy'n wynebu problemau amddifadedd Problemau tlodi tanwydd 	<ul style="list-style-type: none"> Cadwyn gyflenwi sy'n tyfu Potensial i ddefnyddio technoleg newydd Sector twf yng Nghymru a'r DU. Cyfleoedd ECO a'r Fargen Werdd ledled y DU Cyfleoedd i gynnwys sawl budd, gan gynnwys cynnwys y gymuned a newid ymddygiad 	(3.3) Cynyddu effeithlonrwydd ynni stoc dai bresennol Cymru, yn enwedig mewn ardaloedd tlodi tanwydd

Echel Blaenoriaeth 4: Cysylltedd a Datblygu Trefol

54. Mae Cytundeb Partneriaeth y DU yn amlinellu pwysigrwydd buddsoddi mewn cysylltedd a datblygu trefol, yn enwedig ar gyfer y rhannau o'r DU sydd ar ei hôl hi ac yn fwy ymylol. Mae'r bennod ar Gymru yn tanlinellu sut mae effeithiau ymyloldeb a diffyg crynhoad o ganolfannau trefol mawr yn elfen allweddol o'r bwch mewn cynhyrchiant yng Nghymru. Mae'r bennod ar y DU hefyd yn tanlinellu pwysigrwydd y math hwn o fuddsoddiad ledled y byd a sut mae'r DU ar ei hôl hi mewn nifer o feysydd. Mae Cytundeb Partneriaeth y DU hefyd yn tynnu sylw at yr **Argymhellion sy'n Benodol i Wledydd y DU**, gan ganolbwyntio ar fynd i'r afael ag anawsterau seilwaith allweddol sef un o'r prif argymhellion ar gyfer gweithredu,

a chydabyddir yn rheoliadau cronfa ESI fod cronfeydd ESI yn ffyrdd pwysig o helpu i gyflawni yn erbyn yr argymhellion hyn. Er bod y DU yn gweithredu, mae'r buddsoddiadau hynny â blaenoriaeth yn yr ardaloedd mwy canolog gyda'r rhan fwyaf o gyllid Llywodraeth y DU yn canolbwyntio ar Lundain a'r ardal gyfagos, lle y gellir gwneud yr enillion economaidd mwyaf.

55. Mewn adroddiad diweddar mae'r OECD wedi cydnabod pwysigrwydd buddsoddi mewn seilwaith⁷³, ac mae Fforwm Economaidd y Byd hefyd wedi nodi pwysigrwydd a buddiannau buddsoddi mewn seilwaith⁷⁴. Mae'r dystiolaeth o blaid buddsoddi yn sylweddol a cheir arwyddion clir bod rhanbarthau fel Cymru, sydd â heriau strwythurol a daearyddol ond llawer o'r rhag-amodau ar gyfer twf, yn rhanbarth a all gael budd gwirioneddol o'r fath fuddsoddi mewn seilwaith.
56. Yn ei Rhaglen Lywodraethu mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod mai dim ond yn y tymor hwy y gall ei hymyriadau gael effaith sylweddol ar economi Cymru. Dengys tystiolaeth mai **buddsoddi mewn cysylltedd a seilwaith galluogi** yw un o'r ddau 'ffactor sbarduno' pwysicaf (yn ogystal â buddsoddi mewn datblygu sgiliau) lle gall Llywodraeth Cymru helpu i drawsnewid yr economi⁷⁵. Felly lluniwyd '*Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru*' er mwyn blaenoriaethu, cwmpasu a chydgyssylltu'r gwaith o gyflawni buddsoddiadau mawr mewn seilwaith dros gyfnod o 10 mlynedd a bydd yn helpu i nodi meysydd lle ceir cyfleoedd i fuddsoddi.
57. Mae buddsoddi er mwyn gwella cysylltedd yn **rhagofyniad hanfodol ar gyfer llwyddiant hirdymor yr holl gronfeydd ESI eraill a'r holl Echelau Blaenoriaeth ERDF eraill**. Mae system drafnidiaeth dda yn helpu pobl i gael gwaith, yn cynyddu grymoedd cystadlu, yn hyrwyddo gwell effeithlonrwydd, ac yn cynyddu'r siawns o gydleoli a chlystyru⁷⁶. Heb wella cysylltedd, efallai y bydd yr holl fuddsoddiadau ESI eraill sy'n helpu busnesau i dyfu neu'n gwella sgiliau a chyflogadwyedd y gweithlu yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd ond yn arwain at weld y gwerth ychwanegol hwnnw yn gadael ardal y rhaglen ac yn symud yn agosach i ganolfannau trefol allweddol Caerdydd neu Loegr. Er enghraifft bydd buddsoddiadau mewn ynni morol mewn ardaloedd ymylol; os na chaiff cysylltedd i'r ardaloedd hynny ei wella, efallai y collir cyfleoedd i gydleoli ymchwil a datblygu, prototeipio, adeiladu a gweithgynhyrchu i ardaloedd mwy hygyrch. Rydym am weld buddiannau buddsoddiadau ESI mewn pobl a busnesau yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd yn aros yno - ond i gyflawni hyn mae angen gwella cysylltedd

⁷³ Strategic Transport Infrastructure Needs to 2030, OECD International Futures Programme (2011). Er enghraifft mae'n disgrifio prif heriau ariannu cynlluniau o'r fath a'r buddiannau economaidd hirdymor. Mae'r adroddiad yn galw am fesurau cynhwysfawr er mwyn cefnogi'r datblygiad mewn seilwaith sydd ei angen, gan nodi "*Quality infrastructure is a key pillar of international competitiveness. It is trade-enhancing – especially for exports – and has positive impacts on economic growth*".

⁷⁴ Global Agenda Council on Infrastructure 2012-2014. Er enghraifft noda "*The costs of building infrastructure are vast, but the costs of failing to make such investments are incalculable. Improved infrastructure produces abundant benefits for the economy, environment and social progress. However, many countries, developing and developed, are facing significant infrastructure deficits, owing to growing populations, urbanization, changing demands and ageing assets.*"

⁷⁵ *Adnewyddu'r Economi: cyfeiriad newydd* (2010), Llywodraeth Cymru. Ymhlith y ffactorau sbarduno eraill mae cymorth busnes wedi'i dargedu, annog arloesedd a gwneud Cymru yn lle mwy deniadol i wneud busnes

⁷⁶ *Going for Growth*, OECD, ac *Understanding productivity variations between Wales and the rest of the UK*, Llywodraeth Cynulliad Cymru

y rhanbarth ar frys. Mae Llywodraeth Cymru yn blaenoriaethu'r buddsoddiad hwn, ond mae angen darparu cymaint o gyllid â phosibl ar gyfer yr amcanion hyn a gall yr ERDF barhau i wneud cyfraniad gwerthfawr.

58. Gall gwella **seilwaith trafndiaeth arwain at fwy o gystadleuaeth** i fusnesau lleol ac er y gall hyn gael effaith niweidiol ar fusnesau lleol nad ydynt yn gystadleuol yn y byrdymor, yn yr hirdymor bydd yn gwella cystadleurwydd, cynhyrchiant a chyflogau BBaChau yn y rhanbarth. Ni ddylai diogelu busnesau nad ydynt yn gystadleuol fod yn rheswm i osgoi gwella cysylltedd os ydym o ddifrif am gefnogi datblygiad economi gystadleuol a blaengar sy'n masnachu'n rhyngwladol. Dylai buddsoddiad effeithiol mewn cysylltedd helpu i gadw busnesau cystadleuol a sgiliau arbenigol presennol a denu busnesau a gweithwyr medrus newydd i'r rhanbarth. Mae angen i fesurau sy'n trechu tlodi drwy wella cyflogadwyedd o dan yr ESF gael eu cefnogi drwy dwf cynaliadwy cyflogaeth yn yr ardaloedd hynny, a dim ond os ceir yr amgylchedd ffisegol cywir i gynnal busnesau a chyflenwi llafur y gellir gwneud hynny.
59. Un o fanteision allweddol gwell cysylltedd yw galluogi mwy o bobl i gael mynediad i ystod ehangach o swyddi a chynnig marchnad lafur ehangach i fusnesau. Mae **ardaloedd teithio i'r gwaith yng Nghymru** wedi bod yn tyfu o ran maint (ac yn lleihau o ran niferoedd) wrth i bobl deithio ymhellach ac ymhellach i'r gwaith gyda llai o deithiau byr a mwy o rai hwy⁷⁷. Mae **patrymau cymudo** yng Nghymru yn dynodi bod llifau sylweddol ar draws ffiniau Awdurdodau Lleol a cheir sawl canolfan gyflogaeth ledled Cymru⁷⁸. Er gwaethaf natur ymylol y gorllewin, yr Awdurdodau Lleol mwyaf gorllewinol hynny (e.e. Gwynedd, Ceredigion a Sir Benfro) yw'r unig diriogaethau heblaw am Abertawe a Chaerdydd i ddangos mewnlif net o gymudwyr⁷⁹. Mae hyn yn awgrymu bod ffocws posibl ar gyfer buddsoddiad o fewn y ddau Ddinas-ranbarth ac yn rhannau gorllewinol rhwydweithiau TEN-T Cymru.
60. Er gwaethaf y lluosganolrwydd a nodir yn y ddau Ddinas-ranbarth yng Nghymru, gyda chymudo ar draws y rhanbarth gyfan, gwelir defnydd llawer uwch o drafndiaeth carbon isel yn yr ardaloedd hynny (e.e. mae 22% o gymudwyr yn Dinas-ranbarth Caerdydd yn defnyddio'r trên, y bws, yn cerdded, yn seiclo neu'n defnyddio math arall o drafndiaeth) na rhannau eraill o Gymru. O gymharu â Dinas-ranbarthau eraill sydd â thrafndiaeth gyhoeddus dda, mae potensial i gynyddu hyn ar gyfer y Dinas-ranbarthau hynny (o ystyried y twf disgwylidig a'r capasiti cyfyngedig)⁸⁰.

⁷⁷ Data o Gyfrifiad 2011 nad yw ar gael tan 2015, ond nodwyd y duedd ers 1981. Gweler <http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/geography/beginner-s-guide/other/travel-to-work-areas/index.html>

⁷⁸ Er enghraifft dangosodd dadansoddiad o gymudo yn y de (diagram wedi'i gynnwys yn y bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU) mai dim ond 59-75% o'r boblogaeth weithio a oedd yn dod o'r un Awdurdod Lleol â'r man gwaith, gan olygu bod 25-41% o'r boblogaeth weithio gyfan yn cymudo ar draws ffiniau Awdurdodau Lleol. Mae hefyd yn dangos nad i ardaloedd Dinas Caerdydd a Chasnewydd yn unig y mae cymudo yn y de yn digwydd

⁷⁹ Mapiau rhyngweithiol o lifau cymudo yng Nghymru: <http://data.wales.gov.uk/apps/commuting/>

⁸⁰ Cynhaliwyd amrywiaeth o waith dadansoddi o ardal Dinas-ranbarth Caerdydd / De Cymru fel rhan o'r gwaith o ddatblygu'r cysyniad o Fetro. Ceir rhagor o wybodaeth yn: <http://wales.gov.uk/topics/transport/integrated/metro/?lang=en>

61. Mae llifau cymudo yn hynod amlwg o amgylch y ddau **Ddinas-ranbarth** yng Nghymru (Caerdydd / Casnewydd ac Abertawe) gyda llifau sylweddol rhwng Caerdydd, Casnewydd a'r Cymoedd⁸¹. Byddai gwelliannau sylweddol mewn trafnidiaeth gynaliadwy a gwell cysylltedd yn galluogi'r rhanbarthau i fanteisio'n briodol ar yr effeithiau crynhoad posibl a nodwyd mewn dinas-ranbarthau eraill ledled y DU ac Ewrop. Gellir ond cyflawni'r cynnydd parhaus disgwyledig mewn cymudo yn gynaliadwy drwy fuddsoddi yn effeithiolrwydd, ymarferoldeb a fforddiadwyedd dewisiadau amgen gwirioneddol i deithio preifat. Ceir hefyd gyfleoedd i gynyddu cyfraddau cludo nwyddau mewn ffyrdd mwy cynaliadwy (e.e. rheilffordd) tra hefyd yn gwella symudedd y farchnad lafur.
62. Mae **rhwystrau trafnidiaeth i gael gwaith** yn dal i fod yn broblem fawr ledled Cymru, gydag ymatebwyr i Arolwg yr ESF o'r Bobl a Adawodd 2011⁸² a oedd allan o waith cyn cymryd rhan yn nodi'r canfyddiad bod diffyg swyddi priodol yn yr ardal lle roeddent yn byw (65%), ac anawsterau / rhwystrau trafnidiaeth yn gysylltiedig â chael gwaith priodol (23%) ymhlith y rhwystrau allweddol i gael gwaith.
63. Yn arbennig mae gan weithwyr llai medrus lai o fynediad i drafnidiaeth breifat⁸³, llai o symudedd gofodol, ac felly lai o gyfleoedd i gael gwaith mewn lleoliadau sy'n llai hygyrch ar drafnidiaeth gyhoeddus⁸⁴ (ac mae swyddi llai medrus yn mynd yn fwy prin mewn canolfannau trefol)⁸⁵. Felly mae angen i weithwyr llai medrus gael **trafnidiaeth gyhoeddus dda** er mwyn achub ar gyfleoedd gwaith.
64. Mae'r **defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus wedi cynyddu** yng Nghymru, yn enwedig mewn ardaloedd trefol mwy o faint lle mae'n cynnig dewis amgen ymarferol i deithio preifat. Mae'r defnydd o'r system reilffordd wedi cynyddu'n sylweddol, o ran nifer y gwasanaethau a gaiff eu rhedeg ac o ran nifer y teithwyr. Gwnaed tua 28 miliwn o deithiau ar y rheilffordd a ddechreuodd neu a orffennodd yng Nghymru yn 2011-12; cynnydd o 3 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Caerdydd oedd cyrchfan bron dwy ran o bump (39 y cant) o'r teithiau yng Nghymru⁸⁶. Ceir rhwystrau penodol sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth gyhoeddus yn yr ardaloedd trefol hynny o hyd gyda chyfyngiadau o ran capasiti yn dod i'r amlwg⁸⁷ a diffyg gwasanaeth neu reoleidd-dra gwasanaeth yn atal newid moddol i'r rhai sy'n teithio i ardaloedd trefol â thagfeydd mewn cerbyd preifat. Er enghraifft, er bod 91% o bobl dros 16 oed o fewn 15 munud o amser gyrru i ganolfan allweddol, dim ond 26% sydd â'r un lefel o hygyrchedd ar drafnidiaeth gyhoeddus, gan gynyddu i ond 68% mewn 30 munud - yr un peth â seiclo⁸⁸.

⁸¹ *Statistical Bulletin: Commuting in Wales* (2011), Llywodraeth Cymru

⁸² *ESF Leavers Survey 2011* (2013), WISERD (Prifysgol Caerdydd) et al

⁸³ *National Travel Survey* (2011), yr Adran Drafnidiaeth. Yn defnyddio data 2009.

⁸⁴ *Transport and Social Inclusion. Have we made the connections in our cities?* (2010), PTEG

⁸⁵ *Moving on up, moving on out? Overcoming the jobs-skills mismatch* (July 2011), Lena Tochtermann a Naomi Clayton, Centre for Cities

⁸⁶ *Annual Report: Rail transport, 2012* (Tachwedd 2013), Llywodraeth Cymru

⁸⁷ Er enghraifft i weld y dadansoddiad sy'n llywio cynigion ar gyfer Metro De Cymru:

<http://wales.gov.uk/topics/transport/integrated/metro/?lang=en>

⁸⁸ *Monitoring the National Transport Plan, Update 2012* (24 Medi 2013), StatsCymru

65. Felly, gallai'r materion penodol a allai fod yn fuddsoddiadau â blaenoriaeth ym maes trafndiaeth gyhoeddus drwy'r ERDF ymwneud â **mynd i'r afael â chyfyngiadau o ran capasiti i ganolfannau trefol allweddol, yn enwedig lle gellir ategu newid moddol**. Gellid rhoi pwyslais penodol ar gynyddu gwasanaethau (naill ai gwasanaethau newydd neu wasanaethau mwy rheolaidd a hygyrch) er mwyn gwneud trafndiaeth gyhoeddus yn fwy deniadol ac ategu newid moddol, a thrwy hynny leihau'r tagfeydd sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth ffordd yn yr ardaloedd hynny. Byddai angen i hyn gael ei ategu gan weithgarwch er mwyn ysgogi galw, annog peidio â theithio ar y ffordd a dileu rhwystrau (e.e. tocynnau craff). Dylid hefyd ystyried atebion arloesol i fynd i'r afael â diffygion daearyddol penodol yn y rhanbarth (e.e. anhawster i deithio rhwng ardaloedd y Cymoedd yn y de) (e.e. atebion aml-foddol). Mae Cynlluniau Symudedd Trefol Cynaliadwy'r UE⁸⁹ yn nodi arfer da wrth ateb yr heriau hyn ac mae gan Systemau Trafnidiaeth Deallus⁹⁰ rôl allweddol i'w chwarae hefyd, gan gymhwyso technolegau gwybodaeth a chyfathrebu i drafnidiaeth er mwyn ei gwneud yn fwy effeithlon, glân, diogel a di-dor.
66. **Fodd bynnag, cerbydau preifat yw'r prif ddull cymudo o hyd** yng Nghymru gydag wyth o bob 10 taith i'r gwaith yn cael ei gwneud mewn car (y gyfran fwyaf o bobl sy'n teithio i'r gwaith mewn car o blith unrhyw ranbarth neu wlad ym Mhrydain Fawr)⁹¹. Mae'r defnydd o geir yn hynod bwysig yn yr ardaloedd mwy ymylol a phrin eu poblogaeth o Gymru, lle mae llai o drafnidiaeth gyhoeddus ar gael, sy'n gosod mwy o ddibyniaeth ar lwybrau bysiau. Felly, mae teithio ar y ffordd yn hanfodol yn yr ardaloedd hyn lle mae cymudo yn aml yn digwydd dros bellteroedd hyd yn oed yn fwy na'r hyn a welir o amgylch canolfannau trefol mawr. O ran cael gwaith a theithio busnes, mae dibynadwyedd amseroedd teithio yn bryder penodol⁹². Mae ffyrdd o ansawdd gwael ynghyd â chynnydd mewn teithio preifat yn arwain at fannau cyfyng â thagfeydd ar rwydwaith TEN-T, yn enwedig rhannau gorllewinol yr A40 a'r A55 (cysylltiadau â phorthladdoedd ar rwydwaith TEN-T a safleoedd cyflogaeth Ardaloedd Menter allweddol ar Ynys Môn ac yn Nyfrffordd y Ddau Gleddau) lle mae'r prif lwybrau TEN-T yn gyfyngedig am mai dim ond un ffordd gerbydau a geir ac am fod diffyg manau gyrru heibio a chylchfannau. Mae'r rhain i gyd yn arwain at dagfeydd mewn traffig oriau brig arferol ac maent yn arbennig o sensitif i unrhyw ddigwyddiadau a all greu problemau difrifol.
67. Ni ddylai unrhyw fuddsoddiad sy'n defnyddio ERDF i fynd i'r afael â manau cyfyng ar lwybrau TEN-T, yn enwedig ffyrdd, ddigwydd ar ei ben ei hun. Er mwyn cynyddu effaith buddsoddiadau ERDF eraill a buddsoddiadau eraill sy'n defnyddio cronfeydd ESI, **bydd angen i unrhyw fuddsoddiad trafndiaeth ERDF fod yn rhan o becyn buddsoddi integredig**. Drwy wneud hyn gellir cyflawni màs critigol

⁸⁹ <http://www.mobilityplans.eu/11>

⁹⁰ http://ec.europa.eu/transport/themes/its/index_en.htm

⁹¹ *Statistical Bulletin: Personal travel in Wales – 2012* (Tachwedd 2013), StatsCymru

⁹² Ystyrir y cysyniad hwn yn: *Value of travel time reliability: A review of current evidence* (Mai 2012), Carlos Carrion a David Levinson, Transportation Research Part A: Policy and Practice Cyfrol 46, Rhifyn 4, Mai 2012, Tudalennau 720–741.

Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn datblygu mesur o ddibynadwyedd amseroedd teithio fel rhan o'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol ac mae cynigion yn y Rhaglen Weithredol yn gyson â'r gwaith hwnnw.

o fuddsoddiad a chael effaith gronol fwy o faint. Er enghraifft, dylai buddsoddiad i wella'r rhan waethaf o'r A55 ategu buddsoddiadau arfaethedig yn Ardal Fenter Ynys Môn sydd gerllaw; neu dylai buddsoddiad yn Ardal Metro De Cymru ychwanegu gwerth i fuddsoddiadau ERDF ac ESF a wneir yn y Cymoedd yn ogystal â manteisio ar fuddsoddiadau mawr y DU yn y gwaith o drydaneiddio'r brif linell reilffordd i Abertawe.

68. Dengys adroddiadau blynyddol ar y Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol fod trafndiaeth yng Nghymru yn cyfrif am gyfran gynyddol o **allyriadau nwyon tŷ gwydr** (cynnydd o 12.2% i 16.3% rhwng 1990 a 2011). Roedd ceir yn cyfrif am 9 y cant o'r holl allyriadau nwyon tŷ gwydr yng Nghymru yn 2011. Trafnidiaeth ffordd sy'n cynhyrchu'r rhan fwyaf o allyriadau nwyon tŷ gwydr gan y sector trafndiaeth. Yn 1990, cynhyrchwyd 91 y cant o allyriadau nwyon tŷ gwydr gan y sector trafndiaeth gan drafndiaeth ffordd; erbyn 2011 roedd wedi cynyddu ychydig i 92 y cant. Mae hyn oll yn awgrymu bod angen mwy o fuddsoddiad er mwyn hyrwyddo dewisiadau amgen gwyrddach i deithio mewn car, ond hefyd er mwyn gwella'r effeithlonrwydd a'r allyriadau sy'n gysylltiedig â theithio preifat, er enghraifft drwy ymdrin â manau cyfyng yn y rhwydwaith, gwella dibynadwyedd teithio a lleihau tagfeydd.
69. Canfu ymchwil dystiolaeth o effaith economaidd gadarnhaol **band eang**, gan gynnwys yr hyn a gynhyrchir drwy'r broses adeiladu, ond hefyd drwy dwf mewn cynhyrchiant drwy fwy o arloesedd gan fusnesau, mwy o fasnach ryngwladol a mwy o gyfleoedd i deleweithio, gan olygu y gellir gwneud defnydd mwy cynhyrchiol o amser rhai gweithwyr⁹³. Mae llai o astudiaethau ar gael ar hyn o bryd o fand eang *cyflymach* ond mae'r rhai sydd ar gael yn cyfeirio'n bennaf at effaith gynyddrannol gadarnhaol, gyda chyfrifiadura cwmwl yn un o'r prif lwybrau y disgwylir i fand eang cyflymach gael effaith economaidd drwyddo⁹⁴. Fodd bynnag, nododd astudiaeth ar ran y Comisiwn Ewropeaidd fod cysylltedd araf yn rhwystr i fabwysiadu cwmwl ymhlith BBaChau⁹⁵.
70. Ym mis Mehefin 2014, roedd 78% o eiddo yn y DU yn gallu derbyn gwasanaethau band eang sefydlog dros rwydweithiau NGA (cyflymder o hyd at 30Mbit/s neu uwch)⁹⁶. **Cymru oedd â'r lefel isaf o fynediad i wasanaethau band eang NGA ymhlith gwledydd y DU**, gyda 58% o eiddo yn gallu derbyn gwasanaethau o'r fath, er bod hyn yn gynydd o fwy na dau bwynt canran o gymharu â mis Mehefin 2013. Yng ngwledydd eraill y DU roedd y gyfran hon yn amrywio o 64% yn yr Alban i 95% yng Ngogledd Iwerddon, gydag 80% o eiddo yn Lloegr o fewn olion troed rhwydwaith NGA⁹⁷. Mae methiant y farchnad yng Nghymru, sy'n cynnwys ystod eang o ardaloedd trefol, yn gyfuniad o'r ddaearyddiaeth a nifer fwy o ardaloedd llai cefnog; ardaloedd sydd, yn draddodiadol, yn llai tebygol o ddewis cysylltiadau cyflymder uwch ac felly yn llai tebygol o gael eu nodi yng nghynlluniau buddsoddi seilwaith TGCh y sector

⁹³ *UK Broadband Impact Study: Literature Review* (2012), SQW ar ran yr Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) (tudalen 1)

⁹⁴ *Ibid.*

⁹⁵ *Quantitative Estimates of the Demand for Cloud Computing in Europe and the Likely Barriers to Uptake* (2012), IDC ar ran y Comisiwn Ewropeaidd

⁹⁶ *Communications Market Report Wales* (Awst 2014), Ofcom

⁹⁷ *Communications Market Report: Wales* (Awst 2014), Ofcom

preifat. Mae hyn yn golygu bod yr ardaloedd hynny yn colli allan ar y buddiannau mawr sy'n deillio o'r buddsoddiad hwn (er enghraifft mae Agenda Ddigidol Ewrop yn awgrymu y gall cynnydd o 10% yng nghwmpas band eang gynyddu CMC 1%-1.5%.⁹⁸).

71. Mae pwysigrwydd sicrhau nad yw manteision seilwaith TGCh ond i'w gweld mewn ardaloedd sydd eisoes yn gryf yn economaidd yn amlygu rôl hanfodol cyswllt uniongyrchol â mesurau manteisio er mwyn sicrhau bod BBaChau cynhenid yn defnyddio seilwaith TGCh ac yn manteisio arno, fel y nodwyd yn gynt yn y strategaeth hon. Gellir gweld ledled Ewrop fod y **defnydd o wasanaethau NGA fel rheol yn dilyn argaeledd**; mae'r duedd hon hefyd yn glir yn y DU lle mae gan Ogledd Iwerddon fynediad ardderchog i rwydweithiau NGA yn ogystal â'r cyfraddau uchaf o ran y defnydd o'r dechnoleg honno (sy'n cynyddu'n gyflym). Mae angen sicrhau bod mesurau manteisio yn cael eu hymgorffori mewn gwaith cynllunio digidol, ond erys anghenion buddsoddi sylweddol er mwyn ymdrin â methiannau'r farchnad i fodloni targedau Agenda Ddigidol Ewrop.
72. Arweiniodd y newidiadau i ôl-troed masnachol a marchnad Cymru at gynnal **Adolygiad o'r Farchnad Agored ym mis Chwefror 2014**⁹⁹. Ceisiodd nodi'r ardaloedd lle na fyddai band eang y genhedlaeth nesaf, yn ddarpariaeth bresennol ac arfaethedig, (30Mbps ac uwch) ar gael naill ai drwy raglen Cyflymu Cymru (sy'n rhedeg tan 2016 ac sy'n cynnwys ERDF, buddsoddiad preifat a chyhoeddus) neu gynlluniau masnachol arfaethedig eraill. Disgwylir i hyn gynnwys tua 45,000 o eiddo (tua 4% o'r eiddo yng Nghymru i gyd); fodd bynnag, byddai hepgor yr eiddo mwyaf anodd ei gyrraedd a mwyaf gwledig yn arwain at bennu ffocws ar gyfer buddsoddiadau gan ymdrin â'r ardaloedd gwyn sy'n cwmpasu tua 39,000 o eiddo. Gall rhan o'r gost fuddsoddi hon gael ei thalu drwy gyllid Llywodraeth y DU sydd wedi'i ddyrannu at y diben hwn, ond bydd bwlch ariannu o hyd. Gelwir hyn yn Gam 1 Mewnlenwi Cyflymu Cymru.
73. Ar ôl cwblhau prosiect Band Eang NGA Cyflymu Cymru a phrosiect Cam 1 Mewnlenwi Cyflymu Cymru yn 2016 disgwylir y bydd rhwng 30,000 a 45,000 eiddo ychwanegol na chânt eu pasio (tua 3-4% o'r holl eiddo). Ni ellir rhagdybio'r Adolygiad o'r Farchnad Agored y bydd angen ei gynnal er mwyn nodi unrhyw ardaloedd gwyn sy'n weddill yn ail hanner 2016, er y disgwylir y byddant yn cynnwys cymysgedd o diriogaethau gwahanol (trefol, amdrefol a gwledig). O ystyried ymrwymadau blaenorol sylweddol, gobeithir y bydd mwy o arian yn cael ei ddarparu gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru er mwyn helpu i fynd i'r afael â'r methiannau hyn sy'n weddill yn y farchnad, ond - er mwyn ymestyn hyn gyhyd â phosibl er mwyn helpu i **fodloni targed Agenda Ddigidol Ewrop o gwmpas llawn erbyn 2020**¹⁰⁰ - bydd angen defnyddio cyfuniad o ERDF ac EAFRD. Disgwylir i'r costau fod yn uwch fesul safle, er y rhoddir blaenoriaeth i'r ardaloedd trefol ac amdrefol sy'n weddill o ran cymorth ERDF. Dylai'r cyfuniad o fuddsoddiad, ynghyd â buddsoddiad preifat parhaus, helpu i sicrhau bod NGB ar gael ledled Cymru i gyd bron erbyn 2020.

⁹⁸ Cyfeiriad gan Czernich et al (2009): "The socioeconomic impact of bandwidth" Final report

⁹⁹ Daeth yr ymgynghoriad i ben ar 03 Gorffennaf 2014. Mae dogfennau a mapiau'r ymgynghoriad ar gael yn <http://wales.gov.uk/consultations/businessandconomy/superfast-infill/?skip=1&lang=en>

¹⁰⁰ Agenda Ddigidol Ewrop

74. Gallai buddsoddi mewn seilwaith TGCh wella cysylltedd ardal y rhaglen ac ategu arloesedd, ynghyd â sicrhau bod busnesau Cymru, yn enwedig y sector TGCh a'r sector Diwydiannau Creadigol, yn defnyddio, yn masnacheiddio ac yn manteisio ar dechnolegau digidol yn eang. Mae hyn yn arbennig o wir am **fand eang cyflym iawn iawn (100Mbps ac uwch)** a disgwylir y gall darpariaeth benodol sy'n targedu BBaChau (e.e. cynllun talebau) geisio ehangu defnydd tuag at y targed a geir yn Agenda Ddigidol Ewrop sef bod 50% o'r UE wedi tanysgrifio i fand eang uwchlaw 100 Mbps erbyn 2020.
75. Yn ogystal â cheisio atal gwahaniaethau, ceir cryn gyfleoedd i arwain y blaen wrth geisio denu a chadw busnesau allweddol sydd angen atebion cysylltedd cyflym iawn iawn (100Mbps ac uwch). Bydd angen i fusnesau mwy, busnesau sydd angen cyflymder lanlwytho sy'n cyfateb i'w cyflymder lawrlwytho (gwasanaethau Cymesur), a busnesau sydd angen cysylltu'n ddiogel o un safle i'r llall gael cysylltedd TGCh sydd wedi'i deilwra'n fwy ac mae cyfle i ddenu a chadw'r busnesau hyn ar **safleoedd strategol**.
76. Caiff ystadegau'r farchnad lafur yng Nghymru eu harchwilio'n fanwl yn y dadansoddiad economaidd-gymdeithasol ac fel rhan o'r rhaglenni ESF yn fwy cyffredinol, gyda Chymru ar ei hôl hi o gymharu â'r DU, a Gorllewin Cymru a'r Cymoedd ar ei hôl hi o gymharu â Chymru. Ceir cryn amrywiad mewn cyfraddau cyflogaeth ac mae'r rhesymau dros hynny yn amrywio rhwng Awdurdodau Lleol ledled Cymru. Er mwyn cefnogi **twf sy'n ystyriol o gyflogaeth** ledled Cymru mae angen i amrywiaeth o wahanol ffactorau ddod ynghyd. Ymdrinnir â rhai o'r rhain mewn rhannau ategol o raglenni ESI Cymru (e.e. cysylltedd trafnidiaeth, sgiliau, cyflogadwyedd ac ati) ac ymdrinnir ag eraill yn fwy cyffredinol gan y Llywodraeth (e.e. addysg, gwasanaethau cyhoeddus ac ati).
77. Mae Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru¹⁰¹ yn tynnu sylw at yr awdurdodau lleol hynny sy'n perfformio waethaf ym maes cyflogaeth sef Merthyr Tudful (33.3% o'i Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Is yn y 10% mwyaf amddifad o Gymru) a Blaenau Gwent (31.9%), er unwaith eto ceir pocedi o amddifadedd yn yr ardaloedd Awdurdod Lleol mwyaf cyfoethog. Yn fwy cyffredinol mae swyddi llai medrus yn symud allan o'r dinasoedd ac mae swyddi mwy medrus i'w gweld yn fwy mewn ardaloedd trefol. Mae angen i'r patrymau hyn gael eu nodi a'u defnyddio'n well wrth gynllunio **cymorth integredig ar gyfer rhanbarthau daearyddol penodol**. Nododd astudiaeth a wnaeth asesu effaith polisïau adfywio seiliedig ar ardal fod lefelau ariannu hygyrch ac ystyrion yn hanfodol i waith adfywio. Rhaid i'r lefel o arian sydd ar gael alluogi adnewyddu ffisegol yn ogystal ag ymgysylltu cymunedol¹⁰², a dengys profiad mai'r ffactor sy'n sbarduno'r fath ganlyniadau adfywio yw buddsoddiadau allweddol mewn seilwaith mewn lleoedd (e.e. safleoedd ac eiddo, datblygu ased twristiaeth, gwella mynediad, canolfan ragoriaeth).
78. Mae adolygiad o dystiolaeth economaidd wedi dynodi "*physical regeneration that is intended to address market failure is most likely to be successful when the*

¹⁰¹ <https://statswales.wales.gov.uk/Catalogue/Community-Safety-and-Social-Inclusion/Welsh-Index-of-Multiple-Deprivation/WIMD-2011>

¹⁰² *The Impact of Devolution: Area-based Regeneration Policies in the UK* Joseph Rowntree Foundation (2010), D. Adamson. Ar gael yn: <http://www.jrf.org.uk/publications/impact-of-devolution>

other elements necessary for economic success are present, and that success should become self-sustaining (and for this reason the intervention should be time-limited)¹⁰³. Mae Canolfan Rhagoriaeth Adfywio Cymru¹⁰⁴ hefyd yn cydnabod, yn gyffredinol, fod adnoddau ariannol y sector cyhoeddus wedi'u dyrannu mewn ymateb i angen (yn wahanol i ymateb y farchnad i alw a 'chyfle'); ac mae'n dadlau y dylai gwaith adfywio gwmpasu ymateb i angen a chyfle.

79. Gwers allweddol a ddysgwyd o Raglen y Fargen Newydd ar gyfer Cymunedau ('NDC'), menter seiliedig ar ardal yn Lloegr, yw bod angen **hyblygrwydd ar asiantaethau adfywio** er mwyn pennu targedau sy'n diwallu anghenion ac amgylchiadau lleol¹⁰⁵. Adlewyrchir hyn yn Lleoedd Llewyrchus Llawn Addewid, fframwaith adfywio Llywodraeth Cymru, sy'n ceisio annog mwy o flaenoriaethu mewn perthynas â nifer gyfyngedig o gyfleoedd twf a lywir gan waith dadansoddi yn hytrach na thargedau canolog. Mae'r fath flaenoriaethu hefyd yn thema ganolog ar gyfer y rhaglenni hyn a cheisir cynlluniau a arweinir gan seilwaith gan bartneriaid sy'n cynnig y cyfle gorau i gyflawni twf mewn cyflogaeth ar draws rhanbarth cyfan tra'n ymgorffori holl elfennau datblygu cynaliadwy (canlyniadau economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol).

Crynodeb o'r cyfiawnhad dros Ddethol Blaenoriaethau Buddsoddi a nodi Amcanion Penodol (Er Gwybodaeth yn Unig fel rhan o Resymeg Ymyrryd; nid yn rhan o dempled)

ATh / BF	Anghenion	Cyfleoedd Twf	Amcan Penodol (AP)
(7) / (7a)	<ul style="list-style-type: none"> • Ardaloedd ymylol nad ydynt yn flaenoriaeth o ran arian craidd y Llywodraeth, sy'n arwain at gylch o danfuddsoddi a cholli cyfleoedd i gyflawni twf • Dibyniaeth ar geir a thrafnidiaeth ffordd mewn ardaloedd ymylol yn creu'r angen am well rhwydweithiau • Rhannau gwael o rwydweithiau TEN-T • Cyfran gynyddol o allyriadau o 	<ul style="list-style-type: none"> • Buddsoddiadau mawr wedi'u cyhoeddi o ran yr M4 a Thrydaneiddio i fynd i'r afael â manau cyfyng allweddol ar y TEN-T • Cynlluniau Strategol ar waith ledled Cymru i flaenoriaethu buddsoddiadau mewn trafndiaeth • Gallai ffocws ar Ardaloedd Menter greu cyfleoedd twf y tu hwnt i Ddinas-Ranbarthau os ydynt yn hygyrch • Gall gwella cysylltedd gefnogi mewnfuddsoddi, 	(4.1) Ymdrin ag ymyloldeb a gwella buddsoddiad preifat mewn ardaloedd lleol drwy wella'r ffordd y mae'r Rhwydwaith Trafnidiaeth Traws-Ewropeaidd (TEN-T) yn gweithredu.

¹⁰³ *Regeneration: Review of Economic Evidence* (2012), Wavehill. Tystiolaeth ategol ar gyfer yr adolygiad o bolisi adfywio (*Lleoedd Llewyrchus Llawn Addewid*, 2013).

¹⁰⁴ *Regeneration Targeting* (2011), Canolfan Rhagoriaeth Adfywio Cymru ar gyfer y Panel Adfywio Cenedlaethol

¹⁰⁵ *The New Deal for Communities Programme: Achieving a Neighbourhood Focus for Regeneration* (2010), G. Fordham, yr Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol. Ar gael yn: <http://www.communities.gov.uk/publications/communities/achievinganeighbourhood>

	<p>drafnidiaeth ffordd a cheir</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diffyg cysylltedd yn cyfyngu ar dwf ac yn rhwystro mewnfuddsoddi • Ymyloldeb a diffyg cysylltedd wedi'u nodi fel elfen sylweddol o'r bwlch mewn cynhyrchiant • Arolwg yr ESF yng Nghymru o'r Bobl a Adawodd allan o waith yn nodi anawsterau / rhwystrau trafndiaeth fel un o'r priif rwystrau i gael gwaith 	<p>cynyddu cynhyrchiant a chyflogau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gorllewin Cymru yn dangos mewngymudo sy'n dynodi cyfleoedd am dwf 	
(4) / (4e)	<ul style="list-style-type: none"> • Gall daearyddiaeth ardaloedd rhaglen arwain at lwybrau trafndiaeth gyhoeddus cymhleth • Diffyg hygyrchedd i'r rhai sy'n dibynnu ar drafnidiaeth gyhoeddus ac i safleoedd strategol allweddol • Teithio mewn car yn dal i ddominyddu yng Nghaerdydd ac Abertawe a diffyg trafndiaeth gyhoeddus integredig yn cyfyngu ar dwf • Mae gan weithwyr llai medrus lai o fynediad i drafnidiaeth breifat a llai o symudedd gofodol; ac felly lai o gyfleoedd i gael gwaith mewn lleoliadau sy'n llai hygyrch ar drafnidiaeth gyhoeddus • Arolwg yr ESF yng Nghymru o'r Bobl a 	<ul style="list-style-type: none"> • Gallai ffocws ar Ddinas-Ranbarthau wella effeithiau crynhoad os ymdrinnir â chyfyngiadau (e.e. trafndiaeth) • Bydd Ffocws ar Ddinas-Ranbarthau yn ystyried gwella symudedd trefol y tu hwnt i ganol dinasoedd • Trydaneiddio'r rheilffordd erbyn 2020 yn gyfle i achub arno • Trafnidiaeth gyhoeddus fwy integredig a mwy o dagfeydd ar y ffyrdd a chyfle i greu newid moddol yn y defnydd o drafnidiaeth yn Ninas-ranbarthau Caerdydd ac Abertawe • Cynnydd parhaus disgwylidig mewn cymudo yn debygol o greu galw a chyfle i wneud hynny'n gynaliadwy drwy fuddsoddi yn effeithiolrwydd, ymarferoldeb a 	(4.2) Mwy o symudedd trefol a llafur i ac o ganolfannau trefol a chyflogaeth allweddol

	Adawodd allan o waith yn nodi anawsterau / rhwystrau trafndiaeth fel un o'r prif rwystrau i gael gwaith	fforddiadwyedd dewisiadau amgen gwirioneddol i deithio preifat	
(2) / (2a)	<ul style="list-style-type: none"> • Rhwystrau daearyddol ac economaidd-gymdeithasol yn creu methiannau yn y farchnad o ran cwmpas band eang • Erys bylchau ledled Cymru, gan gynnwys ardaloedd gwyn o amgylch ardaloedd trefol • Diffyg darpariaeth gan aml-ddarparwyr • Bylchau ariannu, er gwaethaf ymrwymiadau ariannol y Llywodraeth (e.e. cyllid BDUK) • Diffyg cwmpas yn gyfyngiad posibl ar ddefnydd 	<ul style="list-style-type: none"> • Disgwyl i fuddsoddiad sylweddol ym Mand Eang y Genhedlaeth Nesaf a buddsoddiad preifat gynyddu'r cwmpas i 92%. • Gwaith cynllunio strategol ar gyfer safleoedd strategol allweddol (e.e. ardaloedd menter) • Cyflwyniad 4G yn gyfle posibl i ymdrin â materion etifeddiaeth • Cyfleoedd i amrywiaeth o ddarparwyr a dulliau / technolegau arloesol ymdrin ag ardaloedd hynod anodd 	(4.3) Cyfrannu at dargedau Agenda Ddigidol Ewrop yng Nghymru am fynediad o 100% i fand eang y genhedlaeth nesaf (30Mbps ac uwch) a mynediad o 50% i 100Mbps.
(8) / (8b)	<ul style="list-style-type: none"> • Amrywiaeth o heriau cyflogaeth ar draws ardal y rhaglen, gan gynnwys ardaloedd o amddifadedd a dirywiad • Angen cynllunio datblygiadau seiliedig ar le mewn ffordd fwy effeithiol a chydgyssylltiedig - yn seiliedig ar gyfleoedd twf 	<ul style="list-style-type: none"> • Dylai gwella gwaith partneriaeth a chydweithredu arwain at fwy o effaith • Cryn gyfleoedd i integreiddio ar draws cronfeydd ESI gan ategu mentrau a strategaethau gofodol • Gall buddsoddiadau a wneir o dan ESF i drechu tlodi gael eu hategu gan fuddsoddiadau cefnogol a all alluogi'r sector preifat i greu twf cyflogaeth • Nifer o gyfleoedd twf ledled Cymru (e.e. twristiaeth, safleoedd strategol, diwydiannol) yn cael eu blaenoriaethu 	(4.4) Cynyddu cyflogaeth drwy fuddsoddiadau mewn seilwaith lleol neu ranbarthol â blaenoriaeth sy'n ategu strategaeth economaidd ranbarthol neu drefol (drwy fenter Datblygu Trefol Cynaliadwy).

		mewn amrywiaeth o strategaethau	
--	--	---------------------------------	--

1.1.2. Cyfiawnhad dros ddethol amcanion thematig a blaenoriaethau buddsoddi cyfatebol yn seiliedig ar nodi anghenion rhanbarthol a, lle bo'n briodol, genedlaethol gan gynnwys yr angen i ateb yr heriau a nodwyd mewn argymhellion perthnasol sy'n benodol i wlad a fabwysiadwyd yn unol ag Erthygl 121(2) TFEU ac argymhellion perthnasol y Cyngor a fabwysiadwyd yn unol ag Erthygl 148(4) TFEU, gan ystyried y gwerthusiad ex-ante.

Tabl 1: Cyfiawnhad dros ddethol amcanion thematig a blaenoriaethau buddsoddi

Amcan thematig a ddetholwyd	Blaenoriaeth fuddsoddi a ddetholwyd	Cyfiawnhad dros ddethol
(1) Atgyfnerthu gwaith ymchwil, datblygu technolegol ac arloesi	(1a) gwella seilwaith ymchwil ac arloesi a galluoedd er mwyn meithrin rhagoriaeth yn y maes a hyrwyddo canolfannau cymhwysedd, yn enwedig y rhai sydd o ddiddordeb Ewropeaidd	<ul style="list-style-type: none"> • Papur sefyllfa'r Comisiwn (CPP) yn amlygu diffyg gwelliant o ran buddsoddiadau ymchwil ac arloesi'r DU sy'n tansailio cystadleurwydd. • Cryn dipyn o waith i'w wneud cyn bodloni targed UE2020 a chynnydd araf wedi'i amlygu yn NRP • Meysydd â blaenoriaeth wedi'u nodi yn y Strategaeth Arbenigo Craff fel cyfleoedd • Meysydd lle ceir rhagoriaeth ryngwladol, sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, y gellir adeiladu arnynt, gan gynnwys mewn meysydd carbon isel
	(1b) hyrwyddo buddsoddiadau busnes ym maes arloesedd ac ymchwil, a datblygu cysylltiadau a synergeddau rhwng busnesau, canolfannau ymchwil a datblygu ac addysg uwch, yn enwedig datblygu cynhyrchion a gwasanaethau, trosglwyddo technoleg, arloesedd cymdeithasol, eco-arloesi, cymwysiadau gwasanaeth	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CPP yn tynnu sylw at y potensial i greu amgylchedd busnes sy'n ystyriol o arloesedd, gan baru galw busnes ymchwil ac arloesedd â chyflenwad • Dim targed ar gyfer UE2020 ond yr Undeb Arloesedd yn pennu amcanion ehangach sy'n parhau i fod yn broblem yng Nghymru • Cymru yn ddilynydd arloesedd a diffyg diwylliant arloesi - angen mwy o arloesedd ar draws yr economi • Angen mwy o fasnacheiddio ymchwil drwy gefnogi clystyrau sy'n dod i'r amlwg ac Arbenigo Craff • Y ffactorau allweddol i gynyddu buddsoddiad preifat mewn technolegau carbon isel (yr unig ffordd o ymdrin â bylchau enfawr mewn targedau cysylltiedig) fydd profi cysyniad ac arddangos

	cyhoeddus, ysgogi galw, rhwydweithio, clystyrau ac arloesedd agored drwy Arbenigo Craff ac ymchwil dechnolegol a chymhwysol ategol, llinellau peilot, camau dilysu cynnyrch cynnar, galluoedd uwch weithgynhyrchu a chynhyrchu cyntaf, yn enwedig mewn Technolegau Galluogi Allweddol ac ymlediad technolegau diben cyffredinol	<ul style="list-style-type: none"> • Prawf cysyniad ac arddangos gallu yn ardal y rhaglen ym maes dylunio a gweithgynhyrchu yn hanfodol er mwyn nodi buddiannau yn ardal y rhaglen
(2) Gwella mynediad i TGCh ynghyd â'i defnydd a'i hansawdd	(2a) ehangu'r defnydd o fand eang a chyflwyniad rhwydweithiau cyflym a chefnogi'r gwaith o fabwysiadu technolegau a rhwydweithiau sy'n dod i'r amlwg ym maes yr economi ddigidol	<ul style="list-style-type: none"> • Disgwylir i fuddsoddiadau presennol gyflawni tua 92% o gwmpas o rwydweithiau NGA (30Mbps). • Heriau wedi'u nodi yn yr Adolygiad o'r Farchnad Agored i ymdrin â methiannau'r farchnad sy'n weddill er mwyn bodloni targed Agenda Ddigidol Ewrop o gwmpas o 100%. • Gall cynnig atebion cysylltedd cyflym iawn (100Mbps) i fusnesau allweddol ledled Cymru wella cystadleurwydd a chyflawni yn erbyn targed Agenda Ddigidol Ewrop o ddefnydd o 50%.
(3) Gwella cystadleurwydd BBaChau	(3a) hyrwyddo entrepreneuriaeth, yn enwedig drwy hwyluso'r defnydd economaidd o syniadau newydd a helpu i sefydlu cwmnïau newydd, gan gynnwys drwy fannau deori busnes	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CPP yn tynnu sylw at bwysigrwydd cynyddu cystadleurwydd BBaCh yn y DU (e.e. hyrwyddo entrepreneuriaeth, yn enwedig mewn sectorau sy'n gysylltiedig ag allforio, ac ariannu offerynnau ariannol a gwasanaethau cyngori busnes) • Mae CSR y DU yn tynnu sylw at yr angen i wella argaeledd cyllid banc a chyllid arall i BBaChau • Mae NRP y DU yn tynnu sylw at waith sydd eisoes yn mynd rhagddo ac yn cydnabod rhai problemau a chyffleoedd

		<ul style="list-style-type: none"> Lefelau is o enedigaethau, goroesiadau, BBaChau twf a mynediad i gyllid yn ardal y rhaglen o gymharu â'r DU
	(3d) cefnogi gallu BBaChau i gyflawni twf mewn marchnadoedd rhanbarthol, cenedlaethol a rhyngwladol, ac mewn prosesau arloesi	<ul style="list-style-type: none"> Mae CPP yn tynnu sylw at bwysigrwydd cynyddu cystadleurwydd BBaCh yn y DU (yn enwedig cymorth mewn sectorau sy'n gysylltiedig ag allforio) Mae NRP y DU yn tynnu sylw at waith sydd eisoes yn mynd rhagddo ac yn cydnabod rhai problemau a chyfleoedd Lefelau is o enedigaethau, goroesiadau, BBaChau twf a mynediad i gyllid yn ardal y rhaglen o gymharu â'r DU Gwelliannau o ran allforion ond cryn rwystrau i dwf o hyd
(4) Cefnogi'r newid i economi carbon isel ym mhob sector	(4a) hyrwyddo'r broses o gynhyrchu a dosbarthu ynni o ffynonellau adnewyddadwy	<ul style="list-style-type: none"> Mae targed UE2020 ac NRP yn dynodi bod cryn dipyn o waith i'w wneud cyn y bodlonir targedau ar gyfer cynhyrchu ynni adnewyddadwy ar lefel yr UE, y DU a Chymru Awgryma CPP y dylai cronfeydd gefnogi cynnydd yn y defnydd o bob math o ynni adnewyddadwy gan edrych yn benodol ar botensial technolegau arloesol Cryn dipyn o adnoddau ac asedau yng Nghymru i fanteisio arnynt Mae maint y buddsoddiad sydd ei angen yn awgrymu bod angen canolbwytio ar annog buddsoddiad preifat
	(4c) cefnogi effeithlonrwydd ynni, rheoli ynni craff a'r defnydd o ynni adnewyddadwy mewn seilwaith cyhoeddus, gan gynnwys adeiladau cyhoeddus, a'r sector tai	<ul style="list-style-type: none"> Mae targed UE2020 ac NRP yn dynodi bod angen gwneud mwy o gynnydd er mwyn gwrthdroi'r dirywiad mewn targedau effeithlonrwydd ynni. Awgryma CPP y dylai cronfeydd gefnogi cynnydd yn y defnydd o bob math o ynni adnewyddadwy gan edrych yn benodol ar botensial technolegau arloesol, ac y dylent hyrwyddo effeithlonrwydd ynni, yn enwedig mewn adeiladau

		<ul style="list-style-type: none"> • NRP yn nodi problemau penodol gydag effeithlonrwydd ynni stoc dai Cymru • Tlodi tanwydd hefyd yn broblem fawr ar draws ardal y rhaglen
	4(e) hyrwyddo strategaethau carbon isel ar gyfer pob math o diriogaeth, yn enwedig ardaloedd trefol, gan gynnwys hyrwyddo symudedd trefol aml-foddol cynaliadwy a mesurau addasu sy'n berthnasol i liniaru.	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CSR y DU yn awgrymu y dylai'r DU fuddsoddi er mwyn ymdrin â manau cyfyng seilwaith (gyda thrafnidiaeth wedi'i nodi fel pryder o ran cyflawni ac ariannu). • Cyfleoedd i wella cysylltedd i ganolfannau trefol (e.e. Dinas-Ranbarthau) a rhwng rhwydweithiau trafndiaeth gynaliadwy (e.e. rhwydweithiau rheilffordd / bws) • Mae arolwg yr ESF o'r bobl a adawodd yn nodi bod rhwystrau trafndiaeth yn rhwystr mawr i gael gwaith.
(7) Hyrwyddo trafndiaeth gynaliadwy a dileu manau cyfyng mewn seilweithiau rhwydwaith allweddol	(7a) cefnogi Ardal Drafndiaeth Ewropeaidd Sengl aml-foddol drwy fuddsoddi yn rhwydwaith TEN-T (Rhwydwaith Trafnidiaeth Traws-Ewropeaidd)	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CSR y DU yn awgrymu y dylai'r DU fuddsoddi er mwyn ymdrin â manau cyfyng seilwaith (gyda thrafnidiaeth wedi'i nodi fel pryder o ran cyflawni ac ariannu). • Problemau o ran ymyldeb a diffyg buddsoddi yn hanesyddol • Manau cyfyng penodol yng nghoridorau Dwyrain Gorllewin Gogledd a De Cymru a rhwydwaith TEN-T hynod wael yng Ngorllewin Cymru • Cyfleoedd i gynyddu hygyrchedd ac effeithiau crynhoad drwy fuddsoddiadau sy'n cysylltu Dinas-Ranbarthau â'i gilydd a chanolfannau yn Lloegr • Cyfleoedd i ychwanegu gwerth at fuddsoddiadau arfaethedig mawr ar hyd llwybrau TEN-T yn y de
(8) hyrwyddo cyflogaeth a chefnogi symudedd llafur	8 (b) cefnogi twf sy'n ystyriol o gyflogaeth drwy ddatblygu potensial mewndarddol fel rhan o strategaeth diriogaethol ar gyfer	<ul style="list-style-type: none"> • Rhai o'r anghysondebau rhanbarthol mwyaf (gwahaniaethau rhwng dangosyddion economaidd a marchnad lafur) yn yr UE i'w gweld rhwng rhannau o Gymru a Llundain • Strategaethau rhanbarthol yn cael eu datblygu er mwyn nodi

	<p>ardaloedd penodol, gan gynnwys trosi rhanbarthau diwydiannol sy'n dirywio a gwella hygyrchedd a datblygiad adnoddau naturiol a diwylliannol penodol</p>	<p>blaenoriaethau tiriogaethol</p> <ul style="list-style-type: none"> Llywodraeth Cymru yn buddsoddi £30 miliwn (tua €36m) y flwyddyn mewn gwaith datblygu tiriogaethol wedi'i dargedu
--	--	---

1.2 Cyfiawnhad dros y dyraniad ariannol

Cyfiawnhad dros y dyraniad ariannol (cymorth yr Undeb) i bob amcan thematig a, lle bo'n briodol, bob blaenoriaeth fuddsoddi, yn unol â'r gofynion crynodi thematig, gan ystyried y gwerthusiad ex-ante

Cefndir

80. Fel y nodir yn Adran 2 (Echelau Blaenoriaeth) llunnir blaenoriaethau mewn rhai achosion drwy ddwyn ynghyd Flaenoriaethau Buddsoddi o fwy nag un Amcan Thematig. Felly, mae'r cyfiawnhad dros ddyraniadau ariannol a nodir yn yr adran hon yn ceisio adlewyrchu'r broses o lunio'r Echelau Blaenoriaeth fel y nodir yn Adran 2, yn ogystal â'r Amcanion Thematig a nodir yn y rheoliadau.

Echel Blaenoriaeth 1: Ymchwil ac Arloesedd

81. Mae'r dyraniadau ar gyfer yr Echel Blaenoriaeth hon yn cyfateb i tua 24% o'r holl ERDF. Mae'r holl gyllid yn ymwneud ag un Amcan Thematig:

- **Amcan Thematig 1: Atgyfnerthu gwaith ymchwil, datblygu technolegol ac arloesi.**

82. Ar y cyfan, mae hyn yn cynrychioli cynnydd cyfrannol o gymharu â rhaglen 2007-2013, a chynnydd sylweddol ar gyfer gweithgarwch cysylltiedig sy'n cefnogi amcanion newid yn yr hinsawdd (fel y nodir yn y tabl dyraniadau dangosol yn ôl Categori Ymyrryd). Mae'r cyfiawnhad dros y dyraniad hwn yn seiliedig ar y canlynol:

- Mae'r pellter o darged UE2020 ymchwil a datblygu yn awgrymu bod problemau'n parhau o ran gallu ac adnoddau, llai o fynediad i gronfeydd cystadleuol gan sefydliadau yng Nghymru a diffyg sefydliadau mawr sy'n canolbwyntio ar ymchwil.
- Angen adeiladu ar nifer o lwyddiannau yn 2007-2013, yn enwedig o ran canolbwyntio ar feysydd rhagoriaeth ac arbenigedd o ran adnoddau ymchwil a manteisio ar bwyslais o'r newydd yng Nghymru (e.e. Gwyddoniaeth i Gymru, *Arloesi Cymru*, buddsoddiad o £50m (tua €60m) mewn Rhwydweithiau Ymchwil Cenedlaethol a thimau Sêr Cymru, a swydd newydd Prif Swyddog Gwyddonol).
- Mae *Arloesi Cymru* yn tynnu sylw at heriau mawr o ran cefnogi diwylliant o arloesedd, sy'n gofyn am fuddsoddiad cymysg.

Echel Blaenoriaeth 2: Cystadleurwydd BBaCh

83. Mae'r dyraniadau ar gyfer yr Echel Blaenoriaeth hon yn cyfateb i tua 18% o'r holl ERDF. Wedi'u gwahanu yn ôl Amcan Thematig mae hyn yn cyfateb i:

- **Amcan Thematig 3: Gwella cystadleurwydd BBaChau.** Tua 90% o'r Echel Blaenoriaeth.
- **Amcan Thematig 1: Atgyfnerthu gwaith ymchwil, datblygu technolegol ac arloesi.** Tua 10% o'r Echel Blaenoriaeth.

84. Mae'r dyraniad i'r Echel Blaenoriaeth hon yn cyfateb i gyfran ddyrannu weddol debyg i raglen 2007-2013 ac mae'n seiliedig ar y canlynol:

- BBaChau yn cynrychioli rhan allweddol o economi Cymru, ond angen mynd i'r afael â diffyg cystadleurwydd (yn enwedig lefelau cynhyrchiant is).
- Nid yw mynediad at gyllid wedi gwella'n sylweddol.

Echel Blaenoriaeth 3: Ynni Adnewyddadwy ac Effeithlonrwydd Ynni

85. Mae'r dyraniadau ar gyfer yr Echel Blaenoriaeth hon yn cyfateb i tua 15% o'r holl ERDF. Cyflawnir yr Echel Blaenoriaeth gan un Amcan Thematig: **Amcan Thematig 4: Cefnogi'r newid i economi carbon isel ym mhob sector.**

86. Mae hyn yn cynrychioli cynnydd sylweddol o gymharu â dyraniadau ar gyfer gweithgarwch tebyg o dan raglen 2007-2013 ac, ynghyd â'r dyraniad ychwanegol ar gyfer Amcan Thematig 4 o dan Echel Blaenoriaeth 4 ar gyfer trafndiaeth drefol gynaliadwy, mae'n rhagori ar y gofynion crynodi thematig sef 12% o'r holl ERDF. Mae'r rhesymeg yn seiliedig ar y canlynol:

- Pellteroedd o dargedau UE2020 ar ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni.
- Ceisio rhagori ar ofynion clustnodi gofynnol ar gyfer gweithgarwch carbon isel.
- Y galw a'r angen am fesurau effeithlonrwydd ynni yn drech na'r adnoddau sydd ar gael, er bod ymrwymiad cryf gan Lywodraeth Cymru i barhau i gefnogi buddsoddiad yn y maes hwn (arian cyfatebol ar gael).

Echel Blaenoriaeth 4: Cysylltedd a Datblygu Trefol

87. Mae'r dyraniadau ar gyfer yr Echel Blaenoriaeth hon yn cyfateb i tua 42% o'r holl ERDF. Wedi'u gwahanu yn ôl Amcan Thematig mae hyn yn cyfateb i:

- **Amcan Thematig 7: Hyrwyddo trafndiaeth gynaliadwy a dileu rhwystrau mewn seilweithiau rhwydwaith allweddol.** Tua 21% o'r Echel Blaenoriaeth.
- **Amcan Thematig 4: Cefnogi'r newid i economi carbon isel ym mhob sector.** Tua 35% o'r Echel Blaenoriaeth.

- **Amcan Thematig 2: Gwella mynediad i TGCh ynghyd â'i defnydd a'i hansawdd.** Tua 11% o'r Echel Blaenoriaeth.
- **Amcan Thematig 8: hyrwyddo cyflogaeth a chefnogi symudedd llafur.** Tua 33% o'r Echel Blaenoriaeth.

88. Mae'r dyraniad hwn yn cynrychioli gostyngiad sylweddol o gymharu â dyraniadau o dan raglen 2007-2013¹⁰⁶. Bydd buddsoddiadau o dan TO2 a TO4 yn cyfrannu at dargedau crynodi thematig, felly bydd cyfanswm y dyraniadau ar draws y rhaglen sy'n cyfrannu at grynodi thematig ymhell o fewn gofynion deddfwriaethol (bydd 75% o weithgarwch yn cyfrannu at grynodi thematig, o gymharu ag isafswm o 50%).

89. Caiff maint cymharol dyraniad o fewn Echel Blaenoriaeth unigol ei gyfiawnhau gan gost gymharol buddsoddiad yn y meysydd hyn dros eraill (llai o brosiectau am fwy o arian) a'r buddiannau o ran integreiddio a chydgyssylltu polisiâu. Mae'r rhesymeg dros ddyrannu yn seiliedig ar y canlynol:

- Mae'r buddsoddiadau hyn, ynghyd â buddsoddiadau sgiliau, wedi'u nodi fel blaenoriaeth polisi datblygu economaidd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer buddsoddiad cyhoeddus o ran cefnogi swyddi a thwf; yn arbennig o ran helpu i ysgogi buddsoddiadau dilynol gan y sector preifat.
- Mae buddsoddi yn hanfodol ar gyfer pob buddsoddiad ESI arall er mwyn sicrhau y cedwir busnesau a sgiliau yn ardal y rhaglen a denu busnesau a gweithwyr medrus newydd i'r ardal.
- Mae'r prif fuddsoddiadau sydd eu hangen wedi'u nodi'n amrywiol fel blaenoriaeth uchel yn CSR y DU, NRP y DU a pholisi domestig fel y *Rhaglen Lywodraethu a Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru* ac mae angen cymaint o gymorth â phosibl arnynt, er y bydd angen gwneud gwaith targedu gofalus er mwyn sicrhau bod cronfeydd strwythurol yn ychwanegu'r gwerth mwyaf posibl.
- Buddsoddi mewn trafniadaeth yn hanfodol er mwyn galluogi gweddill rhaglenni ESI a cheisio dal a chadw budd y buddsoddiadau hynny yn ardal y rhaglen, gan felly leihau gwahaniaethau economaidd cynyddol.
- TO8 i gefnogi buddsoddiadau tiriogaethol integredig sy'n cefnogi datblygu cynaliadwy ac adfywio lleoedd yn dwyn ynghyd nifer o ymyriadau seiliedig ar le gwahanol a ledaenwyd ar draws y Rhaglen Weithredol gynt ac mae sail i geisio integreiddio gwirioneddol wrth gynllunio'r gwaith o ddatblygu lleoedd er mwyn eu gwneud yn fwy deniadol i fusnesau. Mae'r dirywiad sylweddol yn yr arian sydd ar gael yn adlewyrchu ffocws mwy penodol a ddisgwylir ar flaenoriaethu o fewn strategaethau economaidd rhanbarthol neu drefol, gan gysoni â Datblygu Trefol Cynaliadwy a nodir yn y

¹⁰⁶ Dynododd cymhariaeth ym mis Mehefin 2013 fod prosiectau cyfatebol yn cyfateb i tua 54% o ymrwymiad rhaglen Echel Blaenoriaeth gyfatebol.

rheoliadau ac ymrwymo mwy na'r 5% o ERDF a awgrymir i'r gweithgareddau hyn.

Echel Blaenoriaeth 5: Cymorth Technegol

90. Mae dyraniadau ar gyfer yr Echel Blaenoriaeth hon yn cyfateb i 2% o'r holl ERDF, sy'n cynrychioli cynnydd o ran y dyraniad ariannol yn ôl cyfran o raglenni 2007-2013 ac mae'n gyfiawn yn seiliedig ar y canlynol:

- Atgyfnerthu'r awdurdod Rheoli, Ardystio ac Archwilio mewn ymateb i adolygiadau o allu ac adnoddau gan gynnwys canfyddiadau archwiliadau.

Tabl 2: Trosolwg o strategaeth fuddsoddi'r rhaglen weithredol

Echel Blaenoriaeth	Cronfa	Cymorth yr Undeb (EUR)	Cyfran o'r RhW	Amcan Thematig	Blaenoriaeth Fuddsoddi	Amcanion Penodol sy'n cyfateb i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi	Dangosyddion canlyniadau Cyffredin a Rhaglenbenodol
1	ERDF	289,317,581	25%	(Atgyfnerthu gwaith ymchwil, datblygu technolegol ac arloesi	(1a) gwella seilwaith ymchwil ac arloesi a galluoedd er mwyn meithrin rhagoriaeth yn y maes a hyrwyddo canolfannau cymhwysedd, yn enwedig y rhai sydd o ddiddordeb Ewropeaidd;	AP1.1 Gwella llwyddiant sefydliadau ymchwil yng Nghymru yn denu cyllid ymchwil cystadleuol a phreifat.	Incwm Ymchwil i SAUau yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd (data o HESA) (£)

					1b) hyrwyddo buddsoddiadau busnes ym maes arloesedd ac ymchwil, a datblygu cysylltiadau a synergeddau rhwng busnesau, canolfannau ymchwil a datblygu ac addysg uwch, yn enwedig datblygu cynhyrchion a gwasanaethau, trosglwyddo technoleg, arloesedd cymdeithasol, eco-arloesi, cymwysiadau gwasanaeth cyhoeddus, ysgogi galw, rhwydweithio, clystyrau ac arloesedd agored drwy Arbenigo Craff ac ymchwil dechnolegol a chymhwysol ategol, llinellau peilot, camau dilysu cynnyrch cynnar, galluedd uwch weithgynhyrchu a chynhyrchu cyntaf, yn enwedig mewn Technolegau Galluogi Allweddol ac ymlediad technolegau diben cyffredinol	AP1.2. Cynyddu cyfraddau trosi llwyddiannus prosesau ymchwil ac arloesedd yn gynhyrchion, prosesau a gwasanaethau masnachol newydd a gwell, yn arbennig drwy well proses trosglwyddo technoleg o SAUau.	Cyfran gyfartalog o gyfanswm y trosiant o arloesedd cynnyrch, ac arloesedd newydd: newydd i'r farchnad, newydd i fusnesau ac yn llawer gwell (%)
2	ERDF	207,99 3,404	17%	(3) Gwella cystadleurwydd BBaChau	(3a) hyrwyddo entrepreneuriaeth, yn enwedig drwy hwyluso'r defnydd economaidd o syniadau newydd a helpu i sefydlu cwmnïau newydd, gan gynnwys drwy fannau deori busnes	AP2.1. Cynyddu faint o gyllid sydd ar gael i BBaChau, yn fusnesau newydd ac yn fusnesau sy'n ehangu. AP2.2. Cynyddu nifer y	Swm a fuddsoddwyd mewn Cyfalaf Menter a Chyfalaf Ehangu (£) Cyfrif genedigaethau

						BBaCh newydd drwy ddarparu gwybodaeth, cyngor ac arweiniad a chymorth ym maes entrepreneuriaeth.	busnesau newydd (Nifer)
					(3d) cefnogi gallu BBaChau i gyflawni twf mewn marchnadoedd rhanbarthol, cenedlaethol a rhyngwladol, ac mewn prosesau arloesi	AP2.3. Cynyddu'r defnydd o rwydweithiau NGA a seilwaith TGCh gan BBaChau	Defnydd BBaCh o fand eang ffibr a chebl (%)
						AP2.4. Cynyddu twf y BBaChau hynny â photensial i dyfu, yn enwedig drwy gael mynediad i farchnadoedd newydd (domestig a rhyngwladol)	Cyflogaeth (nifer) o fewn BBaChau bach (10-49 cyflogai) a chanolig (50-249)
				(1) Atgyfnerthu gwaith ymchwil, datblygu technolegol ac arloesi	(1b) hyrwyddo buddsoddiad gan fusnesau mewn arloesedd ac ymchwil, a datblygu cysylltiadau a synergeddau rhwng busnesau.....	AP2.5. Mynd i'r afael â methiannau'r farchnad o ran argaeledd cyllid, yn enwedig cyfalaf risg, fel y gall BBaChau Cymreig gyflawni arloesedd a masnacheiddio ymchwil a datblygu.	Buddsoddiad ecwiti cam cynnar (£)
3	ERDF	170,82 3,488	14%	(Cefnogi'r newid i	(4a) hyrwyddo'r broses o gynhyrchu a dosbarthu ynni o	AP3.1 Cynyddu nifer y dyfeisiau ynni tonnau a	Capasiti gosodedig mewn tonnau a llanw

				economi carbon isel ym mhob sector	ffynonellau adnewyddadwy	llanw a brofir yn nyfroedd Cymru ac oddi ar yr arfordir, gan gynnwys araeau aml-ddyfais, a thrwy hynny sefydlu Cymru fel canolfan cynhyrchu ynni morol	(MW)
						AP3.2 Cynyddu nifer y cynlluniau ynni adnewyddadwy bach a sefydlir.	Nifer y safleoedd sy'n cynhyrchu trydan o ffynonellau adnewyddadwy (heb gynnwys PV)
					(4c) cefnogi effeithlonrwydd ynni, rheoli ynni craff a'r defnydd o ynni adnewyddadwy mewn seilwaith cyhoeddus, gan gynnwys adeiladau cyhoeddus, a'r sector tai	AP3.3 Cynyddu effeithlonrwydd ynni stoc dai bresennol Cymru, yn enwedig mewn ardaloedd tlodi tanwydd	Sgôr effeithlonrwydd ynni aelwydydd sy'n wynebu tlodi tanwydd difrifol
4	ERDF	501,305,767	42%	(Hyrwyddo trafndiaeth gynaliadwy a dileu rhwystrau mewn seilweithiau rhwydwaith allweddol	(7a) cefnogi Ardal Drafndiaeth Ewropeaidd Sengl aml-foddol drwy fuddsoddi yn rhwydwaith TEN-T (Rhwydwaith Trafnidiaeth Traws-Ewropeaidd;	AP4.1. Ymdrin ag ymyloldeb a gwella buddsoddiad preifat mewn ardaloedd lleol drwy wella'r ffordd y mae'r Rhwydwaith Trafnidiaeth Traws-Ewropeaidd (TEN-T) yn gweithredu).	Cyflymder cyfartalog ar ran TEN-T o'r ffordd

				(4) Cefnogi'r newid i economi carbon isel ym mhob sector	(4(e) hyrwyddo strategaethau carbon isel ar gyfer pob math o diriogaeth, yn enwedig ardaloedd trefol, gan gynnwys hyrwyddo symudedd trefol amlfoddol cynaliadwy a mesurau addasu sy'n berthnasol i liniaru	AP4.2. Mwy o symudedd trefol a llafur i ac o ganolfannau trefol a chyflogaeth allweddol	Nifer y bobl o fewn trothwy amser teithio 15, 30 a 45 munud i ganolfan cyflogaeth drefol allweddol rhwng 7am a 9am ar ddydd Mawrth ar drafnidiaeth gyhoeddus
				(2) Gwella mynediad i TGCh ynghyd â'i defnydd a'i hansawdd	(2a) ehangu'r defnydd o fand eang a chyflwyniad rhwydweithiau cyflym a chefnogi'r gwaith o fabwysiadu technolegau a rhwydweithiau sy'n dod i'r amlwg ym maes yr economi ddigidol	AP4.3. Cyfrannu at dargedau Agenda Ddigidol Ewrop yng Nghymru am fynediad o 30% i fand eang y genhedlaeth nesaf (50Mbps ac uwch) a mynediad o 100% i 100Mbps.	Cyfran yr eiddo sydd mewn codau post a wasanaethir gan rwydweithiau NGA (%)
				(8) hyrwyddo cyflogaeth gynaliadwy o ansawdd a chefnogi symudedd llafur	8 (b) cefnogi twf sy'n ystyriol o gyflogaeth drwy ddatblygu potensial mewndarddol fel rhan o strategaeth diriogaethol ar gyfer ardaloedd penodol, gan gynnwys trosi rhanbarthau diwydiannol sy'n dirywio a gwella hygyrchedd a datblygiad adnoddau naturiol a diwylliannol penodol;	AP4.4. Cynyddu cyflogaeth drwy fuddsoddiadau mewn seilwaith lleol neu ranbarthol â blaenoriaeth sy'n ategu strategaeth economaidd ranbarthol neu drefol.	Nifer y bobl sy'n hawlio budd-daliadau mewn Ardaloedd Teithio i'r Gwaith

ADRAN 2. ECHELAU BLAENORIAETH

(Cyfeirnod: pwyntiau (b) ac (c) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE)
Rhif 1303/2013)

Echel Blaenoriaeth 1: Ymchwil ac Arloesedd

Adran 2.A. Disgrifiad o'r echelau blaenoriaeth heblaw am gymorth technegol (Cyfeirnod: pwynt (b) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) 1303/2013)

2.A.1 Echel blaenoriaeth (ailadroddir ar gyfer pob echel blaenoriaeth)

Rhif adnabod yr echel blaenoriaeth	Blaenoriaeth 1
Teitl yr echel blaenoriaeth	Ymchwil ac Arloesedd

☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy offerynnau ariannol yn unig
☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy offerynnau ariannol yn unig a sefydlwyd ar lefel yr Undeb
☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy waith datblygu lleol a arweinir gan y gymuned
☐ Ar gyfer yr ESF: Mae'r echel blaenoriaeth gyfan yn ymrwymedig i arloesedd cymdeithasol neu gydweithredu rhyngwladol, neu'r ddau

2.A.2. Cyfiawnhad dros sefydlu echel blaenoriaeth sy'n cwmpasu mwy nag un categori o ranbarth, amcan thematig neu Gronfa (lle bo'n gymwys) (Cyfeirnod: Erthygl 96(1) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

1. Mae'r Echel Blaenoriaeth hon yn canolbwyntio ar ddatblygu ymchwil, technoleg ac arloesedd. Er y caiff yr holl weithgarwch ei ariannu o dan Amcan Thematig 1, bydd yr Echel Blaenoriaeth yn gwneud cyfraniad penodol i amcanion newid yn yr hinsawdd, gan gefnogi'r newid i economi carbon isel. Adlewyrchir hyn yn y Categoriâu Ymyrryd ac ystyrir nodi allbynnau sy'n ymwneud yn uniongyrchol â gweithgarwch newid i garbon isel.

2.A.3 Cronfa, categori rhanbarth a sail gyfrifo ar gyfer cymorth yr Undeb

Cronfa	ERDF
Categori rhanbarth	Llai Datblygedig
Sail y cyfrifiad (cyfanswm y gwariant cymwys neu wariant cyhoeddus cymwys)	Cyfanswm y gwariant cymwys
Categori rhanbarth ar gyfer y rhanbarthau pellaf a	Ddim yn gymwys

gogleddol prin eu poblogaeth rhanbarthau (lle bo'n gymwys)	
---	--

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(1a) gwella seilwaith ymchwil ac arloesi a galluoedd er mwyn meithrin rhagoriaeth yn y maes a hyrwyddo canolfannau cymhwysedd, yn enwedig y rhai sydd o ddiddordeb Ewropeaidd
-------------------------------	--

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r blaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwylidig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) CPR)

Rhif Adnabod	1.1
Amcan penodol	Gwella llwyddiant sefydliadau ymchwil yng Nghymru yn denu cyllid ymchwil cystadleuol a phreifat.
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

2. **Amcan Penodol 1.1:** Gwella llwyddiant sefydliadau ymchwil yng Nghymru yn denu cyllid ymchwil cystadleuol a phreifat.

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

- Cynigir monitro dwy agwedd ar y canlyniadau a ddymunir er mwyn adlewyrchu'r newid strwythurol hirdymor a geisir a'r effaith tymor byrrach i ganolig.
- Fel y nodir yn y strategaeth a'r Cytundeb Partneriaeth y prif fater strwythurol yw diffyg Gwariant Busnes cymharol ar ymchwil a datblygu (BERD). Felly, fe'i nodir yn ddangosydd cyd-destunol er mwyn parhau i ganolbwyntio ar y nod hirdymor a darparu cyd-destun ar gyfer buddsoddiadau. Dylai hyn sicrhau bod pob prosiect yn gallu dangos ei fod yn ystyried sut y gall gweithgarwch ysgogi buddsoddiad preifat mewn ymchwil a datblygu o fewn ardal y rhaglen.
- Yn 2012, roedd BERD yng Nghymru yn cyfateb i £272 miliwn, gan gynrychioli 1.6% o gyfanswm y DU. Mae ffigurau BERD yn amrywio yng Nghymru yn dibynnu ar raglenni buddsoddi nifer fach o fusnesau, ond mae tueddiadau tymor hwy yn gadarnhaol gyda chynnydd mewn termau arian parod a chyfrannol. Yn 2011, roedd BERD yn cynrychioli bron 46% o'r holl

wariant ar ymchwil yng Nghymru, er nad yw'n bodloni targed Lisbon i gyflawni dwy ran o dair o waith ymchwil yn y sector preifat.

6. Er mwyn gallu pennu targed ar gyfer effaith tymor byrrach mae'r dangosydd dan sylw yn ceisio mesur yr arian ymchwil a ddaw i mewn i Gymru (er ei fod yn gyfyngedig i sefydliadau AU, o ystyried y data cyfyngedig sydd ar gael). Ffactor allweddol ar gyfer lleoliad busnesau sy'n canolbwyntio ar ymchwil a datblygu arbenigo craff yw adnoddau ymchwil mewndarddol yn ardal y rhaglen. Dylai hyn helpu i ddangos gallu ac adnoddau sy'n gwella mewn meysydd blaenoriaeth ymchwil allweddol, ond ni ddylai gyfyngu cymorth i SAUau nac atal cymorth i feithrin gallu BBaChau i gael gafael ar arian ymchwil cystadleuol.
7. Dengys data fod incwm ymchwil yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd yn canolbwyntio ar Abertawe, Aberystwyth a Bangor; gyda'i gilydd maent yn cyfrif am 98% o incwm ymchwil yn ardal y rhaglen. Mae'r ffigur hwn hyd yn oed yn uwch ar gyfer yr arian mwy cystadleuol (e.e. cronfeydd UE, Llywodraeth Ganolog neu Gyngor Ymchwil). Mae'r ardal rhaglen gyfan yn cyfrif am 43% o gyfanswm yr incwm ar draws Cymru (ac mae Cymru yn cyfrif am 3.8% o gyfanswm incwm ymchwil y DU).

Tabl 3: Dangosyddion Canlyniadau Rhaglen-benodol, yn ôl amcan penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant)
(Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Categori rhanbarth (Ile bo'n berthnasol)	Gwerth Sylfaenol	Blwydd yn Sylfaenol	Gwerth Targed (2023)	Ffynhonnell Data	Amllder adrodd
1.1	Incwm Ymchwil i SAUau yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd (data o HESA)	£	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd	£82.4 miliwn	2011/12	Cynnydd o 10-15%	Asiant aeth Ystadegau Addysg Uwch	Blynyddol

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

- Mae cwmpas y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn darparu ar gyfer ateb heriau penodol busnesau arloesol a dwys eu hymchwil ynghyd â buddsoddiadau seilwaith ymchwil penodol y tu allan i flaenoriaethau Cystadleurwydd a Seilwaith BBaCh.
- Bydd y rhaglen ERDF yn ceisio meithrin adnoddau ac ymdrin â rhwystrau eraill i sefydliadau ymchwil yng Nghymru (nid dim ond Sefydliadau Addysg Uwch) mewn perthynas â chael gafael ar arian ymchwil cystadleuol. Canlyniad allweddol fydd bod sefydliadau a gefnogir yn gallu cyflawni ymchwil gydweithredol a gydnabyddir yn rhyngwladol a bod yn cyflwyno cydgynigion am arian ymchwil cystadleuol gan y DU¹⁰⁷ a'r UE, fel Horizon 2020. Bydd hyn yn helpu i gefnogi datblygiad parhaus sylfaen ymchwil Cymru, a fydd yn ei dro yn helpu i annog mewnfuddsoddi, gwariant busnes ar ymchwil, a datblygu clystyrau arloesol sy'n canolbwyntio ar ymchwil. Dylid dangos cyfraniad at y nod hirdymor o gynyddu Gwariant Busnes ar Ymchwil a Datblygu ar gyfer pob buddsoddiad.

¹⁰⁷ Yn cynnwys TSB a Chynghorau Ymchwil y mae fframweithiau cyllidebol ar gael ar eu cyfer. Er enghraifft mae cynllun cyflawni 2013/14 TSB bellach ar gael yn <https://www.innovateuk.org/documents/1524978/2138994/Delivery+Plan+-+Financial+year+2013-14/c435471d-222c-4e63-8269-d0f4b2b61c2f>

10. Mae gan seilwaith ymchwil y potensial i gataleiddio'r broses o greu gwybodaeth a hwyluso rhwydweithio ymchwilwyr ac ysgogi llifau gwybodaeth yn gyffredinol. Gall fod yn gatalydd i fewnfuddsoddi, cydleoli diwydiant sy'n canolbwyntio ar ymchwil, datblygu cadwyni cyflenwi a chyfnewid a throsglwyddo arloesedd a gwybodaeth¹⁰⁸. Ceir clystyrau sy'n dod i'r amlwg a seilwaith sy'n bodoli eisoes yng Nghymru (gan gynnwys buddsoddiadau mawr mewn ardaloedd Her Fawr) sy'n darparu sail i adeiladu arni.
11. Cafodd nifer fach o fuddsoddiadau sylweddol mewn seilwaith ymchwil a datblygu eu gwneud o dan raglen ERDF 2007-2013¹⁰⁹, gan gynyddu argaeledd cyfleusterau sy'n addas ar gyfer ymchwil hynod arbenigol. Bydd y Flaenoriaeth hon yn ceisio cynyddu'r seilwaith ymchwil arbenigol lle y gall ddangos yn glir y gwnaiff gynyddu gallu ac adnoddau i gyflawni ymchwil o'r radd flaenaf, annog fewnfuddsoddi a datblygu gallu presennol a gallu sy'n dod i'r amlwg. Cefnogir buddsoddiadau mewn seilwaith Ymchwil a Datblygu gan yr ERDF ar yr amod eu bod yn unol â'r strategaeth arbenigo craff a bod canlyniadau'r ymchwil yn helpu datblygiad economaidd y rhanbarth.
12. Er mwyn cefnogi'r newid i economi carbon isel drwy Ymchwil ac Arloesedd, cyflwynwyd amrywiaeth o gronfeydd cystadleuol er mwyn cefnogi'r gwaith o ddatblygu technolegau ac arloesedd ym maes ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni. Mae sefydliadau ymchwil yng Nghymru yn wynebu'r un rhwystrau i gael gafael ar y ffynonellau hyn o arian cystadleuol ag ar gyfer arian Ymchwil ac Arloesedd arall felly bydd angen iddynt gael cymorth er mwyn ymdrin â'r rhwystrau hyn.
13. Mathau o gamau gweithredu i'w cefnogi er mwyn ymdrin â rhwystrau allweddol:
- Meithrin gallu ac adnoddau ymchwil. Er enghraifft drwy:
 - ganolfannau rhagoriaeth
 - cefnogi datblygiad clystyrau, drwy ddatblygu seilwaith a chadwyni cyflenwi
 - ymchwil gymhwysol, datblygu prototeipiau
 - cydweithredu a rhwydweithiau, yn enwedig cysylltiadau diwydiannol a rhyngwladol
 - buddsoddi mewn technoleg a throsglwyddo technoleg
 - meithrin partneriaethau
 - cynyddu rhyngweithio a dylanwad gyda chyrrff allanol

¹⁰⁸ Er enghraifft, cyfres o astudiaethau achos o ranbarthau enghreifftiol lle ceir arbenigedd craff, y mae pob un yn cynnwys datblygu clystyrau ar sail seilwaith ymchwil allweddol: *An analysis of the effects of Structural Funds support for Research, Technological Development and Innovation 2000-2010* (2011) ar gael yn: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/rkf5th_brochure.pdf. Tystiolaeth arall o effeithiau clystyru seilwaith ymchwil ar gael o *My Precious! The Location and Diffusion of Scientific Research: Evidence from the Synchrotron Diamond Light Source* (2013), Canolfan Ymchwil Economeg Gofodol

¹⁰⁹ Sefydliad Gwyddorau Bywyd 2, y Ganolfan Nano-iechyd, Canolfan y Celfyddydau ac Arloesedd

- Meithrin adnoddau er mwyn ymdrin â rhwystrau i gael gafael ar arian ymchwil cystadleuol. Er enghraifft, datblygu cynigion mwy cystadleuol, meithrin rhwydweithiau, dod o hyd i bartneriaid rhyngwladol, ffyrdd newydd o weithio.
- Dylai pob buddsoddiad ganolbwyntio ar feysydd â photensial i ddatblygu neu atgyfnerthu rhagoriaeth o'r radd flaenaf (e.e. drwy Arbenigo Craff ac a nodwyd yn *Gwyddoniaeth i Gymru*) a dylai nodi cysylltiadau â Sêr Cymru a Rhwydweithiau Ymchwil Cenedlaethol.

2.A.6.2. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

14. Bydd y camau gweithredu a gefnogir o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn cefnogi thema allweddol *Arloesi Cymru*¹¹⁰ sef blaenoriaethu a chreu mas critigol a chefnogi datblygiad parhaus sylfaen ymchwil Cymru, a fydd yn ei dro yn helpu i annog mewnfuddsoddi (o ran buddsoddiadau cyffredinol y sector preifat a Gwariant Busnes ychwanegol sylweddol ar Ymchwil a Datblygu) a datblygu clystyrau arloesol sy'n canolbwyntio ar ymchwil.
15. *Gwyddoniaeth i Gymru*¹¹¹ fydd y polisi arweiniol allweddol ar gyfer yr amcan hwn a bydd angen i fuddsoddiadau ddangos eu bod yn gyson gyda'r ffocws sy'n dod i'r amlwg ar ragoriaeth yn cael ei gefnogi ac yn ategu gweithgarwch sy'n digwydd yn y meysydd Her Fawr canlynol: Gwyddorau Bywyd ac Iechyd; Carbon isel, Ynni a'r Amgylchedd; Uwch Beirianneg a Deunyddiau; oll wedi'u hategu gan TGCh a'r Economi Ddigidol. Mae'r rhain yn gyson yn fras ag ymdrechion eraill i flaenoriaethu heriau cymdeithasol, fel y rhai a nodwyd fel blaenoriaethau ariannu ar gyfer Horizon 2020¹¹².
16. Disgwylir targedu ymhob maes her fawr gyda disgwyl i fuddsoddiadau yn y sector Carbon Isel Ynni a'r Amgylchedd yn arbennig gyfrannu at dargedau Newid yn yr Hinsawdd (gyda dyraniadau ariannol dangosol wedi'u nodi yn y tabl Categoriâu Ymyrryd).
17. Profir prosiectau am eu cyfraniad i'r strategaeth Arbenigo Craff (sydd hefyd yn ymgorffori *Arloesi Cymru*) ac yn amodol ar asesiad technegol gan arbenigwyr mewn priod feysydd ymchwil. Disgwylir i brosiectau allu dangos llwybr clir i ragoriaeth lle y disgwylir iddynt fod yn gwneud cais am

¹¹⁰ Ar gael yn:

<http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/policy/innovationwales/?lang=en>

¹¹¹ Ar gael yn:

<http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/publications/130319sfw/?lang=en>

¹¹² Heriau Cymdeithasol Mawr wedi'u nodi fel a ganlyn: Iechyd, newid demograffig a lles; Sicrwydd bwyd, amaethyddiaeth gynaliadwy, ymchwil forol a'r bio-economi; Ynni sicr, glân ac effeithlon; Trafnidiaeth graff, gwyrdd ac integredig; Cymdeithasau cynhwysol, arloesol a sicr; Gweithredu ar yr hinsawdd, effeithlonrwydd adnoddau a deunyddiau crai

arian cystadleuol. Fel rhan o hyn, disgwylir i brosiectau gydweithredu â phartneriaid rhyngwladol, a thrwy hynny ymdrin ag un o'r rhwystrau allweddol sy'n atal sefydliadau rhag cael gafael ar arian ymchwil rhyngwladol. Mae cysondeb â'r strategaeth Arbenigo Craff yn hanfodol ar gyfer pob buddsoddiad ar draws yr Echel Blaenoriaeth hon.

18. Mae ymgysylltu diwydiannol yn hanfodol er mwyn datblygu clystyrau sy'n llwyddiannus yn rhyngwladol ac mae'n elfen hanfodol wrth gynyddu lefelau gwariant busnes ar ymchwil a datblygu. Mae ymgysylltu diwydiannol hefyd yn gynyddol bwysig er mwyn denu arian ymchwil cystadleuol. Dylai prosiectau ddangos ymgysylltu diwydiannol lle bo modd, a chaiff cynigion sy'n cynnwys partneriaid diwydiannol a buddsoddiad preifat eu hannog yn arbennig; yn enwedig lle gallant gynnwys BBaChau o Gymru neu ddenu BBaChau i Gymru. Dylai pob prosiect allu dangos sut y bydd yn cefnogi cynnydd tymor canolig i hirdymor mewn lefelau Gwariant Busnes ar Ymchwil a Datblygu.
19. Mae Ymchwil ac Arloesedd yn ddwy elfen o'r "triongl gwybodaeth", gydag addysg fel trydedd elfen. Bydd angen i'r tair elfen gydweithio er mwyn sicrhau'r effaith fwyaf. Gellid cymhwyso ymchwil yn fasnachol yn achos BBaChau er enghraifft, a gall fod angen ategu'r buddsoddiad â datblygu sgiliau'r ymchwilwyr a'r unigolion mewn BBaChau. Anogir prosiectau sy'n ystyried ac yn cyfuno'r tair elfen. Bydd yn ofynnol i brosiectau gydgysylltu â'i gilydd ar draws y Flaenoriaeth hon a gweddill rhaglenni ERDF ac ESF (yn arbennig elfennau sgiliau ESF). Dylid ystyried y posibilrwydd o gyd-fuddsoddi. Hefyd ceisir cysylltu â rhaglenni buddsoddi ehangach lle bo modd a lle bo'n briodol (gweler Adran 8).
20. Bydd y rhaglen yn cefnogi blaenoriaethau ymchwil yr Ardal Ymchwil Ewropeaidd¹¹³ o ran cefnogi'r canlynol: systemau ymchwil cenedlaethol mwy effeithiol; cydweithredu a chystadleuaeth ryngwladol o'r radd flaenaf; marchnad lafur agored i ymchwilwyr; cydraddoldeb rhywiol a phrif ffrydio rhywiol ym maes ymchwil; a dosbarthu, darparu a throsglwyddo gwybodaeth wyddonol gan gynnwys drwy ERA digidol i'r graddau mwyaf posibl.
21. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y gymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

22. Nid oes unrhyw gynlluniau i gymryd camau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon drwy offerynnau ariannol.

¹¹³ Fel y diffiniwyd yn Nogfen Gyfathrebu'r Comisiwn "A Reinforced European Research Area Partnership for Excellence and Growth" (COM(2012)392 terfynol) ac a gefnogwyd gan Gyngor yr Undeb Ewropeaidd yn ei gasgliadau dyddiedig mis Rhagfyr 2012 a nodwyd

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

23. Lle gellir gwneud achos cryf dros fuddsoddiad sylweddol mewn cyfleusterau ymchwil a datblygu efallai y bydd prosiect seilwaith mawr yn ymarferol yn ystod cyfnod y rhaglen (e.e. canolfan ragoriaeth mewn un ardal flaenoriaeth Arbenigo Craff); fodd bynnag, nid oes unrhyw brosiect mawr ar y gweill ar hyn o bryd.

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi a, lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u rhannu'n categori rhanbarth ar gyfer yr ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cronfa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
	Nifer y busnesau sy'n cydweithio â sefydliadau ymchwil a gefnogir*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	160	Data monitro	Chwart erol
	Nifer y cyfleusterau seilwaith ymchwil gwell	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	6	Data monitro	Chwart erol
	Swm yr arian ymchwil a sicrhawyd	GBP	ERDF	Llai datblygedig	165,000,000	Data monitro	Chwart erol
	Nifer yr ymchwilwyr newydd mewn endidau a gefnogir*	CALI	ERDF	Llai datblygedig	470	Data monitro	Chwart erol
	Nifer yr ymchwilwyr sy'n gweithio mewn	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	200	Data monitro	Chwart erol

	cyfleusterau seilwaith ymchwil gwell*						
--	--	--	--	--	--	--	--

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(1b) hyrwyddo buddsoddiadau busnes ym maes arloesedd ac ymchwil, a datblygu cysylltiadau a synergeddau rhwng busnesau, canolfannau ymchwil a datblygu ac addysg uwch, yn enwedig datblygu cynhyrchion a gwasanaethau, trosglwyddo technoleg, arloesedd cymdeithasol, eco-arloesi, cymwysiadau gwasanaeth cyhoeddus, ysgogi galw, rhwydweithio, clystyrau ac arloesedd agored drwy Arbenigo Craff ac ymchwil dechnolegol a chymhwysol ategol, llinellau peilot, camau dilysu cynnyrch cynnar, galluoedd uwch weithgynhyrchu a chynhyrchu cyntaf, yn enwedig mewn Technolegau Galluogi Allweddol ac ymlediad technolegau diben cyffredinol
-------------------------------	---

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r blaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwyliedig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	1.2
Amcan penodol	Cynyddu cyfraddau trosi llwyddiannus prosesau ymchwil ac arloesedd yn gynhyrchion, prosesau a gwasanaethau masnachol newydd a gwell, yn arbennig drwy well proses trosglwyddo technoleg o SAUau.
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

24. Amcan Penodol 1.2: Cynyddu cyfraddau trosi llwyddiannus prosesau ymchwil ac arloesedd yn gynhyrchion, prosesau a gwasanaethau masnachol newydd a gwell, yn arbennig drwy well proses trosglwyddo technoleg o SAUau.

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

25. Mae data HEBICIS¹¹⁴ yn dynodi system trosglwyddo gwybodaeth effeithiol sydd wedi'i datblygu'n dda rhwng AU a busnesau yng Nghymru er i Arolwg

¹¹⁴ Higher Education – Business and Community Interaction Survey (2013), HEFCE.

Arloesedd y DU ¹¹⁵ nodi mai dim ond 15% o fusnesau arloesol a oedd yn cydweithio â phrifysgolion yn y DU. Awgryma hyn fod cryn gwmpas i ryngweithio'n fwy. Er bod y fath ryngweithio yn elfen allweddol o sawl cadwyn arloesi, y prif newid (canlyniad) a geisir yw mwy o fuddiannau masnacheiddio o fewn ardal y rhaglen. Yn amlwg mae rhyngweithio SAU-BBaCh yn rhan greiddiol o hyn ond y twf a gefnogir o fewn BBaChau sy'n arwain at dwf a swyddi; felly'r dyhead am ddangosydd sy'n ceisio nodi hyn yn fwy uniongyrchol.

26. Mae gan Arloeswyr Ehangach¹¹⁶ sgorau uwch na'r cyfartaledd ar gyfer amrywiaeth o ffactorau arloesi, gan gynnwys cyflwyno nwyddau a gwasanaethau newydd a gwell, ymuno â marchnadoedd newydd a chynyddu cyfran o'r farchnad. Cymru sydd â'r gyfran fwyaf o Arloeswyr Ehangach yn y DU (43.3% ar gyfer 2008-2010); mantais allweddol o ran cynyddu buddiannau masnacheiddio. Fodd bynnag, mae busnesau yng Nghymru yn hunan-nodi mwy o rwystrau i arloesedd na rhanbarthau eraill, gydag argaeledd a chost cyllid yn rhwystr allweddol i arloesedd (yr ymdrinnir ag ef yn benodol yn Echel Blaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh).
27. Nid yw'r lefelau uchel hyn o arloesi ar draws busnesau Cymru yn arwain at yr un lefel o gynhyrchion newydd llwyddiannus na hyd yn oed gynhyrchion gwell a welir mewn rhanbarthau eraill. Yn ôl y busnesau yng Nghymru sy'n cyflwyno gwasanaethau a chynhyrchion newydd neu sylweddol gwell dim ond 22.4% o drosiant o arloesedd sy'n gysylltiedig â'r cynhyrchion neu'r gwasanaethau hynny (o gymharu â 29.7% ar gyfartaledd yn y DU); yr isaf o blith holl ranbarthau'r DU. Bydd targedu meysydd Arbenigo Craff yn golygu bod llai o ffocws ar gyfaint a mwy ar sicrhau buddiannau yn ardal y rhaglen. Felly, mae'r targed yn ceisio adlewyrchu hyn gyda disgwyl i fuddsoddiad mwy dwys wedi'i dargedu esgor ar well canlyniadau i'r BBaChau hynny a gefnogir i gyfartaledd y DU o leiaf.

¹¹⁵ *UK Innovation Survey 2011 (2012)*, BIS

¹¹⁶ Mae Arolwg Arloesedd y DU yn gwahaniaethu rhyngddynt a busnesau Arloesol, hynny yw byddant wedi cyflawni gweithgareddau mewn meysydd fel ymchwil a datblygu mewnol, hyfforddiant, caffael gwybodaeth allanol neu beirianwaith a chyfarpar sy'n gysylltiedig â gweithgareddau arloesi.

Tabl 3: Dangosyddion Canlyniadau Rhaglen-benodol, yn ôl amcan penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Categori rhanbarth (Ile bo'n berthnasol)	Gwerth Sylfae nol	Blwyd dyn Sylfae nol	Gwerth Targed 2 (2023) 3	Ffynhonnell Data	Amlder adrodd
1.3	Cyfran gyfartalog o gyfanswm y trosiant o arloesedd cynnyrch, ac arloesedd newydd: newydd i'r farchnad, newydd i fusnesau ac yn llawer gwell	%	Cymru	22.4%	2010	24-27%	Arolw g Arloesedd y DU (BIS)	Bob dwy flynedd

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr
(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

28. Bydd y Flaenoriaeth hon yn cynnwys y cymorth a nodir isod ac, wrth wneud hynny, yn cyfrannu'n bennaf at ddwy o bum thema allweddol *Arloesi Cymru* - darparu cymorth hyblyg ar gyfer arloesedd a gwella cydweithredu.

29. Mae *Arloesi Cymru* yn cydnabod bod pocedi o arbenigedd o'r radd flaenaf yn bodoli mewn academia mewn ardaloedd â photensial masnachol. Mae hefyd yn cydnabod clystyrau o Arbenigo Craff sy'n dod i'r amlwg (er efallai nad ydynt ar raddfa fyd-eang ar hyn o bryd) yn ogystal â chyfleoedd i adeiladu ar arfer gorau sy'n bodoli eisoes o ran masnacheiddio ymchwil a datblygu. Bydd Rhwydweithiau Ymchwil Cenedlaethol Cymru yn cwmpasu'r meysydd Her Fawr ac yn cynnig arweinyddiaeth o ran trosglwyddo gwybodaeth a masnacheiddio. Disgwylir i dargedu'r sector Carbon Isel Ynni a'r Amgylchedd gyfrannu at dargedau Newid yn yr

Hinsawdd a chael eu categoreiddio ar wahân (mae dyraniadau dangosol wedi'u cynnwys yn y tabl Categoriâu Gwariant).

30. Bydd y Flaenoriaeth yn helpu i ddarparu cymorth hyblyg ym maes arloesedd a all ymdrin â rhwystrau penodol sy'n atal BBaChau rhag cyflawni gweithgareddau arloesol neu sy'n canolbwyntio ar ymchwil, yn ogystal ag ar gyfer busnesau sy'n ceisio cynyddu arloesedd neu ddefnyddio ymchwil. Ategir y camau gweithredu gan y cymorth ariannol ad-daladwy ar gyfer arloesedd sydd ar gael o dan Flaenoriaeth 2 o'r Rhaglen hon: Cystadleurwydd BBaCh.
31. Cydnabyddwn y gall arloesedd gael ei gyflawni gan unrhyw sefydliad (e.e. y sector preifat, y sector cyhoeddus a'r trydydd sector) ac nad yw ond yn gysylltiedig ag ymchwil wyddonol a thechnolegol gan academia a busnesau. Rydym am allu annog mwy o BBaChau i gyflawni arloesedd yng Nghymru, yn enwedig lle gellir helpu i fynd i'r afael â'r heriau mawr mewn cymdeithas (er enghraifft eco-arloesedd).
32. Ni ellir gwarantu llwyddiant ac mae methiant yn rhan hanfodol o arloesedd; felly, bydd y Flaenoriaeth yn ceisio cefnogi portffolio cytbwys o fuddsoddiadau gan ddefnyddio Arbenigo Craff er mwyn annog gweithgareddau peilot, ymchwil gymhwysol ac arloesedd lle mae risg uchel o fethiant ochr yn ochr â photensial clir i fanteisio ar y farchnad.
33. Mae *Agenda Ddigidol Ewrop*¹¹⁷ y Comisiwn yn nodi rôl bwysig TGCh ym maes ymchwil ac arloesedd. Mae TGCh fel sector yn cynrychioli 5% o gyfanswm CMC ac 20% o dwf cynhyrchiant cyffredinol yn Ewrop. Mae *Cymru Ddigidol*¹¹⁸ a *Cyflwyno Cymru Ddigidol*¹¹⁹ (yn ogystal ag *Arloesi Cymru*) yn disgrifio cryfderau a gwendidau presennol y sector yng Nghymru.
34. Bydd y Flaenoriaeth hefyd yn helpu busnesau i hyrwyddo trosglwyddo gwybodaeth, dosbarthu technolegau newydd, a masnacheiddio ymchwil yn seiliedig ar ddylanwad y farchnad - angen a gallu busnesau i fanteisio ar wybodaeth a diwylliant busnes sy'n annog datrys problemau yn y gweithle¹²⁰.
35. Mae'r Comisiwn Ewropeidd¹²¹ yn diffinio Ymchwil ac Arloesedd fel cysyniadau rhyng-gysylltiedig ond annibynnol (yn ei hanfod ymchwil i wella

¹¹⁷ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/>

¹¹⁸ <http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/digitalwales/?skip=1&lang=cy>

¹¹⁹ <http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/digitalwales/publications/framework/?lang=en>

¹²⁰ Hefyd yn nodwedd allweddol o *Innovation Union* Flagship Initiative o dan *Ewrop 2020*

¹²¹ *Innovation Union - A rationale for action* (2010), y Comisiwn Ewropeidd. Ar gael yn:

http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/rationale_en.pdf. Disgrifia ymchwil ac

arloesedd fel a ganlyn:

Ymchwil: buddsoddi adnoddau mewn ymgais i ehangu'r sylfaen gwybodaeth wyddonol a thechnolegol, yn aml er mwyn datrys problemau penodol sy'n wynebu sectorau gwahanol o'r gymdeithas.

ein sylfaen gwybodaeth ac arloesedd fel ffyrdd newydd o wneud pethau a all gynnwys y defnydd o ymchwil).

36. Bydd rhaglen ERDF yn ceisio cynyddu'r buddsoddiad mewn ymchwil gymhwysol neu ddatblygiad arbrofol gyda chysylltiad clir â chanlyniadau economaidd, lle y gall gyfrannu at dwf a chynhyrchiant yn ardal y rhaglen. Ni fydd ERDF yn syml yn cyfnewid cronfeydd domestig am gronfeydd cystadleuol. Dylid ystyried cyfleoedd i gydfuddsoddi â sefydliadau eraill, fel y Bwrdd Strategaeth Technoleg neu Nesta¹²², lle bo modd.
37. O ran bodloni targedau Newid yn yr Hinsawdd ceir nifer o feysydd Arbenigo Craff yng Nghymru eisoes (er enghraifft Byw yn glyfar, arddangos technoleg, uwch ymchwil pwerwaith a batri gymhwysol ar gyfer cerbydau trydan a hydrogen, neu grid / dosbarthu deallus). Hefyd, ceir peth arbenigedd yn barod o ran technolegau ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni (e.e. ffotofoltäig, amlenni adeiladu cynhyrchu ynni, systemau ynni hydrogen) a thanwydd amgen (er mwyn achub ar gyfleoedd y sector Cerbydau Carbon Isel¹²³). Mae Cymru hefyd yn cael budd o gryn arbenigedd academaidd wrth ddatblygu ac integreiddio technolegau carbon isel, er enghraifft drwy'r Sefydliad Ymchwil Carbon Isel sef partneriaeth rhwng nifer o Brifysgolion ledled Cymru, ac mae wedi sefydlu cryn economi yn y sectorau adnewyddadwy a charbon isel. Bydd angen i'r gefnogaeth a roddir sicrhau y manteisir ar y cryfderau hyn sydd eisoes yn bodoli yn llawn.
38. Mae'r enghreifftiau o'r math o gamau gweithredu a gefnogir fel a ganlyn:
- ¹²⁴ Helpu busnesau i arloesi (e.e. ar sail galw neu eco-arloesi) a gwella cadwyni cyflenwi arloesedd rhwng busnesau ac ag academia
 - Cymorth er mwyn ymdrin â'r rhwystrau i arloesedd sy'n wynebu busnesau
 - Treialu mentrau i brofi camau gweithredu, prosesau neu wasanaethau arloesol mewn meysydd â photensial masnachol
 - Cefnogi'r gwaith o ddatblygu prototeipiau, cynlluniau peilot, arddangosiadau a modelau gweithredol

Arloesedd: creu gwerth drwy gyflwyno cynhyrchion, prosesau, gwasanaethau a ffyrdd newydd o wneud pethau; mae'n gofyn am fewnbwn gwybodaeth nid yn unig o ymchwil wyddonol a thechnolegol, ond hefyd o ffynonellau eraill fel arloesedd annhechnegol, a ysgogir gan y defnyddiwr ac aelosedd cymdeithasol.

¹²² NESTA gynt (Y Gwaddol Cenedlaethol ar gyfer Gwyddoniaeth, Technoleg a'r Celfyddydau)

¹²³ Rhagor o fanylion am uchelgeisiau'r farchnad a Llywodraeth Cymru mewn datganiad yn: <http://wales.gov.uk/about/cabinet/cabinetstatements/2013/lowcarbonvehicles/?skip=1&lang=c>

¹²⁴ Y gadwyn gyflenwi arloesedd (yn wahanol i arloesedd yn y gadwyn gyflenwi) yw'r broses a ddilynir gan gwmnïau i gael a/neu ddatblygu cynhyrchion, prosesau a gwasanaethau yn y dyfodol a gwella eu cynhyrchion, prosesau a gwasanaethau presennol.

- Datblygu canolfannau neu glystyrau cost isel ar gyfer busnesau a sectorau arloesol (e.e. canolfannau rhithwir ar gyfer y sector TGCh, y sector Creadigol neu'r sector Twristiaeth)
- Datblygu a lansio ffyrdd newydd ac arloesol o ddefnyddio ac addasu technoleg, prosesau neu wasanaethau presennol i farchnadoedd newydd
- Masnacheiddio, diogelu a manteisio i'r eithaf ar ymchwil (yn cynnwys ymchwil gymwysedig er mwyn gwneud y farchnad yn fwy parod)
- Gwell cydweithredu rhwng diwydiant a BBaCh a Phrifysgolion a sefydliadau eraill sy'n canolbwyntio ar ymchwil. Lle bynnag y bo modd, dylai'r cydweithredu geisio meithrin hyder a gallu BBaChau i fwynhau buddiannau ymchwil er mwyn dod yn fwy cynhyrchiol neu dyfu eu busnes.
- Cefnogi datblygiad clystyrau Arbenigo Craff gan ganolbwyntio ar fasnacheiddio ymchwil ac arloesedd.
- Buddsoddiadau mewn galluoedd gweithgynhyrchu a chynhyrchu datblygedig (e.e. cynhyrchu Technolegau Galluogi Allweddol gyntaf)
- Gellir ystyried defnyddio talebau arloesedd TGCh (fel y disgrifir ym Mhecyn Cymorth yr Agenda Ddigidol¹²⁵), a ystyrir yn ffordd effeithlon o gyrraedd BBaChau.

2.A..6. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

39. Bydd cefnogaeth gan y Flaenoriaeth hon yn gyson â phrif egwyddor *Arloesi Cymru* hynny yw caiff arloesedd ei hyrwyddo ar draws yr economi gyfan ond dylai lefelau sylweddol o gymorth dynodedig i glystyrau, sefydliadau, busnesau neu ar gyfer technolegau neu arloesedd penodol fod ar sail meithrin cryfderau Cymru. Mae'r ffocws hwn ar weithgareddau sydd eisoes yn gryf neu'n dangos addewid yn dilyn cysyniad Arbenigo Craff¹²⁶ a meysydd Her Fawr Llywodraeth Cymru. Ceisir cyngor arbenigol er mwyn helpu i flaenoriaethu buddsoddiadau yn unol â'r trefniadau llywodraethu ar gyfer y Strategaeth Arbenigo Craff. Mae cysondeb â'r strategaeth Arbenigo Craff yn rhagofyniad ar gyfer yr holl gymorth sydd ar gael o dan yr Echel Blaenoriaeth hon.
40. Blaenoriaethir buddsoddiadau gan ddefnyddio Arbenigo Craff lle dangosir arbenigedd ac arbenigo gwirioneddol. Disgwylir i hyn ddigwydd mewn perthynas â'r meysydd Her Fawr yn bennaf er y gall arbenigeddau eraill ddod i'r amlwg drwy waith darganfod entrepreneuriaidd. Bydd yr Awdurdod

¹²⁵

http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/10157/130815/Digital%20Agenda%20Tool%20Box%20v.13_CONSULTATION.pdf

¹²⁶ *Smart Specialisation – The Concept, Knowledge Economists Policy Brief n° 9* (2009), Dominique Foray, Paul A. David a Bronwyn Hall

Rheoli yn defnyddio cyngor technegol ac arbenigol er mwyn sicrhau bod cymorth yn cael ei dargedu'n briodol, bod syniadau'n gredadwy, yn realistig ac nad ydynt yn dyblygu ymchwil neu arloesedd sy'n bodoli eisoes.

41. Bydd angen elfen o dargedu penodol sy'n canolbwyntio ar annog arloesedd yn y busnesau hynny nad ydynt naill ai'n arloesi ar hyn o bryd, neu'r rhai nad ydynt yn ystyried eu hunain yn arloesol. Dylai hyn gynnwys prosesau targedu penodol ar gyfer sectorau y tu hwnt i sectorau gwyddoniaeth a thechnoleg, a dylai ategu gweithgarwch sy'n annog prosesau arloesedd dyfnach yn y busnesau hynny sy'n arloesi'n barod.
42. Bydd hefyd angen ymdrechu i nodi'r busnesau hynny yng Nghymru sydd â'r potensial i fasnacheiddio a defnyddio ymchwil ac arloesedd, lle mae'n gysylltiedig ag arbenigo craff. Bydd cymorth wedi'i dargedu a'i deilwra sy'n helpu'r busnesau hynny i fwynhau budd yn ardal y rhaglen yn allweddol i gyflawni'r canlyniadau a ddymunir.
43. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

44. Ni ragwelir y caiff unrhyw offerynnau ariannol eu defnyddio ar gyfer y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon, ond efallai y bydd lle i ddefnyddio'r offerynnau ariannol o dan Flaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh er mwyn ategu camau gweithredu o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon.

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

45. Ni ragwelir unrhyw brosiectau mawr o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u rhannu'n categori rhanbarth ar gyfer yr ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cro nfa	Categ ori Rhanb arth	Gwerth Targed (2023)	Ffynho nnell data	Amllder adrodd
	Nifer y busnesau sy'n cydweithio â sefydliadau ymchwil a gefnogir*	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	1,212	Data monitro	Chwart erol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth*	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	4,300	Data monitro	Chwart erol
	Nifer y busnesau sy'n cael grantiau*	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	520	Data monitro	Chwart erol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth nad yw'n ariannol*	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	3,750	Data monitro	Chwart erol
	Nifer y busnesau newydd sy'n cael cymorth*	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	30	Data monitro	Chwart erol
	Buddsoddiad preifat sy'n cyfateb i gymorth cyhoeddus ar gyfer prosiectau arloesedd neu ymchwil a datblygu*	EUR	ER DF	Llai datbly gedig	42,840,000	Data monitro	Chwart erol
	Cynnydd mewn cyflogaeth mewn busnesau sy'n cael cymorth*	CALI	ER DF	Llai datbly gedig	1,125	Data monitro	Chwart erol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth i gyflwyno cynhyrchion sy'n newydd i'r farchnad*	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	490	Data monitro	Chwart erol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth i gyflwyno cynhyrchion sy'n newydd i'r cwmni*	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	725	Data monitro	Chwart erol
	Nifer y patentau a gofrestrir ar gyfer cynhyrchion	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	519	Data monitro	Chwart erol
	Nifer y prosiectau	Nifer	ER	Llai		Data	Chwart

	peilot a gwblheir		DF	datbly gedig	dd/g	monitro	erol
	Mentrau sy'n mabwysiadu neu'n gwella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	956	Data monitro	Chwart erol
	Mentrau sy'n mabwysiadu neu'n gwella strategaethau datblygu cynaliadwy a systemau monitro	Nifer	ER DF	Llai datbly gedig	956	Data monitro	Chwart erol

2.A.8 Fframwaith perfformiad

(Cyfeirnod: pwynt (b)(v) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) ac Atodiad II i Reoliad (UE) Rhif 1303/2013)

Tabl 6: Fframwaith perfformiad yr echel blaenoriaeth

(yn ôl cronfa ac, ar gyfer yr ERDF ac ESF, yn ôl categori rhanbarth)

Math o Ddangosydd (Cam gweithredu, ariannol, dangosydd allbwn neu ganlyniad)	Diffiniad o'r dangosydd neu'r cam gweithredu	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd		Ffynhonnell data	Eglurhad o berthnasedd y dangosydd, lle bo'n briodol
		Carreg filltir ar gyfer 2018	Targed terfynol (2023)		
Cam gweithredu	x% o'r targed terfynol ar gyfer 'nifer y busnesau sy'n cael cymorth nad yw'n ariannol' a gyflawnwyd gan weithrediadau a ategwyd yn rhannol ac a gwblhawyd yn llawn	31%	dd/g	Data monitro	Yn angenrheidiol am na all allbwn adrodd carreg filltir resymol yn 2018
Allbwn	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth nad yw'n ariannol	dd/g	3,750	Data monitro	Allbwn yw'r prif fesur o weithgarwch o dan Flaenoriaethau Buddsoddi (1b) sy'n cwmpasu 60% o'r Echel Blaenoriaeth
Ariannol	Gwariant	€115.3 m	€452.2 m	Data monitro	

2.A.9 Categorïau ymyrryd

(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Categoriâu ymyrryd sy'n cyfateb i gynnwys yr echel blaenoriaeth yn seiliedig ar enwau a fabwysiadwyd gan y Comisiwn, a dadansoddiad dangosol o gymorth yr Undeb.

Tablau 7-11: Categoriâu ymyrryd
(yn ôl Cronfa a chategori rhanbarth, os yw'r echel blaenoriaeth yn cwmpasu mwy nag un)

Categori rhanbarth a Chronfa							
Tabl 7:		Tabl 8:		Tabl 9:		Tabl 10:	
Dimensiwn 1		Dimensiwn 2		Dimensiwn 3		Dimensiwn 4	
Maes		Math o gyllid		Tiriogaeth		Dulliau	
Ymyrryd						cyflenwi	
						tiriogaethol	
Cod	€ swm	Cod	€ swm	Cod	€ swm	Co d	€ swm
02 Prosesau ymchwil ac arloesedd mewn busnesau mawr	6,943,622	01	298,317,581	01	46290813	07	299,317,581
56 Buddsoddiad mewn seilwaith, adnoddau a chyfarpar o fewn BBaChau sy'n uniongyrchol gysylltiedig ag ymchwil ac arloesedd	13,887,244	07	1,000,000	02	46290813		
57 Buddsoddiad mewn seilwaith, adnoddau a chyfarpar o fewn cwmnïau mawr sy'n uniongyrchol gysylltiedig ag ymchwil ac arloesedd	4,629,082			07	206,735,955		
58 Seilwaith ymchwil ac arloesedd (cyhoeddus)	54,548,975						
59 Seilwaith ymchwil ac arloesedd (preifat, gan gynnwys parciau gwyddoniaeth)	18,516,325						

60 Ymchwil ac arloesedd mewn canolfannau ymchwil cyhoeddus a chanolfannau cymhwysedd gan gynnwys rhwydweithio	13,887,244						
61 Ymchwil ac arloesedd mewn canolfannau ymchwil preifat gan gynnwys rhwydweithio	6,943,622						
62 Trosglwyddo technoleg a chydweithredu rhwng prifysgolion-busnesau sy'n elwa BBaChau yn bennaf	41,661,732						
63 Cymorth clwstwr a rhwydweithiau busnes sy'n elwa BBaChau yn bennaf	20,830,866						
64 Prosesau ymchwil ac arloesedd mewn BBaChau (gan gynnwys cynlluniau talebau, proses, dyluniad, gwasanaeth ac arloesedd cymdeithasol)	48,605,353						
65 Seilwaith ymchwil ac arloesedd, prosesau, trosglwyddo technoleg a chydweithredu mewn busnesau sy'n canolbwyntio ar yr economi carbon isel a chadernid o ran newid yn yr hinsawdd	67,863,516						

101 Trawsariannu o dan yr ERDF (angen cefnogi camau gweithredu math ESF er mwyn gweithredu'r rhan ERDF o'r gweithrediad yn foddhaol a bod yn uniongyrchol gysylltiedig ag ef)	1,000,000						
---	-----------	--	--	--	--	--	--

2.A.10 Crynodeb o'r defnydd arfaethedig o gymorth technegol gan gynnwys, lle bo angen, gamau i atgyfnerthu adnoddau gweinyddol awdurdodau sydd ynghlwm wrth brosesau rheoli a rheolaeth y rhaglenni a buddiolwyr (lle bo'n briodol) (yn ôl echel blaenoriaeth) (Cyfeirnod: pwynt (b)(vii) o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

46. Disgrifir y defnydd arfaethedig o gymorth technegol o dan Flaenoriaeth 5 o'r Rhaglen Weithredol hon.

Echel Blaenoriaeth 2: Cystadleurwydd BBaCh

2.A Disgrifiad o'r echelau blaenoriaeth heblaw am gymorth technegol
(Cyfeirnod: pwynt (b) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

2.A.1 Echel blaenoriaeth (ailadroddir ar gyfer pob echel blaenoriaeth)

Rhif adnabod yr echel blaenoriaeth	Blaenoriaeth 2
Teitl yr echel blaenoriaeth	Cystadleurwydd BBaCh

☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy offerynnau ariannol yn unig
☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy offerynnau ariannol yn unig a sefydlwyd ar lefel yr Undeb
☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy waith datblygu lleol a arweinir gan y gymuned
☐ Ar gyfer yr ESF: Mae'r echel blaenoriaeth gyfan yn ymrwymedig i arloesedd cymdeithasol neu gydweithredu rhyngwladol, neu'r ddau

2.A.2. Cyfiawnhad dros sefydlu echel blaenoriaeth sy'n cwmpasu mwy nag un categori o ranbarth, amcan thematig neu Gronfa (lle bo'n gymwys)
(Cyfeirnod: Erthygl 96(1) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

1. Prif amcan yr Echel Blaenoriaeth hon yw gwella cystadleurwydd BBaChau ym maes y rhaglen sy'n gyson ag Amcan Thematig 3 drwy hyrwyddo entrepreneuriaeth a gwella gallu BBaChau. Mae Blaenoriaeth Fuddsoddi o Amcan Thematig arall wedi'i chynnwys o ystyried sut mae'n berthnasol i gynyddu cystadleurwydd BBaCh a chysoni'r asesiad ex-ante yn seiliedig ar fethiannau a nodwyd yn y farchnad â gweithgarwch o dan yr Echel Blaenoriaeth hon. (1b) yw hon hyrwyddo buddsoddiad busnesau mewn arloesedd ac ymchwil ac ati.
2. Cyflawnir cyfran o'r cyllid ar gyfer arloesedd drwy Offeryn Ariannol, ac felly caiff ei chefnogi drwy'r Echel Blaenoriaeth hon er mwyn galluogi un gweithrediad sy'n helpu i ymdrin â methiannau'r farchnad o ran cael gafael ar gyllid ar gyfer BBaChau.
3. Mae cysylltiadau agos iawn rhwng yr Echel Blaenoriaeth hon ac Echel Blaenoriaeth Ymchwil ac Arloesedd, gyda'r ddwy yn hanfodol er mwyn gwella cynhyrchiant a chefnogi twf busnes (a arweiniwyd yn draddodiadol gan BBaChau arloesol). Cynhaliwyd yr asesiad sy'n llywio'r Offeryn

Ariannol yn y maes hwn ar sail methiant y farchnad i ddarparu cyllid, yn hytrach nag effeithiau ysgogi posibl ar Wariant Busnes ar ymchwil a datblygu (BERD). Felly, caiff ei gynnwys yn yr Echel Blaenoriaeth hon er mwyn adlewyrchu'r gwahaniaeth hwnnw, er y disgwylir iddo fod yn weithgarwch ategol i gefnogi mwy o BERD (ynghyd â gweithgarwch dynodedig o dan Echel Blaenoriaeth Ymchwil ac Arloesedd).

2.A.3 Cronfa, categori rhanbarth a sail gyfrifo ar gyfer cymorth yr Undeb

Cronfa	ERDF
Categori rhanbarth	Llai Datblygedig
Sail y cyfrifiad (cyfanswm y gwariant cymwys neu wariant cyhoeddus cymwys)	Cyfanswm y gwariant cymwys
Categori rhanbarth ar gyfer y rhanbarthau pellaf a gogleddol prin eu poblogaeth rhanbarthau (lle bo'n gymwys)	Ddim yn berthnasol

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(3a) hyrwyddo entrepreneuriaeth, yn enwedig drwy hwyluso'r defnydd economaidd o syniadau newydd a helpu i sefydlu cwmnïau newydd, gan gynnwys drwy fannau deori busnes
-------------------------------	---

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r blaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwyliedig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	2.1
Amcan penodol	Cynyddu faint o gyllid sydd ar gael i BBaChau, yn fusnesau newydd ac yn fusnesau sy'n ehangu.
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

4. **Amcan Penodol 2.1:** Cynyddu faint o gyllid sydd ar gael i BBaChau, yn fusnesau newydd ac yn fusnesau sy'n ehangu.

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

5. Awgryma tystiolaeth o'r arolwg mai dim ond 66% o BBaChau yng Nghymru a lwyddodd i gael gafael ar beth o'r cyllid roedd ei angen arnynt¹²⁷ o gymharu â thua 74% ledled y DU¹²⁸. Awgryma data o'r Arolwg o Fusnesau Bach Cymru¹²⁹ mai micro fusnesau yng Nghymru sy'n wynebu'r anawsterau mwyaf i gael gafael ar gyllid. Mae Arolwg BIS o Fusnesau Bach yn dynodi bod BBaChau yng Nghymru yn ei chael hi'n anos ar y cyfan i gael gafael ar gyllid na'u cymheiriaid yn Lloegr (e.e. ar gyfer y dangosydd canlyniadau mae'n methu â chael gafael ar unrhyw gyllid yng Nghymru ar gyfradd o 26%, o gymharu â dim ond 21% ledled y DU ac 20% yn Lloegr). Mae'n annhebygol y gwnaiff banciau ddychwelyd i'w lefelau benthyg a welwyd cyn yr argyfwng ariannol a gwelwyd bwllch mewn cyllid ecwiti¹³⁰.
6. Mae'r asesiad ex-ante o gyfleoedd ar gyfer Offerynnau Ariannol¹³¹ yn nodi achos cryf dros fuddsoddi gwerth cyfalaf rhwng £120-160 miliwn (gan gynnwys twf hadau a cham cynnar).
7. Mae asesiad o'r farchnad wedi nodi i gychwyn fod potensial i gefnogi micro-fenthyciadau, benthyciadau a chyfalaf risg (er mwyn ehangu busnes). Mae gwaith asesu pellach yn nodi bod cyfleoedd i gyfuno hyn â buddsoddiadau hadau, cam cynnar a dilynol ychwanegol ar gyfer gweithgarwch sy'n gysylltiedig ag ymchwil a datblygu; ymdrinnir â'r elfen hon o dan Amcan Penodol 5, ond byddai disgwyl i weithgarwch gael ei gydgysylltu'n ofalus, os nad ei gyflawni gyda'i gilydd.
8. Y dangosydd canlyniadau a ddefnyddir yw'r Swm a fuddsoddwyd mewn Cyfalaf Menter a Chyfalaf Ehangu, fel y'i mesurwyd gan adroddiadau blynyddol Cymdeithas Cyfalaf Menter Prydain. Mae'r lefelau a nodwyd gan yr adroddiad hwn yn cefnogi'r ddadl o ran methiant y farchnad yng Nghymru ac mae'r lefelau isel o fuddsoddiad yn golygu y bydd ffigurau yn hynod sensitif i fuddsoddiad ERDF. Er gwaethaf hyn mae mesurau eraill yn rhy swllyd (e.e. ni fyddai'r asesiad o'r bwllch yn y farchnad fel rhan o'r asesiad ex-ante o fudd fel dangosydd canlyniadau).

¹²⁷ 2012 Small Business Survey (2013), BMG Research ar ran Llywodraeth Cymru

¹²⁸ BIS Economics Paper No. 16: SME Access to External Finance (Ionawr 2012), BIS

¹²⁹ 2012 Small Business Survey (2013), BMG Research ar ran Llywodraeth Cymru

¹³⁰ Ex Ante Assessment for the use of Financial Instruments, Regeneris Consulting, heb ei gyhoeddi eto

¹³¹ *ibid.*

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl amcan penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant)
(Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Categori Rhanbarth (lle bo'n berthnasol)	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
2.1	Swm a fuddsoddwyd mewn Cyfalaf Menter a Chyfalaf Ehangu	GBP	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd	£18m	2012	£26m-£27m	Dadanoddiaid Cam Buddsoddi yn ôl Rhanbarth - Swm a fuddsoddwyd (DU), (Adroddiad Ecwiti Preifat a Chyfalaf Menter BVCA ar Weithg arwch Buddsoddi 2012)	Blynyddol

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r flaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwylidig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Manylion Adnabod	2.2
Amcan penodol	Cynyddu nifer y BBACh newydd drwy ddarparu gwybodaeth, cyngor ac arweiniad a chymorth ym maes entrepreneuriaeth.
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr	Gweler y testun isod

9. **Amcan Penodol 2.2:** Cynyddu nifer y BBACh newydd drwy ddarparu gwybodaeth, cyngor ac arweiniad a chymorth ym maes entrepreneuriaeth.

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

10. Mae'r sefyllfa fuddsoddi a'r rhesymeg dros fuddsoddi o ran entrepreneuriaeth, cyfraddau geni a chreu busnes wedi'u nodi yn strategaeth y rhaglen hon. Ledled Cymru cafodd 8,720 o fusnesau newydd eu cyfrif yn 2012 (data dros dro); mae hyn o gymharu â thua 8,225 o fusnesau newydd yn 2011. Yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd roedd y ffigur hwn yn 4,675 yn 2012 (dros dro), o gymharu â 4,850 yn 2011.
11. Ers 2009, mae mwy o fusnesau wedi cael eu dirwyn i ben nag sydd wedi cael eu sefydlu, gan arwain at leihad net o 3,140 yn nifer y busnesau gweithredol yng Nghymru. Yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd cafwyd lleihad net o 2,290 yn nifer y busnesau gweithredol dros yr un cyfnod, gan gynrychioli 73% o leihad net Cymru.
12. Dylai camau gweithredu a gefnogir nid yn unig gynyddu nifer y busnesau newydd yng Nghymru ond hefyd geisio gwella cyfraddau goroesi a chyflawni mwy o dwf ymhlith y busnesau hynny a gefnogir o gymharu â chyfraddau goroesi a thwf cyfartalog. Dylai hyn fod yn bosibl o ystyried y dylai'r cymorth sydd ar gael gynnwys cyngor sydd wedi'i deilwra a'i dargedu'n fwy ac felly sy'n berthnasol. Ystyrir yr effaith ar gyfraddau goroesi a thwf wrth werthuso'r elfen hon o'r rhaglenni, yn enwedig drwy'r arolwg busnes rheolaidd o BBAChau a gefnogir.

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Categori Rhanbarth (Ile bo'n berthnasol)	Gwerth sylfaenol	Blwydd yn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Ffynhonnell data	Amlde r adrodd
2.2	Cyfrif genedig aethau busnesau newydd	Nifer	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd	4,675	2012	Cynydd o 8% yn y gyfradd geni flynyddol	SYG (Demograffeg Busnesau)	Blynyddol

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

13. Dylid rhoi ystyriaeth benodol i'r angen i roi cyngor ac arweiniad arbenigol i Fentrau Cymdeithasol er mwyn galluogi rhai newydd a hyrwyddo twf lle dangoswyd bod bylchau yn y cymorth prif ffrwd a roddir i BBaChau.

14. Mathau o gamau i'w cefnogi ar draws Blaenoriaeth Fuddsoddi (yn cwmpasu Amcan Penodol 1 ac Amcan Penodol 2):

- Cael gafael ar gyllid dyledion, ecwiti a mesanîn
- Cyfrwng buddsoddi micro-gyllid
- Cynlluniau cyllid busnes wedi'u teilwra (e.e. ar gyfer sectorau allweddol, ardaloedd daearyddol penodol neu fusnesau twf)
- Cyngor a mentora i fusnesau newydd, gan ganolbwyntio ar fusnesau newydd â photensial i gyflawni twf uchel.
- Gweithgarwch entrepreneuraidd cyn dechrau (e.e. y gallu i brofi syniadau busnes neu gefnogi graddedigion a busnesau potensial mawr).
- Darparu cymorth penodol er mwyn creu mentrau cymdeithasol (gan gynnwys hyrwyddo modelau busnes arloesol) lle ceir tystiolaeth o fylchau mewn darpariaeth prif ffrwd

2.A.6.2 Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

15. Bydd y cymorth a roddir o dan y Flaenoriaeth yn ystyried dull Llywodraeth Cymru o ymdrin â sectorau allweddol, sy'n targedu peth cymorth wedi'i deilwra ar gyfer sectorau economaidd bwysig a thwf posibl (gan gynnwys y rhai sydd wedi dangos cryn dwf yn y gorffennol) yn ogystal â chynnig cyngor a gwybodaeth i bob busnes lle na cheir darpariaeth gan y sector preifat.

16. Bydd cymorth ariannol yn canolbwyntio'n bennaf ar ddarparu cyllid dyledion, ecwiti a mesanîn. O ystyried yr angen i allu teilwra cymorth, bydd angen dal gafael mewn darpariaeth er mwyn cefnogi pecynnau addaladwy neu grant eraill mewn amgylchiadau eithriadol a lle bo amodau

economiaidd yn galw am hynny. Mae tystiolaeth o werthusiadau effaith trawsffeithiol o gymorth a roddir i gwmnïau ledled yr UE¹³² yn dynodi bod benthyciadau yn aml mor effeithiol â grant. Bydd y cam datblygu busnes hefyd yn ystyriaeth bwysig wrth bennu effeithlonrwydd dyrannu grant neu fenthyciad.

17. Gellir cynnig cyngor a gwybodaeth yn gyffredinol am gost gymharol isel drwy wefannau a llinellau cymorth dynodedig. Bydd y cymorth a'r buddsoddiad mwy manwl wedi'u teilwra ac yn dibynnu ar y canlynol: potensial y busnes i dyfu; cylch oes y busnes gan gydnabod "digwyddiadau critigol" twf busnes¹³³; a bylchau yn narpariaeth y sector preifat.
18. O ystyried y cyllid cyfyngedig sydd ar gael mae achos dros dargedu cymorth arbenigol ar gyfer busnesau newydd sydd â photensial i gyflawni twf uchel; er y dylai hyn ystyried y ffaith bod y rhan fwyaf o'r swyddi a gaiff eu creu o fewn economi'r DU drwy ehangu busnes yn hytrach na chreu busnes felly bydd angen elfen o realaeth ynghylch potensial busnesau newydd i dyfu yn y byrdymor¹³⁴. Awgryma hyn mai prif gyfraniad y rhaglen fuddsoddi hon fydd creu busnesau newydd, ond caiff twf swyddi yn y dyfodol ei fonitro hefyd drwy'r Arolwg o Fusnesau a gwerthusiadau.
19. Disgwylir mai dull gweithredu wedi'i dargedu a wnaiff sicrhau'r adenillion mwyaf ar fuddsoddiad. Bydd y dull gweithredu hefyd yn ategu Arbenigo Craff¹³⁵ sydd o blaid crynodi adnoddau ar ambell flaenoriaeth allweddol lle mae gan ranbarth gryfder penodol sy'n bodoli eisoes neu sy'n dod i'r amlwg, yn hytrach na lledaenu buddsoddiad yn rhy denau ar draws ystod eang o feysydd neu geisio meithrin adnoddau heb fod unrhyw allu mewndarddol.
20. Cydnabyddir¹³⁶ bod cyfle i annog y sector preifat i chwarae mwy o ran wrth ddarparu gwasanaethau gwybodaeth a chyngor, ond gellir dadlau bod gan y sector cyhoeddus rôl allweddol i'w chwarae yn y cyfamser. Cydnabyddir hefyd y gall mentrau cymdeithasol ei chael hi'n anodd cael gafael ar 'gymorth prif ffrwd' a bod angen iddynt gael cymorth mewn ffyrdd gwahanol neu wedi'u teilwra.
21. Ceisir cyflawni ategolrwydd, yn enwedig ar gamau cynnar entrepreneuriaeth, gyda buddsoddiadau yn debygol o dan yr ESF. Er enghraifft, dylai cymorth ESF helpu i ddileu rhwystrau i entrepreneuriaeth,

¹³² *What are counterfactual impact evaluations teaching us about enterprise and innovation support?* (2012), Daniel Mouqué, DG Regio, y Comisiwn Ewropeaidd

¹³³ *A review of the literature addressing the role of external knowledge and expertise at key stages of business growth and development* (2005), J. Bessant, B. Phelps ac R. Adams, Ysgol Reoli Cranfield.

¹³⁴ *Job creation and destruction in the UK: 1998 to 2010* (2011), yr Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau

¹³⁵ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>

¹³⁶ *Mid term evaluation of the Customer Engagement WG/EU project* (2012), Old Bell 3 a Phrifysgol Caerdydd

fel sgiliau, tra defnyddir ERDF i ddarparu cyllid a chymorth er mwyn troi syniadau'n fusnesau.

22. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

23. Hyd yn hyn, cynhaliwyd asesiad lefel uchel cychwynnol o addasrwydd Offerynnau Ariannol ar gyfer gwahanol elfennau'r rhaglen, ac ar gyfer y rhannau hynny a ystyriwyd yn addas ac yn flaenoriaeth uchel (h.y. cyllid BBaCh), cynhaliwyd asesiad o'r farchnad. Yn seiliedig ar hyn, mae cynigion manwl ar gyfer yr Offerynnau Ariannol yn cael eu paratoi a chânt eu hadolygu fel rhan o gamau olaf yr asesiad ex ante.

24. Hyd yn hyn, mae'r asesiad wedi nodi bod achos cryf dros weld y rhaglen ERDF yn darparu cyllid i BBaChau mewn ffordd integredig a chydgyssylltiedig. Dylai hyn gwmpasu micro-fenthyciadau, benthyciadau a chyfalaf risg. Rhagwelir y caiff y mwyafrif o AP2.1 ei gyflawni drwy Offeryn Ariannol o'r fath.

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

25. Ni ragwelir unrhyw brosiectau mawr, o ystyried y defnyddir Offerynnau Ariannol yn lle hynny.

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u rhannu'n categori rhanbarth ar gyfer yr ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cronfa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed (2023)	Ffynhon nell data	Amllder adrodd
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	5,820	Data monitro	Chwarte rol
	Nifer y busnesau	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	160	Data monitro	Chwarte rol

	sy'n cael grantiau*						
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth ariannol heblaw am grantiau*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	235	Data monitro	Chwarte rol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth nad yw'n ariannol*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	275	Data monitro	Chwarte rol
	Nifer y busnesau newydd sy'n cael cymorth*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	5,150	Data monitro	Chwarte rol
	Unigolion sy'n cael cymorth	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	14,350	Data monitro	Chwarte rol
	Unigolion sy'n cael cymorth - Benywaidd	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	7,300	Data monitro	Chwarte rol
	Unigolion sy'n cael cymorth - Pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	375	Data monitro	Chwarte rol
	Unigolion sy'n cael cymorth - Pobl anabl	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	3,650	Data monitro	Chwarte rol
	Unigolion sy'n cael cymorth nad yw'n ariannol i sefydlu busnes newydd	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	14,350	Data monitro	Chwarte rol
	Buddsoddiad mewn busnesau	GBP	ERDF	Llai datblygedig	91,556,196	Data monitro	Chwarte rol
	Buddsoddiad preifat sy'n cyfateb i gymorth	EUR	ERDF	Llai datblygedig	132,000,000	Data monitro	Chwarte rol

	cyhoeddus ar gyfer BBaChau*						
	Buddsoddiad preifat sy'n cyfateb i gymorth cyhoeddus ar gyfer BBaChau - Dim grantiau*	EUR	ERDF	Llai datblygedig	132,000,000	Data monitro	Chwarte rol
	Cynnydd mewn cyflogaeth mewn busnesau sy'n cael cymorth*	CALI	ERDF	Llai datblygedig	11,100	Data monitro	Chwarte rol
	Mentrau sy'n mabwysiadu neu'n gwella strategaethau datblygu cynaliadwy a systemau monitro	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	2,900	Data monitro	Chwarte rol
	Mentrau sy'n mabwysiadu neu'n gwella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	2,900	Data monitro	Chwarte rol

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(3d) cefnogi gallu BBaChau i gyflawni twf mewn marchnadoedd rhanbarthol, cenedlaethol a rhyngwladol, ac mewn prosesau arloesi.
-------------------------------	---

2.A.5.2 Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r flaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwyliedig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	2.3
Amcan penodol	Cynyddu'r defnydd o rwydweithiau NGA a seilwaith TGCh gan BBaChau
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

26. **Amcan Penodol 2.3:** Cynyddu'r defnydd o rwydweithiau NGA a seilwaith TGCh gan BBaChau

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

27. Gan fod yr amcan penodol hwn yn canolbwyntio ar ddefnydd BBaCh o TGCh ac i ba raddau y maent yn manteisio arni, mewn theori byddai'n ddymunol llunio dangosydd canlyniadau sy'n disgrifio'r defnydd effeithiol o TGCh gan BBaChau. Fodd bynnag, er bod Arolwg y BIS o Fusnesau Bach yn darparu ffynhonnell reolaidd o ddata ar ddefnydd BBaChau o TGCh at amryw ddibenion, o ystyried natur anragweladwy datblygiadau TGCh, ni fyddai'n synhwyrol pennu targed ar gyfer defnyddiau penodol o TGCh pan y gall defnyddiau eraill ddod yn bwysicach wrth i'r dechnoleg ddatblygu ymhellach.

28. Gan fod *defnydd* hefyd yn rhan annatod o'r Amcan Penodol hwn, dewis amgen i bennu targed ar *sut* mae BBaChau yn defnyddio TGCh yw pennu targed ar ddefnydd BBaChau o fand eang cyflymach, yn enwedig y band eang cyflymach a ddarperir drwy'r buddsoddiad mewn seilwaith yn Echel Blaenoriaeth 4. Yn ddelfrydol, byddai'r dangosydd canlyniadau yn cyfeirio at ddefnydd BBaCh o fand eang ar gyflymder penodol, er enghraifft, 30 Mbps, a fydd ar gael i'r rhan fwyaf o eiddo busnes a phreswyl ar ôl cwblhau rhaglen Band Eang y Genhedlaeth Nesaf Cyflymu Cymru, neu 100Mbps, a fydd ar gael i fusnesau sydd am uwchraddio ymhellach.

29. Fodd bynnag, o ystyried y diffyg data ar ddefnydd BBaCh o fand eang ar gyflymderau penodol, datblygwyd dangosydd canlyniadau ar ddefnydd

BBaCh o fand eang ffibr a chebl, y mathau o fand eang cyflymaf. Mewn arolwg o BBaChau a gynhaliwyd gan Ofcom yn 2014, nododd 8% o BBaChau eu bod yn defnyddio band eang ffibr a nododd 14% eu bod yn defnyddio band eang cebl. Er nad oes data ar dueddiadau ar gael mae'n rhesymol tybio y byddai defnydd yn cynyddu hyd yn oed heb unrhyw weithgarwch ysgogi galw wedi'i ariannu o dan yr Amcan Penodol hwn. Y targed ar gyfer yr Amcan Penodol hwn yw cynyddu lefelau defnydd i fwy na hanner BBaChau erbyn 2022.

30. Mae'r cynnydd disgwylidig sy'n deillio o gymorth ERDF yn unig yn bum pwynt canran ychwanegol. Dylid nodi y disgwylid twf heb unrhyw ymyrraeth (a bydd rhywfaint o ganlyniad anuniongyrchol i weithgarwch ysgogi) felly byddai cyfanswm y cwmpas erbyn 2023 yn agosach i 55% pan gyfunir ERDF a thwf arferol disgwylidig.

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Categori Rhanbarth (lle bo'n berthnasol)	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
2.3	Defnydd BBaCh o fand eang ffibr a chebl	% BBaChau	Cymru	22%	2014	27%	Communications Market Report: Wales (Ofcom)	Blynyddol

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r flaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwyliedig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	2.4
Amcan penodol	Cynyddu twf y BBaChau hynny â photensial i dyfu, yn enwedig drwy gael mynediad i farchnadoedd newydd (domestig a rhyngwladol)
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

31. **Amcan Penodol 2.4:** Cynyddu twf y BBaChau hynny â photensial i dyfu, yn enwedig drwy gael mynediad i farchnadoedd newydd (domestig a rhyngwladol)

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

32. Mae'r adran ar Strategaeth yn nodi pwyntiau tyngedfennol y mae BBaChau yn eu cyrraedd lle mae angen mas critigol o wybodaeth a chymorth er mwyn camu ymlaen i'r cam twf nesaf. Y canlyniad a geisir ar gyfer ardal y rhaglen yw twf yn nifer y cyflogeion wrth i BBaChau dyfu. Mae cyflogaeth fel dangosydd ar gyfer busnesau a leolir o fewn ardal y rhaglen yn adlewyrchu'r budd o fewn ardal y rhaglen yn well na mesurau eraill o dwf fel nifer y busnesau neu drosiant. Nid oes data arall ar gael sy'n cynnig y lefel hon o fanylder.
33. Ceir nifer fawr o microfusnesau yn ardal y rhaglen ond unig fasnachwyr yw'r rhain yn aml, nad ydynt o reidrwydd am dyfu. Roedd micro fentrau yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd yn cyfrif am 95% o BBaChau yn ôl nifer yn 2013, ond dim ond 55% o gyflogaeth o fewn BBaChau a 40% o drosiant a gafwyd¹³⁷. Hefyd, er i gyflogaeth mewn microfusnesau gynyddu 57,600 rhwng 2003 a 2013, cynyddodd y nifer wirioneddol o microfusnesau 48,500, gan awgrymu i'r rhan fwyaf o'r cynnydd mewn cyflogaeth ddeillio o greu microfusnesau yn hytrach na thwf. Mae hyn yn awgrymu, er bod rhan hanfodol o economi Cymru, gan gynnwys cyflogaeth o fewn microfusnesau yn y dangosydd canlyniadau, yn debygol o effeithio ar ganlyniadau, fod y cynnydd mewn cyflogaeth yn gysylltiedig â busnesau newydd, nid â thwf busnesau. Nodir yr elfen busnesau newydd yn y dangosydd canlyniadau ar gyfer AP2.2.
34. Fodd bynnag, mae busnesau bach a chanolig wedi gweld cynnydd mewn cyflogaeth o 34,700 yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd ers 2003 ynghyd

¹³⁷ *Size analysis of Welsh businesses 2013* (2013), Llywodraeth Cymru

â chynnydd net o 10,300 o fusnesau bach a chanolig. Dyma'r BBaChau lle mae'r cwmnïau twf naill ai'n bodoli eisoes neu lle bydd microfusnes arloesol yn ystyried newid iddo. Felly, cymerir yr is-set hon o'r data er mwyn ffurfio'r dangosydd canlyniadau, gan olygu y gellir amcangyfrif targed. Ni fydd hyn yn nodi unrhyw BBaChau sy'n tyfu i fod yn fusnesau mawr (dros 250 o gyflogeion), ond, os bydd y fath newidiadau yn digwydd, fe'u nodir gan waith gwerthuso. Dylai gwaith targedu sy'n seiliedig ar y potensial i dyfu a theilwra cymorth gefnogi mwy o dwf mewn cyflogaeth na dulliau gweithredu eraill.

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Categori Rhanbarth (Ile bo'n berthnasol)	Gwerth sylfaenol	Blwyd dyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
2.4	Cyflogaeth o fewn BBaChau bach (10-49 o gyflogeion) a chanolig (50-249)	Nifer mewn cyflogaeth	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd	169,100	2013	Cynnydd o 10% mewn niferoedd cyflogaeth	Dadanoddiaid Maint o Fusnesau Cymru (Llywodraeth Cymru)	Blynyddol

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

35. Mae'r dangosydd canlyniadau ar gyfer AP2.3. yn darparu ffocws clir ar helpu BBaChau i achub ar gyfleoedd band eang cyflymach. Fodd bynnag, er mwyn annog BBaChau i wneud y buddsoddiad hwn, bydd angen i weithgarwch fod yn glir iawn ynghylch manteision busnes band eang cyflymach. Fel y nodwyd yn yr adran ar Strategaeth, nid oes gan rai BBaChau yng Nghymru yr hyder i nodi pa gynhyrchion neu wasanaethau

cyfathrebu a fyddai'n werthfawr i'w sefydliad, sy'n tanlinellu'r ffaith bod angen cyngor ac arweiniad sydd wedi'i deilwra'n dda.¹³⁸ At hynny, mae tystiolaeth o Raglenni 2007-2013 yn awgrymu y gall mesurau codi ymwybyddiaeth fod yn ffordd effeithiol o annog busnesau i gyflwyno TGCh newydd.¹³⁹ Rhydd hyn beth llwyddiant y gellir adeiladu arno ar gyfer y cyfnod 2014-2020.

36. Mae ymchwil wedi nodi llwybrau lle gall manteisio ar TGCh gael effaith economaidd. Mae hyn yn cynnwys twf mewn cynhyrchiant drwy fwy o arloesedd busnes, mwy o fasnach ryngwladol a thrwy delathrebu gan olygu y gellir defnyddio amser rhai gweithwyr mewn ffordd fwy cynhyrchiol¹⁴⁰. At hynny, nodwyd bod 'cyfrifadura cwmwl' yn ffynhonnell bosibl benodol o effaith gadarnhaol band eang cyflymach¹⁴¹. Mae ymchwil hefyd wedi awgrymu y gall BBaChau y DU fod ar ei hôl hi o gymharu â'u cymheiriaid rhyngwladol wrth ddigideiddio rhai swyddogaethau cefn swyddfa¹⁴². Mae'r holl dystiolaeth hyn yn helpu i lywio gweithgarwch er mwyn annog BBaChau i fanteisio ar TGCh. Fodd bynnag, yn fwyaf pwysig efallai, bydd angen i weithgarwch ystyried amgylchiadau penodol BBaChau, yn ogystal â thechnolegau a thueddiadau sy'n dod i'r amlwg. Yn ogystal â chanolbwyntio ar fuddiannau band eang cyflymach, bydd hefyd angen i ymyriadau ymdrin ag unrhyw rwystrau i ddefnydd, gan gynnwys, er enghraifft, unrhyw ofnau diogelwch.
37. Er y dylai cymorth o dan AP2.3 fod ar gael yn gyffredinol o ystyried y potensial i fand eang sicrhau effeithiau cadarnhaol i bob busnes, ar gyfer AP2.4, mae gwaith targedu yn hanfodol er mwyn sicrhau bod y BBaChau hynny â photensial gwirioneddol i dyfu yn cael eu nodi fel bod twf cyflogaeth yn gynaliadwy, ac nid dim ond yn cyfrannu at gynhyrchiant is. Yn hyn o beth, dylai ymyriadau a ariennir o dan y ddau Amcan Penodol ategu ei gilydd. Lle y nodir bod gan fusnesau botensial gwirioneddol i dyfu ond bod rhai rhwystrau TGCh i hynny, rhagwelir yr ymdrinnir â'r rhwystrau hyn fel rhan o'r cymorth a ariennir o dan AP2.4. Os na all y cymorth hwn ymdrin yn llawn â'r problemau a wynebwr gan rai busnesau yna dylent gael eu cyfeirio at gymorth a ariennir o dan AP2.3. Erys busnesau twf uchel¹⁴³, er yn fach mewn nifer, yn allweddol i lywio cynhyrchiant a chynyddu swyddi - mae'r DU yn cymharu'n dda yn rhyngwladol gyda 5.8% o fusnesau "twf uchel" o gymharu â'r UD (tua 5%) a'r Eidal (3%). Mae'n

¹³⁸ *Communications Market Report: Wales* (2014), Ofcom

¹³⁹ *ERDF Business Survey* (2012), Old Bell 3 ar ran WEFO: Nododd 49% o'r busnesau a arolygwyd a ddywedodd fod ERDF wedi eu helpu i fabwysiadu TGCh fod hyn drwy gymorth ERDF yn eu gwneud yn ymwybodol o'r hyn a oedd ar gael.

¹⁴⁰ *UK Broadband Impact Study: Literature Review* (2012), SQW ar ran DCMS

¹⁴¹ *Ibid.*

¹⁴² *"This is for Everyone": The Case for Universal Digitization* (2012), Booz & Co. Dadansoddodd Booz & Co lefelau digideiddio cefn swyddfa mwy na 500 o BBaChau yn y DU, Ffrainc, yr Almaen, yr Iseldiroedd a Brasil. Cafwyd bod BBaChau o'r DU ar ei hôl hi o gymharu â'u cymheiriaid wrth ddigideiddio tair swyddogaeth busnes allweddol: *prosesau masnachol*, fel rheoli gwerthiannau a rheoli cydberthnasau â chwsmeriaid, *prosesau ariannol*, gan gynnwys cyllidebu, cynllunio, cyfrifyddu ac adrodd, a *phrosesau pobl*, gan gynnwys y gyflogres, rheoli buddiannau a threfniadau gweithio hyblyg.

¹⁴³ Nifer o ddiffiniadau gwahanol, gan gynnwys yr OECD fel y rhai ag o leiaf 10 cyflogai ac sydd wedi profi twf ar gyfartaledd blynyddol o 20% dros gyfnod o dair blynedd

anodd iawn nodi'r busnesau hynny, yn enwedig pan gânt eu ffurfio gyntaf, ac mae angen bod yn hyblyg er mwyn nodi, targedu a chynorthwyo busnesau o'r fath.

38. Tynnodd y Gwerthusiad Canol Tymor o brosiect Cysylltu â Chwsmeriaid Llywodraeth Cymru sylw at gyfleoedd i ysgogi ymhellach gyfranogiad y sector preifat mewn cyngor ac arweiniad busnes ond cydnabu hefyd arwyddion methiant parhaus y farchnad wrth roi cyngor ac arweiniad i fusnesau yng Nghymru.
39. Awgryma ymchwil y gall rhaglenni sy'n defnyddio dull ymarferol 'broceru a reolir' berfformio'n well na'r rhai sy'n cymryd camau 'cyffyrddiad ysgafn', er y bydd y math hwn o raglenni yn anochel yn ddrutach a hyd yn hyn ni fu unrhyw gymhariaeth o gost-effeithiolrwydd camau ymarferol o gymharu â chyffyrddiad ysgafn¹⁴⁴. Lle bo ymyriadau yn cynnwys cymorth dwys, mae tystiolaeth yn awgrymu'n gryf y dylai gael ei deilwra, gan gymysgu elfennau ariannol ac anariannol priodol¹⁴⁵. Mae tystiolaeth hefyd yn nodi pwysigrwydd cynllunio busnes fel ffactor sy'n gysylltiedig â thwf felly, lle bo'n gymwys, dylai gael ei ymgorffori mewn unrhyw gymorth¹⁴⁶. Mae gan BBaChau nifer o bryderon yn ymwneud â cheisio cyngor a gwybodaeth sy'n cyfeirio at rai o fethiannau'r farchnad yn y maes hwn¹⁴⁷. Mae a wnelo'r pryderon yn benodol â'r gost a'r amser sydd ynghlwm wrth gael cymorth busnes ffurfiol, methu ag ymddiried mewn cynghorwyr allanol, neu bryderon ynghylch p'un a fyddent yn deall y busnes, a hyder mewn gallu cael gafael ar gymorth priodol.
40. Gallai'r mathau o gamau gweithredu i'w cefnogi felly gynnwys cyfuniad o'r meysydd cymorth canlynol:

Ar gyfer AP2.3 (defnyddio seilwaith TGCh a manteisio arno)

- Darparu gweithdai, clinigau a diagnosteg busnes un i un sy'n canolbwyntio ar ddefnyddio band eang NGA a manteisio arno, gan bwysleisio'r buddiannau i BBaChau ond hefyd ymdrin ag unrhyw rwystrau i ddefnydd a manteisio effeithiol.

¹⁴⁴ *Evidence Review: Business Advice* (2014) What Works Centre for local Economic Growth

¹⁴⁵ *Ibid. What are counterfactual impact evaluations teaching us about enterprise and innovation support?* (Rhagfyr 2012), Daniel Mouque, Cyfarwyddwr Cyffredinol yr Uned Gwerthuso Polisi Rhanbarthol a Threfol a Semester Ewropeaidd, y Comisiwn Ewropeaidd. *Mid Programme Evaluation of the Start Up Service*, ERS, Beaufort Research a Hywel Evans ar ran Llywodraeth Cynulliad Cymru.

¹⁴⁶ *2012 Small Business Survey: Growth Special Report* (2013), yr Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau

¹⁴⁷ *Research to understand the barriers to take up and use of business support* (2011), Canolfan Ymchwil Menter a Datblygu Economaidd BIS

- Gellir ystyried y defnydd o dalebau arloesedd TGCh (fel y disgrifir ym Mhecyn Cymorth yr Agenda Ddigidol¹⁴⁸), sy'n ddull effeithlon o gyrraedd microfusnesau a BBaChau.

Ar gyfer AP2.4 (cefnogi twf cyflogaeth mewn BBaChau):

- Gwybodaeth a chyngor i fusnesau, fel cymorth sydd ar gael yn gyffredinol i bob BBaCh e.e. drwy wefannau a llinellau cymorth.
- Cymorth wedi'i deilwra ar gyfer busnesau sy'n bwysig i'r economi a busnesau twf, gan gynnwys Mentrau Cymdeithasol, er mwyn mynd i'r afael â rhwystrau i wella cynhyrchiant, er enghraifft: gwerthiannau, marchnata, datblygu cynnyrch, prisio a rheoli risg
- Cyngor a chymorth busnes wedi'u teilwra er mwyn mynd i'r afael rhwystrau i dwf, er enghraifft: materion adnoddau dynol, strategaeth, marchnata, modelau busnes, systemau, rheoli risg, effeithlonrwydd adnoddau, gwelliannau gweithredol, datblygu cynnyrch, cadwyni cyflenwi a dosbarthu.
- Darparu cymorth penodol er mwyn sicrhau datblygiad a thwf mentrau cymdeithasol (gan gynnwys hyrwyddo modelau busnes arloesol) lle ceir tystiolaeth o fylchau mewn darpariaeth prif ffrwd
- Meithrin capasiti, cyngor, arweiniad a chymorth er mwyn mynd i'r afael â'r rhwystrau sy'n wynebu busnesau yng Nghymru i achub ar gyfleoedd caffael (yn cynnwys rhai rhyngwladol)
- Cymorth i ryngwladoli busnesau a chynyddu allforion, fel digwyddiadau broceriaeth a phartner, ffeiriau masnach, hyfforddiant, cwnsela/cyngor/mentora, costau sy'n ymwneud â chenhadaeth neu gymorth ariannol arall, ymchwil i'r farchnad neu wasanaethau gwybodaeth eraill.
- Cymorth ar gyfer effeithlonrwydd adnoddau a mesurau effeithlonrwydd ynni o fewn BBaChau, gan gynnwys mynd i'r afael â rhwystrau i fuddsoddiad cysylltiedig, cefnogi newid mewn ymddygiad, cefnogi ymlediad technoleg ac arloesedd ac annog BBaChau i gynnal archwiliadau ynni

2.A.6. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

148

http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/10157/130815/Digital%20Agenda%20Tool%20Box%20v.13_CONSULTATION.pdf

41. Mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod mai busnesau sydd yn y sefyllfa orau i gynghori busnesau eraill ac y dylai cymorth gael ei gaffael yn hytrach na'i ddarparu'n uniongyrchol gan y llywodraeth¹⁴⁹.
42. Awgryma ymchwil¹⁵⁰ ei bod yn anodd nodi a thargeddu cwmnïau "twf uchel" er bod bwriadau busnesau o ran twf yn cael effaith fawr ar b'un a wnânt dyfu¹⁵¹. Mae hyn yn awgrymu y bydd angen hyblygrwydd o ran nodi'r potensial am dwf a bydd angen i'r cymorth dwys i fusnesau a nodwyd fel rhai â photensial i dyfu fod yr un mor hyblyg ac wedi'i deilwra i anghenion cwmnïau unigol. Gan gydnabod yr anawsterau sydd ynghlwm wrth nodi busnesau twf uchel mae peth ymchwil wedi awgrymu bod angen darparu negeseuon 'marchnata' ac astudiaethau achos cyffredinol ond gyda chynnwys sydd wedi'i gynllunio i ddylanwadu ar BBaChau 'parod'¹⁵².
43. Awgrymodd Arolwg Busnes yr ERDF ar gyfer cyfnod rhaglennu 2007-2013, o ystyried effeithiau dadleoli posibl cymorth i fusnesau sy'n gweithredu'n bennaf mewn marchnadoedd lleol a thystiolaeth o'r arolwg nad oes cysylltiad cryf rhwng creu swyddi a'r busnesau lleiaf, gall fod achos dros sicrhau bod cymorth yn canolbwyntio ar fusnesau sy'n cyflogi pum aelod o staff neu fwy.¹⁵³ Nid yw hyn i ddweud na fydd busnesau sy'n cyflogi llai na phum aelod o staff yn gymwys am gymorth twf ond bydd angen gwneud achos darbwyllog mewn amgylchiadau o'r fath.
44. Mae mentrau cymdeithasol hefyd yn fwy tebygol o geisio cymorth busnes arbenigol sydd wedi'i deilwra¹⁵⁴, er bod anghenion cymorth mentrau cymdeithasol yn eithaf tebyg i BBaChau eraill. Dylai gweithrediadau sy'n cynorthwyo BBaChau ystyried yn llawn yr amrywiaeth o heriau a rhwystrau gwahanol sy'n wynebu busnesau gwahanol ag amcanion a chyfansoddiadau cyfreithlon gwahanol ac ystyried teilwra dulliau cyflenwi a chymorth. Er gwaethaf hyn, gall mentrau cymdeithasol ei chael hi'n anodd cael gafael ar 'gymorth prif ffrwd' a bod angen iddynt gael cymorth mewn ffyrdd gwahanol neu wedi'u teilwra.
45. Dylai gwybodaeth a chyngor fod ar gael yn gyffredinol i bob BBaCh (er y bydd angen i ddyluniad yr ymyrraeth ystyried gofynion penodol sectorau allweddol neu fathau o BBaChau, fel mentrau cymdeithasol).

¹⁴⁹ *Rhaglen Lywodraethu*, Llywodraeth Cymru

¹⁵⁰ *Final Evaluation of Business Growth Programme* (2012), BMG, Wavehill Ltd a Hywel Evans & Associates ar ran Llywodraeth Cymru

¹⁵¹ *ERC White paper: Growth and growth intentions* (2013), Levie ac Autio

¹⁵² *Business Growth Ambitions Amongst SMEs* (2012), yr Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau. Ymhlith yr enghreifftiau o fusnesau o'r fath a roddir yn yr adroddiad mae BBaChau sydd wedi lleihau mewn maint oherwydd y dirwasgiad ond sydd wedi goroesi, BBaChau sy'n pryderu am anawsterau i dorri drwy drothwy, yr "uchelgeisiol ond sydd heb baratoi", perchenogion / rheolwyr iau, perchenogion / rheolwyr sy'n barod i gymryd risgiau a BBaChau sy'n allforio, yn cynllunio i allforio.

¹⁵³ *ERDF Business Survey* (2012), Old Bell 3 ar ran WEFO

¹⁵⁴ *Mapio gweithgarwch mentrau cymdeithasol yng Nghymru* (Hydref 2009), Llywodraeth Cymru. Ar gael yn: <http://wales.gov.uk/topics/people-and-communities/regeneration/publications/110803socialmapping/?skip=1&lang=cy>

46. Mae amrywiaeth o rwystrau yn effeithio ar y defnydd o fesurau effeithlonrwydd ynni ac adnoddau o fewn busnesau, yn enwedig busnesau bach a chanolig, gan gynnwys ei fod yn flaenoriaeth isel, diffyg arbenigedd, diffyg cyfalaf a dim achos cymhellol o ystyried y cyfnodau hir cyn y gwelir unrhyw fudd¹⁵⁵. Bydd angen i gymorth ddangos methiant y farchnad ac ystyried y mentrau eraill yn y farchnad fel Bargen Werdd Llywodraeth y DU¹⁵⁶ neu unrhyw gynlluniau effeithlonrwydd ynni eraill. Nid yw gofynion ar gyfer archwiliadau ynni cwmnïau a nodir yn y Gyfarwyddeb Effeithlonrwydd Ynni yn gymwys i BBaChau, ond gallai proses o'r fath fod o fudd iddynt. Gall hyrwyddo a chefnogi'r broses hon hefyd annog y newid mewn ymddygiad a geisir.

47. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus. Dylid rhoi sylw agos i natur sensitif mesurau cymorth sy'n anelu at hyrwyddo allforio a rhyngwladoli, yn enwedig gan fod cymorthdaliadau allforio yn gymorthdaliadau a waherddir o dan reolau Sefydliad Masnach y Byd a'u bod wedi'u heithrio o gwmpas y Rheoliad *de minimis*.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

48. Ni ragwelir unrhyw offerynnau ariannol wrth gyflawni'r Flaenoriaeth Fuddsoddi hon.

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

49. Nid oes unrhyw gynlluniau i gynnal prosiect mawr o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ar hyn o bryd.

¹⁵⁵ *Exploring the design of policies to increase efficiency of electricity use within the industrial and commercial sectors* (Tachwedd 2012), yr Ymddiriedolaeth Garbon ac SPA Future Thinking ar ran DECC

¹⁵⁶ <https://www.gov.uk/green-deal-energy-saving-measures>

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol

(yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u dadansoddi yn ôl categori rhanbarth ar gyfer ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cro nfa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed (2022)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	17,470	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y busnesau sy'n cael grantiau*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	40	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth ariannol heblaw am grantiau*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	330	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth nad yw'n ariannol*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	17,100	Data monitro	Chwarterol
	Cynnydd mewn cyflogaeth mewn busnesau sy'n cael cymorth*	CALI	ERDF	Llai datblygedig	6,450	Data monitro	Chwarterol
	Cynnydd mewn lefelau allforio	GBP	ERDF	Llai datblygedig	167,100,000	Data monitro	Chwarterol
	Buddsoddiad preifat sy'n cyfateb i gymorth cyhoeddus ar gyfer BBaChau*	EUR	ERDF	Llai datblygedig	10,920,000	Data monitro	Chwarterol
	Buddsoddiad preifat sy'n cyfateb i gymorth cyhoeddus ar gyfer BBaChau - Grantiau*	EUR	ERDF	Llai datblygedig	4,320,000	Data monitro	Chwarterol
	Buddsoddiad preifat sy'n cyfateb i gymorth cyhoeddus ar gyfer BBaChau - Dim grantiau*	EUR	ERDF	Llai datblygedig	6,600,000	Data monitro	Chwarterol

	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth i gyflwyno cynhyrchion sy'n newydd i'r cwmni*	Nifer	ER DF	Llai datblygedig	1,480	Data monitro	Chwarterol
	Mentrau sy'n mabwysiadu neu'n gwella strategaethau datblygu cynaliadwy a systemau monitro	Nifer	ER DF	Llai datblygedig	8,700	Data monitro	Chwarterol
	Mentrau sy'n mabwysiadu neu'n gwella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro	Nifer	ER DF	Llai datblygedig	8,700	Data monitro	Chwarterol

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(1b) hyrwyddo buddsoddiadau busnes ym maes arloesedd ac ymchwil, a datblygu cysylltiadau a synergeddau rhwng busnesau, canolfannau ymchwil a datblygu ac addysg uwch, yn enwedig datblygu cynhyrchion a gwasanaethau, trosglwyddo technoleg, arloesedd cymdeithasol, eco-arloesi, cymwysiadau gwasanaeth cyhoeddus, ysgogi galw, rhwydweithio, clystyrau ac arloesedd agored drwy Arbenigo Craff ac ymchwil dechnolegol a chymhwysol ategol, llinellau peilot, camau dilysu cynnyrch cynnar, galluoedd uwch weithgynhyrchu a chynhyrchu cyntaf, yn enwedig mewn Technolegau Galluogi Allweddol ac ymlediad technolegau diben cyffredinol.
-------------------------------	--

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r blaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwylidig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Manylion Adnabod	2.5
Amcan penodol	Mynd i'r afael â methiannau'r farchnad o ran argaeledd cyllid, yn enwedig cyfalaf risg, fel y gall BBaChau Cymreig gyflawni arloesedd a masnacheiddio ymchwil a datblygu.
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

50. **Amcan Penodol 2.5:** Mynd i'r afael â methiannau'r farchnad o ran argaeledd cyllid, yn enwedig cyfalaf risg, fel y gall BBaChau Cymreig gyflawni arloesedd a masnacheiddio ymchwil a datblygu.

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

51. Nododd arolwg arloesedd y DU 2011 a gyhoeddwyd gan yr Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau ym mis Mehefin 2013 fod 44.3% o gwmnïau arloesol sy'n ceisio cael cyllid yn ei chael hi'n anodd gwneud hynny, o gymharu â 32.6% o gwmnïau eraill, ac nid oedd 37.8% o gwmnïau arloesol a geisiodd cael cyllid yn gallu cael unrhyw gyllid o gwbl (dwywaith yn fwy na'r 14% a

nodwyd yn 2007/8)¹⁵⁷. Mae diwylliant arloesi yn un o nodweddion cwmnïau twf uchel¹⁵⁸ sy'n dynodi y gallai targedu cwmnïau arloesol a chefnogi arloesedd drwy gyfalaf risg fod yn ddefnyddiol.

52. Y dangosydd canlyniadau a ddefnyddir yw'r buddsoddiad ecwiti cam cynnar, fel y'i mesurwyd gan adroddiadau blynyddol Cymdeithas Cyfalaf Menter Prydain. Mae'r lefelau a nodwyd gan yr adroddiad hwn yn cefnogi'r ddadl o ran methiant y farchnad yng Nghymru ac mae'r lefelau isel o fuddsoddiad yn golygu y bydd ffigurau yn hynod sensitif i fuddsoddiad ERDF. Er gwaethaf hyn mae mesurau eraill yn rhy swllyd (e.e. ni fyddai maint y bwch yn y farchnad a nodwyd fel rhan o'r asesiad ex-ante o fudd fel dangosydd canlyniadau). Yn yr un modd, nid oedd Arolwg Arloesedd y DU yn ddigon penodol.

53. Dylai gwerthusiadau gofynnol o Offerynnau Ariannol geisio nodi effaith fwy uniongyrchol cynlluniau mawr a ariennir gan yr UE yn erbyn y dadansoddiad o'r farchnad o fewn yr asesiad ex-ante.

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Categori Rhanbarth (Ile bo'n berthnasol)	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
2.1	Buddsoddiad ecwiti cam cynnar	GBP	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd	£9m	2012	£12.5m-£16m	Dadansoddiad Cam Buddsoddi yn ôl Rhanbarth - Swm a fuddsodwyd (DU), (Adroddiad Ecwiti Preifat a Chyfalaf Menter	Blynyddol

¹⁵⁷ *Credit and the crisis: Access to finance for innovative small firms since the recession* (Mehefin 2013), Neil Lee, Hiba Sameen a Lloyd Martin, Big Innovation Centre

¹⁵⁸ *Policies in support of high-growth innovative SMEs* (2011), y Comisiwn Ewropeaidd

							BVCA ar Weithga rwch Buddso ddi 2012)	
--	--	--	--	--	--	--	---	--

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr (Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

54. Nododd yr asesiad ex-ante o gyfleoedd ar gyfer Offerynnau Ariannol¹⁵⁹ rôl bwysig ar gyfer cyllid o ran cefnogi'r gwaith o sefydlu cwmnïau uwch-dechnoleg, sicrhau eu twf cynnar a'u hehangu:

“There is clearly a strong case for publicly backed finance in Wales to support the commercialisation of R&D. The actions of Welsh Government and Finance Wales have played an important role in addressing the issue of market failure in the provision of finance, but also helping to stimulate R&D activity and the demand for finance to commercialise this.

Given the experience of JEREMIE, we would expect there to be capacity for in the order of a total fund of £20-£40 million over a five year period (of which ERDF would be roughly 50%).”

55. Arweiniodd yr asesiad o'r farchnad at argymhellion cychwynnol i gyllid prawf cysyniad barhau i gael arian grant ond ar gyfer buddsoddiadau had cam cynnar (rhwng £20,000 a £50,000) a dilynol (hyd at £100,000) fel offerynnau ariannol. Dylai buddsoddiadau cam cynnar gyrraedd rhwng £50,000 a £1 filiwn yn gyffredinol (gan gynnwys rhai dilynol).

56. Disgwylir i'r camau gweithredu a gefnogir gynnwys darpariaethau ar gyfer cael mynediad i gyllid risg-gyfalaf a chymorth i sefydlu a datblygu busnesau arloesol sy'n canolbwyntio ar ymchwil, megis cwmnïau deillio. Dylai hyn ategu unrhyw fuddsoddiadau o dan Amcan Penodol 1. Ymhlith yr enghreifftiau mae:

- Cael gafael ar gyllid dyledion, ecwiti a mesanîn

¹⁵⁹ Ex Ante Assessment for the use of Financial Instruments, Regeneris Consulting, heb ei gyhoeddi eto

- Cynlluniau cyllid busnes wedi'u teilwra (e.e. ar gyfer sectorau allweddol neu ardaloedd daearyddol penodol)

2.A.6. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

57. Bydd y cymorth a roddir o dan y flaenoriaeth yn ystyried dull Llywodraeth Cymru o ymdrin â sectorau allweddol, sy'n targedu peth cymorth wedi'i deilwra ar gyfer sectorau economaidd bwysig a thwf posibl (gan gynnwys y rhai sydd wedi dangos cryn dwf yn y gorffennol).
58. Bydd cymorth ariannol yn canolbwyntio'n bennaf ar ddarparu cyllid dyledion, ecwiti a mesanîn. O ystyried yr angen i allu teilwra cymorth, bydd angen dal gafael mewn darpariaeth er mwyn cefnogi pecynnau ad-daladwy neu grant eraill lle bo amodau economaidd yn galw am hynny. Bydd y cam datblygu busnes hefyd yn ystyriaeth bwysig wrth bennu effeithlonrwydd dyrannu grant neu fenthyciad.
59. Bydd y cymorth a'r buddsoddiad wedi'u teilwra ac yn dibynnu ar y canlynol: potensial y busnes i dyfu; cylch oes y busnes gan gydnabod "digwyddiadau critigol" twf busnes¹⁶⁰; a bylchau yn narpariaeth sector preifat.
60. Dylai gwaith targedu hefyd ystyried sut y gall ategu Arbenigo Craff¹⁶¹ sydd o blaid crynodi adnoddau ar ambell flaenoriaeth allweddol lle mae gan ranbarth gryfder penodol sy'n bodoli eisoes neu sy'n dod i'r amlwg, yn hytrach na lledaenu buddsoddiad yn rhy denau ar draws ystod eang o feysydd neu geisio meithrin adnoddau heb fod unrhyw allu mewndarddol.
61. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar y adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

62. Hyd yn hyn, cynhaliwyd asesiad lefel uchel cychwynnol o addasrwydd Offerynnau Ariannol ar gyfer gwahanol elfennau'r rhaglen, ac ar gyfer y rhannau hynny a ystyriwyd yn addas ac yn flaenoriaeth uchel (h.y. cyllid BBaCh), cynhaliwyd asesiad o'r farchnad. Yn seiliedig ar hyn, mae cynigion manwl ar gyfer yr Offerynnau Ariannol yn cael eu paratoi a chânt eu hadolygu fel rhan o gamau olaf yr asesiad ex ante.

¹⁶⁰ *A review of the literature addressing the role of external knowledge and expertise at key stages of business growth and development* (2005), J. Bessant, B. Phelps ac R. Adams, Ysgol Reoli Cranfield

¹⁶¹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>

63. Hyd yn hyn, mae'r asesiad ex-ante wedi dynodi bod achos cryf dros weld y rhaglen ERDF yn darparu cyllid i BBaChau mewn ffordd integredig a chydgyssylltiedig. Yr argymhellion cychwynnol yw i gyllid prawf cysyniad barhau i gael arian grant ond i fuddsoddiadau had cam cynnar (rhwng **£20,000 a £50,000**) a dilynol (hyd at £100,000) gael eu cyflwyno drwy Offeryn Ariannol. Dylai buddsoddiadau cam cynnar gyrraedd rhwng £50,000 a £1 filiwn yn gyffredinol (gan gynnwys rhai dilynol).

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

64. Ni ddisgwylir unrhyw brosiect mawr.

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol

(yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u dadansoddi yn ôl categori rhanbarth ar gyfer ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Manylion Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cronfa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	90	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth ariannol heblaw am grantiau*	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	90	Data monitro	Chwarterol
	Buddsoddiad mewn busnesau	GBP	ERDF	Llai datblygedig	26,536,773	Data monitro	Chwarterol
	Buddsoddiad preifat sy'n cyfateb i gymorth cyhoeddu	GBP	ERDF	Llai datblygedig	23,760,000	Data monitro	Chwarterol

	s ar gyfer BBaChau *						
	Buddsod diad preifat sy'n cyfateb i gymorth cyhoeddu s ar gyfer BBaChau - Dim grantiau*	GBP	ERDF	Llai datblyge dig	23,760,0 00	Data monitro	Chwarterol
	Cynnydd mewn cyflogaet h mewn busnesau sy'n cael cymorth*	CALI	ERDF	Llai datblyge dig	490	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth i gyflwyno cynhyrchi on sy'n newydd i'r cwmni*	Nifer	ERDF	Llai datblyge dig	20	Data monitro	Chwarterol
	Mentrau sy'n mabwysi adu neu'n gwella strategae thau datblygu cynaliadw y a systemau monitro	Nifer	ERDF	Llai datblyge dig	45	Data monitro	Chwarterol
	Mentrau sy'n mabwysi adu neu'n gwella strategae thau cydraddol	Nifer	ERDF	Llai datblyge dig	45	Data monitro	Chwarterol

	deb ac amrywiaeth a systemau monitro					
--	--------------------------------------	--	--	--	--	--

2.A.8 Fframwaith perfformiad

(Cyfeirnod: pwynt (b)(v) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) ac Atodiad II o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 6: Fframwaith perfformiad yr echel blaenoriaeth
(yn ôl cronfa ac, ar gyfer yr ERDF ac ESF, yn ôl categori rhanbarth)

Math o Ddangosydd (Cam gweithredu, ariannol, dangosydd allbwn neu dangosydd)	Diffiniad o'r dangosydd neu'r cam gweithredu	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd		Ffynhonnell data	Eglurhad o berthnasedd y dangosydd, lle bo'n ymyriad
		Carreg filltir ar gyfer 2018	Terfynol targed (2023)		
Cam gweithredu	x% o'r targed terfynol ar gyfer 'nifer y busnesau sy'n cael cymorth nad yw'n ariannol' a gyflawnwyd gan weithrediadau a gyflawnwyd yn rhannol ac yn llawn	44%	dd/g	Data monitro	Yn angenrheidiol er mwyn darparu carreg filltir ar gyfer y targed allbwn terfynol
Allbwn	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth nad yw'n ariannol	dd/g	17,375	Data monitro	Allbwn yw'r prif fesur o weithgarwch o dan 2 allan o 3 Blaenoriaeth Fuddsoddi (2b) yr Echel Blaenoriaeth. Mae hyn yn cyfateb i 90% o'r flaenoriaeth
Ariannol	Gwariant	€85.1 m	€333.2 m	Data monitro	

2.A.9 Categorïau ymyrryd

(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Categoriâu ymyrryd sy'n cyfateb i gynnwys yr echel blaenoriaeth yn seiliedig ar enwau a fabwysiadwyd gan y Comisiwn, a dadansoddiad dangosol o gymorth yr Undeb.

Tablau 7-11: Categoriâu ymyrryd

(yn ôl Cronfa a chategori rhanbarth, os yw'r echel blaenoriaeth yn cwmpasu mwy nag un)

Categori rhanbarth a Chronfa							
Tabl 7: Dimensiwn 1 Maes Ymyrryd		Tabl 8: Dimensiwn 2 Math o gyllid		Tabl 9: Dimensiwn 3 Tiriogaeth		Tabl 10: Dimensiwn 4 Dulliau cyflenwi tiriogaethol	
Cod	€ swm	Co d	€ swm	Co d	€ swm	C o d	€ swm
01 Buddsoddiad cynhyrchiol generig mewn busnesau bach a chanolig ('BBaChau')	88,442,186	01	119,551,218	07	207,993,404	07	207,993,404
66 Gwasanaethau uwch-gymorth ar gyfer BBaChau a grwpiau o BBaChau (gan gynnwys gwasanaethau rheoli, marchnata a dylunio)	73,424,816	03	19,873,920				
67 Datblygu busnes BBaCh, cefnogi entrepreneuriaeth a deori (gan gynnwys cymorth ar gyfer cwmnïau deilliedig a deillio)	17,142,067	04	68,568,266				
68 Prosiectau effeithlonrwydd ynni ac arddangos mewn BBaChau a mesurau ategol	1,714,207						

69 Cefnogi prosesau cynhyrchu ecogyfeillgar ac effeithlonrwydd adnoddau mewn BBaChau	2,571,310
71 Datblygu a hyrwyddo busnesau sy'n arbenigo mewn darparu gwasanaethau sy'n cyfrannu at yr economi carbon isel a chadernid newid yn yr hinsawdd (gan gynnwys cefnogi gwasanaethau o'r fath)	3,000,000
73 Cefnogi mentrau cymdeithasol (BBaChau)	10,849,409
82 Gwasanaethau a chymwysiadau TGCh ar gyfer BBaChau (gan gynnwys e-Fasnach, e-Fusnes a phrosesau busnes rhwydwaith), labiau byw, entrepreneuriaid gwe a busnesau TGCh newydd)	10,849,409

2.A.10 Crynodeb o'r defnydd arfaethedig o gymorth technegol gan gynnwys, lle bo angen, gamau i atgyfnerthu adnoddau gweinyddol awdurdodau sydd ynghlwm wrth brosesau rheoli a rheolaeth y rhaglenni a buddiolwyr (lle bo'n briodol) (yn ôl echel blaenoriaeth) (Cyfeirnod: pwynt (b)(vii) o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Disgrifir y defnydd arfaethedig o gymorth technegol o dan Flaenoriaeth 5 o'r Rhaglen Weithredol hon.

EHEL BLAENORIAETH 3: Ynni Adnewyddadwy ac Effeithlonrwydd Ynni

2.A Disgrifiad o'r echelau blaenoriaeth heblaw am gymorth technegol
(Cyfeirnod: pwynt (b) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

2.A.1 Echel blaenoriaeth (ailadroddir ar gyfer pob echel blaenoriaeth)

Rhif adnabod yr echel blaenoriaeth	Blaenoriaeth 3
Teitl yr echel blaenoriaeth	Ynni Adnewyddadwy ac Effeithlonrwydd Ynni

☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy offerynnau ariannol yn unig
☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy offerynnau ariannol yn unig a sefydlwyd ar lefel yr Undeb
☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy waith datblygu lleol a arweinir gan y gymuned
☐ Ar gyfer yr ESF: Mae'r echel blaenoriaeth gyfan yn ymrwymedig i arloesedd cymdeithasol neu gydweithredu rhyngwladol, neu'r ddau

2.A.2. Cyfiawnhad dros sefydlu echel blaenoriaeth sy'n cwmpasu mwy nag un categori o ranbarth, amcan thematig neu Gronfa (lle bo'n gymwys)
(Cyfeirnod: Erthygl 96(1) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

1. Mae'r Echel Blaenoriaeth hon yn cwmpasu un amcan thematig ar gyfer ERDF yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd ac felly nid yw'n cynnwys cyfuno unrhyw Flaenoriaethau Buddsoddi o wahanol Amcanion Thematig.
2. Cefnogir Ymchwil a Datblygu ac Arloesedd sy'n ymwneud â newid i economi carbon isel - gan gynnwys yr hyn sy'n gysylltiedig ag ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni - o dan Echel Blaenoriaeth 1. Ffocws ar gyfer yr Echel Blaenoriaeth hon yw cefnogi cyfres o fuddsoddiadau penodol y tu hwnt i Arbenigo Craff (sy'n ffocws i Echel Blaenoriaeth 1) mewn meysydd penodol o ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni.
3. Mae'n bwysig cydnabod y gall ymchwil, datblygu technolegol ac arloesedd sy'n cefnogi ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni gael eu cefnogi drwy Echel Blaenoriaeth Ymchwil ac Arloesedd o hyd, ar yr amod y gall ddangos arbenigo craff.

2.A.3 Cronfa, categori rhanbarth a sail gyfrifo ar gyfer cymorth yr Undeb

Cronfa	ERDF
Categori rhanbarth	Llai Datblygedig
Sail y cyfrifiad (cyfanswm y gwariant cymwys neu wariant cyhoeddus cymwys)	Cyfanswm y gwariant cymwys
Categori rhanbarth ar gyfer y rhanbarthau pellaf a gogleddol prin eu poblogaeth rhanbarthau (lle bo'n gymwys)	Ddim yn berthnasol

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(4a) hyrwyddo'r broses o gynhyrchu a dosbarthu ynni o ffynonellau adnewyddadwy
-------------------------------	--

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r flaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwylidig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Manylion Adnabod	3.1
Amcan penodol	Cynyddu nifer y dyfeisiau ynni tonnau a llanw a brofir yn nyfroedd Cymru ac oddi ar yr arfordir, gan gynnwys araeau aml-ddyfais, a thrwy hynny sefydlu Cymru fel canolfan cynhyrchu ynni morol
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

4. **Amcan Penodol 3.1:** Cynyddu nifer y dyfeisiau ynni tonnau a llanw a brofir yn nyfroedd Cymru ac oddi ar yr arfordir, gan gynnwys araeau aml-ddyfais, a thrwy hynny sefydlu Cymru fel canolfan cynhyrchu ynni morol

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

5. O ystyried mai ynni tonnau a llanw yw'r ffocws a fwriedir ar gyfer yr Amcan Penodol hwn, mae'n anodd dod o hyd i ddangosydd mor benodol (hyd ar oed ar lefel y DU). O'r data a gesglir yn rheolaidd yn y Digest of UK Energy Statistics (DUKES), mae'r rhan fwyaf o'r dangosyddion cysylltiedig hefyd yn cynnwys ynni adnewyddadwy o wynt (sydd eisoes yn farchnad sefydledig).

6. O'r dangosyddion hynny sydd wedi'u dadansoddi, mae data ond ar gael ar lefel y DU ac yn ymwneud naill ai â capasiti gosodedig tonnau a llanw neu drydan a gynhyrchir o donnau a llanw. O ystyried nad yw pwyslais y flaenoriaeth fuddsoddi hon ar gynhyrchu trydan yn uniongyrchol, ond ar baratoi ar gyfer buddsoddiad preifat hirdymor sylweddol yn y sector, dewiswyd capasiti gosodedig gan ei fod yn ceisio canolbwyntio ar sicrhau'r capasiti (a'r gofynion cysylltiedig i wneud hynny).
7. Pennwyd targed yn erbyn y dangosydd hwn gan ei fod yn adlewyrchu canlyniad cronïad disgwylïedig buddsoddiadau er mwyn gwneud buddsoddi mewn ynni morol a llanw Cymru yn fwy deniadol. Bydd ERDF yn gwneud maes yn fwy deniadol i fuddsoddwyr preifat, ond ni fydd yn gosod capasiti yn uniongyrchol (felly mae'n ddangosydd canlyniadau perthnasol). Mae'n ddigon posibl na welir y rhan fwyaf o'r effaith ddisgwylïedig ar y dangosydd hwn tan ar ôl y buddsoddiad yn y rhaglen; bydd angen i hynny ffurfio rhan o'r asesiad o effaith fel rhan o'r cynllun gwerthuso. Felly, mae'r fframwaith perfformiad yn ceisio nodi'r dull gweithredu hwn o ran camau gweithredu allweddol yn hytrach na chysylltu targedau meintiïol ag amrywiaeth o weithgareddau gwahanol.

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Categori rhanbarth (lle bo'n berthnasol)	Gwerth Sylfaenol	Blwydd yn Sylfaenol	Gwerth Targed (2023)	Ffynhonnell Data	Amlder adrodd
3.1	Capasiti gosodedig mewn tonnau a llanw.	MW	Ledled y DU	7	2012	20MW ychwanegol	Digest of UK Energy Statistics (tabl 6.4)	Blynyddol

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r flaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwylidig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Manylion Adnabod	3.2
Amcan penodol	Cynyddu nifer y cynlluniau ynni adnewyddadwy bach a sefydlir
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

8. **Amcan Penodol 3.2:** Cynyddu nifer y cynlluniau ynni adnewyddadwy bach a sefydlir.

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

9. Ar 31 Rhagfyr 2012 roedd gan safleoedd a oedd yn cynhyrchu trydan o ffynonellau adnewyddadwy yng Nghymru gapasiti gosodedig o 929.4 MW¹⁶². Daw'r rhan fwyaf o'r capasiti hwn o dechnoleg sy'n gysylltiedig â chymysgedd rhwng cynlluniau bach a mawr (e.e. mae gwynt a thonau, solar a hydro yn cyfrif am dros 90% o gapasiti). Er nad oes data ar lefel graddfa fesul cynllun ar gael yn hawdd, dengys dadansoddiad o'r capasiti a'r cynhyrchiant rhanbarthol a nodwyd uchod fod gan Gymru 6% o'r capasiti cynhyrchu, ei bod yn cynhyrchu 5.5% o drydan y DU o ffynonellau adnewyddadwy, ac eto mae ganddi 6.8% o gyfanswm nifer y safleoedd sy'n cynhyrchu trydan. Er bod cynhyrchiant yn seiliedig ar y gyfran o'r boblogaeth mae'n dynodi bod diffyg cynlluniau mawr o bosibl; fodd bynnag, mae nifer y safleoedd sy'n cynhyrchu ynni adnewyddadwy yn awgrymu bod galw am gynlluniau adnewyddadwy llai.
10. Mae diffyg data rheolaidd a dibynadwy sy'n berthynol i faint cynlluniau ynni adnewyddadwy wedi arwain at ddewis dangosydd canlyniadau ehangach, y bydd cynlluniau bach yn dylanwadu arno. Y dangosydd allweddol a ddewiswyd yw nifer y safleoedd sy'n cynhyrchu trydan (heb gynnwys Ffotofoltäig) gan fod hyn yn fwyaf tebygol o gael ei ddylanwadu gan gynlluniau bach oherwydd caiff capasiti a'r swm o ynni eu llywio'n bennaf gan ychydig o gynlluniau mawr. Mae angen hepgor Ffotofoltäig oherwydd y nifer fawr o safleoedd unigol sydd wedi'u gosod â phaneli micro-gynhyrchu, gan effeithio ar y ffigurau (e.e. roedd 27,173 o safleoedd yn cynhyrchu o Ffotofoltäig yn 2012). Ystyrir bod hyn yn ddangosydd canlyniadau rhesymol gan mai dim ond ymdrin â methiant y farchnad ar gamau cynnar datblygu cynlluniau ynni bach neu gymunedol y bwriedir i gymorth ERDF ei wneud, nid sefydlu cynlluniau cyfan. Bydd ERDF yn ariannu'r gwaith o feithrin capasiti a gwaith datblygu cynnar er mwyn llunio cynlluniau ymarferol masnachol y gwnaiff y farchnad fuddsoddi ynddynt.

¹⁶² *Renewable electricity in Scotland, Wales, Northern Ireland and the regions of England in 2012* (Medi 2013), DECC

11. Bydd angen i'r broses o ddewis, monitro a gwerthuso prosiect sicrhau bod ERDF safleoedd sy'n cyfrannu at ddatblygu o faint rhesymol (e.e. mwy na ficro-gynhyrchu ac o fudd i o leiaf gymuned, ardal fwy o bosibl, cymuned fusnes neu ardal drefol).

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Categori rhanbarth (lle bo'n berthnasol)	Gwerth Sylfaenol	Blwydyn Sylfaenol	Gwerth Targed (2023) 3	Ffynhonnell Data	Amlder adrodd
3.2	Nifer y safleoedd sy'n cynhyrchu trydan o ffynonellau adnewyddadwy (heb gynnwys PV)	Nifer	Cymru	493	2012	530	DUKES (DECC): Adroddiad Renewable electricity in Scotland, Wales, NI and regions of England	Blynyddol

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr (Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

12. Mae'r Flaenoriaeth hon wedi'i chyfyngu i gefnogi ynni adnewyddadwy a thra bod Llywodraeth Cymru yn cydnabod ynni niwclear fel ffynhonnell ynni

carbon isel, mae rheoliadau'r cronfeydd strwythurol yn gosod gwaharddiad penodol ar fuddsoddiad uniongyrchol mewn ynni niwclear.

13. Gall buddsoddiadau ymchwil a datblygu ac arloesedd sy'n gysylltiedig ag Ynni Adnewyddadwy ac Effeithlonrwydd Ynni a meysydd eraill Carbon Isel, Ynni a'r Amgylchedd a Her Fawr Llywodraeth Cymru gael eu hariannu drwy Echel Blaenoriaeth Ymchwil ac Arloesedd, er y bydd disgwyl iddynt ystyried eu cysylltiadau ag Arbenigo Craff. Bydd Echel Blaenoriaeth Ymchwil ac Arloesedd yn galluogi cymorth i ddatblygu a gwella ystod eang o dechnolegau ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni lle ceir arbenigedd neu gyfle i ddwyn ynghyd fuddiannau o fewn maes y rhaglen (e.e. ffotofoltäig, gwynt ar y môr, celloedd tanwydd, adeiladau cynaliadwy ac ati). Gallai cymorth cyfyngedig ar gyfer seilwaith gwynt ar y môr gael ei gefnogi'n achlysurol drwy'r Flaenoriaeth hon lle mae'n rhannu gofynion â'r sector ynni morol (e.e. cyfleusterau ar y tir, mynediad, gweithrediad a chynnal a chadw).
14. Bydd BBaChau yn y sector Ynni a'r Amgylchedd yn gymwys i gael yr holl gymorth a chyllid busnes o dan flaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh. Dim ond buddsoddiadau penodol sy'n uniongyrchol gysylltiedig â phrosiectau effeithlonrwydd ynni a ragwelir o ran datblygu'r sector a'r gadwyn gyflenwi drwy'r flaenoriaeth hon.
15. Bydd buddsoddiadau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn canolbwyntio ar ddatblygu'r sector ynni morol sy'n dod i'r amlwg yng Nghymru ac ar alluogi datblygiad cynlluniau ynni adnewyddadwy bach neu gymunedol. Dylai'r holl fuddsoddiadau hyn anelu at ddenu buddsoddiad ychwanegol i faes y rhaglen: buddsoddiad preifat mawr yn achos ynni morol; a chyllid o ddarparwr prif ffrwd / preifat ar gyfer cynlluniau bach.

Ynni Morol (AP1)

16. Gall y cymorth sy'n cyfrannu at yr Amcan Penodol hwn gael ei anelu at nifer o grwpiau targed yn y gadwyn gyflenwi arloesedd ynni morol, o sefydliadau ymchwil i BBaChau i Lywodraeth Leol neu unrhyw sefydliad arall. Yn diriogaethol, disgwylid buddsoddiadau ar hyd arfordir Cymru mewn ardaloedd a nodwyd â chysylltiadau â'r adnoddau a'r cyfleoedd penodol a nodwyd yn Fframwaith Strategol Ynni Adnewyddadwy Llywodraeth Cymru.
17. O ystyried manteision cymaradwy Cymru mae potensial iddi ddod yn ffigwr bwysig yn y farchnad yn y maes hwn¹⁶³, er mewn egin-farchnad; cyfle nad yw ar gael mewn sectorau ynni adnewyddadwy eraill yng Nghymru, o ystyried aeddfedrwydd y sectorau hynny a'r gyfran o'r farchnad a sefydlwyd eisoes ar gyfer gweithgynhyrchu, gweithredu a chynnal a chadw y tu hwnt i faes y rhaglen.

¹⁶³ Mae clystyrau bach yn datblygu yn y de-orllewin a'r gogledd, ond bydd angen creu busnesau newydd a denu busnesau eraill i Gymru er mwyn sicrhau cyfran y farchnad.

18. Mae peth buddsoddiad preifat mewn ynni morol yng Nghymru yn dod i'r amlwg¹⁶⁴, ond mae angen gwneud llawer mwy o fuddsoddiad er mwyn dangos dichonoldeb masnachol atebion technoleg datblygol, yn enwedig drwy brofion mwy o faint. Bydd dangos y rhain yn llwyddiannus ym maes y rhaglen yn helpu i sicrhau bod buddiannau economaidd yn cael eu gwireddu ym maes y rhaglen (er enghraifft ymchwil a datblygu, gweithgynhyrchu, gweithredu a chynnal a chadw).
19. Dim ond cyrraedd masnacheiddio y mae technoleg llanw a thonau, gan ddynodi bod mwy o angen buddsoddi o bosibl (e.e. seilwaith, ymchwil, datblygu ac arloesedd, dangos modelau gwaith er mwyn gwneud cynlluniau'n fwy atyniadol i ddarpar fuddsoddwyr¹⁶⁵).
20. Mae clystyrau newydd yn y gogledd a'r de-orllewin yn cynnig cyfleoedd penodol i ddatblygu'r sector ynni morol mewn ffordd sydd wedi'i thargedu. Er mwyn cadw a datblygu busnesau sy'n bodoli eisoes, yn ogystal â denu rhai newydd, bydd angen i'r clystyrau hyn gael mynediad i safleoedd profi ymarferol, gwell cysylltedd a gallu dangos technoleg yn llwyddiannus
21. Mathau o gamau i gefnogi'r gwaith o ddefnyddio technoleg ynni morol (llanw, tonnau a gwynt) fel rhan o ddatblygu'r sector yng Nghymru (AP1):
- Arloesedd a gwaith ymchwil a datblygu ym maes ynni morol sydd â photensial masnachol gan gynnwys prototeipiau, arddangoswyr a dyfeisiau ac araeau cyn fasnachol. Gall gynnwys amrywiaeth o weithgarwch yn arwain at hyn, gan gynnwys:
 - ymchwil gymhwysol,
 - dylunio,
 - gweithgynhyrchu,
 - Cynyddu'r gallu i brofi dyfeisiau ynni morol oddi ar arfordir Cymru drwy fuddsoddiadau seilwaith wedi'u targedu a gwaith paratoi i ddileu rhwystrau, lleihau risgiau a chynyddu hyder buddsoddwyr. Dylai'r buddsoddiadau hyn anelu at annog y defnydd o ddyfeisiau morol rhagfasnachol ar gyfer gwaith profi ac arddangos. Er enghraifft:
 - paratoi safle
 - cyfleusterau ar y tir¹⁶⁶
 - cysylltiadau

¹⁶⁴ Er enghraifft Marine Current Turbines oddi ar arfordir Ynys Môn a Tidal Energy Ltd oddi ar arfordir Sir Benfro.

¹⁶⁵ *Marine Energy Technology Innovation Needs Assessment (TINA)* (Awst 2012), Grŵp Cydgysylltu Arloesedd Carbon Isel (LCICG (LCICG)). Ar gael yn: http://www.lowcarboninnovation.co.uk/working_together/technology_focus_areas/marine/

¹⁶⁶ Er enghraifft yr Astudiaeth o Seilwaith Ynni Morol Cymru (<http://wales.gov.uk/topics/environmentcountryside/energy/renewable/marine/infrastructure-study/?skip=1&lang=cy>). Dynododd anghenion gwahanol yn dibynnu ar yr ardal, ond angen cyffredinol i ddileu'r risg sy'n gysylltiedig â buddsoddiad preifat drwy seilwaith gan gynnwys: peirianwaith arbenigol; ardaloedd gosod i lawr a storio mawr ar gyfer gwaith gosod a dosbarthu cyflym; comisiynu rhannau trydanol sych a gwlyb; hyd cei digonol / llithrfa lydan; mynediad i drafndiaeth; ac ati.

- mynediad
- arolygon
- Cymorth i ddileu rhwystrau a helpu i ariannu dyfeisiau ac araeau profi ac arddangos yn rhannol.

Cynlluniau ynni bach / cymunedol (AP2)

22. Mae'r asesiad ex-ante i lywio darpar Offerynnau Ariannol yng Nghymru ar gyfer 2014-2020¹⁶⁷ a chanfyddiadau cyfredol o Ynni'r Fro (cynllun ynni cymunedol wedi'i ariannu drwy ERDF) yn awgrymu bod eisoes gyflenwad da o gyllid cyfalaf, ond mae dal angen cyngor ac arweiniad ar grwpiau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau hynny cyn cael caniatâd (ac felly fod ganddynt gynnig sy'n ariannol ymarferol).
23. Mae nifer o dechnolegau aeddfed ar gael i gefnogi mentrau carbon isel cymunedol a bach (e.e. gwynt, solar ffotofoltaig) ond mae'n ddud mabwysiadu'r fath dechnoleg ac nid yw mor eang ag y gallai fod oherwydd ansicrwydd a achosir gan weithgarwch datblygu a chynllunio cam cynnar yn codi cwestiynau am ymarferoldeb masnachol a buddiannau. Mae angen dangos ymarferoldeb ar raddfa fach / cymunedol a chefnogi mesurau i gyflymu'r broses er mwyn helpu i sicrhau adnoddau preifat ychwanegol o fewn y modelau hyn.
24. Bydd cymorth yn canolbwyntio'n benodol ar fentrau cymdeithasol a grwpiau cymunedol lle byddai angen cymorth ychwanegol ar gamau cynnar datblygu prosiect er mwyn cyrraedd man lle mae buddsoddwyr eraill yn barod i fuddsoddi. Anogir yn arbennig gynlluniau lle maent yn ffurfio rhan o strategaethau Carbon isel ar gyfer ardal benodol, a bydd angen cymorth ychwanegol er mwyn cyflawni hyn o ystyried bod hyn yn gymharol newydd ac fel ymarfer ychwanegol.
25. Ymhlith y mathau o gamau a ragwelir mae'r canlynol:
- Meithrin capasiti ar gyfer grwpiau lleol
 - Cyngor ac arweiniad ar sefydlu cynlluniau cynhyrchu ynni adnewyddadwy bach
 - Cefnogi cydweithio â datblygwyr ar gynlluniau a gefnogir gan y gymuned
 - Buddsoddiadau sydd wedi'u teilwra i ymdrin â'r rhwystrau i gael cyllid ar gyfer cynlluniau bach a chymunedol gan gefnogi'r newid i garbon isel.

¹⁶⁷ *Ex Ante Assessment for the use of Financial Instruments*, Regeneris Consulting, heb ei gyhoeddi eto

- Datblygu a gweithredu strategaethau carbon isel sy'n cefnogi dangos buddiannau ar gyfer ardal ddaearyddol benodol

2.A.6. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

26. Disgwylir i gynlluniau ategu gweithgarwch Rhaglen Ynni Cymru.
27. Bydd angen i achosion busnes ddangos methiant y farchnad yn glir a bod cyfleoedd cyfuddsoddi a synergeddau â rhaglenni cyllido eraill wedi'u hystyried yn llawn (er enghraifft cynlluniau'r DU, Cymru a Llywodraeth Leol neu fenthycwyr arbenigol, fel Triodos).
28. Dylai cynigion i fuddsoddi mewn ynni tonnau a llanw ddangos yn glir sut maent yn gweddu i ddatblygiadau a thwf technolegol ac yn rhoi cyfrif amdanynt yn y maes mewn rhannau eraill o'r DU ac Ewrop, a dylai'r gweithrediadau ychwanegu gwerth at y rhain yn gyffredinol. Dylai'r cynigion hefyd nodi sut y gall Cymru wneud y gorau o fuddiannau economaidd yn yr hirdymor o fuddsoddiadau, gan gynnwys gweithgynhyrchu, gweithredu a chynnal a chadw, ac ymchwil ac arloesedd parhaus.
29. Dylai cynigion ynni morol hefyd ystyried y Datganiad Polisi Morol¹⁶⁸ a Chyfarwyddeb Fframwaith y Strategaeth Forol a sicrhau cysondeb â hwy¹⁶⁹. Dylid hefyd ystyried cysylltiadau ar draws cronfeydd ESI, gan gynnwys buddsoddi yn yr amgylchedd morol drwy raglenni EMFF ac ETC (yn enwedig rhaglen Iwerddon / Cymru), a chysylltiadau â'r sector Carbon Isel, Ynni a'r Amgylchedd (e.e. cymorth ym meysydd Ymchwil ac Arloesedd, Cystadleurwydd BBaCh neu Sgiliau).
30. Disgwylir i gynlluniau allu dangos graddfa (e.e. yn fwy na micro-gynhyrchu ac o fudd i gymunedau cyfan, rhanbarthau neu ardaloedd trefol). Dylai cynlluniau ynni bach a chymunedol sicrhau cysondeb a chydgyssylltiad ag unrhyw gynigion yn Rhaglen Datblygu Gwledig Cymru.
31. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

¹⁶⁸

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/69322/pb3654-marine-policy-statement-110316.pdf

¹⁶⁹ http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/marine-strategy-framework-directive/index_en.htm

32. Ni chynllunnir unrhyw Offerynnau Ariannol ar gyfer y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon.

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig o brosiectau mawr

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

33. Ni ragwelir unrhyw brosiect mawr o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon.

34. Os datblygir pecyn cymorth integredig unigol ar gyfer y defnydd o ynni morol (e.e. datblygu safleoedd, helpu i ddefnyddio technoleg, neu gyfuniad o'r ddau) gall fod yn gyfystyr â phrosiect mawr. Nid yw hyn yn bendant o bell ffordd ac mae'n fwy tebygol y byddai cynigion gwahanol yn cael eu datblygu er mwyn ymdrin â rhwystrau penodol neu ddatblygu clystyrau penodol.

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol

(yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u dadansoddi yn ôl categori rhanbarth ar gyfer ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cronfa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth*	Nifer	ERDF	Llai datblyg edig	150	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth nad yw'n ariannol*	Nifer	ERDF	Llai datblyg edig	150	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y busnesau sy'n cael cymorth i gyflwyno cynhyrchion sy'n newydd i'r cwmni*	Nifer	ERDF	Llai datblyg edig	75	Data monitro	Chwarterol
	Capasiti ychwanegol cynhyrchu ynni adnewyddadwy*	MW	ERDF	Llai datblyg edig	20	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y prosiectau peilot a gwblheir	Nifer	ERDF	Llai datblyg edig	4	Data monitro	Chwarterol
	Cynlluniau ynni cymunedol	Nifer	ERDF	Llai datblyg edig	3	Data monitro	Chwarterol
	Cynlluniau paratoi safle cymorth ynni	Nifer	ERDF	Llai datblyg edig	2	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y prototeipiau ynni adnewyddadwy a brofwyd	Nifer	ERDF	Llai datblyg edig	8	Data monitro	Chwarterol

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(4c) cefnogi effeithlonrwydd ynni, rheoli ynni craff a'r defnydd o ynni adnewyddadwy mewn seilwaith cyhoeddus, gan gynnwys adeiladau cyhoeddus, a'r sector tai
-------------------------------	--

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r blaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwyliedig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	3.3
Amcan penodol	Cynyddu effeithlonrwydd ynni stoc dai bresennol Cymru, yn enwedig mewn ardaloedd tlodi tanwydd
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

35. Amcan Penodol 3.3: Cynyddu effeithlonrwydd ynni stoc dai bresennol Cymru, yn enwedig mewn ardaloedd tlodi tanwydd

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

36. Mae'r dewis o ddangosyddion canlyniadau yn anodd gan fod anawsterau ynghlwm wrth gasglu a dadansoddi data perthnasol. Er enghraifft, gellir defnyddio defnydd ynni cartrefi i olrhain newidiadau byd-eang, ond mae nifer y cartrefi yn rhy fawr i allu cael effaith sylweddol. Hefyd, dim ond y defnydd o nwy a thrydan a nodir gan ddefnydd ynni, lle mae sawl rhan o Gymru wledig yn dibynnu ar ffynonellau eraill o danwydd.

37. Defnyddir dangosyddion tanwydd tlodi Llywodraeth Cymru i bennu grŵp targed mwy cyfyngedig a phenodol lle ceir yr angen mwyaf ac sy'n llai tebygol o gael mathau eraill o gymorth. Mae hyn hefyd yn cynnwys y defnydd o danwyddau eraill. Er mwyn pennu llinell sylfaen resymol, dewiswyd is-set benodol o dlodi tanwydd difrifol. Mae hyn yn cyfateb i gartrefi sy'n gwario 20% neu fwy o'u hincwm ar danwydd.

38. Gan fod tlodi tanwydd ei hun yn gallu dod o dan ddylanwad gormod o ffactorau eraill (e.e. prisiau ynni, chwyddiant, cyflogau, lefelau cyflogaeth ac ati), y targed cysylltiedig yw cynyddu graddau effeithlonrwydd ynni cyfran sylweddol o'r cartrefi hyn, gan gydnabod tystiolaeth bod y cartrefi hyn wedi'u cydnabod fel rhai â'r lefelau isaf o effeithlonrwydd ynni.

39. Dylai'r targed gael ei ystyried ochr yn ochr â'r cam ategol o dan raglen Dwyrain Cymru, o ystyried mai dim ond ar lefel Cymru gyfan y mae'r

dangosydd ar gael. Dylai cyfran sylweddol o'r cartrefi hynny a gefnogir fod yn rhai sy'n wynebu tloedi tanwydd difrifol, ond ni ddylid colli cyfleoedd arbedion maint lle gallai strydoedd neu gymunedau gael budd o gamau gweithredu integredig. Cydnabyddir hefyd y gall fod yn anodd targedu tloedi tanwydd difrifol ond dylid defnyddio procsïaid rhesymol (e.e. Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru).

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Categori rhanbarth (Ile bo'n berthnasol)	Gwerth Sylfaenol	Blwyddyn Sylfaenol	Gwerth Targed2) (2023) 3	Ffynhonnell Data	Amlder adrodd
3.3	Sgôr effeithlonrwydd ynni aelwydydd sy'n wynebu tloedi tanwydd difrifol	Nifer (%)	Cymru	61,000 (4.81% o stoc dai Cymru)	2010	Cynyddu Perfformiad Ynni 2 radd ar gyfer 10% o'r llinell sylfaen	WEFO ac Adroddiad Blynyddol Llywodraeth Cymru ar Dloedi Tanwydd	Blynyddol

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr (Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

40. Mae Blaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh yn annog cefnogi'r gwaith o ddatblygu'r sector a'r gadwyn gyflenwi a dylai'r gefnogaeth a roddir i'r gadwyn gyflenwi effeithlonrwydd ynni gael ei hariannu drwy'r Flaenoriaeth honno lle ceir cyfleoedd twf realistig.

41. Ni wnaiff cynlluniau presennol (fel y Fargen Werdd) ymdrin ag achosion tloedi tanwydd yn y byrdymor oherwydd defnyddir arbedion i ad-dalu'r benthyciad (a llog) dros gyfnodau ad-dalu hir ac felly prin yw'r cymhelliant i'r rhai sydd mewn tloedi tanwydd gymryd rhan. Mae graddau'r her yn llawer

mwy na'r arian sydd ar gael ac mae angen i'r canlyniadau a geisir ar gyfer y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon gydbwyso'r angen am dargedu â dyhead i beidio â methu cyfleoedd i gyflawni arbedion maint neu gael cymorth hyblyg.

42. Bydd buddsoddi mewn effeithlonrwydd ynni nid yn unig yn arwain at leihad cost-ffeithiol mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr, ond bydd yn creu cyfleoedd busnes a gwaith i lafur lleol. Mae Cymru wedi datblygu cadwyn gyflenwi effeithlonrwydd ynni gynhwysfawr er mwyn achub ar y cyfleoedd a gynigir hyd yma yn sgil hyrwyddo effeithlonrwydd ynni (er enghraifft roedd dros 80% o'r busnesau a gyflawnodd gam 1 o Arbed yn gweithredu yng Nghymru yn bennaf neu'n unig). Disgwylir adeiladu ar y cynnydd hwn a, lle bo angen, caiff camau ategol eu targedu o dan Flaenoriaeth 2 (Cystadleurwydd BBaCh).

43. Anogir cyfranogiad cymunedol fel elfen bwysig yn y gwaith o gyflawni mesurau i wella effeithlonrwydd ynni tai yn effeithiol.

44. Mathau o gamau i'w cefnogi:

- Mesurau arbed ynni ac effeithlonrwydd ynni mewn tai presennol. Dylid ystyried cyflawni buddiannau lluosog, gan wneud gwaith targedu priodol er mwyn cyflawni hynny, ac achub ar gyfleoedd i ddefnyddio cyllid ad-daladwy
- Cyngor a mesurau effeithlonrwydd ynni i annog newid ymddygiad
- Darparu seilwaith gwyrdd fel adeiladu toeon "gwyrdd" a waliau "gwyrdd" a chamau priodol eraill er mwyn lleihau'r defnydd o ynni a rheoli ynni yn fwy craff
- Cyfleoedd i gefnogi'r gwaith o ddatblygu a defnyddio atebion TGCh er mwyn ateb heriau effeithlonrwydd ynni tai

2.A.6. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

45. Bydd angen i'r gwaith o gefnogi mesurau effeithlonrwydd ynni ystyried mentrau eraill yn y farchnad fel Bargaen Werdd Llywodraeth y DU¹⁷⁰, Rhwymedigaeth Cwmnïau Ynni¹⁷¹, yn ogystal â'r lle i ddefnyddio cyllid ad-daladwy fel y bo'n briodol.

46. Mae graddau'r broblem yn awgrymu bod angen canolbwyntio ar y meysydd hynny lle ceir y methiant mwyaf yn y farchnad (er enghraifft y rhai y mae tlodi tanwydd yn effeithio arnynt fwyaf ac sydd leiaf tebygol o gymryd rhan mewn cynlluniau benthyg fel y Fargaen Werdd) ac, ar yr un

¹⁷⁰ <https://www.gov.uk/green-deal-energy-saving-measures>

¹⁷¹ <https://www.gov.uk/energy-company-obligation>

pryd, ystyried arbedion maint (e.e. lle gellir cwmpasu strydoedd neu gymunedau cyfan).

47. Dylai buddsoddiadau cronfeydd strwythurol fod yn ceisio cyflawni buddiannau lluosog ar yr un pryd ag ymdrin â methiant a nodwyd yn y farchnad. Bydd buddsoddi mewn effeithlonrwydd ynni nid yn unig yn arwain at leihad cost-effeithiol mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr, ond bydd yn creu cyfleoedd busnes a gwaith i lafur lleol. Dylai'r busnesau hyn gael eu hannog i ddatblygu ymhellach er mwyn bod mewn sefyllfa i helpu i gyflawni cynlluniau ehangach, fel y Fargen Werdd ar draws y DU.
48. Dylai mesurau arbed ynni ystyried y cwmpas i ddefnyddio arferion ecolegol gadarn a'r lle i ddefnyddio seilwaith gwyrdd.
49. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

50. Ni fwriedir defnyddio Offerynnau Ariannol ar gyfer y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon o ystyried y ffaith bod cynlluniau benthyg fel y Fargen Werdd yn bodoli ar hyn o bryd.

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

51. Y potensial i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi hon gael ei chyflawni fel prosiect mawr. Byddai hyn yn adeiladu ar brofiadau cyflawni rhaglen Arbed yn ystod 2007-2013 ac yn adlewyrchu canfyddiadau'r gwerthusiad annibynnol o'r prosiect hwnnw. Bydd angen cynnal asesiad o'r farchnad a nodi meini prawf targedu clir.

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol

(yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u dadansoddi yn ôl categori rhanbarth ar gyfer ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cronfa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
	Nifer y cartrefi â	Nifer	ERDF	Llai	5,500	Data	Chwarterol

	gwell dosbarthiad defnydd ynni*			datblygedig		monitro	
	Gostyngiad amcangyfrifedig nwyon tŷ gwydr*	cyfwerth â thunelli CO2	ERDF	Llai datblygedig	10	Data monitro	Chwarterol

2.A.8 Fframwaith perfformiad

(Cyfeirnod: pwynt (b)(v) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) ac Atodiad II o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 6: Fframwaith perfformiad yr echel blaenoriaeth
(yn ôl cronfa ac, ar gyfer yr ERDF ac ESF, yn ôl categori rhanbarth)

Math o Ddangosydd (Cam gweithredu, ariannol, dangosydd allbwn neu dangosydd)	Diffiniad o'r dangosydd neu'r cam gweithredu	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd		Ffynhonnell data	Eglurhad o berthnasedd y dangosydd, lle bo'n ymyriad
		Carreg filltir ar gyfer 2018	Terfynol targed (2023)		
Cam gweithredu	X nifer y cynlluniau paratoi safle cymorth Ynni a gyflawnwyd gan weithrediadau a gyflawnwyd yn rhannol ac yn llawn	1	dd/g	Data monitro	Yn angenrheidiol er mwyn nodi carreg filltir wrth gyflawni targed terfynol allbwn cysylltiedig
Allbwn	Cynlluniau paratoi safle cymorth ynni	dd/g	2	Data monitro	Bydd yn nodi elfen allweddol o'r cymorth er mwyn gallu datblygu sector ynni morol yn GCC. Mae hyn, ar y cyd â'r allbwn, Nifer y prototeipiau ynni adnewyddadwy a brofwyd, yn nodi'r rhan fwyaf o weithgarwch o dan AP3.1, sef 59% o'r flaenoriaeth
Cam gweithredu	X Nifer y prototeipiau ynni adnewyddadwy a brofwyd a gyflawnwyd gan weithrediadau a gyflawnwyd yn rhannol ac yn llawn	3	dd/g	Data monitro	Yn angenrheidiol er mwyn nodi carreg filltir wrth gyflawni targed terfynol allbwn cysylltiedig
Allbwn	Nifer y prototeipiau ynni	dd/g	8	Data monitro	Bydd yn nodi elfen allweddol o'r cymorth er

	adnewyddadwy a brofwyd			o	mwyn gallu datblygu sector ynni morol yn GCC. Gweler yr esboniad ar gyfer Cynlluniau paratoi safle cymorth ynni uchod.
Cam gweithredu	x% o'r targed terfynol ar gyfer deiliaid cartrefi â gwell dosbarthiad defnydd ynni a gyflawnwyd gan weithrediadau a ategwyd yn rhannol ac a gwblhawyd yn llawn	50%	dd/g	Data monitro	Yn angenrheidiol er mwyn nodi carreg filltir wrth gyflawni targed terfynol allbwn cysylltiedig (isod)
Allbwn	Nifer y cartrefi â gwell dosbarthiad defnydd ynni	dd/g	5,500	Data monitro	Bydd yn nodi gweithgarwch ar gyfer effeithlonrwydd ynni tai
Ariannol	Gwariant	€62.8 m	€246.0 m	Data monitro	

2.A.9 Categoriâu ymyrryd

(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Categoriâu ymyrryd sy'n cyfateb i gynnwys yr echel blaenoriaeth yn seiliedig ar enwau a fabwysiadwyd gan y Comisiwn, a dadansoddiad dangosol o gymorth yr Undeb.

Tablau 7-11: Categoriâu ymyrryd

(yn ôl Cronfa a chategori rhanbarth, os yw'r echel blaenoriaeth yn cwmpasu mwy nag un)

Categori rhanbarth a Chronfa							
Tabl 7: Dimensiwn 1 Maes Ymyrryd		Tabl 8: Dimensiwn 2 Math o gyllid		Tabl 9: Dimensiwn 3 Tiriogaeth		Tabl 10: Dimensiwn 6 Dulliau cyflenwi tiriogaethol	
Cod	€ swm	Cod	€ swm	Cod	€ swm	Cod	€ swm
05 Trydan (storio a thrawsyrru)	3,000,000	01	170,823,488	02	47,014,107	07	170,823,488

09 Ynni adnewyddadwy: gwynt	5,352,375	07	123,609,381
10 Ynni adnewyddadwy: solar	4,014,281		
11 Ynni adnewyddadwy: biomas	4,014,281		
12 Ynni adnewyddadwy arall (gan gynnwys ynni trydan-dŵr, geothermol a morol) ac integreiddio ynni adnewyddadwy (gan gynnwys seilwaith storio, pŵer i nwy a hydrogen adnewyddadwy)	97,228,444		
14 Adnewyddu effeithlonrwydd ynni stoc dai bresennol, prosiectau arddangos a mesurau ategol	47,014,107		
15 Systemau Dosbarthu Ynni Deallus ar lefelau foltedd canolig ac isel (gan gynnwys gridiau smart a systemau TGCh)	5,000,000		
16 Cydgynhyrchu effeithlonrwydd uchel a gwresogi rhanbarthol	5,000,000		
101 Trawsariannu o dan yr ERDF (angen cefnogi camau gweithredu math ESF er mwyn gweithredu'r rhan ERDF o'r gweithrediad yn foddhaol a bod yn uniongyrchol gysylltiedig ag ef)	200,000		

2.A.10 Crynodeb o'r defnydd arfaethedig o gymorth technegol gan gynnwys, lle bo angen, gamau i atgyfnerthu adnoddau gweinyddol awdurdodau sydd ynghlwm wrth brosesau rheoli a rheolaeth y rhaglenni a buddiolwyr (lle bo'n briodol) (yn ôl echel blaenoriaeth) (Cyfeirnod: pwynt (b)(vii) o Erthygl 96(2) CPR)

Disgrifir y defnydd arfaethedig o gymorth technegol o dan Flaenoriaeth 5 o'r Rhaglen Weithredol hon.

ECHEL BLAENORIAETH 4: Cysylltedd a Datblygu Trefol

2. A Disgrifiad o'r echelau blaenoriaeth heblaw am gymorth technegol

(Cyfeirnod: pwynt (b) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

2.A.1 Echel blaenoriaeth (ailadroddir ar gyfer pob echel blaenoriaeth)

Rhif adnabod yr echel blaenoriaeth	Blaenoriaeth 4
Teitl yr echel blaenoriaeth	Cysylltedd a Datblygu Trefol

☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy offerynnau ariannol yn unig
☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy offerynnau ariannol yn unig a sefydlwyd ar lefel yr Undeb
☐ Caiff yr echel blaenoriaeth gyfan ei gweithredu drwy waith datblygu lleol a arweinir gan y gymuned
☐ Ar gyfer yr ESF: Mae'r echel blaenoriaeth gyfan yn ymrwymedig i arloesedd cymdeithasol neu gydweithredu rhyngwladol, neu'r ddau

2.A.2. Cyfiawnhad dros sefydlu echel blaenoriaeth sy'n cwmpasu mwy nag un categori o ranbarth, amcan thematig neu Gronfa (Ile bo'n gymwys) (Cyfeirnod: Erthygl 96(1) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

1. Mae'r Echel Blaenoriaeth hon yn dwyn ynghyd Flaenoriaethau Buddsoddi o dri Amcan Thematig gwahanol er mwyn sicrhau bod buddsoddiadau mor effeithlon a dylanwadol â phosibl drwy eu cysoni â blaenoriaethau Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru i Hybu Twf a Swyddi. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi'r Cynllun er mwyn sicrhau bod ei buddsoddiad cyfalaf yn y dyfodol yn cael ei ddefnyddio yn y ffordd fwyaf effeithiol bosibl i Gymru. O ystyried bod ganddi lai o bŵer gwariant cyfalaf (40% yn is yn 2014-15 na 2010-11) mae'r Llywodraeth nid yn unig yn canolbwyntio ar geisio ffyrdd arloesol o ariannu buddsoddiadau seilwaith, ond ar fod yn glir iawn ynghylch blaenoriaethau a chyflawni mwy o ddarbodusrwydd ac effeithlonrwydd.
2. Mae'r Echel Blaenoriaeth hon yn anelu at gefnogi'r gwaith o wella natur ddeniadol lleoedd yn ardal y rhaglen; a thrwy wneud hynny ddenu rhagor o fuddsoddiad preifat er mwyn helpu i lywio twf cyflogaeth. Bydd y camau a gefnogir o dan y Flaenoriaeth hon yn ffactorau galluogi ar gyfer yr holl Flaenoriaethau eraill a byddant hefyd yn allweddol i lwyddiant y rhaglenni ESF (e.e. sicrhau nad yw buddsoddiad mewn sgiliau yn arwain yn syml at

symud gweithwyr medrus allan o ardal y rhaglen); fel y cyfryw bydd angen iddynt ddangos sut maent yn rhyngweithio â buddsoddiadau eraill mewn ardal diriogaethol er mwyn cael mwy o effaith ar y cyd.

3. Buddsoddi mewn trafndiaeth a fydd yn cyfrif am y rhan fwyaf o'r cyllid (yn bennaf drwy amcan thematig "Newid i Economi Carbon Isel", ond hefyd "Hyrwyddo trafndiaeth gynaliadwy a dileu mannau cyfyng mewn seilweithiau rhwydwaith allweddol") a wnaiff ymdrin ag ymylodeb a diffyg symudedd trefol, gan geisio gwella'r broses o gysylltu canolfannau twf trefol yn ardal y rhaglen i farchnadoedd a gwella mynediad i gyfleoedd cyflogaeth ar draws y rhanbarth.
4. Mae cysylltedd digidol hefyd yn fwyfwy pwysig i fusnesau a thwf busnesau mewn canolfannau trefol; yn arbennig yr ardaloedd hynny lle ceir problemau ymylodeb a diffyg symudedd llafur, gan gynnig mwy o gyfleoedd i weithio o bell. O ran darparu'r amgylchedd cywir lle gall busnesau ffynnu a thyfu, ac yn ei dro greu cyflogaeth yn uniongyrchol a thrwy gefnogi cadwyni cyflenwi, mae cysylltedd TGCH yr un mor bwysig â chysylltedd trafndiaeth. Yn wir, mae'r ddau yn ategu ei gilydd gyda gwell cysylltedd TGCh yn lleihau'r angen i deithio.
5. Buddsoddiadau mewn seilwaith ffisegol yw'r ffactorau allweddol sy'n sbarduno adfywio a thwf cyflogaeth mewn lleoedd. Gallant ysgogi mwy o fuddsoddi mewn ardal neu ranbarth, yn enwedig drwy fewnfuddsoddi neu gynnwys y sector preifat yn fwy. Fel rhan o hyn, dylai prosiectau a gefnogir o dan y trydydd Amcan Thematig hwn ategu buddsoddiadau mewn hygyrchedd a chysylltedd ac ychwanegu gwerth atynt. Y bwriad yw y dylai'r cymysgedd priodol o weithgarwch i ddatblygu safleoedd strategol gael ei bennu gan yr awdurdod rhanbarthol neu drefol perthnasol (fel rhan allweddol o waith datblygu trefol cynaliadwy), ar yr amod ei fod yn cefnogi twf cyflogaeth mewn canolfan allweddol ac fel rhan o strategaeth diriogaethol integredig wedi'i blaenoriaethu. Ystyrir ei bod yn bwysig cadw'r gweithgareddau hyn gyda'i gilydd gan eu bod yn ategu ei gilydd ac er mwyn cyfrannu at strategaeth fuddsoddi ofodol gydlynol.

2.A.3 Cronfa, categori rhanbarth a sail gyfrifo ar gyfer cymorth yr Undeb

Cronfa	ERDF
Categori rhanbarth	Llai Datblygedig
Sail y cyfrifiad (cyfanswm y gwariant cymwys neu wariant cyhoeddus cymwys)	Cyfanswm y gwariant cymwys
Categori rhanbarth ar gyfer y rhanbarthau pellaf a gogleddol prin eu poblogaeth rhanbarthau (lle bo'n gymwys)	Ddim yn berthnasol

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(7a) cefnogi Ardal Drafndiaeth Ewropeaidd Sengl aml-foddol drwy fuddsoddi yn rhwydwaith TEN-T (Rhwydwaith Trafnidiaeth Traws-Ewropeaidd
-------------------------------	---

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r flaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwylidig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	40.1
Amcan penodol	Ymddrin ag ymyldeb a gwella buddsoddiad preifat mewn ardaloedd lleol drwy wella'r ffordd y mae'r Rhwydwaith Trafnidiaeth Traws-Ewropeaidd (TEN-T) yn gweithredu).
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

6. **Amcan Penodol 4.1:** Ymddrin ag ymyldeb a gwella buddsoddiad preifat mewn ardaloedd lleol drwy wella'r ffordd y mae'r Rhwydwaith Trafnidiaeth Traws-Ewropeaidd (TEN-T) yn gweithredu).

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

7. Mae tystiolaeth yn awgrymu mai effaith buddsoddi mewn ffyrdd yw'r cryfaf ar gyfer economïau lleol; gan esgor ar welliannau mewn cyflogaeth, cynhyrchiant, nifer y busnesau a chyflogau¹⁷². Byddai'r cyllid sydd ar gael yn golygu mai dim ond 2-4 cynllun arwyddocaol a fyddai'n debygol o gael cymorth gan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon; felly, mae'n rhaid i'r cynlluniau hynny ymddrin â mater ymyldeb a hefyd sicrhau'r effaith economaidd leol fwyaf er mwyn helpu i fynd i'r afael ag ymlediad gwahaniaethau rhanbarthol ac ategu'r amrywiaeth o fuddsoddiadau eraill a wneir ar draws y rhaglenni ESI.
8. Mae cyflogaeth, cynhyrchiant, creu busnesau a thwf busnesau, a chyflogau oll yn elfennau allweddol a dargedir gan wahanol rannau o raglenni ESI; gan ddangos sut y gall y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon helpu i ategu'r holl fuddsoddiadau ESI eraill hynny er mwyn dal gafael mewn buddiannau yn ardal y rhaglen. Caiff buddsoddi mewn cysylltedd effaith fyrdymor (a thymor hwy) uniongyrchol ar leoliad cwmnïau (newydd i'r ardal) a'r buddsoddiad a wneir ganddynt.

¹⁷² *New Road Infrastructure: the Effects on Firms* (2012), S. Gibbons, T. Lytikainen, H. Overman ac R. Sanchis-Guarner, Papur Trafod SERC 117, 2012

9. Disgwylir i fuddsodiadau wella dibynadwyedd (e.e. drwy ymdrin â manau cyfyng tagfeydd) mewn rhannau penodol ac ansawdd isel o'r rhwydwaith TEN-T. Bydd angen pennu llinell sylfaen ar gyfer pob cynllun. Mae gwaith modelu ar rannau posibl o TEN-T yn awgrymu bod cynnydd o 10% o leiaf yn ganlyniad rhesymol i'w geisio o unrhyw fuddsoddiad sylweddol.

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Categori rhanbarth (Ile bo'n berthnasol)	Gwerth Sylfaenol	Blwydd yn Sylfaenol	Gwerth Targed 2 (2023) 3	Ffynhonnell Data	Amllder adrodd
4.1	Cyflymder cyfartalog ar ffordd TEN-T (Llywodraeth Cymru)	Kmph	Llai Datblygedig	A40: 58 A55: 86	2013	Cynnydd o 5-10%	(Data Traffic Master)	Blynyddo I

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

10. Mae'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol yn nodi y dylai Cymru anelu at gael mwy allan o'i seilwaith trafndiaeth drwy integreiddio pob dull er mwyn gwneud i'r system weithio'n well, a chynyddu trafndiaeth iachach a mwy cynaliadwy. Dylai camau gweithredu geisio ychwanegu gwerth at fuddsodiadau presennol ac arfaethedig, ymdrin â manau cyfyng penodol ac ymdrin â materion ymyldeb a wynebier gan ardal y rhaglen. Bydd hyn yn golygu bod mwy o ffocws ar yr ardaloedd ymylol a buddiannau economaidd lleol (lle na chosbir y cynllun am ei fod mewn ardaloedd ymylol). Efallai y bydd angen buddsoddi ymhellach er mwyn sicrhau'r budd economaidd mwyaf ar gyfer ardal y rhaglen o'r buddsoddiad hwn ac annog newid moddol (e.e. mewn safleoedd ac eiddo ategol neu gymorth sgiliau lleol er mwyn denu mewnfuddsoddiad).

11. Dylai'r gwariant a ragwelir o dan yr Amcan Penodol hwn ond bod yn gysylltiedig â phrosiectau sy'n ymwneud â TEN-T, ac sydd wedi'u cyfyngu i fuddsoddiadau a all ddangos effaith ar y dangosydd canlyniadau mewn perthynas â'r A55 a'r A40 yn unig (h.y. gwella amseroedd teithio ar hyd manau cyfyng yr A55 a'r A40). Mae'r gwaith dadansoddi sy'n llywio'r rhaglen hon wedi nodi'r rhannau hynny o rwydwaith TEN-T yng Nghymru sy'n brif fannau cyfyng a lle ceir cyfle i dyfu, yn arbennig lle ceir mewnlifau cymudo neu gyfleoedd twf penodol sy'n gysylltiedig â safleoedd penodol (e.e. Ardaloedd Menter). Rhaid i fuddsoddiadau anelu at ymdrin â man cyfyng sylweddol y mae tystiolaeth ohono (e.e. traffig cymudwyr a gwyliau).
12. Bydd ffocws ar gynaliadwyedd hefyd yn hanfodol i bob cynllun â mesurau penodol i'w nodi er mwyn cefnogi'r defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus a thrafnidiaeth lân.
13. Mathau o gamau y disgwylir eu cefnogi:
- Buddsoddiad wedi'i dargedu yn rhwydwaith ffordd TEN-T ar hyd yr A40 a'r A55 er mwyn lleddfu tagfeydd yn y manau cyfyng a nodwyd
 - Mesurau ategol i wella hygyrchedd ar hyd llwybrau TEN-T ar drafnidiaeth gyhoeddus (e.e. mynediad bws, llwybrau beicio / cerdded, cysylltiadau amlfoddol ac ati).

2.A.6. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

14. Bydd angen i fuddsoddiadau mewn llwybrau TEN-T gael eu nodi fel cynlluniau seilwaith sy'n arwyddocaol yn genedlaethol yn y Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol a Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru, gan ddefnyddio'r broses sicrwydd busnes well er mwyn sicrhau'r gwerth gorau am arian.
15. Gall cynlluniau trafndiaeth chwarae rhan bwysig yn y gwaith o hyrwyddo datblygu economaidd ond i fod yn llwyddiannus mae angen i'r elfennau eraill sydd eu hangen er mwyn cyflawni twf fod yn bresennol¹⁷³ a mynd law yn llaw ag ymyriadau ategol. Bydd angen i'r buddsoddiadau penodol mewn trafndiaeth o'r rhaglen hon ddangos eu bod yn ymdrin â manau cyfyng gwirioneddol, o ran mynediad i gyflogaeth neu eu bod yn cynnig cyfleoedd i gyflawni twf economaidd ar lefel ranbarthol yn hytrach na dim ond effeithio ar ddewisiadau isranbarthol neu leol o ran lleoliadau busnesau.
16. Dylai'r effaith leol fod yn nodweddiadol bwysig o unrhyw fuddsoddiad llwyddiannus, yn enwedig lle mae'n cyfrannu at ddull datblygu integredig o fewn ardal leol, drefol neu ranbarthol (e.e. at strategaeth ranbarthol). Dylid

173 *Promoting Growth in All Regions: Lessons from across the OECD* (2011), OECD.

disgwyl i fuddsoddiad ysgogi buddsoddiadau ychwanegol gan y sector preifat (e.e. drwy fewnfuddsoddi).

17. Dylai cynigion hefyd ystyried a dangos sut maent yn cefnogi gwaith datblygu trefol cynaliadwy ac yn gwella mynediad i drafnidiaeth gynaliadwy a'r defnydd ohoni, yn enwedig o ystyried y pwyslais a ddisgwylir ar gysylltu pobl â swyddi. Dylent hefyd ystyried effeithiau posibl ymyriadau trafnidiaeth ar allyriadau carbon yn eu hardal leol gan ddefnyddio adnodd carbon sylfaenol Adran Drafnidiaeth y DU¹⁷⁴. Dylai pryderon datblygu cynaliadwy ac effeithiau negyddol posibl ar iechyd a'r amgylchedd gael eu hasesu wrth ystyried yr holl fuddsoddiadau o dan yr Amcan Penodol hwn.

18. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

19. Nid oes unrhyw gynlluniau i ddefnyddio Offerynnau Ariannol ar hyn o bryd.

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

20. Nid oes unrhyw brosiectau mawr ar y gweill.

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol

(yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u dadansoddi yn ôl categori rhanbarth ar gyfer ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cronfa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed2023 (2023) 3)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
	Cyfanswm hyd ffyrdd a ailadeiladwyd neu a uwchraddiwyd (gan gynnwys TEN-T)*	Km	ERDF	Llai datblygedig	15	Data monitro	Chwarterol

¹⁷⁴ <https://www.gov.uk/government/publications/local-authority-basic-carbon-tool>

	Llwybr troed neu lwybr beiciau a grëwyd neu a ailadeiladwyd	Km	ERDF	Llai datblygedig	10	Data monitro	Chwarterol
--	---	----	------	---------------------	----	-----------------	------------

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(4e) hyrwyddo strategaethau carbon isel ar gyfer pob math o diriogaeth, yn enwedig ardaloedd trefol, gan gynnwys hyrwyddo symudedd trefol aml-foddol cynaliadwy a mesurau addasu sy'n berthnasol i liniaru
-------------------------------	---

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r blaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwylidig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Manylion Adnabod	4.2
Amcan penodol	Mwy o symudedd trefol a llafur i ac o ganolfannau trefol a chyflogaeth allweddol.
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

21. **Amcan Penodol 4.2:** Mwy o symudedd trefol a llafur i ac o ganolfannau trefol a chyflogaeth allweddol

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

22. Mae symudedd trefol, a chysylltiadau da rhwng mannau gwaith a byw, yn ganolog i ganolfan drefol effeithiol a lledaenu buddiannau twf mewn canolfannau trefol yn ehangach yn y rhanbarth.

23. Mae gwella mynediad i drafndiaeth gynaliadwy yn rhwystr i gyflogaeth y mae angen ymdrin ag ef, ond rhaid ategu hynny hefyd gan ystyried rheoleidd-dra gwasanaethau. Mae angen i wasanaethau i ganolfannau cyflogaeth weithredu'n rheolaidd a thros gyfnodau mwy estynedig er mwyn cefnogi cyfleoedd mynediad i waith dros bellteroedd hwy ac adlewyrchu gofynion cynyddol am waith sifft neu batrymau gwaith mwy hyblyg. Yr unig opsiwn mewn rhai rhannau o Gymru yw gwasanaethau tacsï a all negyddu buddiannau cyflogaeth o ystyried y gost.

24. Felly, mae'r dangosydd canlyniadau a ddewiswyd nid yn unig yn ceisio ymgorffori hygyrchedd trafndiaeth gyhoeddus (e.e. nifer y gorsafoedd neu arosfannau o fewn pellter cerdded) ond hefyd amllder gwasanaethau (e.e. fel bod modd teithio i'r gwaith). Pennir y llinell sylfaen gan ddefnyddio nifer o ganolfannau cyflogaeth allweddol er mwyn asesu eu hygyrchedd ar drafndiaeth gyhoeddus. Bydd angen gwneud gwaith targedu gofalus er mwyn ymdrin â chyfyngiadau / materion penodol lle gellir cyflawni'r enillion mwyaf er mwyn cyflawni'r gwerth targed.

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Categori rhanbarth (lle bo'n berthnasol)	Gwerth Sylfaenol	Blwyddyn Sylfaenol	Gwerth Targed 2 (2023) 3	Ffynonell Data	Amllder adrodd
4.2	Cyfran y bobl 16 oed a throsodd o fewn trothwy amser teithio 16, 15 a 30 munud i 'Ganolfan Allweddol' rhwng 7am a 9am ar ddydd Mawrth ar drafnidiaeth gyhoeddus	Nifer.	Llai Datblyg edig	0 munud: 636,562 0 munud: 1,664,666	2012	Cynnydd o 5-10% ym mhob band amser	Data GIS, adroddiadau'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol	Blynyddol

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

25. Mae'r broses o ystyried Dinas-Ranbarthau yng Nghymru wedi dangos bod Dinas-Ranbarth monoganolog yn y de-orllewin a Dinas-Ranbarth lluosganolog yn y de-ddwyrain, yn ogystal â nodi pwysigrwydd cysylltedd â Lloegr yn y gogledd. Fel y prif ganolfannau twf disgwylir canolbwyntio ar wella cysylltedd i'r ardaloedd trefol hyn a rhyngddynt.

26. Byddai gwelliannau sylweddol mewn trafndiaeth gynaliadwy a gwell cysylltedd yn gwella mynediad i gyflogaeth i bobl mewn ardaloedd mwy ymylol lle ceir cyfraddau diweithdra uchel. At hynny, byddai'n galluogi'r rhanbarthau i fanteisio'n briodol ar yr effeithiau crynhoed posibl a nodwyd mewn dinas-ranbarthau eraill ledled y DU ac Ewrop. Ceir hefyd gyfleoedd

i gynyddu cyfraddau cludo nwyddau mewn ffyrdd mwy cynaliadwy (e.e. rheilffordd) tra hefyd yn gwella symudedd y farchnad lafur.

27. Mae'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol yn nodi y dylai Cymru anelu at gael mwy allan o'i seilwaith trafndiaeth drwy integreiddio pob dull er mwyn gwneud i'r system weithio'n well, a chynyddu trafndiaeth iachach a mwy cynaliadwy. Mae angen i gamau gweithredu o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ystyried sut y gallant helpu i sicrhau bod buddiannau buddsoddiadau mawr o'r fath ar TEN-T a llwybrau eraill, fel trydaneiddio, yn cael eu gweld yn y rhanbarthau mwy ymylol hynny; cefnogi twf cyflogaeth yn y rhanbarthau hynny a thrwy well mynediad i ganolfannau trefol.
28. Nododd cyngor ac argymhellion y Grŵp Gorchwyl a Gorffen ar Ddinas-Ranbarthau¹⁷⁵, a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru, gyfleoedd ar gyfer atebion trafndiaeth integredig er mwyn gwella cysylltedd y rhanbarthau hynny â'u hardaloedd cyfagos, ac â'i gilydd. Dylai camau gweithredu o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon geisio ategu'r canfyddiadau hynny ac ychwanegu gwerth atynt, yn enwedig lle gallant gefnogi swyddi a thwf yng Nghymru.
29. Nodwyd bod Ardaloedd Menter yn glystyrau penodol o sectorau twf ac economaidd bwysig. Er mwyn cefnogi'r cyfleoedd twf hynny ymhellach, dylid mynd ar drywydd opsiynau hygyrchedd sy'n agor yr ardaloedd i farchnad lafur ehangach ac yn gwella natur ddeniadol busnesau newydd (e.e. mae gan Ardal Fenter Glannau Dyfrdwy swyddi gwag, ond nid yw'n hygyrch i grynodiadau o anweithgarwch economaidd ar hyd arfordir y gogledd fel y Rhyl er mwyn llenwi'r swyddi gwag hynny¹⁷⁶).
30. Cysylltedd i a rhwng y Dinas-Ranbarthau fydd y brif flaenoriaeth fuddsoddi ar draws y rhaglenni o ystyried yr effaith bosibl a chrynodiadau'r boblogaeth yng Nghymru. Bydd hyn yn golygu adeiladu ar welliannau o fewn rhwydweithiau TEN-T er mwyn sicrhau bod buddiannau symudedd trefol ac effeithiau crynhoad yn cael eu gweld ledled rhanbarthau Gorllewin Cymru a'r Cymoedd.
31. Ymhlith y mathau o gamau gweithredu y gellid eu cynnwys mae:
- Cyfleusterau trafndiaeth cynaliadwy a rhyngfoddol sy'n gwella mynediad i waith ac addysg (e.e. canolfan drafndiaeth sy'n cysylltu trenau a bysiau)
 - Gwelliannau i'r rhwydwaith rheilffordd lle gall gefnogi gwasanaethau ychwanegol a chynyddu capasiti, yn arbennig lle gall gysylltu ardaloedd twf ag ardaloedd diweithdra (e.e. gwella gorsafoedd, signalu, llinellau newydd, trydaneiddio ac ati).

¹⁷⁵ <http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/publications/120711cityregions/?lang=en>

¹⁷⁶ *North East Wales Integrated Transport Task Force: Report to Minister for Economy, Science and Transport* (2013), Tasglu Trafnidiaeth Integredig Gogledd-ddwyrain Cymru..

- Lleddfu tagfeydd trefol (e.e. rheoli traffig, datblygu systemau a strategaethau trafndiaeth carbon isel, hyrwyddo symudedd trefol)
- Treialu neu gyflwyno atebion Tocynnau Deallus a Systemau Trafndiaeth Ddeallus

2.A.6. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

32. Pwyslais clir i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi hon fydd trafndiaeth gynaliadwy. Disgwylir i'r rhan fwyaf o'r arian o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon gael ei wario ar gynlluniau a fydd yn gwella'r defnydd o drafnidiaeth gynaliadwy, fel y rheilffordd. Dylai hyn arwain at leihau allyriadau o'r aer a chefnogi cydymffurfiaeth â'r Cynlluniau Ansawdd Aer o dan Gyfarwyddeb 2008/50/CE; dylid ystyried hyn fel rhan o waith datblygu a gwerthuso prosiectau er mwyn dangos cyfraniad at briod Gynlluniau Ansawdd Aer Cymru.
33. Bydd angen i'r dangosydd canlyniadau a'r targed gael eu blaenoriaethu'n ofalus yn seiliedig ar wella hygyrchedd o fewn 30 munud i ganolfannau allweddol. Er mwyn cael effaith ar y targed bydd angen targedu canolfannau trefol allweddol lle ceir digon o bobl i ddylanwadu ar y dangosydd (e.e. Caerdydd a'r Cymoedd, Abertawe, Bangor). Hefyd, bydd angen rhywfaint o dargedu sy'n seiliedig ar yr ardaloedd hynny o fewn 45 munud a all gael eu gwella i 30 neu lai. Mae astudiaethau sy'n asesu'r mathau hyn o fannau cyfyng wedi llywio'r Cynllun Trafndiaeth Cenedlaethol a blaenoriaethu yn y Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru. Ceisir cysondeb â'r dogfennau cynllunio hyn, yn ogystal â Chynlluniau Trafndiaeth Rhanbarthol a strategaethau economaidd rhanbarthol.
34. Er mwyn cyflawni strategaeth y rhaglen a dangos yr effaith fwyaf disgwylir ffocws clir ar drafnidiaeth gyhoeddus i ganolfannau trefol allweddol ac oddi mewn iddynt. Yn arbennig, rhaid i fuddsoddiadau ddangos eu bod yn cefnogi crynhoad drwy ymdrin â chyfyngiadau a nodwyd sy'n gysylltiedig â diffyg gwasanaeth a diffyg capasiti yn yr ardaloedd trefol hyn ac iddynt.
35. Dylai buddsoddiadau geisio ymgorffori'r arferion da a hyrwyddwyd drwy Gynlluniau Symudedd Trefol Cynaliadwy yr UE¹⁷⁷.
36. Disgwylir i fuddsoddiadau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon, lle bo'n briodol, ategu buddsoddiadau TEN-T a hefyd fwydo i mewn i fuddsoddiadau ategol mewn ardaloedd daearyddol penodol er mwyn gwella twf cyflogaeth (BF4).

¹⁷⁷ <http://www.mobilityplans.eu/11>

37. Bydd cyfleoedd am fuddsoddi ategol fel rhan o becyn integredig yn hynod bwysig, er mwyn sicrhau bod budd economaidd llawn buddsoddi mewn seilwaith yn cael ei wireddu.
38. Yn unol â'r dangosydd canlyniadau, dylai buddsoddiadau nid yn unig ystyried gwelliannau i hygyrchedd o ran pellter trafndiaeth gyhoeddus a chynaliadwy, ond dylent hefyd ystyried cysylltu hynny â rheoleidd-dra gwasanaethau er mwyn sicrhau ei fod yn addas at y diben i gefnogi mynediad i gyflogaeth. Yn yr un modd, dylai buddsoddiadau hefyd allu dangos sut y caiff cysylltiadau eu gwella rhwng ardaloedd llai cysylltiedig (e.e. ardaloedd o amddifadedd neu gyflogaeth isel) a chanolfannau cyflogaeth (e.e. fel bod y llwybrau yn rhai gwerth uchel).
39. Dylai cynlluniau ystyried rôl Systemau Trafnidiaeth Deallus¹⁷⁸, gan ddefnyddio technolegau gwybodaeth a chyfathrebu i drafndiaeth er mwyn ei gwneud yn fwy effeithlon, glân, diogel a di-dor.
40. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

41. Ni chynllunnir unrhyw offeryn ariannol ar gyfer y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon.

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (Ile bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

42. Ystyrir y cwmpas i gefnogi prosiect mawr sy'n cefnogi elfen allweddol o gynnigion sy'n dod i'r amlwg ar gyfer Metro De Cymru.

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , Ile bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol

(yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u dadansoddi yn ôl categori rhanbarth ar gyfer ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Manylion Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cron fa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed2023 (2023) 3	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
------------------	-----------	------------	---------	--------------------	----------------------------	------------------	----------------

¹⁷⁸ http://ec.europa.eu/transport/themes/its/index_en.htm

	Gwasanaet hau trafnidiaeth gyhoeddus a grëwyd neu a wellwyd	Km cerbyda u	ERD F	Llai datblyge dig	2,500,000	Data monitro	Chwarte rol
	Cyfleustera u rhyngfoddol a grëwyd neu a wellwyd	Nifer	ERD F	Llai datblyge dig	25	Data monitro	Chwarte rol
	Cyfanswm hyd llinell reilffordd newydd (gan gynnwys TEN-T)*	Km	ERD F	Llai datblyge dig	15	Data monitro	Chwarte rol
	Cyfanswm hyd llinell reilffordd a ailadeiladwy d neu a uwchraddiw yd (gan gynnwys TEN-T)*	Km	ERD F	Llai datblyge dig	15	Data monitro	Chwarte rol
	Cyfanswm hyd ffyrdd a ailadeiladwy d neu a uwchraddiw yd (gan gynnwys TEN-T)*	Km	ERD F	Llai datblyge dig	5	Data monitro	Chwarte rol
	Cilometrau teithwyr gros ar drafnidiaeth gyhoeddus	Km teithwyr	ERD F	Llai datblyge dig	400,000,00 0	Data monitro	Chwarte rol

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	(2a) ehangu'r defnydd o fand eang a chyflwyniad rhwydweithiau cyflym a chefnogi'r gwaith o fabwysiadu technolegau a rhwydweithiau sy'n dod i'r amlwg ym maes yr economi ddigidol
-------------------------------	---

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r flaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwylidig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Manylion Adnabod	4.3
Amcan penodol	Cyfrannu at dargedau Agenda Ddigidol Ewrop yng Nghymru am fynediad o 30% i fand eang y genhedlaeth nesaf (50Mbps ac uwch) a mynediad o 100% i 100Mbps.
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

43. **Amcan Penodol 4.3:** Cyfrannu at dargedau Agenda Ddigidol Ewrop yng Nghymru am fynediad o 30% i fand eang y genhedlaeth nesaf (50Mbps ac uwch) a mynediad o 100% i 100Mbps.

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

44. Ceir consensws cyffredinol bod cynnydd sylweddol mewn lled band yn arwain at amrywiaeth o gymwysiadau newydd sydd o fudd i fusnesau fel gwell cynhyrchiant a mynediad i farchnadoedd newydd, fel y gwelwyd wrth ddatblygu o ADSL i wasanaethau deialu i fyny¹⁷⁹.

45. Disgwylir i fuddsoddiadau ERDF uniongyrchol gyfrannu at gynnydd o tua 7 pwynt canran yng nghwmpas rhwydweithiau NGA 30Mbps. Mae hyn yn cynnwys tua 3-4 pwynt canran sy'n gysylltiedig â mynd i'r afael ag ardaloedd gwyn yn yr Adolygiad o'r Farchnad Agored a gwblhawyd yn ddiweddar a 3 phwynt canran ychwanegol ar gyfer ardaloedd gwyn a ddisgwylir mewn adolygiad o'r fath i'w gynnal yn 2016. Mae'r adolygiad cyfredol yn amcangyfrif cwmpas o tua 92% heb unrhyw fuddsoddiad pellach. Gall ERDF helpu i godi hyn i hyd at 99% erbyn 2020, gydag EAFRD yn cefnogi buddsoddiad yn yr 1-2% sy'n weddill o ardaloedd

¹⁷⁹Er enghraifft: *Proven economic benefits of superfast broadband* (2011), Arthur D Little; and *The Impact of Broadband on the Economy: Research to Date and Policy Issues* (2010), Global Symposium for Regulators (GSR)

mwyaf anodd. Gyda'i gilydd, dylai'r buddsoddiadau hyn helpu i gyflawni targed Agenda Ddigidol Ewrop ar gyfer NGA.

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Categori rhanbarth (Ile bo'n berthnasol)	Gwerth Sylfaenol	Blwydd yn Sylfaenol	Gwerth Targed2 (2023) 3	Ffynhonnell Data	Amlder adrodd
4.3	Cyfran yr eiddo sydd mewn codau post a wasanaethir gan rwydweithiau NGA	%	Cymru	58%	Mehefin 2014	65%	The Communications Market survey: Wales, Ofcom	Blynyddol

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwylidig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr
(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

46. Band eang y genhedlaeth nesaf (30Mbps) fydd y flaenoriaeth i raglen ERDF Cymru, ac o fewn hynny rhoddir blaenoriaeth i ardaloedd trefol lle gellir cyflawni'r gwerth ychwanegol mwyaf. Heb fuddsoddiad pellach ERDF amcangyfrifir y cyflawnir tua 92% o gwmpas. Disgwylir i fuddsoddiad ERDF gefnogi buddsoddiad ychwanegol sy'n arwain at hyd at 99% o gwmpas, gyda'r ardaloedd mwyaf anodd eu cyrraedd a mwyaf gwledig yn cael eu targedu drwy'r Cynllun Datblygu Gwledig.

47. Bydd y buddsoddiad yn targedu ardaloedd gwyn a nodwyd drwy Adolygiadau o'r Farchnad Agored a disgwylir iddo gyfrannu at dargedau ar gyfer rhwydweithiau Mynediad y Genhedlaeth Nesaf a nodwyd yn Agenda Ddigidol Ewrop.

48. Bydd buddsoddiadau Band Eang y Genhedlaeth Nesaf yn darparu gwasanaethau band eang cyflym iawn (hyd at 30Mbps ac uwch) a fydd yn

ddelfrydol ar gyfer eiddo domestig a llawer o fusnesau bach. Yn ogystal â dal i fyny i osgoi ehangu gwahaniaethau ceir cryn gyfleoedd i ddenu a chadw busnesau allweddol sydd angen atebion cysylltedd cyflym iawn iawn (100Mbps ac uwch). Bydd angen i fusnesau mwy, busnesau sydd angen cyflymder lanlwytho sy'n cyfateb i'w cyflymder lawrlwytho (gwasanaethau Cymesur), a busnesau sydd angen cysylltu'n ddiogel o un safle i'r llall gael cysylltedd TGCh sydd wedi'i deilwra'n fwy ac sy'n gyflymach. Mae cyfleoedd i ddal a chadw'r busnesau hyn mewn safleoedd strategol ledled Cymru (e.e. Ardaloedd Menter neu Ddinas-Ranbarthau perthnasol) a dylai buddsoddiadau gael eu hystyried fesul achos, yn enwedig lle gellir cysylltu hynny ag ymchwil ac arloesedd a lle y gall gyflawni'r targed yn Agenda Ddigidol Ewrop ar gyfer cynyddu'r defnydd o rwydweithiau 100Mbs.

49. Mae'r Comisiwn *Communication on Smart Cities*¹⁸⁰ hefyd yn cydnabod y potensial i droi at "atebion dinas deallus" yn enwedig ym meysydd ynni, trafndiaeth a symudedd a TGCh.

50. Mathau o gamau i'w cefnogi:

- Gwelliannau seilwaith er mwyn gwella cysylltedd band eang cyflym iawn o 30Mbps ac uwch (cwblhau rhwydweithiau lle ceir methiant yn y farchnad).
- Buddsoddiadau seilwaith wedi'u targedu (e.e. cynllun talebau) er mwyn gwella cysylltedd band eang cyflym iawn iawn o 100Mbps ac uwch (targedu defnydd busnesau a'r graddau y maent yn manteisio arno).

2.A.6. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

51. Dylai camau i ysgogi'r galw am rwydweithiau TGCh a'r defnydd ohonynt gael eu hystyried wrth ddatblygu unrhyw gynigion a dylid gwneud cysylltiadau uniongyrchol lle bo'n briodol (gan gynnwys ysgogi'r galw am TGCh a gefnogir o dan Echel Blaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh). Ceir dealltwriaeth wael ymhlith rhai busnesau o fuddiannau cynhyrchiant rhwydweithiau telethrebu sy'n arwain at lai o ddefnydd. Dim ond os ysgogir galw ar y cyd ag ymyriadau ochr gyflenwi y gwelir buddiannau llawn band eang.

52. Dylai Cymorth Gwladwriaethol posibl a rheolau cystadleuaeth gael eu hystyried cyn gynted â phosibl mewn unrhyw gynig, yn enwedig lle ystyrir cefnogi safleoedd strategol.

¹⁸⁰ http://ec.europa.eu/energy/technology/initiatives/doc/2012_4701_smart_cities_en.pdf

53. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

54. Ni ragwelir unrhyw offerynnau ariannol wrth gyflawni'r Flaenoriaeth Fuddsoddi hon.

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

55. Ni ddisgwylir unrhyw brosiectau mawr ar hyn o bryd.

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol

(yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u dadansoddi yn ôl categori rhanbarth ar gyfer ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cronfa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
	Safleoedd ychwanegol sydd â mynediad band eang o 30 Mbps o leiaf	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	28,000	Data monitro	Chwarterol
	Safleoedd ychwanegol sydd â mynediad band eang o 30 Mbps o leiaf* - Cartrefi	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	28,000	Data monitro	Chwarterol
	Nifer y Busnesau sy'n cael cymorth i gysylltu â rhwydweithiau	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	250	Data monitro	Chwarterol

	100Mbps neu uwch						
--	---------------------	--	--	--	--	--	--

2.A.4 Blaenoriaeth fuddsoddi

(Ailadroddir ar gyfer pob blaenoriaeth fuddsoddi o dan yr echel blaenoriaeth)

Blaenoriaeth fuddsoddi	8 (b) cefnogi twf sy'n ystyriol o gyflogaeth drwy ddatblygu potensial mewndarddol fel rhan o strategaeth diriogaethol ar gyfer ardaloedd penodol, gan gynnwys trosi rhanbarthau diwydiannol sy'n dirywio a gwella hygyrchedd a datblygiad adnoddau naturiol a diwylliannol penodol
-------------------------------	---

2.A.5. Amcanion penodol sy'n cyfateb i'r flaenoriaeth fuddsoddi a'r canlyniadau disgwylidig (Cyfeirnod: pwyntiau (b)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	4.4
Amcan penodol	Cynyddu cyflogaeth drwy fuddsoddiadau mewn seilwaith lleol neu ranbarthol â blaenoriaeth sy'n ategu strategaeth economaidd ranbarthol neu drefol.
Y canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

56. **Amcan Penodol 4.4:** Cynyddu cyflogaeth drwy fuddsoddiadau mewn seilwaith lleol neu ranbarthol â blaenoriaeth sy'n ategu strategaeth economaidd ranbarthol neu drefol.

Disgrifiad o'r llinell sylfaen a chanlyniadau

57. Edrychir ar ystadegau marchnad lafur Cymru yn ofalus yn y dadansoddiad economaidd-gymdeithasol ac fel rhan o'r rhaglenni ESF. Ceir cryn amrywiad mewn cyfraddau cyflogaeth ac mae'r rhesymau dros hynny yn amrywio rhwng yr Awdurdodau Lleol gwahanol yng Nghymru a hyd yn oed o'u mewn. Ceir pocedi o gyflogaeth isel ac amddifadedd ledled Cymru, nid dim ond yn y rhanbarthau neu'r Awdurdodau Lleol tlotaf.

58. Mae llawer o'r ardaloedd hyn yn dioddef seilwaith ffisegol gwael, twristiaeth neu asedau naturiol nas datblygwyd yn ddigonol a diffyg eiddo addas neu ddeniadol ar gyfer busnesau yn ogystal â materion ehangach sgiliau isel ac anweithgarwch economaidd. Felly, mae dull gweithredu integredig sy'n ystyried pob elfen gyda'i gilydd, ond ar yr un pryd yn osgoi dyblygu darpariaeth, yn ddymunol. Bydd angen i elfen allweddol o hyn fod yn broses flaenoriaethu sy'n nodi cyfleoedd twf ar gyfer safleoedd penodol, yn hytrach na cheisio twf cyflogaeth ymhob man. Mae'r dangosydd a ddewiswyd yn ategu'r hyn a ddewiswyd ar gyfer cyllid adfywio wedi'i

dargeddu *Lleoedd Llewyrchus Llawn Addewid* gan Lywodraeth Cymru i geisio cysoni ac integreiddio gwaith cynllunio hefyd.

59. O ystyried nad yw'r ardaloedd isranbarthol i'w targedu wedi'u nodi na'u blaenoriaethu eto gan yr awdurdodau rhanbarthol neu drefol perthnasol ni ellir pennu llinellau sylfaen perthnasol ar gyfer y dangosydd canlyniadau, o ystyried y bydd y cyfleoedd yn wahanol ym mhob rhanbarth. Bydd targedau hefyd yn amrywio yn dibynnu ar y cynllun ond wrth gymryd cyfartaledd cyfraddau Cyfrif Hawlwyr mewn ardaloedd teithio i'r gwaith a nifer ddisgwyliedig gyfartalog o swyddi newydd i'w creu a'u llenwi gan geiswyr gwaith mae modd pennu gwerth targed cyfartalog. Yn amlwg mae angen i bob gweithrediad gael ei ystyried ar sail teilyngdod a cheisir cyfleoedd i ragori ar y cyfartaledd yn gyffredinol.
60. Mae'r defnydd o Ardaloedd Teithio i'r Gwaith a ffocws ar swyddi newydd a grëwyd er budd ceiswyr gwaith yn yr ardaloedd hynny yn bwysig er mwyn ceisio sicrhau bod creu swyddi o fudd i'r ardaloedd cyfagos yn hytrach na dim ond i gymudwyr o'r tu allan i ardal y rhaglen. Dylai camau penodol wedi'u targedu, gan gynnwys y potensial i integreiddio â gweithgarwch ESF, gael eu hymgorffori er mwyn sicrhau y canolbwyntir yn briodol ar y canlyniad.

Tabl 3: Dangosyddion canlyniadau rhaglen-benodol, yn ôl Amcan Penodol (ar gyfer ERDF a'r Gronfa Cydlyniant) Cyfeirnod: pwynt (b)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Categori rhanbarth (Ile bo'n berthnasol)	Gwerth Sylfaenol	Blwydd yn Sylfaenol	Gwerth Targed2 (2023) 3	Ffynhonnell Data	Amllder adrodd
4.4	Nifer y bobl sy'n hawlio budd-daliadau mewn Ardaloedd Teithio i'r Gwaith	Nifer	Llai Datblygiedig	11,442	2013	Gostyngiad cyfartalog o 8%	Cyfradd gyflogaeth yn ôl ardal leol yng Nghymru a blwyddyn (Stats Cymru)	Blynyddol

2.A.6. Camau gweithredu i'w cefnogi o dan y flaenoriaeth fuddsoddi (yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi)

2.A.6.1 Disgrifiad o'r math o gamau gweithredu i'w cefnogi ac enghreifftiau ohonynt, ynghyd â'u cyfraniad disgwyliedig i'r amcanion penodol gan gynnwys, lle bo'n briodol, nodi prif grwpiau targed, tiriogaethau penodol a dargedir a mathau o fuddiolwyr

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

61. Cefnogir nifer gyfyngedig o gynlluniau â blaenoriaeth sy'n nodi cyfleoedd twf rhanbarthol neu drefol allweddol. Caiff y cynlluniau hyn eu llywio gan nifer fach o fuddsoddiadau seilwaith allweddol a fydd yn annog buddsoddiad busnes a thwf cyflogaeth yn y rhanbarth. Mae nifer o ddulliau targedu gofodol eisoes yn bodoli ledled Cymru a dylid eu hystyried wrth ddatblygu unrhyw gynlluniau oherwydd gallant helpu i ddarparu más critigol neu gyfleoedd penodol. Er enghraifft, mae Ardaloedd Menter Llywodraeth Cymru a'r "Dinas-Ranbarthau" sy'n datblygu yn annog buddsoddiadau yn seiliedig ar botensial clystyrau neu bolion twf (a nodweddir yn aml gan ddiwydiannau allweddol y mae diwydiannau cysylltiedig yn datblygu o'u hamgylch, yn bennaf drwy effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol) er mwyn hyrwyddo datblygu economaidd. Hefyd, mae gan Awdurdodau Lleol eu strategaethau economaidd eu hunain ar sail leol a rhanbarthol. Bydd pob un o'r rhain yn nodi gofynion seilwaith allweddol a rhydd y rhain gyfleoedd targedu strategol (e.e. helpu i nodi safleoedd ac eiddo busnes strategol allweddol).
62. Bydd yn hanfodol ystyried sut y gall y farchnad lafur leol achub ar gyfleoedd gwaith a gaiff eu creu drwy'r gweithrediadau a ariennir o dan yr Amcan Penodol hwn, ac yn arbennig y di-waith a'r rhai sydd dan anfantais. Tra bod y ffocws o ran lleoliad buddsoddiad ar gyfleoedd twf yn amlwg, bydd yn hanfodol i'r gweithrediadau hynny ddangos eu bod wedi nodi ardaloedd cyfagos lle ceir cyflogaeth isel neu amddifadedd a dangos sut y caiff cyfleoedd gwaith newydd eu gwneud yn hygyrch yn yr ardaloedd hynny (e.e. cysylltiadau trafniadaeth gyhoeddus, cymorth cyflogaeth, gweithgareddau ymgysylltu ac ati). Bydd cysylltiadau ag ESF a chynlluniau eraill (e.e. Cymunedau yn Gyntaf neu fuddsoddiadau adfywio a dargedir) yn hanfodol a dylid edrych ar y cyfle i gydariannu.
63. Mae fframwaith adfywio Llywodraeth Cymru, Lleoedd Llewyrchus Llawn Addewid, hefyd yn ceisio targedu llai o fuddsoddiadau mewn llai o leoedd er mwyn cael yr effaith strategol fwyaf. Mae'r polisi hefyd yn rhoi pwyslais ar dystiolaeth, cynllunio strategol a chamau gweithredu cyfannol sydd nid yn unig yn canolbwyntio ar un agwedd ar adfywio (e.e. cydlyniant cymdeithasol drwy dargedu'r ardaloedd mwyaf difreintiedig).
64. Wrth geisio sicrhau cysondeb â'r dulliau gweithredu hyn, dylai camau gweithredu o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon geisio ymateb i brif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy (h.y. dangos sut y gwnaiff buddsoddiadau gefnogi canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac

amgylcheddol) ac, fel y cyfryw, dylent ganolbwyntio ar gyfleoedd twf (yn hytrach na cheisio lliniaru effeithiau'r dirywiad yn unig).

65. Disgwylir i fuddsoddiadau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ddangos sut maent yn ategu rhaglenni buddsoddi ehangach a buddsoddiadau strategol eraill ar draws cyfres o raglenni ESI. Er enghraifft, gallai buddsoddiadau mewn llwybrau TEN-T a hygyrchedd gael eu hategu gan y gwaith o adfywio safleoedd strategol allweddol sy'n cysylltu â'r llwybrau hyn er mwyn manteisio'n llawn ar fuddsoddiad TEN-T a hygyrchedd (e.e. datblygu cyfleoedd twristiaeth a gynigir drwy well hygyrchedd i Flaenau'r Cymoedd neu gefnogi safleoedd strategol newydd ar gyfer clystyrau busnes a gweithgynhyrchu sy'n dod i'r amlwg o ganlyniad i fuddsoddiadau ategol mewn cysylltedd ac ynni carbon isel ym mhorthladdoedd Gogledd Cymru ac Ynys Môn).

66. Er mwyn cyflawni'r newid a geisir gan yr Amcan Penodol (ac a fesurir yn y dangosydd canlyniadau) disgwylir i gamau gweithredu greu nifer o swyddi newydd. Yn ogystal, byddai disgwyl i gyfran o'r swyddi newydd hyn gael eu llenwi gan geiswyr gwaith mewn ardaloedd cyfagos a dylai mesurau priodol gael eu hymgorffori mewn cynlluniau er mwyn sicrhau bod hyn yn digwydd (e.e. allgymorth, polisi recriwtio, cysylltiadau â rhaglenni ESF ac ati) er mwyn cael effaith ar ddata cyfrif hawlwyd. Felly, mae dull gweithredu integredig yn ddymunol er mwyn ystyried yr holl elfennau gyda'i gilydd, ond gan flaenoriaethu cyfleoedd twf ar gyfer safleoedd penodol, yn hytrach na cheisio twf cyflogaeth ymhob man.

67. Mathau o gamau i'w cefnogi:

- Safleoedd ac eiddo busnes mewn safleoedd strategol, gan gynnwys datblygu eiddo ac adfer tir.
- Buddsoddiadau sy'n bwysig i'r economi ym maes seilwaith ffisegol Cymru (adeiledig a naturiol/gwyrdd). Yn arbennig lle mae'n rhan allweddol o gynlluniau adfywio a datblygu economaidd integredig (fel twristiaeth, diwylliant neu asedau treftadaeth)
- Seilwaith galluogi (e.e. buddsoddi mewn ffyrdd lleol lle caiff mynediad i safle ei wella) lle mae'n rhan hanfodol o gynllun integredig sy'n cyflawni yn erbyn yr Amcan Penodol a'r dangosydd canlyniadau.

2.A.6. Egwyddorion arweiniol ar gyfer dethol gweithrediadau

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

68. Ymhellach i'r egwyddorion a nodir yn yr adran uchod (e.e. cysylltiadau ag ardaloedd amddifad cyfagos, ESF a chynlluniau eraill) bydd yr holl fuddsoddiadau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon naill ai'n cael eu

cefnogi drwy Offeryn Ariannol (gweler isod) neu drwy set integredig o gamau mewn ardal ddaearyddol benodol. Lle defnyddir Offeryn Ariannol, nodir y camau targedu fel rhan o'r asesiad ex-ante dynodedig sy'n llywio maint, cwmpas a model cyflenwi'r gronfa honno.

69. Gallai'r camau integredig hyn ymgorffori gwahanol gamau fel y nodir uchod, ond dylai fod ganddynt ffocws clir sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar faes twf penodol (e.e. twristiaeth, safleoedd busnes strategol, canolfan gyflogaeth ac ati). Dylai'r rhain gael eu nodi mewn strategaethau tiriogaethol presennol (e.e. strategaeth economaidd ranbarthol neu strategaeth Dinas-Ranbarth).
70. Ar gyfer yr holl gymorth sydd y tu hwnt i unrhyw Offeryn Ariannol bydd gweithio mewn partneriaeth a chydweithredu yn hanfodol. Mae'r lefel gymharol fach o gronfeydd sydd ar gael a'r lefel uchel o log a ragwelir o dan yr Amcan Strategol yn golygu mai dim ond nifer gyfyngedig o gynlluniau a flaenoriaethir yn ofodol y gellir eu cefnogi. Felly, mae'n hanfodol bod Llywodraeth Cymru, Llywodraeth Leol, actorion Cymunedol, a sefydliadau sector preifat lleol / rhanbarthol yn cydweithio er mwyn nodi a blaenoriaethu buddsoddiadau. Dylai hyn sicrhau bod unrhyw gynllun yn cael ei integreiddio'n wirioneddol ac yn canolbwyntio ar y maes twf mwyaf priodol, a thrwy hynny, ddarparu'r gwerth gorau am arian.
71. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn disgwyl i bob cais ddarparu tystiolaeth glir o waith partneriaeth cynhwysfawr a dangos elfen o flaenoriaethu. Bydd yr Awdurdod Rheoli hefyd yn ceisio amrywiaeth o gyngor er mwyn sicrhau mai'r cynigion hynny sy'n cael eu hariannu yn y pen draw yw'r rhai sydd â'r potensial mwyaf i gyflawni yn erbyn yr Amcan Penodol a'r canlyniad ac yn gallu dangos eu bod yn bodloni'r gofynion a nodir yn y Rhaglen Weithredol hon. Er mwyn cyflawni ar y targedau canlyniadau disgwylir i'r rhan fwyaf o'r arian gael ei ddyrannu i nifer gymharol fach o gynlluniau lle ceir y potensial mwyaf am swyddi newydd.
72. Disgwylir i'r ardaloedd a ddewisir fod yn ardaloedd â photensial am dwf cyflogaeth, yn hytrach na thargedu'r ardaloedd mwyaf amddifad yn syml. Dylai cymorth ERDF anelu at ddarparu'r amgylchedd cywir ar gyfer buddsoddiad preifat a gall cyfraniogiad y sector preifat mewn cynllun, yn enwedig drwy gyfraniadau ariannol, fod yn un arwydd bod y cynllun yn debygol o fod yn hunangynhaliol yn y tymor hwy ac y bydd yn hanfodol. Bydd angen i gynlluniau cymeradwy nodi'n glir pa strategaethau ategol sydd ganddynt ar waith, sy'n ymwneud er enghraifft â buddsoddi mewn cysylltiadau trafniadaeth neu sgiliau paralel (a gefnogir gan ESF o bosibl) er mwyn sicrhau bod y cyfleoedd cyflogaeth a gaiff eu creu yn hygyrch i'r rhai mewn ardaloedd mwy amddifad.
73. Disgwylir i bob cynnig ddangos y rhoddwyd ystyriaeth briodol i fentrau gofodol allweddol sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gan gynnwys rôl Ardaloedd Menter, Ardaloedd Twf Lleol, Ardaloedd Gwella Busnes, Clystyrau Cymunedau yn Gyntaf ac eraill. Byddai disgwyl i Ardaloedd

Menter gael eu cynnwys mewn unrhyw gynigion ar gyfer safleoedd ac eiddo busnes yn benodol.

74. Dylai cynigion hefyd ddangos methiant y farchnad economaidd a fydd, unwaith y'i cywirir, yn cefnogi cynnydd mewn cyflogaeth a thwf drwy optimeiddio allbwn economaidd y farchnad yn fwy effeithiol.

75. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y gymorth cyhoeddus.

2.A.6.3 Defnydd arfaethedig offerynnau ariannol (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

76. Ystyrir y posibilrwydd o gyflwyno Offeryn Ariannol Cronfa Ddatblygu Drefol, yn amodol ar wersi o ddulliau gweithredu JESSICA ar draws yr UE yn 2007-2013. Awgryma canfyddiadau cychwynnol o'r asesiad ex-ante o Offerynnau Ariannol (yn unol â'r rheoliadau) ddigon o fethiant yn y farchnad a galw i gefnogi cronfa sy'n defnyddio tua £20-25m o ERDF.

2.A.6.4 Defnydd arfaethedig prosiectau mawr (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96 (2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

77. Ni ragwelir unrhyw brosiectau mawr o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon.

2.A.6.5 Dangosyddion allbwn yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi , lle bo'n briodol, categori rhanbarth

(Cyfeirnod: pwynt (b)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 5: Dangosyddion allbwn cyffredin a rhaglen-benodol

(yn ôl blaenoriaeth fuddsoddi, wedi'u dadansoddi yn ôl categori rhanbarth ar gyfer ESF, a lle bo'n berthnasol, yr ERDF)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned fesur	Cronfa	Categori Rhanbarth	Gwerth Targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
	Tir a ddatblygwyd	Ha	ERDF	Llai datblygedig	50	Data monitro	Chwarterol
	Eiddo a grëwyd neu a adnewyddwyd	M ²	ERDF	Llai datblygedig	56,430	Data monitro	Chwarterol
	Swyddi y darparwyd ar eu cyfer	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	1,770	Data monitro	Chwarterol
	BBaChau y darparwyd ar	Nifer	ERDF	Llai datblygedig	235	Data monitro	Chwarterol

	eu cyfer						

2.A.8 Fframwaith perfformiad

(Cyfeirnod: pwynt (b)(v) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) ac Atodiad II o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 6: Fframwaith perfformiad yr echel blaenoriaeth
(yn ôl cronfa ac, ar gyfer yr ERDF ac ESF, yn ôl categori rhanbarth)

Math o Ddangosydd (Cam gweithredu, ariannol, dangosydd allbwn neu dangosydd)	Diffiniad o'r dangosydd neu'r cam gweithredu	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd		Eglurhad o berthnasedd y dangosydd, lle bo'n ymyriad
		Carreg filltir ar gyfer 2018	Terfynol I targed (2023)	
Cam gweithredu	x% o'r dyraniad ariannol â blaenoriaeth y rhoddwyd cyfrif amdano gan gytundebau er mwyn cyflawni gwaith seilwaith	35%	dd/g	Cytundebau â chontractwyr i gyflawni gwaith seilwaith. Ar gyfer y diwydiant rheilffordd gallai'r rhain fod yn Gytundebau Gweithredu neu'n Gytundebau Gweithredu Sylfaenol. Mae hyn yn ofynnol er mwyn adrodd ar garreg filltir yn erbyn yr allbwn km teithwyr gros, sydd â bwch amser yn gysylltiedig ag ef.
Allbwn	Cilometrau teithwyr gros ar drafnidiaeth gyhoeddus	dd/g	400,000,000	Mae'r allbwn yn mesur gweithgarwch o dan un o bedair Blaenoriaeth Fuddsoddi o dan yr Echel Blaenoriaeth (tua 34% o'r holl

				weithgarwch)
Cam gweithredu	X nifer y prosiectau a gyflwynwyd i'r Awdurdod Rheoli ar ôl dilyn proses flaenoriaethu gytûn	3 a chymera dwyo o leiaf 3 chynllun rhanbart hol pwysig	Cwblhau o leiaf 5 cynllun rhanbart hol pwysig	Bydd yn nodi'r elfennau Datblygu Trefol ac mae'n angenrheidiol i nodi cerrig milltir ar gyfer allbwn datblygu tir.
Allbwn	Tir a ddatblygwyd (Ha)	dd/g	50	Mae'r allbwn yn mesur gweithgarwch o dan un o bedair Blaenoriaeth Fuddsoddi sy'n cwmpasu tua 33% o'r holl weithgarwch ar gyfer yr Echel Blaenoriaeth.
Ariannol	Gwariant	€194.7 m	€763.5 m	

2.A.9 Categoriâu ymyrryd

(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Categoriâu ymyrryd sy'n cyfateb i gynnwys yr echel blaenoriaeth yn seiliedig ar enwau a fabwysiadwyd gan y Comisiwn, a dadansoddiad dangosol o gymorth yr Undeb.

Tablau 7-11: Categoriâu ymyrryd

(yn ôl Cronfa a chategori rhanbarth, os yw'r echel blaenoriaeth yn cwmpasu mwy nag un)

Categori rhanbarth a Chronfa							
Tabl 7: Dimensiwn 1 Maes Ymyrryd			Tabl 8: Dimensiwn 2 Math o gyllid		Tabl 9: Dimensiwn 3 Tiriogaeth		Tabl 10: Dimensiwn 4 Dulliau cyflenwi tiriogaethol
Cod	€ swm	C o d	€ swm	C o d	€ swm	C o d	€ swm

25 Rheilffyrdd (TEN-T cynhwysfawr)	8,607,198	01	476,243,632	01	137,715,170	07	501,305,767
26 Rheilffyrdd eraill	25,821,594	03	4,062,135	02	167,080,903		
27 Asedau rheilffordd symudol	8,607,198	04	20,000,000	07	196,509,694		
33 Ffyrdd TEN-T a ailadeiladwyd neu a gafodd eu gwella	84,109,814	06	1,000,000				
34 Ffyrdd eraill a ailadeiladwyd neu a gafodd eu gwella (traffordd, cenedlaethol, rhanbarthol neu leol)	8,607,198						
35 Trafnidiaeth amfoddol (TEN-T)	22,277,454						
36 Trafnidiaeth amfoddol	25,821,594						
43 Seilwaith trafndiaeth trefol glân a gwaith hyrwyddo (gan gynnwys cyfarpar a cherbydau)	86,071,982						
44 Systemau trafndiaeth deallus (gan gynnwys cyflwyno systemau rheoli galw, systemau tollau, monitro TG, a systemau rheoli a gwybodaeth)	8,607,198						
46 TGCh: Rhwydwaith band eang cyflym (mynediad/dolen leol; >/= 30 Mbps)	22,277,453						
47 TGCH: Rhwydwaith band eang cyflym iawn (mynediad/dolen leol; >/= 100 Mbps)	33,416,181						
50 Seilwaith addysg ar gyfer addysg a hyfforddiant galwedigaethol a dysgu oedolion	8,354,045						
72 Seilwaith busnes ar gyfer BBaChau (gan gynnwys parciau a safleoedd diwydiannol)	91,894,498						

74 Datblygu a hyrwyddo asedau twristiaeth masnachol o fewn BBaChau	10,024,854
76 Datblygu a hyrwyddo asedau diwylliannol a chreadigol o fewn BBaChau	10,024,854
89 Adnewyddu safleoedd diwydiannol a thir halogedig	16,708,090
91 Datblygu a hyrwyddo potensial twristiaeth ardaloedd naturiol	10,024,854
92 Diogelu, datblygu a hyrwyddo asedau twristiaeth cyhoeddus	10,024,854
94 Diogelu, datblygu a hyrwyddo asedau diwylliannol a threftadaeth cyhoeddus	10,024,854

2.A.10 Crynodeb o'r defnydd arfaethedig o gymorth technegol gan gynnwys, lle bo angen, gamau i atgyfnerthu adnoddau gweinyddol awdurdodau sydd ynghlwm wrth brosesau rheoli a rheolaeth y rhaglenni a buddiolwyr (lle bo'n briodol) (yn ôl echel blaenoriaeth) (Cyfeirnod: pwynt (b)(vii) o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Disgrifir y defnydd arfaethedig o gymorth technegol o dan Flaenoriaeth 5 o'r Rhaglen Weithredol hon.

ECHEL BLAENORIAETH 5: Cymorth Technegol

2.B Disgrifiad o'r echelau blaenoriaeth heblaw am gymorth technegol
(Cyfeirnod: pwynt (c) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

2.B.1 Echel blaenoriaeth (ailadroddir ar gyfer pob echel blaenoriaeth cymorth technegol)

Rhif adnabod yr echel blaenoriaeth	Blaenoriaeth 5
Teitl yr echel blaenoriaeth	Cymorth Technegol

2.B.2 Cyfiawnhad dros sefydlu echel blaenoriaeth sy'n cwmpasu mwy nag un categori o ranbarth (lle bo'n gymwys)

(Cyfeirnod: Erthygl 96(1) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

1. Caiff camau a ariennir Cymorth Technegol (CT), fel gyda rhaglenni 2007-2013, eu datblygu fel rhan o flaenoriaethau mono gronfa ond fe'u cyflawnir gan yr Awdurdod Rheoli (ARh) a'r rhanddeiliaid perthnasol fel rhan o gamau cydweithredol ac integredig ar draws rhaglenni ERDF ac ESF ardaloedd rhaglen Gorllewin Cymru a'r Cymoedd a Dwyrain Cymru. Adlewyrchir y dull gweithredu a amlinellir yn yr echel blaenoriaeth isod ar draws yr ardaloedd rhaglen hyn ac fe'u hadlewyrchir yn y dangosyddion canlyniadau ac allbwn a ddewisir.
2. Mae'r dull gweithredu yn adeiladu ar y broses lwyddiannus o gyflawni gweithgarwch CT yn rhaglenni 2007-2013 a ddefnyddiodd CT i wella trefniadau gweithredu, gan ddarparu adnoddau ychwanegol ym maes cefnogi a datblygu rhaglen, gweithgarwch ymchwil a monitro a hyrwyddo rhaglen. Hefyd, defnyddiwyd CT i gefnogi costau cyflogau yn uniongyrchol gan yr ARh a'r rhanddeiliaid perthnasol.
3. Ystyrir bod cefnogi costau cyflog uniongyrchol o fewn rhaglenni 2014-2020 yr ARh, yr Awdurdod Ardystio (AA), yr Awdurdod Archwilio a phartneriaid yn elfen bwysig o gyflawni'r rhaglenni. Ar gyfer rhaglenni 2014-2020, cynigir y dylid defnyddio CT i barhau i gefnogi'r swyddi hynny a nodwyd yn rhaglen 2007-2013 fel rhai a oedd yn cynyddu capasiti swyddogaethau gweinyddol yr awdurdodau a'r partneriaid perthnasol. Yn unol â hyn, caiff unrhyw swyddi ychwanegol newydd ar gyfer rhaglenni 2014-2020 i ddatblygu ymhellach swyddogaeth archwilio a gweinyddol yr ARh, AA a'r Awdurdod Archwilio eu cefnogi gan CT hefyd. Defnyddir adnoddau Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid ochr yn ochr ag adnoddau CT.

4. Cynhaliwyd nifer o werthusiadau lefel rhaglen ac adolygiadau allanol yn ystod rhaglenni 2007-2013¹⁸¹ sydd wedi cwmpasu nifer o feysydd a gefnogir gan weithgarwch wedi'i ariannu CT gan gynnwys:
 - y trefniadau rheoli a monitro rhaglen gwell, i gynnwys swyddogaeth y Swyddog Datblygu Prosiect (SDP);
 - arweiniad a chymorth arbenigol a thechnegol, gan gynnwys y Timau Ewropeaidd Arbenigol (TEA) a'r timau Trawsbynciol;
 - ymchwil a gwerthuso;
 - gwybodaeth a chyhoedduswydd, gan gynnwys gweithredu llinell gymorth i gwsmeriaid;
 - trefniadau archwilio wedi'u hatgyfnerthu a rheoli afreoleidd-dra
5. Dangosodd canfyddiadau'r gwerthusiadau bod cymorth eang i rôl SDP a gwasanaethau cymorth i fuddiolwyr, a gyflenwir drwy'r ARh a'r TEA yn cyflwyno buddiannau rhaglen gwirioneddol ac yn sicrhau bod y prosesau arfarnu a rheoli yn cael eu deall yn dda ac yn cael eu gweithredu'n effeithiol. Mae'r broses lwyddiannus o reoli rhaglenni 2007-2013 Cymru hefyd wedi cael ei chydabod drwy nifer o wobrau i Gymru gan gynnwys Gwobrau 'Rhanbarth Rhagoriaeth' a thair gwobr RegioStarts seiliedig ar brosiect.
6. Mae'n bwysig bod cronfeydd CT yn cael eu defnyddio yn ystod rhaglenni 2014-2020 er mwyn cynnal y sefyllfa gref hon a chyflawni rhagor o welliannau

2.B.3 Cronfa a chategori rhanbarth (a ailadroddir ar gyfer pob cyfuniad o dan yr echel blaenoriaeth)

Cronfa	ERDF
Categori rhanbarth	Llai Datblygedig
Sail y cyfrifiad (cyfanswm y gwariant cymwys neu wariant cyhoeddus cymwys)	Cyfanswm y gwariant cymwys

2.B.4 Amcanion penodol a chanlyniadau disgwylidig

(ailadroddir ar gyfer pob amcan penodol o dan yr echel blaenoriaeth)

(Cyfeirnod: pwyntiau (c)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	5.1
---------------------	-----

¹⁸¹ [The Guilford Review of Implementation Arrangements \(2012\): WEFO Customer Insight Survey 2009: The Effectiveness of Implementation in the 2007-2013 Structural Funds Programming Period Final Report. \(Ionawr 2011\); Thematic Evaluations of 2007-2013 EU Structural Funds Programmes; and Spatial European Teams Evaluation \(Tachwedd 2010\)](#)

<i>Amcan penodol</i>	Sicrhau bod rhaglenni 2014-2020 yn cael eu rheoli'n effeithlon ac yn effeithiol
Canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb	Gweler y testun isod

7. **Amcan Penodol 5.1:** Sicrhau bod rhaglenni 2014-2020 yn cael eu rheoli'n effeithlon ac yn effeithiol.

Canlyniadau disgwylidig.

8. Nod Amcan Penodol 1 yw sicrhau bod y rhaglenni'n cael eu cyflawni mewn ffordd effeithlon ac effeithiol yng Nghymru. Y mesur allweddol sy'n sail i'r amcan hwn ac sy'n ffurfio rhan o'r adroddiad cydymffurfiaeth ar gyfer y rhaglen yw'r gyfradd afreoleidd-dra. Mae'r mesur hwn yn nodi cyfanswm gwerth afreoleidd-dra'r rhaglen a adroddwyd i OLAF fel canran o gyfanswm y gwariant cymwys ardystiedig a hawliwyd gan brosiectau.
9. Yn 2013 roedd y gyfradd afreoleidd-dra ar gyfer y rhaglen yn 0.53%, ymhell islaw'r trothwy o 2% a ddefnyddiwyd gan y CE i gymryd camau cywirol.
10. Hefyd, caiff cyfradd wallau WEF0, a gyhoeddwyd gan yr Awdurdod Archwilio yn yr Adroddiad Rheoli Blyneddol, ei defnyddio fel mesur er mwyn cefnogi a mesur y broses o gyflawni'r Amcan Penodol. Roedd cyfradd wallau WEF0 ym mis Rhagfyr 2012 ar gyfer ardaloedd y rhaglen yn 0.81%.

2.B.4 Amcanion penodol a chanlyniadau disgwylidig

(ailadroddir ar gyfer pob amcan penodol o dan yr echel blaenoriaeth)
(Cyfeirnod: pwyntiau (c)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	5.2
Amcan penodol	Rhoi cyngor o ansawdd uchel i bartneriaid allweddol sydd ynghlwm wrth ddylunio a chyflawni gweithrediadau.
Canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb ¹⁸²	Gweler y testun isod

¹⁸² Yn angenrheidiol lle mae cymorth Undeb ar gyfer cymorth technegol o fewn y rhaglen uwchlaw EUR 15 miliwn.

11. **Amcan Penodol 5.2:** Rhoi cyngor o ansawdd uchel i bartneriaid allweddol sydd ynghlwm wrth ddylunio a chyflawni gweithrediadau.

Canlyniadau disgwylidig.

12. Nod Amcan Penodol 2 yw gwella lefelau boddhad cwsmeriaid drwy roi cyngor o ansawdd uchel i bartneriaid allweddol sydd ynghlwm wrth ddylunio a chyflawni gweithrediadau. Wedi'i fesur ar draws gweithgarwch a ariennir CT ar gyfer yr holl gronfeydd Strwythurol yng Nghymru mae'n adlewyrchu boddhad buddiolwyr â'r gwasanaeth a gafwyd gan WEFO ar gyfer yr holl weithrediadau cymeradwy.

13. Y gyfradd boddhad cwsmeriaid gyffredinol sylfaenol, sy'n dyddio o 2009, yw 45%¹⁸³.

14. Nod Amcan Penodol 2 yw sicrhau bod y rhaglenni'n ategu'r holl gronfeydd ESI yng Nghymru, ynghyd â rhaglenni ehangach y Comisiwn, Llywodraeth Cymru ac a Arweinir gan y Sector a'u bod yn cael eu hintegreiddio â hwy. Caiff y gweithgarwch hwn ei fesur yn bennaf ar ffurf allbynnau fel nifer y prosiectau cydweithredol a gyflawnir.

2.B.4 Amcanion penodol a chanlyniadau disgwylidig

(ailadroddir ar gyfer pob amcan penodol o dan yr echel blaenoriaeth)

(Cyfeirnod: pwyntiau (c)(i) a (ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Manylion Adnabod	5.3
Amcan penodol	Gwella'r broses o integreiddio buddsoddiadau â chronfeydd ESI eraill a rhaglenni ehangach a arweinir gan y Comisiwn ac sy'n seiliedig ar Sector, ynghyd â'u natur ategol.
Canlyniadau y mae'r Aelod Wladwriaeth yn ceisio eu cyflawni gyda chymorth yr Undeb¹⁸⁴	Gweler y testun isod

15. **Amcan Penodol 5.3:** Gwella'r broses o integreiddio buddsoddiadau â chronfeydd ESI eraill a rhaglenni ehangach a arweinir gan y Comisiwn ac sy'n seiliedig ar Sector, ynghyd â'u natur ategol.

Canlyniadau disgwylidig.

¹⁸³ WEFO Customer Insight Survey 2009 - Dyma ganran y rhyngweithio, lle cafodd y gweithrediad ei gymeradwyo, yr oedd y buddiolwr yn fodlon neu'n fodlon iawn â'r gwasanaeth a gafwyd

¹⁸⁴ Yn angenrheidiol lle mae cymorth Undeb ar gyfer cymorth technegol o fewn y rhaglen uwchlaw EUR 15 miliwn.

16. Nod Amcan Penodol 3 yw sicrhau bod y rhaglenni'n ategu'r holl gronfeydd ESI yng Nghymru, ynghyd â rhaglenni ehangach y Comisiwn, Llywodraeth Cymru ac a Arweinir gan y Sector a'u bod yn cael eu hintegreiddio â hwy. Caiff y gweithgarwch hwn ei fesur yn bennaf ar ffurf allbynnau fel nifer y prosiectau cydweithredol a gyflawnir.

2.B.5 Dangosyddion canlyniadau

Tabl 12: Dangosyddion canlyniadau sy'n benodol i raglen (yn ôl amcan penodol)
(ar gyfer yr ERDF/ESF/Cronfa Gydlyniant)
(Cyfeirnod: pwynt (c)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Rhif Adnabod	Dangosydd	Uned Fesur	Gwerth Sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth Targed (2023)	Ffynhonnell data	Amllder adrodd
	Cyfradd Afreoleidd-dra	Canran	0.53%	2013	Llai na 2%	Adroddiad Cydymffurfiaeth WEFO	Blynyddol
	Cyfradd wallau WEFO	Canran	0.81%	2013	Llai na 2%	Adroddiad Cydymffurfiaeth WEFO	Blynyddol
	Bodddhad Cwsmeriaid	Canran	45%	2009	50%	Arolwg o Farn Cwsmeriaid	Untro

2.B.6 Camau i'w cefnogi a'u cyfraniad disgwyliedig ar yr amcanion penodol

(yn ôl echel blaenoriaeth)

(Cyfeirnod: pwyntiau (c)(i) a (iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

2.B.6.1 Disgrifiad o'r camau i'w cefnogi a'u cyfraniad disgwyliedig at yr amcanion penodol

(Cyfeirnod: pwyntiau (c)(i) a (iii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

17. Mae Cymorth Technegol yn adnodd hanfodol er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflwyno'r Rhaglen yn effeithiol. Mae'r broses o gyflawni rhaglenni 2014-2020 yn gofyn am bwyslais parhaus ar waith cyflenwi strategol gyda mwy o gysoni ac unioni â buddsoddiadau Cronfa ESI drwy grynodi adnoddau er mwyn cyflawni canlyniadau cynaliadwy ar gyfer swyddi a thwf.

18. Yng Nghymru, ceir nifer o feysydd allweddol a gaiff eu datblygu a'u cyflawni gan sefydliadau partner a'r ARh ei hun er mwyn cyflawni'r amcanion a sicrhau bod rhaglenni'n cyflawni'r lefel o integreiddio, crynodi a ffocws sydd ei hangen. Nid yw'r camau a gymerir yn annibynnol ar unrhyw un o'r amcanion ac felly maent wedi'u grwpio ar sail chwe maes buddsoddi allweddol a fydd, gyda'i gilydd, yn sicrhau bod yr amcanion a'r canlyniadau cysylltiedig wedi'u cyflawni.

Bydd costau cyflog, fel gyda rhaglenni 2017-13, yn rhan bwysig o'r broses o gyflawni gweithgarwch a ariennir CT ar gyfer yr ARh, AA, yr Awdurdod Archwilio a phartneriaid cyflenwi ehangach. Eir i'r costau cyflog hyn fel rhan o'r holl weithgareddau isod a gwellir y gallu i gyflawni amcanion cyffredinol y flaenoriaeth CT.

19. Mae gan yr ARh a'i bartneriaid gryn brofiad yn gweithredu CT yn y ffordd hon. Bydd yr holl swyddi a ariennir drwy CT yn amodol ar bolisiau Adnoddau Dynol a chydabyddiaeth y sefydliad cyflogi.

Rheoli

20. Bydd y gwaith o integreiddio cronfeydd yn dwyn heriau gweinyddol newydd i'r ARh, er enghraifft wrth gyflawni mwy o rôl ar gyfer Offerynnau Ariannol ac integreiddio swyddogaethau arbenigol fel Themâu Trawsbynciol¹⁸⁵. Bydd camau gweithredu yn gwella ac yn atgyfnerthu cymorth a datblygiad rhaglenni strategol ac integredig.

21. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Parhau i wella'r swyddogaeth rheoli rhaglen fewnol wrth ddatblygu a chyflawni rhaglenni integredig a chynaliadwy;
- Parhau i ddatblygu gwybodaeth arbenigol yr ARh a'r rhanddeiliaid drwy weithgareddau hyfforddi a rhwydweithio rheolaidd;
- Llywio a chefnogi datblygiad prosiectau, annog arloesedd, cydweithredu trawsenedlaethol, rhannu arfer da a phrif ffrydio;
- Camau, yn unol â'r rhai a amlinellir yn Adran 10, sy'n ceisio lleihau'r baich gweinyddol ar fuddiolwyr;
- Darparu cyngor technegol a swyddogaethau arbenigol o ansawdd uchel, mewn meysydd sy'n ymwneud â'r canlynol, er enghraifft: gwaith caffael, arbenigedd ariannol (i gynnwys Offerynnau Ariannol) a gwyddonol, datblygu prosiect, datrys cwynion, arloesedd a chydymffurfiaeth;
- Datblygu a gwella systemau TG pwrpasol ac integredig ar gyfer cyflwyno Cronfeydd ESI a helpu e-Gydlyniant;
- Rhoi cyngor a chymorth arbenigol i brosiectau ar integreiddio, gweithredu a monitro'r themâu trawsbynciol.

Partneriaeth a Rhwydweithio

22. Mae partneriaethau a rhwydweithiau cryf wrth wraidd y broses lwyddiannus o weithredu'r rhaglenni ac integreiddio cronfeydd ESI ar bob lefel. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn parhau i ymgysylltu â phartneriaid, gan gynnwys partneriaid cymdeithasol, a rhanddeiliaid allweddol wrth weithredu a chyflawni rhaglenni.

23. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

¹⁸⁵ WEF0 Customer Insight Survey 2009 a [The Effectiveness of Implementation in the 2007-2013 Structural Funds Programming Period](#)

- Annog a hwyluso prosiectau cydweithredol a ffyrdd cydweithredol o weithio;
- Cysoni â rhaglenni a arweinir gan y Comisiwn Ewropeaidd, cronfa ESI a seiliedig ar Sector;
- Gwella'r gallu i gydgyssylltu ar draws rhaglenni ac integreiddio cronfeydd ESI â gwariant a rhaglenni cenedlaethol;
- Atgyfnerthu dulliau cydgyssylltu a chysylltu â phartneriaethau a hyrwyddo gwaith partneriaeth.

Monitro

24. Sefydli'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni unigol i oruchwylio effeithiolrwydd ac ansawdd rhaglenni Cronfa ESI ynghyd â'r broses o'u hintegreiddio¹⁸⁶. Lle bo cymhwysedd yn caniatáu, defnyddir CT er mwyn sicrhau bod y rhaglen yn cael ei rheoli mewn ffordd effeithlon ac effeithiol drwy gefnogi dyletswyddau'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni.

25. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn sefydlu Ysgrifenyddiaeth i reoli trefniadau'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni ar gyfer holl raglenni Cronfa ESI. Bydd yr Ysgrifenyddiaeth yn cymeradwyo, yn rheoli ac yn monitro'r holl wariant Cymorth Technegol a ddatgenir mewn perthynas â chyfarfodydd a swyddogaethau'r Pwyllgor, gan sicrhau na chaiff gwariant ei ddatgan fwy nag unwaith yn erbyn Cronfa ESI wahanol. Dyrennir costau'r Pwyllgor ar draws rhaglenni Cronfa ESI, yn seiliedig ar faint perthynol (gwerth cyfraniad yr UE) pob rhaglen.

26. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Gwell cymorth rheoli i'r Pwyllgor a gwell adroddiadau i'r Comisiwn Ewropeaidd; a;
- Gwariant ar y Pwyllgor Monitro Rhaglenni yn cynnwys treuliau a ffioedd ar gyfer arbenigwyr penodedig (caiff arbenigwyr a benodir i'r Pwyllgor ar sail teilyngdod gydnabyddiaeth yn unol ag arfer arferol Llywodraeth Cymru).

Ymchwil a Gwerthuso

27. Mae Ymchwil a Gwerthuso yn parhau i chwarae rhan ganolog yn y gwaith o helpu'r ARh i reoli rhaglenni'n effeithiol. Bydd y tîm Ymchwil, Monitro a Gwerthuso arbenigol o fewn yr ARh yn parhau i ddylunio, cynnal a rheoli gwerthusiadau lefel rhaglen a darparu neu gyrchu cyngor ac arweiniad arbenigol ar gyfer gwerthusiadau lefel prosiect.

28. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Gwaith ymchwil a gwerthuso ar lefel rhaglenni, yn cynnwys ymchwilio i'r Themâu Trawsbynciol;
- Rhoi cyngor a chanllawiau ar werthuso i sefydliadau noddi;

¹⁸⁶ ERDF ac ESF (Rhanbarthau Llai Datblygedig a Mwy Datblygedig) ac EAFRD

- Lledaenu gwybodaeth am ymchwil a gwerthuso a digwyddiadau gweithdy;
- Rheoli ymarferion ymchwil a gwerthuso, er enghraifft drwy'r Grŵp Cynghori ar Werthusiadau.

Gwybodaeth a Chyhoeddusrwydd

29. Mae llwyddiant y broses o integreiddio rhaglenni a ariennir gan ESI yn dibynnu i raddau helaeth ar ddealltwriaeth eang ymhlith y noddwyr, y partneriaid a'r rhanddeiliaid o'i chynnwys, rheoliadau llywodraethu, a nodau ac amcanion. Mae hefyd yn hanfodol y rhoddir cyhoeddusrwydd eang i fanteision a chyflawniadau'r rhaglenni er mwyn amlygu'r gwerth a ychwanegir gan y gwaith partneriaeth rhwng yr UE a Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid.

30. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Lledaenu gwybodaeth, cyhoeddusrwydd a chyfathrebu yn cynnwys canllawiau i bartneriaid a noddwyr, seminarau a gweithdai a digwyddiadau rhwydweithio;
- Lledaenu a hyrwyddo effeithiau gwell integreiddio â chronfeydd ESI a rhaglenni sector ehangach e.e. Horizon 2020;
- Datblygu a chynnal gwefan WEFO;
- Mentrau amrywiaeth a hygyrchedd;
- Gweithredu Llinell Gymorth.

Archwilio a Rheoli

31. Mae WEFO a'r Awdurdod Archwilio wedi meithrin cryn gryfder ym maes archwilio a rheoli o fewn rhaglenni 2007-2013. Bydd gwella'r swyddogaethau archwilio a rheoli ymhellach, ochr yn ochr ag uned gydymffurfio ddynodedig yn sicrhau bod WEFO yn parhau i adeiladu ar gryfderau a ddatblygwyd ac yn achub ar y cyfle y gall buddsoddiadau cronfeydd strwythurol ei gynnig.

32. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Trefniadau archwilio gwell i sicrhau bod y rhain yn gweithio'n effeithiol, gan wella ansawdd ac amseroldeb;
- Gwella gwaith monitro a chyflwyno adroddiadau o ran afreoleidd-dra;
- Gwell cymorth i drechu twyll a llygredd;
- Rhoi cyngor a chanllawiau cyson i noddwyr a phartneriaid drwy uned gydymffurfio WEFO.

2.B.6.2 Disgwyllir i ddangosyddion allbwn gyfrannu at ganlyniadau (yn ôl echel blaenoriaeth)

(Cyfeirnod: pwynt (c)(iv) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 13: Dangosyddion allbwn (yn ôl echel blaenoriaeth)
(ar gyfer yr ERDF/ESF/Cronfa Gydllyniant)

Rhif Adnabod	Dangosydd (enw'r dangosydd)	Uned fesur	Gwerth targed (2023)	Ffynhonnell data
	Nifer y digwyddiadau hyfforddi a gynhaliwyd*	Nifer	10	Data monitro
	Contract Fframwaith ar gyfer Arbenigedd ar waith ar gyfer cyflawni prosiectau*	Nifer	1	Data monitro
	Nifer y prosiectau sy'n cael asesiad ffurfiol o integreiddio themâu trawsbynciol	Canran	90	Data monitro
	Nifer yr adroddiadau ymchwil a gyhoeddwyd	Nifer	114	Data monitro
	Nifer y prosiectau a gafodd cyngor Monitro a Gwerthuso	Canran	100	Data monitro
	Nifer y digwyddiadau lledaenu*	Nifer	6	Data monitro
	Nifer y digwyddiadau a drefnwyd gan WEFO*	Nifer	10	Data monitro
	Nifer y datganiadau i'r wasg a gyhoeddwyd*	Nifer	150	Data monitro
	Nifer y lansiadau prosiect proffil uchel	Canran	50	Data monitro
	Nifer yr e-gylchlythyrau a ddsbarthwyd*	Nifer	72	Data monitro
	Canran yr ymholiadau a ddatryswyd o fewn pum diwrnod gwaith	Canran	75	Data monitro
	Nifer yr ymweliadau archwilio	Canran	50	Data monitro

* Mae'r targedau'n cwmpasu rhaglenni gweithredol ESF (ac ERDF). Oherwydd y ffordd y mae'r Awdurdod Rheoli yn hyrwyddo cyllid yr UE nid oes modd dyrannu'r gweithgarwch hwn i bob rhaglen

2.B.7 Categoriâu ymyrryd (yn ôl echel blaenoriaeth)
(Cyfeirnod: pwyntiau (c)(v) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Categoriâu ymyrryd sy'n cyfateb i gynnwys yr echel blaenoriaeth yn seiliedig ar enwau a fabwysiadwyd gan y Comisiwn, a dadansoddiad dangosol o gymorth yr Undeb.

Tablau 14-16: Categoriâu ymyrryd

Categori rhanbarth a Chronfa			
Tabl 14: Dimensiwn 1 Maes ymyrryd	Tabl 15: Dimensiwn 2 Math o gyllid	Tabl 16: Dimensiwn 3 Tiriogaeth	

Cod	€ swm	Co d	€ swm	Co d	€ swm		
0121 Paratoi, gweithredu, monitro ac arolygu	8,424,5 73	01	24,070,2 09	07	24,070,2 09		
0122 Gwerthuso ac astudiaethau	8,424,5 73						
0123 Gwybodaeth a chyfathrebu	7,2221, 063						

ADRAN 3: CYNLLUN ARIANNU

(Cyfeirnod: pwynt (d) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

3.1 Dyraniadau ariannol o bob cronfa a symiau ar gyfer cronfa perfformiad wrth gefn

(Cyfeirnod: pwynt (d) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 17

Cronfa	Categori rhanbarth	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Cyfanswm	
		ddyraniad	perfformiad wrth gefn	ddyraniad	perfformiad wrth gefn	ddyraniad	perfformiad wrth gefn	ddyraniad	perfformiad wrth gefn	ddyraniad	perfformiad wrth gefn	ddyraniad	perfformiad wrth gefn	ddyraniad	perfformiad wrth gefn	Prif ddyraniad	Cronfa perfformiad wrth gefn
ERDF	Mewn rhanbarthau llai datblygiedig	152,166,088	9,712,729	155,212,479	9,907,180	158,319,429	10,105,495	161,487,913	10,307,739	164,719,712	10,514,024	168,016,081	10,724,431	171,378,120	10,939,029	1,131,299,822	72,210,627
	Mewn rhanbarthau tramwy																

		Mewn rhanbart hau mwy datblygedig
	Cyfanswm	
	152,166,088	
	9,712,729	
	155,212,479	
	9,907,180	
	158,319,429	
	10,105,495	
	161,487,913	
	10,307,739	
	164,719,712	
	10,514,024	
	168,016,081	
	10,724,431	
	171,378,120	
	10,939,029	
	1,131,299,822	
	72,210,627	

3.2 Cyfanswm y dyraniad ariannol yn ôl cronfa a chydariannu cenedlaethol (EUR)

(Cyfeirnod: pwynt (d)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 18a: Cynllun ariannu

Echel Blaenori aeth	Cymorth yr Undeb (a)	Gwrthra n genedla ethol (b) = (c) + (d)	Dadansoddiad dangosol o'r wrthran genedlaethol		Cyfansw m yr arian (e) = (a) + (b)	Cyfrad d gydaria nnu (f) = (a)/(e) (2)	Ar gyfe r cyfr ania dau EIB Gwy bod aeth	Prif ddyraniad (cyfanswm yr arian llai cronfa perfformiad wrth gefn)		Cronfa perfformiad wrth gefn		Cronfa perff. wrth gefn fel cyfran o gyfanswm cymorth yr Undeb
			Arian Cyhoedd us Cenedla ethol (c)	Arian preifat cenedlae thol (1) (d)				Cymort h yr Undeb	Gwrthra n genedla ethol	Cymort h yr Undeb	Gwrthra n genedl aethol	
	€	€	€	€	€			(h)=(a) -(j)	(i) = (b) - (k)	(j)	(k)= (b) * ((j)/(a))	(l) = (j)/(a) *100
B1	Ymc hwil a Datbl ygu Arloe sedd	299,317,58 1	152,892, 090	116,553, 442	36,338,6 48	452,209, 671	66.190 0%	280,99 2,015	143,531 ,350	18,32 5,566	9,360,7 40	6.1224%

P2	Cyst adlewyrdd BBaCh	207,993,404	125,275,951	58,517,425	66,758,526	333,269,355	62.4100%	80,000,000	195,259,114	117,605,995	12,734,290	7,669,956	6.1224%
P3	Ynni Adnewyddwyaac Effeithlonrwydd Ynni	170,823,488	75,213,511	56,055,766	19,157,745	246,036,999	69.4300%	0	160,364,907	70,608,602	10,458,581	4,604,909	6.1224%
P4	Cysyllted a datblygu trefol	501,305,767	262,181,542	198,696,431	63,485,111	763,487,309	65.6600%	0	470,613,577	246,129,611	30,692,190	16,051,931	6.1224%
P5	Cymorth Technegol	24,070,209	8,186,839	8,186,839	0	32,257,048	74.6200%	0	24,070,209	8,186,839	0	0	0%

CYF ANS WM	1,203,510,4 49	623,749, 933	438,009, 903	185,740, 030	1,827,26 0,382	65.864 2%	0	1,131, 299,82 2	586,062 ,397	72,21 0,627	37,687, 536	6%
---------------------------	---------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	---------------------------	----------------------	----------	--------------------------------	-------------------------	------------------------	------------------------	-----------

Tabl 18B: Rhannu dyraniad yr echel blaenoriaeth (neu ran o echel blaenoriaeth) sy'n ymroddedig i'r Fenter Cyflogi Ieuenctid rhwng ESF a dyraniad penodol MCI, a rhwng gwahanol gategorïau o ranbarthau ar gyfer yr ESF

Ddim yn berthnasol

Tabl 18c: Dadansoddiad o'r cynllun ariannol yn ôl echel blaenoriaeth, categori rhanbarth ac amcan thematig
 (Cyfeirnod: pwynt (d)(ii) o'r is-baragraff cyntaf o Erthygl 96(2) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Echel Blaenoriaeth	Amcan Thematig	Blaenoriaeth Fuddsoddi	Cymorth yr Undeb (a)	Gwrthran genedlaeth ol (b) = (c) + (d)	Dadansoddiad dangosol o'r wrthran genedlaethol		Cyfanswm yr arian (e) = (a) + (b)
					Arian Cyhoeddus Cenedlaeth ol (c)	Arian preifat cenedlaeth ol (1) (d)	
			€	€	€	€	€
Echel Blaenoriaeth 1			299,317,581	152,892,090	116,553,442	36,338,648	452,209,671
	(1) Atgyfnerthu gwaith ymchwil, datblygu technolegol ac arloesi	(1a) gwella seilwaith ymchwil ac arloesedd	119,727,032	61,156,836	46,621,377	14,535,459	180,883,868
		(1b) hyrwyddo buddsoddiad busnesau mewn arloesedd ac ymchwil,	179,590,549	91,735,254	69,932,065	21,803,189	271,325,803
Echel			207,993,404	125,275,95	58,517,425	66,758,526	333,269,355

Blaenoriaeth 2				1			
		(3a) hybu entrepreneuriaeth	85,710,333	51,623,961	24,113,976	27,509,985	137,334,294
	(3) Gwella cystadleurwydd BBaChau	(3d) cefnogi gallu BBaChau i dyfu	102,409,151	61,681,782	28,812,067	32,869,715	164,090,933
	(1) Atgyfnerthu gwaith ymchwil, datblygu technolegol ac arloesi	(1b) hyrwyddo buddsoddiad busnesau mewn arloesedd ac ymchwil,	19,873,920	11,970,208	5,591,382	6,378,826	31,844,128
Echel Blaenoriaeth 3			170,823,488	75,213,511	56,055,766	19,157,745	246,036,999
		(4a) hyrwyddo'r broses o gynhyrchu a dosbarthu ynni o ffynonellau adnewyddadwy	123,809,381	54,513,219	40,628,076	13,885,143	178,322,600
	(4) Cefnogi'r newid i economi carbon isel ym mhob sector	(4c) cefnogi effeithlonrwydd ynni, rheoli ynni deallus a defnyddio ynni adnewyddadwy	47,014,107	20,700,292	15,427,690	5,272,602	67,714,399

Echel Blaenoriaeth 4			501,305,767	262181	198,696,43 1	63,485,111	763,487,309
	(7) Hyrwyddo trafnidiaeth gynaliadwy a dileu rhwystrau mewn seilweithiau rhwydwaith allweddol	(7a) cefnogi Ardal Drafnidiaeth Ewropeaidd Sengl aml- foddol drwy fuddsoddi yn rhwydwaith TEN-T (Rhwydwaith Trafnidiaeth Traws- Ewropeaidd;	106,387,268	55,640,250	42,167,420	13,472,830	162,027,518
	(4) Cefnogi'r newid i economi carbon isel ym mhob sector	(4e) hyrwyddo strategaethau carbon isel ar gyfer pob math o diriogaeth, yn enwedig ardaloedd trefol, gan gynnwys hyrwyddo symudedd trefol aml-foddol cynaliadwy	172,143,962	90,030,820	68,230,594	21,800,226	262,174,782

	(2) Gwella mynediad i TGCh ynghyd â'i defnydd	(2a) ehangu'r defnydd o fand eang a chyflwyno rhwydweithiau cyflym	55,693,634	29,127,618	22,074,604	7,053,014	84,821,252
	(8) hyrwyddo cyflogaeth a chefnogi symudedd llafur	8 (b) cefnogi twf sy'n ystyriol o gyflogaeth drwy ddatblygu potensial mewndarddol	167,080,903	87,382,854	66,223,813	21,159,041	254,463,757
Echel Blaenoriaeth 5	Cymorth Technegol		24,070,209	8,186,839	8,186,839	0	32,257,048
Cyfanswm Rhaglen			1,203,510,449	623,749,933	438,009,903	185,740,030	1,827,260,382

Tabl 19: Swm dangosol o gymorth i'w ddefnyddio ar gyfer amcanion newid yn yr hinsawdd
 (Cyfeirnod: Erthygl 27(6) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Echel Blaenoriaeth	Swm dangosol o gymorth i'w ddefnyddio ar gyfer amcanion newid yn yr hinsawdd (EUR)	Cyfran o gyfanswm y dyraniad i'r rhaglen weithredol (%)
1. Ymchwil ac Arloesedd	67,863,516	5.64%
2. Cyst BBaCh	5,742,731	0.48%
3. Ynni Adnewyddadw y ac Effeithlonrwyd d Ynni	168,903,488	14.03%
4. Cysylltedd a Datblygu Trefol	74,325,687.20	6.18%
5. Cymorth Technegol	0	0.00%
Cyfanswm	316,835,422.20	26.33%

**ADRAN 4: DULL INTEGREDIG O GYFLAWNI GWAITH DATBLYGU
TIRIOGAETHOL**

(Cyfeirnod: Erthygl 96(3) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Disgrifiad o'r dull integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol gan ystyried cynnwys ac amcanion y rhaglen weithredol gan ystyried y Cytundeb Partneriaeth a dangos sut mae'n cyfrannu at gyflawni amcanion y rhaglen weithredol a'r canlyniadau disgwylidig.

1. Mae rhaglenni ESI Cymru wedi cael eu datblygu i gyd gyda'i gilydd, gan fwrw golwg cyfannol ar draws Cymru gyfan. Bydd gwaith targedu gofodol effeithiol yn ffordd allweddol o gefnogi'r gwaith o integreiddio a chrynnodi cronfeydd yn seiliedig ar anghenion a chyfleoedd tiriogaethol penodol yn y ffordd fwyaf priodol (cenedlaethol, rhanbarthol, isranbarthol neu leol). Nid yw rhanbarthau NUTS2 yn ystyried ardaloedd economaidd swyddogaethol is-ranbarthol yng Nghymru, fel Dinas-Ranbarth Caerdydd yn y de-ddwyrain neu Ddinas-Ranbarth Bae Abertawe yn y de-orllewin¹⁸⁷. Felly anogir dulliau integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol yn seiliedig ar waith cynllunio strategol. Mae Fframwaith Blaenoriaethau Economaidd Cymru¹⁸⁸ yn ategu'r Rhaglenni Gweithredol amrywiol, gan helpu i nodi gwaith targedu gofodol allweddol sydd eisoes yn mynd rhagddo a chyfleoedd allweddol i fuddsoddi yn y dyfodol.
2. Mae strategaethau gofodol yn dod i'r amlwg i gefnogi'r gwaith o ddatblygu ardaloedd trefol (strategaethau Dinas-Ranbarth, ardaloedd gwledig (mentrau Ardaloedd Twf¹⁸⁹), a safleoedd strategol (Ardaloedd Menter¹⁹⁰). Mae gan bob menter ei threfniadau cynllunio a llywodraethu strategol ei hun, a ategir drwy waith cynllunio llywodraeth leol a rhanbarthol (e.e. Partneriaethau Dysgu Rhanbarthol).
3. Nodir anghenion cyffredin clir ar draws pob dadansoddiad gofodol, gyda'r angen am gysylltedd gwell drwy fuddsoddi mewn seilwaith trafniadaeth yn brif flaenoriaeth (er bod yr heriau yn wahanol). Mae meysydd blaenoriaeth eraill yn dibynnu'n fwy ar y maes ond yn gyffredinol maent yn cynnwys seilwaith strategol (safleoedd busnes, twristiaeth neu hygyrchedd), sgiliau (er mwyn ymdrin â diffygion) a denu buddsoddiad preifat (e.e. drwy gymorth busnes); gan adlewyrchu'n ofalus y blaenoriaethau a nodwyd ar gyfer cronfeydd ESI Cymru.
4. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio gyda buddiolwyr i nodi'r pecyn ariannu mwyaf priodol ar draws cronfeydd ESI. Bydd hyn yn arbennig o bwysig i fuddsoddiadau â dimensiwn tiriogaethol clir. Bydd angen rhoi ystyriaeth briodol i ardaloedd arbennig o amddifad, yn enwedig y mannau hynny a nodir yn Adran 5 fel rhai sy'n dioddef amddifadedd. Y flaenoriaeth ar gyfer y rhaglen hon fydd i fuddsoddiadau dargedu cyfleoedd twf a all

¹⁸⁷ I weld yr adroddiad ar Ddinas-Ranbarthau:

<http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/publications/120711cityregions/?lang=en>

¹⁸⁸ Caiff fersiynau drafft cynnar eu cyhoeddi ar wefan WEFO, gyda drafft diwygiedig sy'n ymgorffori elfennau gofodol i'w gyhoeddi ym mis Mawrth 2014. Gweler:

<http://wefo.wales.gov.uk/applyingforfunding/funding2014-2020/epf/?skip=1&lang=cy>

¹⁸⁹ Er enghraifft ym Mhowys

(<http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/policy/plgzones/?skip=1&lang=cy>) a Dyffryn Teifi (<http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/policy/teifi/?skip=1&lang=cy>)

¹⁹⁰ Nodwyd Saith Ardal Fenter ledled Cymru, gyda phob un yn canolbwyntio ar sectorau penodol. Rhagor o wybodaeth ar gael yn: www.enterprisezones.wales.gov.uk

helpu i wella rhagolygon cyflogaeth nid yn yr unig yn yr ardal a gefnogir, ond mewn ardaloedd cyfagos hefyd.

5. Rhaid i buddsoddiadau cydgysylltiedig mewn canolfannau twf lleol gael eu cefnogi drwy amrywiaeth o wahanol ffynonellau ariannol er mwyn cael effaith wirioneddol. Felly, disgwylir i arian o'r rhaglen hon gyfrannu at strategaethau tiriogaethol integredig cyfannol (e.e. strategaeth economaidd ranbarthol neu strategaeth dinas-ranbarth). Disgwylir cymorth dynodedig, yn unol â'r egwyddorion ar gyfer Datblygu Trefol Cynaliadwy, o dan Echel Blaenoriaeth 4 ar gyfer datblygu safleoedd strategol mewn ffordd a dargedir.

4.1 *Datblygiadau lleol o dan arweiniad cymunedau (lle bo'n briodol) (Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(3) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

6. Nodir y dull gweithredu cyffredinol yn y Cytundeb Partneriaeth. Ni ragwelir unrhyw gefnogaeth i waith Datblygu Lleol a Arweinir gan y Gymuned (DLIAG) fel y nodir yn Erthygl 32 o'r Rheoliadau Darpariaethau Cyffredin ar gyfer y Rhaglen Weithredol hon.
7. Er mwyn sicrhau dull integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol anogir cysylltiadau uniongyrchol rhwng DLIAG a gefnogir drwy'r EAFRD (o dan LEADER) a buddsoddiadau a wneir o dan ERDF. Dylai hyn helpu i fwyhau unrhyw fentrau LEADER a fu'n hynod lwyddiannus â'r potensial i gyflawni canlyniadau ERDF.
8. Bydd y cydgysylltu rhanbarthol a ddisgrifiwyd yn y Cytundeb Partneriaeth yn gyswilt allweddol rhwng buddsoddiadau DLIAG a wneir o dan y Cynllun Datblygu Gwledig a'r cyfleoedd ar gyfer buddsoddiadau mwy o faint o dan yr ERDF.
9. Rhagwelir mai rhan o'r gwaith cydgysylltu rhanbarthol cryfach a gyflwynir yn 2014-2020 (ac a argymhellwyd gan Adroddiad Guilford) fydd nodi cysylltiadau rhwng gwahanol gronfeydd ESI. Yna, dylai fod gan fentrau DLIAG llwyddiannus a ariennir drwy'r Cynllun Datblygu Gwledig y potensial i gael eu mwyhau gan ddefnyddio ERDF neu gronfeydd eraill. Er enghraifft, gallai cynllun peilot arloesol sy'n ymwneud ag ynni cymunedol drwy LEADER gael ei fwyhau i gynllun rhanbarthol neu genedlaethol drwy ERDF (Amcan Penodol sy'n anelu at gynyddu nifer y cynlluniau ynni cymunedol).
10. Ni chredwyd ei bod yn briodol defnyddio ERDF ochr yn ochr ag EAFRD ar gyfer DLIAG am ddau reswm allweddol: yn gyntaf mae'r strategaethau ar gyfer y ddwy gronfa yn wahanol, gydag EAFRD yn gweithredu ar lefel leol ac ERDF yn ceisio buddsoddiad sy'n bwysig yn rhanbarthol ac yn genedlaethol; ac yn ail am fod y mathau o weithgarwch a gefnogir yn debyg iawn ar gyfer y ddwy gronfa. Nodir y gwaith cydgysylltu a gynllunnir rhwng y cronfeydd yn fwy manwl yn Adran 2 o'r Cytundeb Partneriaeth ac Adran 8 o'r Rhaglen Weithredol hon.

4.2 Camau integredig ar gyfer gwaith datblygu trefol cynaliadwy (lle bo'n briodol)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(3) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013; Erthygl 7(2) a (3) o Reoliad (UE) Rhif 1301/2013 o Senedd Ewrop a'r Cyngor)

Lle bo'n briodol, y swm dangosol o gymorth ERDF ar gyfer camau integredig ar gyfer gwaith datblygu trefol cynaliadwy i'w gyflawni yn unol â'r darpariaethau o dan Erthygl 7(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013 a dyraniad dangosol cymorth ESF ar gyfer camau gweithredu integredig.

11. Ni ddefnyddir unrhyw ERDF i gefnogi gwaith datblygu trefol cynaliadwy yn unol ag Erthygl 7(2) o reoliad ERDF. Mae'r Cytundeb Partneriaeth yn nodi sut y gwnaiff y DU fodloni gofynion ar gyfer 5% o ERDF yn y maes hwn.
12. Fodd bynnag, cefnogir camau integredig sy'n cefnogi gwaith datblygu trefol cynaliadwy yn ardal y rhaglen yn unol ag ysbryd y rheoliadau (gan gynnwys y defnydd o strategaethau, cynnwys partneriaid mewn penderfyniadau a champau cydgyssylltiedig). Ni fydd y rhain yn cydymffurfio'n llawn oherwydd ni chaiff ei gyflawni drwy'r defnydd o Raglen Weithredol, Echel Blaenoriaeth neu ITI cwbl ar wahân; na thrwy ddirprwyo tasgau i'w dethol yn llawn.
13. Rydym yn awyddus i sicrhau nad yw strategaethau tiriogaethol integredig ond yn ymwneud â sicrhau a gwario cronfeydd UE a'u bod felly yn annog y defnydd o strategaethau economaidd sy'n bodoli eisoes yn hytrach na chreu rhai newydd. Dylai hyn helpu i sicrhau bod unrhyw gamau a gefnogir ar draws yr economi yn cael eu hintegreiddio'n wirioneddol yn hytrach na dim ond â chronfeydd ESI eraill. Er enghraifft, gall buddsoddiad mewn tai, gofal iechyd, addysg a mewnfuddsoddi oll fod yn ysgogwyr tiriogaethol allweddol ac ni fyddent yn rhan o ddull gweithredu a oedd ond yn canolbwyntio ar wario cronfeydd ESI.
14. Anogir rôl glir ar gyfer awdurdodau rhanbarthol a threfol priodol wrth helpu i gynllunio a chyflawni'r rhaglenni, gan adeiladu ar y cydweithredu a ddatblygwyd yn ystod 2007-2013. Bydd rôl ar gyfer awdurdodau rhanbarthol a threfol wrth ddatblygu a blaenoriaethu cyfleoedd allweddol yn helpu i ddangos cydweddu strategol clir â'r Awdurdod Rheoli a gellir ei gefnogi drwy'r defnydd o Gymorth Technegol.
15. Rhagwelwn y bydd pob rhan o raglen ERDF yn gallu cefnogi strategaethau integredig ar gyfer gwaith datblygu trefol cynaliadwy. Cyflawnir y buddsoddiadau seilwaith ffisegol strategol (heb gynnwys unrhyw ddyraniad i Offeryn Ariannol dynodedig) o dan Flaenoriaeth 4 yn unol ag egwyddorion gwaith Datblygu Trefol Cynaliadwy gan eu bod yn ysgogwyr allweddol strategaethau tiriogaethol integredig. Bydd gostyngiadau sylweddol yng nghyfran yr arian sydd ar gael i fuddsoddi yn y maes hwn (sy'n berthynol i 2007-2013) er mwyn bodloni gofynion rheoliadol, ond rydym yn dal i anelu at ddarparu tua 10% o raglen ERDF er mwyn helpu i lywio'r math hwn o dwf rhanbarthol.

16. Nodweddion cyffredin strategaethau integredig ar gyfer gwaith datblygu trefol cynaliadwy yw gwelliannau mewn cysylltedd a buddsoddi mewn seilwaith busnes, twristiaeth a threftadaeth. Y nod wrth fuddsoddi mewn cysylltedd i ac o ganolfannau trefol allweddol, ac yn yr arlwy seilwaith ffisegol (ar gyfer busnesau ac ymwelwyr) o fewn y canolfannau hynny, yw creu cyfleoedd tiriogaethol newydd, gan gynnwys mewnffuddsoddi. Yr her yw sicrhau nad yw buddsoddi yn digwydd ar ei ben ei hun ond ei fod yn cynnig cyfleoedd adfywio ac yn annog mwy o fuddsoddiad gan y sector preifat).
17. Os caiff ei gydgysylltu â gweithgareddau eraill, gellir ategu pecyn integredig o gymorth ar gyfer adfywio lle drwy un buddsoddiad (neu nifer fach o fuddsoddiadau) mewn seilwaith ffisegol neu well cysylltedd. Cefnogir yr elfennau hyn o dan Echel Blaenoriaeth 4, a lle y caiff buddsoddiadau o'r fath eu cefnogi disgwylir iddynt fod yn rhan wedi'i blaenoriaethu o strategaeth diriogaethol integredig yn unol ag egwyddorion Datblygu Trefol Cynaliadwy. At hynny, dylent ddangos sut y gwnaiff y buddsoddiad hwnnw ategu mentrau eraill (e.e. buddsoddi mewn sgiliau, marchnadoedd llafur lleol, buddsoddi mewn busnes ac ati).

Tabl 20: Camau integredig ar gyfer gwaith datblygu trefol cynaliadwy - symiau dangosol o gymorth ERDF ac ESF

Cronfa	Cymorth ERDF ac ESF (dangosol) (EUR)	Cyfran o gyfanswm dyraniad y gronfa i'r rhaglen
Cyfanswm ERDF	0	0
Cyfanswm ESF	0	0
CYFANSWM ERDF+ESF	0	0

4.3 Buddsoddiad Tiriogaethol Integredig (ITI) (lle bo'n briodol) (Cyfeirnod: pwynt (c) o Erthygl 96(3) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Y dull o ddefnyddio Buddsoddiadau Tiriogaethol Integredig (fel y diffinnir yn Erthygl 36 o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013) heblaw mewn achosion a gwmpesir gan 4.2, a'r dyraniad ariannol dangosol o bob echel blaenoriaeth.

18. Nid oes unrhyw fwriad uniongyrchol i ddefnyddio cyfryngau Buddsoddiad Tiriogaethol Integredig. Amlinellir y dull gweithredu hwn a chyfnod adolygu yn y bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU.
19. Ar hyn o bryd, teimlir y gellir cyflawni'r un buddiannau drwy drefniadau gweithredu a gynlluniwyd gan Gymru na fyddent yn gofyn am ragddethol dyraniadau ariannol neu ofynion adrodd a monitro newydd. Mae Awdurdodau Rheoli Cymru yn ceisio sicrhau mwy o integreiddio a chydgyssylltu rhwng holl gronfeydd ESI yng Nghymru, ac fel gwlad fach gallant weithio'n agos gyda phartneriaid ledled Cymru i gyflawni

buddsoddiadau tiriogaethol integredig heb fod angen cyflwyno trefniadau gweinyddol newydd.

20. Anogir awdurdodau rhanbarthol a threfol i ddefnyddio prosesau cynllunio a chydgysylltu sy'n bodoli eisoes (er mwyn cyflawni strategaethau tiriogaethol presennol) er mwyn blaenoriaethu buddsoddiadau ar gyfer eu hardaloedd tiriogaethol. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio gyda'r awdurdodau hyn er mwyn helpu i nodi'r pecyn ariannu ESI mwyaf priodol, os yw'n berthnasol. Er enghraifft, gallai pecyn cymorth integredig gael ei ddatblygu ar draws cronfeydd ESI er mwyn helpu i ddatblygu Dinas-Ranbarth neu Ardal Fenter, ond nid oes angen i hyn gael ei wneud drwy ITI, dim ond drwy waith cynllunio a chydgysylltu effeithiol.

Tabl 21: Dyraniadau ariannol dangosol i ITI heblaw am y rhai a grybwyllwyd o dan bwynt 4.2 (swm cronol)

Blaenoriaeth	Cronfa	Dyraniad ariannol dangosol (Cymorth yr Undeb) (EUR)
Echel Blaenoriaeth 1	ERDF	0
Echel Blaenoriaeth 2	ESF	0
CYFANSWM		0

4.4 Y trefniadau ar gyfer camau rhynggranbarthol a thrawsgenedlaethol, o fewn y rhaglen weithredol, gyda buddiolwyr wedi'u lleoli yn o leiaf un Aelod Wladwriaeth arall (Ile bo'n briodol)
(Cyfeirnod: pwynt (d) o Erthygl 96(3) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

21. Her allweddol i'r rhaglen fydd prif ffrydio camau cydweithredu'n fwy effeithiol a chyflawni gwell cydgysylltu rhyngwladol. Mae hyn yn hynod bwysig ar gyfer pob buddsoddiad ym maes Ymchwil ac Arloesedd - o ran yr amcan thematig dynodedig a'r amcan thematig Carbon Isel. Mae diffyg partneriaid a rhwydweithiau rhyngwladol yn rhwystr allweddol i sefydliadau ymchwil yng Nghymru rhag cael arian ymchwil cystadleuol ac mae angen ymdrin â hyn yn uniongyrchol mewn unrhyw gymorth a roddir drwy'r rhaglen hon. Disgwylir i'r rhan fwyaf o brosiectau a gefnogir yn y meysydd hyn drwy'r rhaglen hon ymgorffori rhyw fath o weithgarwch trawsgenedlaethol.
22. Yn Strategaeth Blue Growth y Comisiwn, tynnwyd sylw at y ffaith bod y sector ynni morol yn un o bum maes datblygol yn yr 'economi las' a allai helpu i greu swyddi mewn ardaloedd arfordirol. Mae mentrau eraill y Comisiwn, fel y ddogfen gyfathrebu ar Dechnolegau ac Arloesedd Ynni a Chynllun Gweithredu'r Iwerydd, wedi cydnabod pwysigrwydd ynni cefnfor ac yn anelu at annog cydymchwil a datblygu a chydweithredu trawsffiniol er mwyn hybu ei ddatblygiad. At hynny, mae dogfen gyfathrebu'r Comisiwn ar Ynni Glas yn ystyried y potensial i'r sector ynni cefnfor gyfrannu at amcanion Strategaeth Ewrop 2020.

23. O bosibl, ceir cyfleoedd hefyd i gyflawni gweithgareddau cydweithredu o dan flaenoriaethau Cystadleurwydd a Seilwaith BBaCh, er y bydd llai o weithredu uniongyrchol i annog y rhain. Dylai cymorth BBaChau, mentrau cyllid BBaCh a chamau integredig ar gyfer gwaith adfywio, trafnidiaeth gynaliadwy a rhwydweithiau geisio adeiladu ar arfer gorau rhyngwladol o ran cynllunio gofodol ac arbenigedd technegol.

24. Hefyd, gwneir cysylltiadau uniongyrchol rhwng y rhaglen hon a'r rhaglenni Cydweithredu Tiriogaethol Ewropeaidd y mae ardal y rhaglen yn cymryd rhan ynddynt. Ceir nifer o amcanion cyffredin, y ceisir pecynnau ariannu ategol ar eu cyfer: yn arbennig, amcanion ar gyfer Ymchwil ac Arloesedd, Ynni Adnewyddadwy, Newid i Garbon Isel a buddsoddi mewn seilwaith sydd o ddi-ddordeb cyffredin (e.e. gallai camau i ddiogelu'r amgylchedd morol a chyfnewid arfer gorau ar lefel Ewropeaidd gael eu cydgysylltu â chamau Ymchwil ac Arloesedd er mwyn datblygu adnoddau ynni morol).

4.5 Cyfraniad camau a gynllunnir o dan y rhaglen at strategaethau macro-ranbarthol a basn môr, yn amodol ar anghenion ardal y rhaglen fel y'u nodwyd gan yr Aelod Wladwriaeth (lle bo'n briodol)

(Lle mae'r Aelod Wladwriaeth a'r rhanbarthau yn cymryd rhan mewn strategaethau macro-ranbarthol a basn môr)

(Cyfeirnod: Erthygl 96(3) o Reoliad (EC) Rhif 1303/2013)

25. Ymgorfforir y DU yn Strategaeth yr Iwerydd a ddisgrifir yn y Cytundeb Partneriaeth. Anogir cysylltiadau lle mae cyfleoedd yn codi mewn ardaloedd twf glas, a chydweithredu ym maes ymchwil ac arloesedd (yn enwedig yr hyn sy'n cefnogi ynni morol a'r amgylchedd a Her Fawr ynni).

ADRAN 5: ANGHENION PENODOL ARDALOEDD DAEARYDDOL Y MAE
TLODI YN EFFEITHIO ARNYNT FWYAF NEU GRWPIAU TARGED SY'N
WYNEBU RISG O WAHANIAETHU NEU ALLGÁU CYMDEITHASOL (LLE
BO'N BRIODOL)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(4) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

5.1 Ardaloedd daearyddol y mae tlodi yn effeithio arnynt fwyaf/grwpiau targed sy'n wynebu risg o wahaniaethu neu allgáu cymdeithasol

1. Yng Nghymru caiff tlodi ei ddiffinio fel a ganlyn: '*Cyflwr hirdymor o ddiffyg adnoddau digonol i fforddio bwyd, amodau byw rhesymol neu amwynderau neu i gymryd rhan mewn gweithgareddau (megis mynediad i ardaloedd deniadol a manau agored) y mae eraill mewn cymdeithas yn eu cymryd yn ganiataol.*' Felly, mae cysylltiad cryf rhwng Allgáu Cymdeithasol neu'r gallu i gyfranogi a materion Tlodi.
2. Daw'r Dadansoddiad Economaidd-gymdeithasol sy'n cyd-fynd â'r Rhaglen Weithredol hon i'r casgliad bod ymyriadau sydd wedi'u dylunio i wella canlyniadau cyflogaeth ac incwm yn fwy tebygol o lwyddo pan fyddant yn canolbwyntio ar unigolion ond y gall mentrau sydd wedi'u targedu'n ofalus ac sy'n canolbwyntio ar 'le' hefyd fod yn effeithiol. Awgryma y gall cymysgedd o ymyriadau fod yn briodol yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd lle ceir gwendidau ym mhroffil sgiliau'r gweithlu ac ardaloedd o amddifadedd ffisegol a all atgyfnerthu canlyniadau gwael o fewn y farchnad lafur.
3. Bydd y ffordd yr aiff Cymru ati i ddatblygu gweithgarwch integredig fel yr amlinellir yn Adran 4 o bwys arbennig i fuddsoddiadau sy'n ceisio targedu'r rhai sy'n wynebu risg o dlodi, anfantais ac allgáu a chysylltu'r grwpiau targed hyn â chyfle economaidd a thwf yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol a buddsoddiadau seiliedig ar le a wneir ar draws cronfeydd ESI. Disgwylir i bob gweithrediad ymgorffori cysylltiadau o'r fath a dulliau gweithredu integredig ar gam cynnar o'r broses ddatblygu.
4. Mae tlodi incwm perthynol yng Nghymru (a ddiffinnir fel cartrefi sy'n byw ar 60% neu lai o incwm canolrif y DU ar draws gwahanol grwpiau o'r boblogaeth) yn weddol debyg i gyfartaleddau'r DU, er bod 31% o blant yn byw mewn tlodi yng Nghymru ar hyn o bryd (dau bwynt canran uwchlaw cyfartaledd y DU)¹⁹¹.
5. Mae canran y boblogaeth sy'n byw mewn tlodi parhaus ar ôl costau tai (a ddiffinnir fel bod mewn tlodi incwm perthynol am o leiaf dair o'r pedair blynedd diwethaf) yn 11%, ychydig yn uwch nag ^{yn Lloegr a'r Alban.}¹⁹².
6. Hefyd, mae gan Gymru ganran uwch o gartrefi heb waith a phlant sy'n byw mewn cartrefi heb waith na chyfartaleddau'r DU. Mae data Cyllid a Thollau EM ar blant sy'n byw mewn teuluoedd incwm isel yn tanlinellu problem aciwt yng Nghymoedd De Cymru¹⁹³.
7. Yn ogystal â thlodi, mae Llywodraeth Cymru hefyd yn monitro lefelau amddifadedd yng Nghymru. Mae amddifadedd yn gysyniad ehangach na

¹⁹¹ *Family Resource Survey* (2010/11), DWP. Data o 2008/9 i 2010/11

¹⁹² Data hydredol o Arolwg Panel Cartrefi Prydain a'r Arolwg Deall Cymdeithas

¹⁹³ *Children in Low-Income Families Local Measure* (2011), CThEM

thlodi. Mae tlodi yn golygu peidio â chael digon o arian (neu hanfodion eraill) i fyw. Mae amddifadedd yn cyfeirio at broblemau a achosir gan brinder adnoddau a chyfleoedd cyffredinol (nid dim ond arian). Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2011 (Malc) yw'r mesur swyddogol o amddifadedd mewn ardaloedd bach yng Nghymru sef Ardaloedd Cynnydd Ehangach Lleol (ACELLau). Er bod maint daearyddol yr ACELLau hyn yn amrywio eithaf tipyn, ac yn dibynnu ar ddwysedd y boblogaeth leol, bwriedir i'r poblogaethau fod yr un peth yn fras, gyda phoblogaeth gyfartalog o 1,500.

8. Yn Malc 2011, diffinnir yr awdurdod lleol mwyaf amddifad fel yr awdurdod â'r gyfran fwyaf o'i ACELLau yn y 10% mwyaf amddifad o holl ACELLau Cymru. Gellir ystyried bod y fath ddull yn nodi'r crynodiad o'r ardaloedd mwyaf amddifad mewn Awdurdod Lleol, yn hytrach na lefel amddifadedd gyfartalog.
9. Bydd buddsoddiadau tiriogaethol integredig sy'n seiliedig ar ardaloedd economaidd swyddogaethol yn ystyried cysylltiadau rhwng ardaloedd rhaglen (e.e. yn achos Dinas-Ranbarthau); felly, nid yw'r crynodeb o'r wardiau mwyaf amddifad isod yn gwahaniaethu rhwng ardaloedd rhaglen. Dylai buddsoddiadau tiriogaethol cydgysylltiedig ac integredig ystyried y darlun cyfan, nid dim ond o fewn ffiniau ystadegol.
10. Ardaloedd o'r cymoedd uchaf sydd â'r crynodiad cymharol uchaf o amddifadedd ledled Cymru gyfan. Amlygir hyn yn Ffigur 29 o'r Dadansoddiad economaidd-gymdeithasol. Mae rhai wardiau canol dinas o Gaerdydd, Casnewydd ac Abertawe hefyd yn dioddef amddifadedd cymharol uchel. Mae'r darlun hwn yn wir am bump o'r wyth mesur amddifadedd MALIC, sef incwm; cyflogaeth; addysg; iechyd a diogelwch cymunedol.
11. Yr awdurdod lleol mwyaf amddifad yw Merthyr Tudful sydd â 25.0% o'i ACELLau yn y 10% mwyaf amddifad o Gymru, ac yna Blaenau Gwent (23.4%) a Rhondda Cynon Taf (17.8%). Mae gan Flaenau Gwent 87.2%, Merthyr Tudful 77.8% a Rhondda Cynon Taf 73.7% o'u ACELLau yn y 50% mwyaf amddifad o Gymru.
12. Yr awdurdodau lleol mwyaf amddifad yn y parth incwm yw Blaenau Gwent, sydd â 21.3% o'i ACELLau yn y 10% mwyaf amddifad o Gymru, Caerdydd â 21.2% a Merthyr Tudful â 19.4%.
13. Rhydd yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, sy'n cyd-fynd â'r rhaglen hon, asesiad cadarn o anghenion y rhai a all wynebu risg o eithrio, anfantais neu wahaniaethu o ganlyniad i un neu fwy o'r nodweddion a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a'u hanghenion penodol o ran cefnogi mynediad i gyflogaeth a sgiliau. Mae'r 'nodweddion gwarchoddedig' hyn yn cynnwys oedran (gan gwmpasu pob grŵp oedran), anabledd, ailbennu rhywedd, priodas a phartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth, hil ac ethnigrwydd, crefydd neu gred, rhyw / rhywedd a chyfeiriadedd rhywiol.

14. Mae'r AEG yn tynnu sylw at y ffaith y gall grwpiau â nodweddion a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 wynebu problemau penodol sy'n effeithio ar eu gallu i gael mynediad i'r farchnad lafur a datblygu ynddi, ac sy'n golygu eu bod yn wynebu mwy o risg o dlodi ac allgáu. Mae'r AEG hefyd yn dangos bod diweithdra yn cael effaith anghymesur ar grwpiau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig,¹⁹⁴ gyda chysylltiad agos rhwng ethnigrwydd a thlodi incwm.

5.2 Strategaeth i ymdrin ag anghenion penodol ardaloedd daearyddol yr effeithir arnynt fwyaf gan dlodi/grwpiau targed sy'n wynebu'r risg fwyaf o wahaniaethu neu allgáu cymdeithasol, a lle bo'n berthnasol, y cyfraniad at y dull integredig a nodir yn y Cytundeb Partneriaeth

15. Ffocws Rhaglenni ERDF Cymru yw hyrwyddo twf economaidd a chreu swyddi cynaliadwy ar draws ardal y rhaglen. Bydd llawer o'r swyddi a gaiff eu creu yn berthnasol i newydd-ddyfodiaid a'r sawl sy'n dychwelyd i'r farchnad lafur. Bydd yn rhan allweddol o'r dull integredig o ymdrin â gwaith datblygu tiriogaethol a nodir yn Adran 4 ar gyfer awdurdodau rhanbarthol a threfol er mwyn ystyried sut y gall integreiddio cronfeydd ESI ychwanegu gwerth yn eu meysydd, yn arbennig lle y gall gweithgareddau ESF sy'n targedu grwpiau penodol ategu buddsoddiadau ERDF mewn mannau. Bydd yr Awdurdod Rheoli hefyd yn profi buddiolwyr er mwyn sicrhau bod yr holl gynigion ar gyfer gweithrediadau yn ystyried cyfleoedd i integreiddio gweithgarwch ar draws cronfeydd yn llawn.

16. Mae hyn yn gyson â Chynllun Gweithredu Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru sy'n canolbwyntio ar dri maes: Atal tlodi; Helpu pobl i gael gwaith; a Lliniaru effaith tlodi.

17. Ategir hyn gan bwyslais Rhaglen ESF ar ddarparu gofal plant fforddiadwy, o ansawdd da a chamau wedi'u targedu i helpu pobl i wella eu sgiliau a'u cymwysterau, gan gydnabod mai cyflogaeth yw'r llwybr gorau allan o dlodi. Bydd rhaglen ESF yn ceisio cynorthwyo grwpiau targed y mae tlodi a gwahaniaethu yn effeithio arnynt fwyaf.

18. Ni wneir gwaith targedu gan ddefnyddio data WIMD yn helaeth fel rhan o raglen ERDF, er y bydd disgwyl hynny o ran gweithgareddau sy'n ceisio helpu i fynd i'r afael â phroblemau tlodi tanwydd drwy wella effeithlonrwydd ynni tai. Byddai ystyried amddifadedd hefyd yn cael ei ddisgwyl mewn unrhyw strategaeth drefol neu ranbarthol a gefnogir o ran gwaith datblygu trefol cynaliadwy o dan Flaenoriaeth 4.

Amcanion Trechu Tlodi Allweddol ar gyfer Rhaglenni Cymru:

¹⁹⁴ Gweler y Sefydliad Cysylltiadau Hiliol: <http://www.irr.org.uk/research/statistics/poverty/>.

- Canolbwyntio ar greu swyddi a thwf sy'n cynnig cyfleoedd cyflogaeth i'r rhai sydd allan o waith. Er enghraifft drwy wella cystadleurwydd BBaChau
- Ymdrin â rhwystrau cyflogaeth. Er enghraifft, ymdrin â sgiliau gwael a diffyg gofal plant drwy'r ESF, a ategir gan ymdrin â rhwystrau trafndiaeth i gael cyflogaeth drwy'r ERDF
- Canolbwyntio ar dwf. Er enghraifft, drwy gefnogi sectorau seiliedig ar wybodaeth allweddol drwy'r ERDF, sy'n gyson ag ymyriadau datblygu sgiliau gan alluogi'r rhai sy'n profi tlodi mewn gwaith i gael gafael ar swyddi mwy medrus, sy'n talu'n well drwy'r ESF.

19. Mae Cytundeb Partneriaeth y DU yn cynnwys manylion y dull o drechu tlodi ar draws cronfeydd ESI yng Nghymru. Mae gan Lywodraeth Cymru ddisgwyliad clir bod angen cymryd camau integredig er mwyn hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol a threchgu tlodi, gan gyfrannu hefyd at fenter 2020 a Chynllun Gweithredu Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru.

20. Bydd y cymorth a roddir o dan Echel Blaenoriaeth seilwaith yn targedu gwaith adfywio, greu swyddi a gwella cysylltedd mewn ardaloedd daearyddol penodol lle mae diffygion yn cael eu nodi'n aml fel rhwystr i gyflogaeth. Lle bo modd, anogir prosiectau i gysylltu ardaloedd cyfleoedd twf ag ardaloedd â chyfraddau uchel o dlodi ac amddifadedd.

21. Bydd camau i ymdrin ag effeithlonrwydd ynni tai yn targedu'r rheini sy'n dioddef tlodi tanwydd yn benodol a disgwylir defnyddio data WIMD wrth ddylunio dulliau targedu priodol.

Tabl 22: Camau i ymdrin ag anghenion penodol ardaloedd daearyddol y mae tlodi yn effeithio arnynt fwyaf/grwpiau targed sy'n wynebu risg o wahaniaethu neu allgáu cymdeithasol

Grŵp targed/ ardal ddaearyddol	Prif fathau o gamau wedi'u cynllunio sy'n rhan o'r dull gweithredu integredig	Echel Blaen oriaet h	Cronfa	Categori rhanbart h	Blaenoriaeth Fuddsoddi
Ardal ddaearyddol i'w phennu drwy ymgyngoriad	Gwelliannau i seilwaith ffisegol er mwyn hyrwyddo twf economaidd a swyddi lleol.	4	ERDF	Llai datblyged ig	8(b)
Cymunedau sy'n dioddef tlodi tanwydd	Mesurau effeithlonrwydd ynni a wnaiff dorri costau tanwydd y rhai ar incwm isel	3	ERDF	Llai datblyged ig	4(c)

ADRAN 6: ANGHENION PENODOL ARDALOEDD DAEARYDDOL SY'N
DIODDEF DIFFYGION NATURIOL NEU DDEMOGRAFFIG DIFRIFOL A
PHARHAOL (LLE BO'N BRIODOL)

(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(4) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Ddim yn gymwys ar gyfer yr ardal Rhaglen hon

ADRAN 7: AWDURDODAU A CHYRFF SY'N GYFRIFOL AM REOLI AC
ARCHWILIO PARTNERIAID PERTHNASOL YNGHYD Â'U RÔL

(Cyfeirnod: Erthygl 96(5) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

7.1 Awdurdodau a chyrrff perthnasol

(Cyfeirnod: pwyntiau (a) a (b) o Erthygl 96(5) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 23: Awdurdodau a chyrrff perthnasol

Awdurdod / corff	Enw'r awdurdod/corff, a'r adran neu'r uned	Pennaeth yr awdurdod/corff (rôl neu swydd)
Awdurdod Rheoli	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO)	Prif Weithredwr WEFO
Awdurdod ardystio, lle bo'n gymwys	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru	Pennaeth yr Awdurdod Ardystio
Awdurdod archwilio	Tîm Archwilio Cronfeydd Ewropeaidd (Llywodraeth Cymru)	Pennaeth Sicrwydd a Llywodraethu Corfforaethol (Llywodraeth Cymru)
Y corff y bydd y Comisiwn yn gwneud taliadau iddo	Cynllunio Strategol, Cyllid a Pherfformiad (Llywodraeth Cymru)	Cyfarwyddwr Cyffredinol, Cynllunio Strategol, Cyllid a Pherfformiad

7.2 Cynnwys partneriaid perthnasol

(Cyfeirnod: pwynt (c) o Erthygl 96(5) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

7.2.1 Camau a gymerir i gynnwys y partneriaid perthnasol yn y gwaith o baratoi'r rhaglen weithredol, a rôl y partneriaid hynny wrth weithredu, monitro a gwerthuso'r rhaglen

1. Mae'r Rhaglen Weithredol wedi cael ei datblygu mewn partneriaeth â rhanddeiliaid allweddol. Mae WEFO, fel yr Awdurdod Rheoli, wedi arwain y blaen ac wedi bod yn gyfrifol am lunio'r Rhaglen ond bu cryn ymgysylltu â phartneriaid ynghylch y gwaith datblygu a'r cynnwys.
2. Mae hyn wedi cynnwys nifer o Grwpiau Cyngori a benodwyd yn benodol a ffrydiau gwaith/gweithgorau arbenigol sydd â chryn ymgysylltu cyhoeddus dros y cyfnod datblygu. Adlewyrchodd aelodaeth pob grŵp ystod lawn o fuddiannau rhanddeiliaid (a'r rhai a nodwyd yn Erthygl 5) o'r sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector, ynghyd â chydbwysedd priodol o ran rhyw a daearyddiaeth a chyda buddiannau cydraddoldeb ac amgylcheddol yn cael eu cynrychioli. Disgrifir y grwpiau amrywiol isod gyda manylion yr aelodau yn 12.3.
3. Cyn dechrau drafftio'r Rhaglen Weithredol, sefydlodd y Dirprwy Weinidog Amaethyddiaeth, Bwyd, Pysgodfeydd a Rhaglenni Ewropeaidd ar y pryd

"**Ymarfer Myfyrio**"¹⁹⁵ a roddodd gyfle cynnar i randdeiliaid wneud sylwadau ar y cyfeiriad strategol a blaenoriaethau buddsoddi yn y dyfodol yn seiliedig ar y cynigion deddfwriaethol drafft. Ar y cyfan, roedd partneriaid a rhanddeiliaid yn cefnogi'r egwyddorion a oedd yn ategu'r cynigion deddfu a'r angen i gysoni'r rhaglenni newydd ag amcanion polisi Llywodraeth Cymru er mwyn cael yr effaith fwyaf posibl. Drwy hyn bu modd i'r Dirprwy Weinidog amlinellu'r cyfeiriad strategol a nifer o egwyddorion arweiniol y byddai rhaglenni 2014-2020 yn cael eu datblygu oddi tanynt mewn datganiad i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 8 Mai 2012.¹⁹⁶ Roedd hyn yn cynnwys yr angen i ganolbwyntio a thargedu ein hadnoddau ar y meysydd hynny sydd fwyaf tebygol o gael effaith drawsnewidiol ar economi Cymru a chyfrannu'n sylweddol at greu swyddi.

4. Cefnogwyd y gwaith cychwynnol drwy'r Grŵp Cynghori Gweinidogol **ar Raglenni Ewropeaidd**, grŵp gorchwyl a gorffen bach, a sefydlwyd i lunio syniadau a chynghori Gweinidogion yn uniongyrchol ar nifer o faterion strategol allweddol. Dewiswyd yr aelodau yn ofalus fel arbenigwyr yn eu maes, gyda'r gallu a'r ddealltwriaeth i gynnig y meddylfryd strategol angenrheidiol ar draws rhaglenni a meysydd polisi. Mae'r grŵp yn cynnwys arbenigwyr allanol â chryn brofiad ac arbenigedd strategol, uwch Swyddogion o brif adrannau gwario Llywodraeth Cymru a chynghorwyr sy'n cynnig cyngor arbenigol, gan gynnwys uwch swyddogion sy'n gyfrifol am ddatblygu a chyflawni rhaglenni Ewropeaidd.
5. Sefydlwyd **Fforwm Partneriaeth Rhaglenni Ewropeaidd** fel y prif gyfrwng i ymgysylltu â rhanddeiliaid allanol ar ddatblygiadau ariannu Ewropeaidd ar ôl 2013. Sefydlwyd y Fforwm yn 2011 a bu ar waith yn ystod y cyfnod datblygu rhaglenni cyfan; gan gynnig mewnbyn uniongyrchol i'r gwaith o greu'r Rhaglen Weithredol a'r Cytundeb Partneriaeth. Daeth yr aelodau yn rhannol o Bwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru Gyfan, ac yna fe'i hategwyd gan bartneriaid ychwanegol er mwyn sicrhau bod y Fforwm yn adlewyrchu buddiannau pob grŵp rhanddeiliaid perthnasol yng Nghymru. Drwy sefydlu'r grŵp, cydbwyswyd buddiannau ac adlewyrchwyd lefel briodol o gynrychiolaeth gan y sector preifat, cydbwysedd rhwng y rhywiau, wedi'i ledaenu ar draws cronfeydd, a chynrychiolaeth ddaearyddol.
6. Sefydlwyd pedwar **grŵp llif gwaith technegol** yng nghanol 2012 er mwyn ystyried manylion technegol a gweithredol rhaglenni 2014-2020 a rhoi cyngor ar y cynnwys, prosesau a'r gweithdrefnau gan adlewyrchu cyfeiriad strategol y Gweinidog. Roedd y rhain yn cwmpasu'r canlynol:
 - Rhaglenni Gweithredol
 - Cyflenwi a Chydymffurfio

195

<http://wefo.wales.gov.uk/programmes/post2013/milestones/120515reflectionsexercise/?skip=1&lang=cy>

¹⁹⁶ <http://www.assemblywales.org/cy/bus-home/pages/plenaryitem.aspx?category=Record%20of%20Proceedings&itemid=827#dat4>

- Monitro a Gwerthuso
 - Cydweithrediad Tiriogaethol
7. Chwaraeodd aelodau o'r llif gwaith Rhaglenni Gweithredol ran uniongyrchol yn y broses o ddiffinio cynnwys y rhaglenni gan gynnwys cyfeiriad y strategaeth a themâu trawsbynciol (egwyddorion llorweddol) tra aeth aelodau o'r llifau gwaith Cyflenwi a Chydymffurfio a Monitro a Gwerthuso ati'n benodol i ystyried a pharatoi canllawiau, dangosyddion a threfniadau cyflenwi a rheoli. Penodwyd aelodau drwy wahodd enwebiadau ac fe'u dewiswyd ar sail profiad rhaglenni wedi'u hariannu gan yr UE a pholisïau perthnasol yr UE, y DU a Chymru, ynghyd â phrofiad pwnc perthnasol a oedd yn briodol i bob Llif Gwaith. Cynhaliwyd cydbwysedd llawn o ran buddiannau rhanddeiliaid, daearyddiaeth a'r rhywiau.
 8. Yn olaf, er mwyn sicrhau bod cynigion yn gyson â pholisïau a strategaethau Llywodraeth Cymru sefydlwyd **Grŵp Polisi Rhaglenni Ewropeaidd Llywodraeth Cymru**. Dilynodd cyfarfodydd Grŵp Polisi rai'r llif gwaith Rhaglenni Gweithredol a llywiodd y ddau grŵp y cynigion drafft a gyflwynwyd ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus ar ddechrau 2013. Roedd yr aelodau yn cynnwys cynrychiolwyr polisi lefel uwch a enwebwyd gan Gyfarwyddwyr Cyffredinol o holl adrannau perthnasol Llywodraeth Cymru.
 9. Lansiodd **ymgyngoriad cyhoeddus** llawn, 'Cymru a'r UE: Partneriaeth ar gyfer Swyddi a Thwf' ar 14 Ionawr 2013 er mwyn ceisio barn partneriaid ar gynigion Llywodraeth Cymru ar gyfer y Cronfeydd Strwythurol a Datblygu Gwledig. Daeth yr ymgynghoriad i ben ar 23 Ebrill 2013, a chafwyd 126 o ymatebion i'r cynigion yn ymwneud â'r Gronfa Strwythurol¹⁹⁷.
 10. Ategwyd yr ymgynghoriad gan bedwar digwyddiad rhanddeiliaid rhanbarthol Llywodraeth Cymru, gyda thros 300 o randdeiliaid yn dod i drafod y prif gyfleoedd a heriau mewn cyfres o weithdai. Hefyd, trefnodd nifer o grwpiau rhanddeiliaid allanol ddigwyddiadau sectoraidd yn ystod y cyfnod ymgynghori a fynychwyd gan swyddogion WEFO.
 11. Penodwyd ymgynghorwyr i ddadansoddi canlyniadau'r ymgynghoriad a chyhoeddwyd eu hadroddiad ar Gronfeydd Strwythurol ar wefannau WEFO¹⁹⁸ a Llywodraeth Cymru ac fe'i cyhoeddwyd gan y Gweinidog Cyllid mewn datganiad i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 9 Gorffennaf 2013. Roedd yr ymgynghorwyr a benodwyd i ddadansoddi'r ymgynghoriad o'r un sefydliad a fu'n gyfrifol am y Gwerthusiad Ex Ante ac felly roedd ganddynt dealltwriaeth fanwl o'r materion a godwyd.
 12. Cafwyd cefnogaeth gref i'r cynigion Cronfa Strwythurol yn sgil yr ymgynghoriad, o ran y blaenoriaethau buddsoddi a ddewiswyd a

¹⁹⁷

<http://wales.gov.uk/consultations/businessandtheconomy/130114walesandtheeu/?skip=1&lang=Cy>

¹⁹⁸ <http://wefo.wales.gov.uk/news/latest/130115consultation/?skip=1&lang=Cy>

phwysigrwydd canolbwyntio adnoddau er mwyn cael effaith drawsnewidiol. Cododd nifer o ymatebwyr bryderon am absenoldeb Blaenoriaeth benodol ar gyfer trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol. Mae rhaglen ESF wedi'i datblygu yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru, fel y nodwyd yn ei Chynllun Gweithredu ar Drechu Tlodi, sy'n nodi mai cyflogaeth yw'r llwybr gorau allan o dlodi.

13. Felly, mae camau i ymdrin â thlodi ac allgáu cymdeithasol yn canolbwyntio ar ddileu rhwystrau i gyflogaeth a helpu pobl i gael gwaith. Gyda hyn fel y prif egwyddor, ail-luniodd WEFO gamau i gefnogi'r rhai sy'n byw mewn tlodi ac allgáu cymdeithasol, neu sy'n wynebu'r risg o hynny, i fod o fewn Echel Blaenoriaeth 'Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy' gan helpu'r cyfranogwyr hynny i gael gwaith cynaliadwy a sicr a'i gadw. Mae'r Echel Blaenoriaeth hon yn ategu'r thema drawsbynciol ar Drechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol.
14. Sefydlwyd un Pwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru ar gyfer rhaglenni Buddsoddi Strwythurol ac Ewropeaidd 2014-2020 ar ffurf gysgodol a chaiff ei fabwysiadu'n ffurfiol ar ôl i'r Comisiwn Ewropeaidd gymeradwyo'r rhaglenni.
15. Bydd y Pwyllgor hwn yn cwmpasu'r tair cronfa ESI a reolir gan Lywodraeth Cymru (ERDF, ESF, EAFRD) a bydd yn gyfrifol am gymeradwyo meini prawf dethol prosiect Cronfeydd Strwythurol, ystyried y cynnydd a wnaed i gyflawni'r amcanion rhaglen cytûn, ac unrhyw ddiwygiadau i'r rhaglenni a chytuno ar y Cynllun Gwerthuso ac unrhyw ddiwygiadau i'r rhaglenni.
16. Mae'r aelodaeth o 27 (a Chadeirydd), sy'n seiliedig ar egwyddorion partneriaeth a llawer o'r arferion gorau a nodir yn y Cod Ymddygiad Ewropeaidd ar Bartneriaeth, yn cynnwys chwe aelod arbenigol a benodwyd drwy broses penodiadau cyhoeddus a 21 o aelodau a enwebwyd ar sail sector. Dewiswyd aelodau o blith y sector preifat, y sector cyhoeddus a'r trydydd sector (gan gynnwys partneriaid economaidd a chymdeithasol, awdurdodau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol; a chynrychiolwyr cymdeithas sifil gan gynnwys cyrff amgylcheddol a chydardoldeb). Hefyd, dyluniwyd yr aelodaeth i sicrhau cydbwysedd eang rhwng y rhywiau a dosbarthiad ar draws y ddau ranbarth yng Nghymru a'r dimensiwn trefol/gwledig. Paratoir cylch gorchwyl drafft a chytunir arno yn y cyfarfod cyntaf. Bydd hyn yn cynnwys canllawiau manwl ar sut y gellir ymdrin â gwrthdaro buddiannau posibl.
17. Cefnogwyd sefydlu un Pwyllgor gan ein partneriaid ar sail yr adborth a gafwyd yn ystod yr ymgynghoriad cyhoeddus a bydd yn llywio asesiad mwy cyfannol o effaith ac effeithiolrwydd y cronfeydd wrth gyflawni agenda Ewrop 2020, yn erbyn y Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd ac a gefnogir gan well gwybodaeth reoli a monitro.
18. Bydd y Grwpiau Cyflenwi a Chydymffurfio a Gwerthuso sy'n bodoli eisoes yn parhau i weithredu drwy gydol 2014-2020 er mwyn parhau i roi cyngor ar waith cyflenwi a gweithredu (gan gynnwys cynnwys canllawiau) a

threfniadau monitro a gwerthuso. Mae'r grwpiau hyn wedi bodoli drwy gydol cyfnod rhaglenni 2007-13 ac maent yn cynnwys buddiannau rhanddeiliaid eang mewnol Llywodraeth Cymru a buddiannau rhanddeiliaid allanol.

19. Mae'r Grŵp Cyflenwi a Chydymffurfio yn grŵp arbenigol technegol a sefydlwyd gan yr Awdurdod Rheoli (WEFO) fel fforwm i bartneriaid roi adborth ar faterion gweithredol gweithredu a chydymffurfio.
20. Mae gwaith y Grŵp yn llywio gwaith y Pwyllgor, ac mae ganddo gylch gwaith penodol i adolygu 'Adroddiad Cydymffurfio' rheolaidd WEFO cyn ei gyflwyno i'r Pwyllgor. Mae hyn yn cynnwys canlyniadau archwilio a gwallau cyffredin a geir yng ngwaith dilysu rheolwyr. Mae'r grŵp yn helpu'r Pwyllgor i fodloni ei hun ynghylch effeithiolrwydd ac ansawdd gweithredu Rhaglenni Cronfeydd Strwythurol Cymru ym meysydd cyflenwi a chydymffurfio.
21. Rôl y Grŵp Cyngori ar Werthuso yw cynnig cyngor a chymorth wrth ddylunio astudiaethau gwerthuso, gan reoli ansawdd yr adroddiadau ymchwil terfynol a sicrhau bod canfyddiadau yn cael eu dosbarthu'n eang. Bydd y grŵp hefyd yn monitro'r broses o weithredu'r Strategaeth Monitro a Gwerthuso ar gyfer rhaglenni Cronfeydd Strwythurol Cymru yn 2014-2020.
22. Yn ystod cyfnod rhaglen 2007-2013, defnyddiwyd Cymorth Technegol i gefnogi'r gwaith o ymgysylltu â sefydliadau anlywodraethol a gwirfoddol wrth gyflenwi rhaglenni, a datblygu eu capasiti. Mae hyn wedi cynnwys darparu cymorth, gwybodaeth, cyngor a chyfleoedd rhwydweithio. Cynigir y bydd gweithgareddau tebyg yn bosibl drwy weithgareddau Cymorth Technegol o fewn rhaglen ERDF fel y disgrifiwyd yn Adran 2.B., a fydd yn cynnwys y canlynol:
 - Rheoli - datblygu ymhellach swyddogaethau a systemau'r Awdurdod Rheoli er mwyn cyflenwi rhaglenni cynaliadwy integredig a rhoi cyngor ac arweiniad arbenigol i fuddiolwyr
 - Partneriaeth a Rhwydweithio - hwyluso gwaith ymgysylltu a gweithio mewn partneriaeth effeithiol â rhanddeiliaid wrth gefnogi'r broses o roi rhaglenni ar waith
 - Monitro - sefydlu a chefnogi Pwyllgor Monitro Rhaglen Cronfeydd ESI unigol
 - Ymchwil a Gwerthuso - parhau i ddarparu gwybodaeth seiliedig ar dystiolaeth o ansawdd er mwyn helpu i gyflenwi rhaglenni
 - Gwybodaeth a chyhoeddusrwydd - tynnu sylw at y gwerth a ychwanegir gan yr UE yn gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid.

- Archwilio a Rheoli - cyflenwi rhaglenni effeithiol a rhai sy'n cydymffurfio yng Nghymru

23. Nid oes cynlluniau i drosglwyddo rhan o'r cyfrifoldeb am reoli'r Rhaglen Weithredol i Gyrrff Canol, er enghraifft drwy ddefnyddio Grantiau Byd-eang neu Fuddsoddiadau Tiriogaethol Integredig a defnyddio'r darpariaethau a nodir yn erthygl 123(7) o Reoliad Darpariaethau Cyffredin (CPR) UE 1303/2013. Bydd Cyrff Canol, gan ddefnyddio'r darpariaethau a nodir yn erthygl 123(6) o'r CPR, yn cyflawni tasgau dirprwyedig penodol mewn perthynas â rheoli rhai cynlluniau cymorth. Bydd tasgau dirprwyedig yn cynnwys, o leiaf, ddethol prosiectau (buddiolwyr), rhoi dogfennau i fuddiolwyr sy'n nodi'r amodau o ran cymorth a gweinyddiaeth cymorth gwladwriaethol y cynllun. Mae'r Cyrff Canol a ddewisir i reoli'r cynlluniau cymorth yn debygol o fod yn adrannau Llywodraeth Leol.

ADRAN 8: CYDGYSYLLTU RHWNG Y CRONFEYDD, EAFRD, EMFF AC
OFFERYNNAU'R UNDEB AC ARIANNU CENEDLAETHOL ERAILL, AC Â'R
EIB

(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(6) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

ADRAN 8. CYDGYSYLLTU RHWNG Y CRONFEYDD, EAFRD, EMFF AC OFFERYNNAU'R UNDEB AC ARIANNU CENEDLAETHOL ERAILL, AC Â'R EIB

(Cyfeirnod: pwynt (b)(vi) o Erthygl 96(6) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Y dulliau gweithredu sy'n sicrhau cydgysylltiad rhwng y Cronfeydd, Cronfa Amaethyddol Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig (EAFRD), Cronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop (EMFF) ac offerynnau'r Undeb ac ariannu cenedlaethol eraill, ac â Banc Buddsoddi Ewrop (EIB) gan ystyried y darpariaethau perthnasol a nodir yn y Fframwaith Strategol Cyffredin

1. Mae holl raglenni ESI Cymru wedi'u dylunio i fod yn ategol. Mae dwy raglen ERDF Cymru yn rhannu dadansoddiad a strwythur cyffredin, gan gydnabod yr heriau cyffredin ar draws Cymru gyfan. Mae'r lefelau is o gyllid sydd ar gael yn Nwyrain Cymru yn cael eu hadlewyrchu mewn rhaglen fwy penodol.
2. Bydd y meini prawf ar gyfer dethol a blaenoriaethu prosiectau yn profi sut mae pob prosiect wedi ystyried ffynonellau cyllid eraill sydd ar gael a'r cysylltiadau a wnaed â hwy.
3. Mae'r adran hon yn nodi'r cysylltiadau â chronfeydd ESI a chronfeydd UE eraill ledled yr UE a'r DU yn ôl Echel Blaenoriaeth, heb geisio ailadrodd y dulliau cydgysylltu neu gysylltiadau â strategaethau macro-ranbarthol a nodir yn y Cytundeb Partneriaeth.

Ymchwil ac Arloesedd

4. Mae Ymchwil ac Arloesedd yn ddwy elfen o'r "triongl gwybodaeth", ynghyd ag addysg. Mae gan fuddsoddiadau ESF y cwrpas i gynyddu cyflenwad unigolion â'r sgiliau arbenigol i gefnogi'r gwaith o feithrin gallu ac adnoddau mewn sefydliadau ymchwil, a chynyddu arloesedd o fewn busnesau Cymru. Ceisir cydgysylltu'r gweithgareddau hyn yn agos iawn, gyda'r potensial i ystyried cyllid ategol; yn arbennig, gellir cyfuno Ymchwil, Arloesedd a Sgiliau.
5. Mae lle i sicrhau yr ategir rhaglen EAFRD er mwyn hyrwyddo arloesedd a'r sylfaen wybodaeth mewn ardaloedd gwledig, ac yn enwedig drwy fuddsoddiadau o dan faes Her Fawr Carbon isel, ynni a'r amgylchedd. Gall buddsoddiadau ERDF sy'n cefnogi'r newid i economi carbon isel ategu gweithgarwch a ariennir o dan yr EMFF, yn dibynnu ar yr arbenigeddau a gefnogir.
6. Disgwylir cyswllt pwysig â rhaglen Horizon 2020 a chyllid ymchwil cystadleuol arall, fel cyllid Cynghorau Ymchwil y DU, Bwrdd Technoleg a Strategaeth y DU a NESTA'r DU. Er enghraifft, mae'r DU yn ymwneud â rhwydwaith Eureka drwy'r TSB, gan gynnig y llwybr i ddatblygu clystyrau a phartneriaethau rhyngwladol. Mae'r ERDF yn disgwyl buddsoddi mewn

ymchwil ac arloesedd am i fyny gyda nod penodol i feithrin gallu ac adnoddau er mwyn cynyddu mynediad i'r cronfeydd hyn. Bydd y dimensiwn rhyngwladol clir a geisir drwy feithrin gallu ac adnoddau yn gofyn am roi mwy o ystyriaeth i fentrau ledled yr UE fel yr Ardal Ymchwil Ewropeaidd a gwaith y Cyngor Ymchwil Ewropeaidd. Hefyd, defnyddir ERDF am i lawr er mwyn sicrhau y manteisir ar ganlyniadau'r ymchwil honno a bod y buddiannau yn cael eu nodi yn ardal y rhaglen, gan gynnwys y potensial i fasnacheiddio ymchwil Ewropeaidd (e.e. o Horizon 2020) yng Nghymru.

7. Dylai synergeddau â Horizon 2020 hefyd ystyried cysylltiadau â phartneriaethau preifat-cyhoeddus (Mentrau Cydraglennu, ERA-NET, mentrau Erthygl 185), partneriaethau cyhoeddus-preifat (mentrau Erthygl 187) a champau o dan Ran IV o Horizon 2020 sy'n ymwneud â Lledaenu Rhagoriaeth ac Ehangu Cyfranogiad, lle gallai Gorllewin Cymru a'r Cymoedd ddarparu uwch bartneriaid posibl ym mhob cam Ehangu.
8. Ceir amrywiaeth o offerynnau ariannu yn yr UE a'r DU sy'n ceisio ymdrin â'r heriau sy'n ymwneud â'r newid i economi carbon isel. Bydd Horizon 2020 yn gyswllt allweddol, a dylai cyllid arddangos Cronfa Newydd-ddyfodiaid (NER) 300 gael ei ystyried hefyd. Efallai y bydd cyfleoedd hefyd i gefnogi'r gwaith o gyflwyno dulliau gweithredu a ddilyswyd o dan raglen LIFE, lle maent yn cyflawni amcanion rhaglen ERDF, er enghraifft wrth ddangos eco-arloesedd neu fabwysiadu technolegau arloesol.
9. Tra bod hyn yn awgrymu llinell derfyn rhwng y cronfeydd, ystyrir y posibilrwydd o gydariannu fesul achos (dylai prosiect gyflawni amcanion ERDF a gofynion y gronfa gystadleuol arall). Ni fydd prosiectau ERDF yn cymryd lle cronfeydd ymchwil cystadleuol eraill. Caiff prosiectau eu herio er mwyn sicrhau eu bod yn cymryd rhan mewn cynigion cystadleuol eraill (e.e. Horizon 2020 neu gronfeydd ymchwil domestig) lle mai dyna'r ffynhonnell cyllid fwyaf priodol. Bydd cydleoeli uned Horizon 2020 â'r Awdurdod Rheoli ar gyfer ERDF, ynghyd â defnyddio cyngor arbenigol (mewnol ac allanol) er mwyn llywio'r dewis o brosiectau, yn helpu i sicrhau bod cydgysylltu agos rhwng y cronfeydd hyn.
10. Ategir Camau Marie Curie hefyd ac ystyrir cynigion ERDF cysylltiedig fesul achos. Bydd llawer o'r cysylltiadau ag ERASMUS a mentrau eraill sy'n gysylltiedig â phobl yn fwy uniongyrchol gysylltiedig ag ymyriadau ESF; serch hynny cyd-gysylltir y rhain â buddsoddiadau ymchwil, datblygu ac arloesedd ERDF. Mae hyn yn cynnig y cyfle i gyfuno ERDF, ESF a chyllid UE (H2020, ERASMUS, Marie Curie) ar nodau cyffredin. Ni fwriedir i'r Awdurdod Rheoli gymryd unrhyw gamau penodol i ysgogi neu dargedu'r cysylltiadau hyn, ond lle nodir cysylltiadau ceisir cydgysylltu a chyngor arbenigol gan yr Adran sy'n cydgysylltu gwybodaeth am gamau Marie Curie ac ERASMUS yng Nghymru.
11. Disgwylir i'r holl raglenni Cydweithredu Tiriogaethol Ewropeaidd (ETC) y mae Cymru yn cymryd rhan ynddynt gynnwys buddsoddiadau ymchwil, datblygu ac arloesi. Dylai prosiectau ERDF sy'n ceisio cymorth am i fyny

gynnwys dimensiwn rhyngwladol clir, fel ffordd hanfodol o brif ffrydio gweithgarwch trawsenedlaethol gwirioneddol ac ymdrin ag un o'r prif rwystrau sy'n atal sefydliadau ymchwil Cymru rhag cael gafael ar gyllid ymchwil cystadleuol (sef diffyg rhwydweithiau a phartneriaid rhyngwladol). Mae hwn yn gyfle i ystyried cysylltiadau posibl â rhaglenni ETC perthnasol; lle gobeithir y gall cysylltiadau rhwng sefydliadau ymchwil, ymchwilwyr, rhwydweithiau a chlystyrau llwyddiannus gael eu cefnogi.

12. Efallai y bydd cyllid EIB fel rhan o brosiectau a ariennir gan ERDF yn bosibl os daw cynigion buddsoddi sylweddol i'r amlwg ar gyfer seilwaith ymchwil. Mae darparu cyfalaf risg ar gyfer BBaChau arloesol yn debygol o fod yn rhan o Offeryn Ariannol lle gellir hefyd geisio cyllid EIB. Dylid hefyd ystyried defnyddio cronfeydd ESI ar gyfer seilweithiau ymchwil ESFRI lle bo'n briodol.

Cystadleurwydd BBaCh

13. Bydd buddsoddiadau ESF i uwchsgilio'r gweithlu, ymdrin â bylchau mewn sgiliau, a helpu unigolion i ddod yn barod am waith (gan gynnwys ymdrin â rhwystrau i waith) yn cefnogi cystadleurwydd a chynhyrchiant BBaChau. Bydd cefnogi sgiliau entrepreneuriaeth hefyd yn helpu i gyflawni'r amcan ERDF o gynyddu nifer y busnesau newydd. Ceisir ategu gwasanaethau cynghori busnesau a gweithgareddau dechrau busnes o dan raglenni EAFRD ac EMFF er mwyn sicrhau bod gwasanaethau yn cael eu darparu'n effeithlon a bod busnesau yn y sector ffermio a'r sector pysgodfeydd yn gallu cael gafael ar y gwasanaethau cymorth a ariennir drwy ERDF.
14. Dylai cymorth busnesau newydd lle targedir sectorau twf allweddol hefyd ystyried y potensial i gysoni â Dechrau Busnesau Ewrop ar gyfer BBaChau TGCh, a gyflwynir fel rhan o Agenda Ddigidol Ewrop, Ewrop 2020.
15. Bydd y prif gysylltiad â ffynonellau ariannu eraill ynghlwm wrth ddarparu mynediad i gyllid, lle mae nifer o gynlluniau sy'n ceisio lleddfu pwysau ar BBaChau yn dod i'r amlwg; er enghraifft COSME ar lefel yr UE neu nifer o gronfeydd benthyciadau a chyfalaf menter penodol a ategir gan yr EIF.
16. Mae Llywodraeth y DU wedi ceisio annog sefydliadau ariannol i fuddsoddi mewn BBaChau, er enghraifft drwy'r cynllun Cyllid ar gyfer Benthycia a'r Gwarant Cyllid Busnes. Mae Llywodraeth y DU hefyd yn buddsoddi mewn cronfeydd masnachol, ochr yn ochr â'r sector preifat, ac mae hefyd yn datblygu cynigion ar gyfer Banc Busnes, er mwyn ariannu BBaChau. Mae cyfalafwyr menter ac angylion busnes hefyd yn brif ffynonellau cyllid o hyd, ond maent yn dueddol o ganolbwyntio ar ardal De-ddwyrain Lloegr.
17. Ceisir cydgysylltu mynediad at gyllid drwy drefniadau presennol ar gyfer cymorth BBaCh (e.e. y Siop Un Stop ar gyfer Cyngor Busnes). Bydd

darpariaeth drwy'r ERDF yn destun asesiad o fethiant y farchnad, gan gynnwys ystyried ffynonellau ariannu eraill.

18. Mae cysylltiadau hefyd â Rhaglen Cyflogaeth ac Arloesedd Cymdeithasol yr Undeb Ewropeaidd gyda mesurau sy'n targedu entrepreneuriaeth, creu busnes a darpariaeth wedi'i theilwra ar gyfer mentrau cymdeithasol; er enghraifft gallai'r ERDF, ynghyd ag ESF, helpu i ddatblygu mentrau arloesol llwyddiannus sy'n gyson ag amcanion ERDF neu ESF.
19. Mae'r rhaglenni ETC y mae Cymru yn cymryd rhan ynddynt hefyd yn debygol o gynnwys elfennau sy'n ymroddedig i Gystadleurwydd BBaCh. Anogir cysylltiadau rhwng y rhaglenni, yn enwedig lle gallai ERDF helpu i gefnogi'r gwaith o gyflwyno neu dreialu cymorth arloesol a nodir drwy ETC. Disgwylir i weithgareddau trawsghenedlaethol prif ffrwd fod yn is yn yr Echel Blaenoriaeth hon, er bod cyfleoedd i hyrwyddo cyfleoedd twf (er enghraifft wrth geisio mynediad i farchnadoedd newydd).
20. Gellir ceisio cyllid EIB er mwyn cefnogi Offeryn Ariannol sy'n darparu mynediad at gyllid i BBaChau.

Ynni Adnewyddadwy ac Effeithlonrwydd Ynni

21. Ceisir cyfleoedd i gysylltu â'r EAFRD ac EFF o dan yr Echel Blaenoriaeth hon; er enghraifft mae cyfleoedd i unrhyw ficro-gynhyrchu a gefnogir gan yr EAFRD gael ei ategu gan gymorth ar y cyd rhwng yr EAFRD ac ERDF ar gyfer cynlluniau ynni adnewyddadwy cymunedol neu fach. Disgwylir i'r cysylltiadau ag EMFF fod ynghlwm wrth botensial ynni morol, gyda mesurau EMFF ar gyfer gwaith rheoli a chynllunio gofodol morol yn ategu dyheadau ERDF i gefnogi'r gwaith o brofi ac arddangos technoleg ynni morol o fewn yr amgylchedd morol.
22. Bydd cefnogi'r broses o ddatblygu sgiliau a nodi unrhyw fylchau a allai gael eu hariannu gan brosiectau ESF hefyd yn gyswllt pwysig; naill ai drwy sicrhau hyblygrwydd mewn darpariaeth ESF brif ffrwd er mwyn cefnogi'r sector ynni, neu drwy gymorth sgiliau penodedig a arweinir gan alw.
23. Ar lefel y DU mae'r cronfeydd sydd ar gael yn cynnwys y Banc Buddsoddi Gwyrdd, amrywiaeth o gronfeydd o'r Adran Ynni a Newid Hinsawdd, a chronfeydd dynodedig drwy'r Bwrdd Technoleg a Strategaeth. Mae amrywiaeth o ddeddfwriaeth a chymhellion yn ychwanegu rhagor o gymhlethdod at y dirwedd ariannu, gan gynnwys y Fargen Werdd a Thariffau Bwydo i Mewn.
24. Bydd asesiad o'r ffordd y mae unrhyw gynnig prosiect yn cydweddu i gyd-destun ffynonellau eraill o gyllid yn hanfodol er mwyn dangos gwerth ychwanegol a bydd yn rhan o'r broses o ddethol a blaenoriaethu prosiectau. Ceisir cyngor arbenigol lle nad yw methiant y farchnad neu gyfle penodol yn glir. Gall hyn fod ar ffurf cyngor mewnol (pan gysonir â

pholisi ac offerynnau'r Llywodraeth) a chyingor allanol (asesiad technegol).

25. O ran cydweithredu rhyngwladol ceir cryn gyfle i ddatblygu sector ynni morol yn y gorllewin, gan geisio ychwanegu gwerth at weithgarwch tebyg sy'n digwydd mewn ardaloedd eraill fel yr Alban a Chernyw. Hefyd, disgwylir i'r amgylchedd morol ac ynni morol chwarae rhan yn y rhaglenni ETC amrywiol y mae Cymru yn cymryd rhan ynddynt, a cheisir ategu'r rhaglenni hyn (gan gydnabod y bydd yr ERDF yn llywio'r gweithgarwch hwn ar y cyfan). Dylai'r camau a gymerir geisio ategu amcanion rhaglen LIFE, yn benodol elfen CLIMA LIFE (neu brosiectau LIFE ENV). Anogir prosiectau a all ddangos eu bod yn cyfrannu at flaenoriaethau LIFE ac ERDF ar yr un pryd ac yn osgoi effeithiau negyddol ar brosiectau LIFE.
26. Efallai y ceisir cyllid EIB os yw'r asesiad ex-ante o Offerynnau Ariannol yn nodi cyfle i ddefnyddio cyllid ad-daladwy (e.e. Cronfa Datblygu Trefol sy'n cefnogi effeithlonrwydd ynni fel elfen).

Cysylltedd a Datblygu Trefol

27. Mae gan fuddsoddiadau mewn trafndiaeth, cysylltedd a seilwaith ffisegol ran alluogi allweddol i'w chwarae yn yr economi ac felly mae'n bwysig bod buddsoddiadau eraill yn cael eu cydgysylltu er mwyn cael yr effaith fwyaf posibl. Mae cryn le i gydgyssylltu â'r mesurau sgiliau a chyflogaeth o dan y rhaglen ESF yn hyn o beth, gan sicrhau bod trigolion yn gallu achub ar gyfleoedd newydd a ddaw yn sgil y buddsoddiad mewn seilwaith (gan gynnwys unrhyw fewnfuddsoddi).
28. Y prif offeryn cysylltiedig ar lefel yr UE yw'r cyfleuster Cysylltu Ewrop. Fe'i hystyrir yn ddewis cyntaf ar gyfer buddsoddiadau seilwaith mawr o bwys Ewropeaidd. Mae'r materion y mae angen i'r ERDF ymdrin â hwy yn canolbwyntio ar rwystrau mwy rhanbarthol a lleol sy'n cyfrannu at gynyddu gwahaniaethau rhanbarthol; yn arbennig ymyloldeb a diffyg cysylltedd rhwng marchnadoedd llafur a chanolfannau trefol a chyflogaeth allweddol. Dylai'r ddau faes buddsoddi (Cysylltu Ewrop ac ERDF) atgyfnerthu ei gilydd.
29. Mae rhai buddsoddiadau mawr mewn seilwaith trafndiaeth yng Nghymru wedi'u cynllunio dros gyfnod y rhaglen, er enghraifft trydaneiddio llinell reilffordd Llundain-Abertawe a llinellau Cymoedd y De. Bydd ERDF yn ceisio ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau arfaethedig hynny drwy geisio sicrhau y gellir cael yr effaith fwyaf drwy fuddsoddiadau ategol e.e. cefnogi gweithgareddau adfywio lle mae cysylltedd ardal wedi gwella, neu sicrhau bod cysylltedd lleol yn gwella er mwyn nodi buddiannau prif fuddsoddiadau (nad ydynt yn rhai ERDF) yn ehangach.
30. Mae'r effaith leol a rhanbarthol a geisir o fuddsoddiadau yn yr Echel Blaenoriaeth hon yn gyfyngedig i gyfleoedd cydweithredu rhyngwladol, er y dylai unrhyw feysydd arfer gorau neu arloesedd gael eu hystyried wrth ddylunio'r cynllun.

31. Mae pwysigrwydd buddsoddiadau seilwaith i economi Cymru, ynghyd â'r diffyg adnoddau i'w cefnogi, wedi arwain at Lywodraeth Cymru yn ystyried amrywiaeth o ddulliau ariannu arloesol er mwyn cefnogi'r buddsoddiadau hanfodol hynny. Lle y ceir cyfleoedd, ceisir cyllid EIB er mwyn cydfuddsoddi mewn gwelliannau seilwaith yn ardal y rhaglen.
32. Dylai cynigion datblygu trefol fod yn gysylltiedig â chronfeydd a rhwydweithiau cysylltiedig, yn dibynnu ar y rhanbarth neu'r awdurdod trefol dan sylw. Gallai hyn gynnwys URBACT, Cydweithredu Tiriogaethol Ewropeaidd, LIFE, CIVITAS, Porth Symudedd Trefol, CONCERTO, Dinasoedd Deallus a Phartneriaeth Arloesedd Ewropeaidd Cymunedau, a chysylltiadau ag ardaloedd gwledig drwy'r Cynllun Datblygu Gwledig.

ADRAN 9: AMODAU EX-ANTE

(Cyfeirnod: pwynt (b) o Erthygl 96(6) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

ADRAN 9. AMODAU EX-ANTE

(Cyfeirnod: pwynt (b) o Erthygl 96(6) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

9.1 Amodoldebau ex-ante

Gwybodaeth am asesu cymhwysedd a bodloni amodoldebau ex-ante (opsiynol)

Tabl 24: Amodoldebau ex-ante cymwys ac asesu eu bodloni

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
--------------------	---------------	-------------	---------------	--------------------------	-----------------------------

¹⁹⁹ Cyfeiriad at y strategaethau, deddfau cyfreithiol neu ddogfennau perthnasol eraill gan gynnwys cyfeiriad at adrannau , erthyglau neu baragraffau perthnasol, ynghyd â dolen gwe neu fynediad arall i'r testun llawn

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
<p>1. Gwrthwahanïaeth hu</p> <p>Bodolaeth adnoddau gweinyddol i weithredu a chymhwyso cyfraith a pholisi gwrthwahanïaeth hu'r UE ym maes Cronfeydd ESI</p>	Do	<p>- Trefniadau yn unol â fframwaith sefydliadol a chyfreithiol Aelod Wladwriaethau ar gyfer cynnwys cyrff sy'n gyfrifol am hyrwyddo triniaeth gyfartal pawb drwy gydol y gwaith o baratoi a gweithredu rhaglenni, gan gynnwys darparu cyngor ar gydraddoldeb o fewn gweithgareddau sy'n ymwneud â chronfa ESI</p> <p>- Trefniadau ar gyfer hyfforddi staff awdurdodau sydd ynghlwm wrth reoli Cronfeydd ESI ym meysydd cyfraith a pholisi gwrthwahanïaethu'r Undeb.</p>	Do	<p>Dyletswyddau Penodol Cymru (Dyletswyddau Statudol Cymru 2011): http://wales.gov.uk/topic/s/equality/inclusivepolicy/impactassessments/eqact/?skip=1&lang=cy</p> <p>Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 – http://www.legislation.gov.uk/wsi/2011/1064/made/welsh</p> <p>Deddf yr Iaith Gymraeg (1993): http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1993/38/contents</p> <p>Datganiad Ysgrifenedig: http://wales.gov.uk/about/cabinet/cabinetstateme</p>	<p>Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb llawn ar gyfer yr holl weithgareddau'n ymwneud â chronfa ESI yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd benodol Cymru. Ymhlith y gwaith o ddatblygu tystiolaeth ar gyfer yr AEG cafwyd gweithdai ymgynghori ffurfiol â rhanddeiliaid. Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn chwarae rhan lawn yn y broses a bydd yn rhoi 'barn ffurfiol' ar y camau y mae'r Awdurdod Rheoli wedi'u cymryd i weithredu triniaeth Gyfartal gan gynnwys prif ffrydio rhwng y rhywiau a gwrthwahanïaethu yn y rhaglenni.</p> <p>Mae gan Lywodraeth Cymru Dîm Cydraddoldeb dynodedig sy'n gweithio ar integreiddio cydraddoldeb a phrif ffrydio rhwng y rhywiau gan gefnogi rhanddeiliaid â diddordeb i wneud y canlynol: A) gweithio o fewn y fframwaith deddfwriaethol. B) symud y tu hwnt i gydymffurfiaeth a sefydlu arfer da.</p> <p>Mae gan Lywodraeth Cymru weithdrefnau monitro ar waith ar gyfer grwpiau â nodweddion gwarchoddedig.</p> <p>Mae tîm Themâu Trawsbynciol WFO yn rhoi arweiniad a hyfforddiant ar gyfle cyfartal, datblygu</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlonwyd	Meini prawf	Bodlonwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
				nts/2011/equalityact/?lang=cy	<p>cynaliadwy a threchu tlodi ac allgáu cymdeithasol i staff mewnol a buddiolwyr. Mae holl staff Llywodraeth Cymru yn cael hyfforddiant Cydraddoldeb a Gwrthwahananiaethu gorfodol a rhoddwyd rhaglen hyfforddiant ac ymwybyddiaeth lawn i staff yr Awdurdod Rheoli/Ardystio a grwpiau rhanddeiliaid ehangach sy'n cyflenwi rhaglenni Cronfeydd Strwythurol. Cynllunnir rhaglen debyg ar gyfer rhaglen EAFRD yng nghanol 2014.</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (Ile bo'n briodol)
<p>2. Rhyw</p> <p>Bodolaeth adnoddau gweinyddol i weithredu a chymhwyso cyfraith a pholisi cydraddoldeb rhwng y rhywiau Enion ym maes Cronfeydd ESI</p>	Do	<p>- Trefniadau yn unol â fframwaith sefydliadol a chyfreithiol Aelod Wladwriaethau ar gyfer cynnwys cyrff sy'n gyfrifol am gydraddoldeb rhwng y rhywiau drwy gydol y gwaith o baratoi a gweithredu rhaglenni, gan gynnwys darparu cyngor ar gydraddoldeb o fewn gweithgareddau sy'n ymwneud â chronfa ESI;</p> <p>– Trefniadau ar gyfer hyfforddi staff awdurdodau sydd ynghlwm wrth reoli Cronfeydd ESI ym meysydd cyfraith a pholisi cydraddoldeb rhwng y rhywiau yr Undeb yn ogystal â phrif ffrydio'r rhywiau.</p>	Do	<p>Dyletswyddau Penodol Cymru (Dyletswyddau Statudol Cymru 2011):</p> <p>Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 - http://www.legislation.gov.uk/wsi/2011/1064/made/welsh</p> <p>Datganiad Ysgrifenedig: http://wales.gov.uk/about/cabinet/cabinetstatements/2011/equalityact/?lang=cy</p>	<p>Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb llawn ar gyfer yr holl weithgareddau'n ymwneud â chronfa ESI yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd benodol Cymru. Ymhlith y gwaith o ddatblygu tystiolaeth ar gyfer yr AEG cafwyd gweithdai ymgynghori ffurfiol â rhanddeiliaid. Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn chwarae rhan lawn yn y broses a bydd yn rhoi 'barn ffurfiol' ar y camau y mae'r Awdurdod Rheoli wedi'u cymryd i weithredu triniaeth Gyfartal gan gynnwys prif ffrydio rhwng y rhywiau a gwrthwahaniant yn y rhaglenni.</p> <p>Mae gan Lywodraeth Cymru Dîm Cydraddoldeb dynodedig sy'n gweithio ar integreiddio cydraddoldeb a phrif ffrydio rhwng y rhywiau gan gefnogi rhanddeiliaid â diddordeb i wneud y canlynol: A) gweithio o fewn y fframwaith deddfwriaethol. B) symud y tu hwnt i gydymffurfiaeth a sefydlu arfer da.</p> <p>Mae gan Lywodraeth Cymru weithdrefnau monitro ar waith ar gyfer grwpiau â nodweddion gwarchoddedig.</p> <p>Mae tîm Themâu Trawsbynciol WEFO yn rhoi arweiniad a hyfforddiant ar gyfle cyfartal, datblygu</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlonwyd	Meini prawf	Bodlonwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
					cynaliadwy a threchu tiodi ac allgáu cymdeithasol i staff mewnol a buddiolwyr. Mae holl staff Llywodraeth Cymru yn cael hyfforddiant Cydraddoldeb a Gwrthwahananiaethu gorfodol a rhoddwyd rhaglen hyfforddiant ac ymwybyddiaeth lawn i staff yr Awdurdod Rheoli/Ardystio a grwpiau rhanddeiliaid ehangach sy'n cyflenwi rhaglenni Cronfeydd Strwythurol. Cynllunnir rhaglen debyg ar gyfer rhaglen EAFRD yng nghanol 2014.
3. Anabledd Bodolaeth adnoddau gweinyddol ar gyfer gweithredu a chymhwyso Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (UNCRPD) ym maes Cronfeydd	Do	Trefniadau yn unol â fframwaith sefydliadol a chyfreithiol Aelod Wladwriaethau ar gyfer ymgynghori â chyrrff sy'n gyfrifol am ddiogelu hawliau pobl ag anableddau a'u cynnwys, neu sefydliadau cynrychioliadol pobl ag anableddau a rhanddeiliaid perthnasol eraill drwy baratoi a gweithredu	Do	Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau: http://wales.gov.uk/topic/equality/unccs/?lang= Mae Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am goladu a darparu cyfraniadau i'w cynnwys yn adroddiadau Llywodraeth y DU i holl Gonfensiynau a Chyfamodau'r	Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb llawn ar gyfer yr holl weithgareddau'n ymwneud â chronfa ESI yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd benodol Cymru. Ymhlith y gwaith o ddatblygu tystiolaeth ar gyfer yr AEG cafwyd gweithdai ymgynghori ffurfiol â rhanddeiliaid a oedd yn gyfrifol am ddiogelu hawliau pobl anabl Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn chwarae rhan lawn yn y broses ac mae wedi rhoi 'barn ffurfiol' ar y camau y mae'r Awdurdod Rheoli wedi'u cymryd i weithredu triniaeth Gyfartal gan gynnwys cymhwyso Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl Anabl i'r rhaglenni.

Cyff. Amodoldeb	Bodlonwyd	Meini prawf	Bodlonwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
ESI yn unol â phenderfyniad y Cyngor 2010/48/EC ²⁰⁰		<p>rhaglenni; – Trefniadau ar gyfer hyfforddi staff yr awdurdodau sy'n gyfrifol am reoli Cronfeydd ESI ym meysydd cyfraith a pholisi anabledd UE a chenedlaethol cymwys, gan gynnwys hygyrchedd a chymhwysiad ymarferol UNCRPD fel yr adlewyrchir mewn deddfwriaeth UE a chenedlaethol, fel y bo'n briodol; – Trefniadau i sicrhau bod y broses o weithredu Erthygl 9 o UNCRPD mewn perthynas â Chronfeydd ESI yn cael ei monitro drwy gydol y gwaith o</p>		<p>Cenhedloedd Unedig</p> <p>Dyletswyddau Penodol Cymru (Dyletswyddau Statudol Cymru 2011):</p> <p>Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 - http://www.legislation.gov.uk/wsi/2011/1064/made/welsh</p> <p>Datganiad Ysgrifenedig: http://wales.gov.uk/about/cabinet/cabinetstatements/2011/equalityact/?lang=cy</p>	<p>Mae gan Lywodraeth Cymru Dîm Cydraddoldeb dynodedig sy'n gweithio ar integreiddio rhanddeiliaid â diddordeb sy'n cefnogi cydraddoldeb: (A) gweithio o fewn y fframwaith deddfwriaethol; (B) symud y tu hwnt i gydymffurfiaeth a sefydlu arfer da.</p> <p>Mae gan Lywodraeth Cymru weithdrefnau monitro ar waith ar gyfer grwpiau â nodweddion gwarchoddedig a'r broses o weithredu UNCRPD.</p> <p>Mae tîm Themâu Trawsbynciol WEFO yn rhoi arweiniad a hyfforddiant ar gyfle cyfartal, datblygu cynaliadwy a threchu tlodi ac allgáu cymdeithasol i staff mewnol a buddiolwyr. Mae holl staff Llywodraeth Cymru yn cael hyfforddiant Cydraddoldeb a Gwrthwahananiaethu gorfodol a rhoddwyd rhaglen hyfforddiant ac ymwybyddiaeth lawn i staff yr Awdurdod Rheoli/Ardystio a grwpiau rhanddeiliaid ehangach sy'n cyflenwi rhaglenni Cronfeydd Strwythurol. Cynllunnir rhaglen debyg ar gyfer rhaglen EAFRD yng nghanol 2014.</p>

²⁰⁰Penderfyniad y Cyngor ar 26 Tachwedd 2009 yn ymwneud â chasgliad y Gymuned Ewropeaidd o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (OJ L 23, 27.1.2010, t. 35).

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
		baratoi a gweithredu'r rhaglenni.			Datblygwyd cynllun monitro a gweithredu llawn sy'n sicrhau bod Erthygl 9 o'r UNCRPD yn cael ei bwydo i mewn i ddatblygu rhaglenni a'u gweithredu.
<p>4. Gweinyddiaeth Gyhoeddus</p> <p>Bodolaeth trefniant ar gyfer cymhwyso cyfraith caffael cyhoeddus yr Undeb yn effeithiol ym maes Cronfeydd ESI.</p>	Do	<ul style="list-style-type: none"> – Trefniadau ar gyfer cymhwyso rheolau caffael cyhoeddus yr UE yn effeithiol drwy dulliau priodol; – Trefniadau sy'n sicrhau gweithdrefnau dyfarnu contract tryloyw; – Trefniadau ar gyfer hyfforddi staff sy'n gyfrifol am weithredu cronfeydd ESI a rhoi gwybodaeth iddynt; – Trefniadau i sicrhau adnoddau gweinyddol ar gyfer gweithredu a chymhwyso rheolau caffael cyhoeddus yr Undeb. 	Do	<p>Troswyd Cyfarwyddebau'r UE gan y Deyrnas Unedig yn 2006 (Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2006) ac mae Llywodraeth y DU wedi ymrwmo i drosi rheolau caffael cyhoeddus newydd y cytunwyd arnynt gan Senedd Ewrop ym mis Ionawr 2014 yn gynnar.</p> <p>Mae uned caffael cyhoeddus Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am ddarparu cyngor ac arweiniad polisi caffael i sefydliadau sector cyhoeddus Cymru, yn</p>	<p>Mae cymorth ac arweiniad sy'n ymwneud â dehongli a chymhwyso deddfwriaeth a pholisi caffael ar gael i fuddiolwyr y sector cyhoeddus (awdurdodau contractio/ endidau contractio) drwy fynediad uniongyrchol i Gwerth Cymru. Gall yr Awdurdod Rheoli hefyd alw ar arbenigedd Gwerth Cymru er mwyn helpu i ddehongli deddfwriaeth a deall gofynion cyfarwyddebau CE. Mae'r cyngor hwn yn ymestyn i gyngor caffael cyhoeddus yn ogystal â chontractau cyhoeddus.</p> <p>Yn unol â'r ymrwymadau a geir yng nghyhoeddiad Llywodraeth Cymru 'Agor Drysau: y Siarter ar gyfer Busnesau Bach a Chanolig', dylai'r holl ofynion dros £25,000 (ond islaw trothwy cymwys OJEU), yn ogystal â'r gofynion hynny nad ydynt yn llwyr ddarostyngedig i ddarpariaethau Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2006, fod ar wefan</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlonwyd	Meini prawf	Bodlonwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
				<p>ogystal â gwasanaethau caffael cyhoeddus i adrannau mewnol Llywodraeth Cymru fel WEFO.</p> <p>Mae cymorth ar-lein cynhwysfawr ar gael, ynghyd â chyngor arbenigol pan fo angen.</p>	<p>(www.sell2wales.gov.uk) sy'n hygyrch ledled yr UE.</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru wedi lansio pecyn cymorth caffael ar-lein ar gyfer gwaith caffael sy'n cydymffurfio â chymorth (Canllaw Cynllunio Caffael http://prp.wales.gov.uk/).</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
<p>5. Cymorth gwladwriaethol</p> <p>Bodolaeth trefniadau ar gyfer cymhwyso rheolau cymorth gwladwriaethol yr Undeb yn effeithiol ym maes Cronfeydd ESI.</p>	Do	<p>– Trefniadau ar gyfer cymhwyso rheolau cymorth gwladwriaethol yr Undeb yn effeithiol;</p> <p>– Trefniadau ar gyfer hyfforddi staff sy'n gyfrifol am weithredu'r cronfeydd a rhoi gwybodaeth iddynt;</p> <p>– Trefniadau i sicrhau adnoddau gweinyddol ar gyfer gweithredu a chymhwyso rheolau cymorth gwladwriaethol yr Undeb.</p>	le	<p>Gweler Cytundeb Partneriaeth y DU</p> <p>a</p> <p>http://wales.gov.uk/topic/s/businessanddeconomy/stateaid/?skip=1&lang=c</p> <p>ŷ</p>	<p>Ar lefel gyfreithiol ac o ran polisi ymdrinnir â Chymorth Gwladwriaethol ar lefel y DU ac fe'i cwmpesir yn y Bennod ar y DU. Fodd bynnag, yng Nghymru, byddwn yn gwneud gwaith i sicrhau y dilynir rheolau Cymorth Gwladwriaethol fel yr amlinellir isod.</p> <p>Bydd pob cynllun a gweithrediad yn destun dadansoddiad Cymorth Gwladwriaethol fel rhan o'r broses asesu a, lle bo angen, ceisir cyngor angenrheidiol a chraffu pellach gan Uned Cymorth Gwladwriaethol Llywodraeth Cymru neu Gwasanaethau Cyfreithiol. Mae hyn yn sicrhau bod cyllid yn cydymffurfio â rheolau Cymorth Gwladwriaethol a bod y gymeradwyaeth/trefniadau angenrheidiol gan y Comisiwn ar waith.</p> <p>Caiff gweithrediadau sy'n rhedeg cynlluniau de minimis eu gwneud yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau a sicrhau bod eu systemau'n cydymffurfio. Hefyd, mae Uned CG Llywodraeth Cymru yn cydgyssylltu'r broses adrodd ariannol ar gyfer cynlluniau esemptiad bloc a hysbysedig.</p> <p>Ceir mesurau cydymffurfio ac adfer sy'n ymwneud ag unrhyw achos o dorri rheolau Cymorth Gwladwriaethol gyda llythyrau</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
					<p>cymradwyo a chynhelir gwiriadau cymhwysedd gan dimau Rheoli a Dilysu.</p> <p>Mae'r Uned Cymorth Gwladwriaethol yn gweithio'n agos gyda thîm hyfforddi WEFO er mwyn nodi gofynion hyfforddi angenrheidiol pob aelod o staff. Yn ddiweddar, mae wedi cynnal sesiynau ymwybyddiaeth ynghylch y rhaglen Foderneiddio a chaiff hyfforddiant Cymorth Gwladwriaethol ei ymgorffori yn y broses sefydlu ar gyfer pob aelod newydd o staff. Diweddarwyd strategaeth hyfforddi fel bod holl staff yr Awdurdod Rheoli a'r Awdurdod Ardystio yn cael hyfforddiant sylfaen/ymwybyddiaeth erbyn diwedd mis Hydref 2014. Ategir hyn gan hyfforddiant "Rolau a Chyfrifoldebau" mwy manwl a roddir i bob aelod allweddol o staff erbyn diwedd 2014 ac i bob aelod o staff arall erbyn canol 2015.</p> <p>Mae'r Uned CG yn mynychu cyfarfodydd rhwydwaith ledled y DU yn rheolaidd ac yn lledaenu gwybodaeth/arweiniad drwy wefan Llywodraeth Cymru ac i WEFO yn briodol. Mae WEFO yn lledaenu gwybodaeth yn eang i randdeiliaid allanol a buddiolwyr, gan gynnwys drwy wefan WEFO. Darperir rhagor o ganllawiau staff drwy fewnwydydd Llywodraeth Cymru a</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlonwyd	Meini prawf	Bodlonwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
					<p>WEFO.</p> <p>Mae gan staff yr Awdurdod Rheoli wybodaeth ymarferol dda am reolau Cymorth gwladwriaethol. Fe'u cefnogir gan Uned CG Llywodraeth Cymru a chyfreithwyr sy'n darparu hyfforddiant a chynghor ar achosion penodol fel sydd angen. Cred Llywodraeth Cymru fod ganddi ddigon o adnoddau gweinyddol i gyflawni ei chyfrifoldebau Cymorth Gwladwriaethol. Mae'r Uned CG yn cynnwys tri aelod o staff sydd â dros 15 mlynedd o brofiad a gefnogir gan dîm o dri chyfreithiwr.</p> <p>Mae sawl adnodd ymarferol ar gael i staff WEFO, yn cynnwys taflen asesu Cymorth gwladwriaethol bwrpasol, pecyn cymorth Cymorth gwladwriaethol a chanllawiau manwl ar y rheolau. Cynhyrchir y rhain gan yr Uned CG a Gwasanaethau Cyfreithiol ac maent ar gael drwy fewnwyd Llywodraeth Cymru. Yn ogystal, rhoddir canllawiau i fuddiolwyr drwy wefan Llywodraeth Cymru.</p>
6. Deddfwriaeth amgylcheddol sy'n ymwneud ag Asesiad o'r	Do	- Trefniadau ar gyfer cymhwyso Cyfarwyddeb 2011/92/UE Senedd	Do	Rheoliad Senedd Ewrop a'r Cyngor	Mae gan WEFO (yr Awdurdod Rheoli) dîm Themâu Trawsbynciol (ThT) dynodedig sy'n darparu canllawiau a hyfforddiant ar Ddatblygu Cynaliadwy a gweithredu'r AAS. Mae'r canllawiau

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
<p>Effaith Amgylcheddol (AEA) ac Asesiad Amgylcheddol Strategol (AAS)</p> <p>Bodolaeth trefniadau ar gyfer cymhwyso deddfwriaeth amgylcheddol yr Undeb sy'n ymwneud ag AEA ac AAS yn effeithiol.</p>		<p>Ewrop a'r Cyngor (AEA) a Chyfarwydddeb 2001/42/CE Senedd Ewrop a'r Cyngor (AAS) yn effeithiol;</p> <p>– Trefniadau ar gyfer hyfforddi staff sy'n gyfrifol am weithredu Cyfarwyddbau AEA ac AAS;</p> <p>– Trefniadau i sicrhau bod digon o adnoddau gweinyddol ar gael.</p>		<p>Pennod 1 Darpariaethau cyffredinol ar y Cronfeydd Adran 3 (i)</p> <p>Deddf Llywodraeth Cymru 2006</p> <p>http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/32/contents</p> <p>Cymru'n Un: Cenedl Un Blaned - Cynllun Datblygu Cynaliadwy Cymru</p> <p>http://cymru.gov.uk/topics/sustainabledevelopment/publications/one-wales-one-planet/?lang=cy</p> <p>Bil Cenedlaethau'r Dyfodol 2014</p> <p>http://wales.gov.uk/topics/sustainabledevelopment/future-generations-bill/?skip=1&lang=cy</p>	<p>ThT a gaiff eu llunio gan y tîm o dan reolaeth fersiwn a chânt eu diweddarau bob blwyddyn gan gynnwys asesiad ffurfiol o'r themâu ar gyfer gweithrediadau unigol ar gam cynllun busnes. Caiff argymhellion a wneir gan yr AAS eu cynnwys yn y canllawiau a'u rhannu â phob rhanddeiliad perthnasol. Mae'r canllawiau ar ffur drafft ar hyn o bryd a byddant ar gael i'w gweld ar-lein ar dudalen gwe ddynodedig canllawiau rhaglen 2014-2020 WEFO.</p> <p>Cynhaliwyd rhaglenni hyfforddiant ac ymwybyddiaeth llawn ar gyfer staff Awdurdod Rheoli/Ardystio a grwpiau rhanddeiliaid ehangach sy'n cyflawni rhaglenni Cronfeydd Strwythurol. Cynllunnir rhaglen debyg ar gyfer rhaglen EAFRD yng nghanol 2014. Hyfforddiant Datblygu Cynaliadwy a roddir i holl staff Llywodraeth Cymru.</p> <p>Mae staff yr Awdurdod Rheoli yn lledaenu ac yn cyfnewid gwybodaeth am AAS ac AEA drwy'r gweithgareddau a nodir yng Nghynllun Datblygu Cynaliadwy a Chynllun Gweithredu Cydraddoldeb Strategol Llywodraeth Cymru a thrwy Grŵp Cydraddoldeb Strategol a Grŵp Datblygu Cynaliadwy Llywodraeth Cymru sy'n bwydo i mewn ac yn rhwydweithio gwybodaeth ar lefel y</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
				<p>Canllawiau http://wefo.wales.gov.uk/publications/guidance20142020/?skip=1&lang=cy</p>	<p>DU a'r UE.</p> <p>Ceir tîm arbenigol dynodedig o fewn yr Awdurdod Rheoli, sy'n cyflawni ymrwymïadau ThT ac mae'r rhaglenni yn cydymffurfio â Chyfarwyddbau AEA / AAS. Yn ogystal bydd y tîm ThT arbenigol yn cael cyngor gan amrywiaeth o arbenigwyr ym meysydd yr Amgylchedd a Chydraddoldeb er mwyn sicrhau yr achubir ar gynifer o gyfleoedd lledaenu a rhwydweithio â phosibl.</p>
<p>7. System ystadegol a dangosyddion canlyniadau.</p> <p>Bodolaeth sail ystadegol sy'n angenrheidiol i gynnal gwerthusiadau er mwyn asesu effeithiolrwydd ac effaith y rhaglenni.</p> <p>Bodolaeth</p>		<p>– Mae trefniadau ar gyfer casglu a chyfuno data ystadegol yn amserol â'r elfennau canlynol ar waith:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nodi ffynonellau a dulliau i sicrhau dilysu ystadegol; – trefniadau ar gyfer cyhoeddi data cyfunol a sicrhau eu bod ar gael i'r cyhoedd; <p>– System effeithiol o ddangosyddion</p>	Do	<p>http://www.wefo.wales.co.uk</p>	<p>Mae gan yr Awdurdodau Rheoli ESI yng Nghymru dîm Ymchwil, monitro a gwerthuso integredig a dynodedig. Mae'r tîm hwn yn gyfrifol am roi canllawiau i weithrediadau ar bob agwedd ar waith monitro a gwerthuso, a chaiff tasgau a swyddogaethau manwl eu hamlinellu yn y cynllun M&E a gyhoeddir ar wefan WEFO.</p> <p>Bydd buddiolwyr cronfeydd strwythurol yn defnyddio cronfa ddata PPIM i drosglwyddo data monitro ar eu gweithrediad yn rheolaidd a bydd hyn ar y cyd â'r broses hawlio ariannol. Cynllunnir prosesau tebyg ar gyfer y Cynllun Datblygu Gwledig.</p> <p>Ynghyd â'r dangosyddion, ceir diffiniadau a</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
<p>system dangosyddion canlyniadau sy'n angenrheidiol i ddewis camau gweithredu, sy'n cyfrannu at y canlyniadau a ddymunir yn y ffordd fwyaf effeithiol, er mwyn monitro cynnydd tuag at ganlyniadau a chynnal gwerthusiad effaith.</p>		<p>canlyniadau yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dewis dangosyddion canlyniadau ar gyfer pob rhaglen gan ddarparu gwybodaeth am yr hyn sy'n cymell dethol camau gweithredu polisi a ariennir gan y rhaglen; – sefydlu targedau ar gyfer y dangosyddion hyn; – cysondeb pob dangosydd mewn perthynas â'r rhagofynion canlynol: cadernid a dilysu ystadegol, eglurder dehongli normadol, ymatebolrwydd i bolisi, casglu data yn amserol; 			<p>chanllawiau manwl ar ofynion tystiolaeth; cânt eu cyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru (http://www.wefo.wales.co.uk)</p> <p>Mae'r tîm Ymchwil, monitro a gwerthuso yn gyfrifol am gadarnhau dilysrwydd ystadegol y data ar ddangosyddion a gyflwynir gan fuddiolwyr.</p> <p>Cyhoeddir data cyfunol ar berfformiad prosiectau ar y wefan yn rheolaidd ac fe'u rhoddir i'r Pwyllgor er mwyn iddo gyflawni ei ddyletswyddau.</p> <p>Dewiswyd dangosyddion canlyniadau i gyd-weddu'n agos â cham gweithredu bwriadedig pob blaenoriaeth ac fe'u dangosir yn y model rhesymeg ymyrryd a atodir i'r Rhaglenni Gweithredol.</p> <p>Pennir targedau ar gyfer dangosyddion yn y Rhaglenni Gweithredol ac fe'u dangosir yn y tablau priodol o fewn y RhGau.</p> <p>Disgwylir i bob gweithrediad ddewis dangosyddion a phennu targedau fel rhan o'r broses arfarnu</p> <p>Ceir disgrifiad o'r dull sydd ar waith i sicrhau bod</p>

Cyff. Amodoldeb	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ¹⁹⁹	Esboniad (lle bo'n briodol)
		– Gweithdrefnau ar waith i sicrhau bod yr holl weithrediadau a ariennir gan y rhaglen yn mabwysiadu system effeithiol o ddangosyddion.			y data angenrheidiol ar gael i sicrhau y cynhelir gwerthusiad cadarn (gan gynnwys dadansoddiad ffeithiol) yn y cynllun monitro a gwerthuso.

Amodoldeb	Blaenor iaeth	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ²⁰¹	Esboniadau
1.1. Ymchwil ac arloesedd: Bodolaeth fframwaith polisi strategol ymchwil ac arloesedd cenedlaethol neu ranbarthol ar gyfer Arbenigo Craff, lle bo'n briodol, yn unol â'r Rhaglen Ddiwygio Genedlaethol, i	Blaenor iaeth 1 - Ymchwil ac Arloesedd	Do	Mae strategaeth ymchwil ac arloesedd genedlaethol neu ranbarthol ar gyfer Arbenigo Craff ar waith sydd: – yn seiliedig ar ddadansoddiad SWOT fel bod adnoddau yn canolbwyntio ar set gyfyngedig o flaenoriaethau ymchwil ac arloesedd; tud. 9-11 adran 3.2, Arloesi Cymru; tud. 32-34 Atodiad un, Arloesi Cymru; tud. 41-20, Atodiad 3, Gwyddoniaeth i Gymru. - yn amlinellu mesurau i ysgogi buddsoddiad ymchwil, technoleg a	Do Do Do Do	Arloesi Cymru http://wales.gov.uk/topics/businessandecomony/policy/innovationwales/?lang=cy a Gwyddoniaeth i Gymru http://wales.gov.uk/docs/det/publications/120306sciencecy.pdf	

²⁰¹ (Cyfeiriad at y strategaethau, deddfau cyfreithiol neu ddogfennau perthnasol eraill gan gynnwys cyfeiriad at adrannau, erthyglau neu baragraffau perthnasol, ynghyd â dolen gwe neu fynediad arall i'r testun llawn)

Amodoldeb	Blaenor iaeth	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ²⁰¹	Esboniadau
ysgogi gwariant ymchwil ac arloesedd preifat.			<p>datblygu preifat; tud. 21-24, Adran 4.3, Arloesi Cymru; tud. 10-14, Adran 2.2-2.5, Gwyddoniaeth i Gymru.</p> <p>- yn cynnwys system fonitro ac adolygu. Mabwysiadwyd fframwaith sy'n amlinellu'r adnoddau cyllidebol sydd ar gael ym maes ymchwil ac arloesi; tud. 30, Adran 5, Arloesi Cymru; tud. 34, Adran 6.2 Gwyddoniaeth i Gymru.</p>			
1.2 Bodolaeth cynllun aml-flynyddol ar gyfer cyllidebu a blaenoriaethu buddsoddiadau.	Blaenor iaeth 1 - I Ymchwil ac Arloesedd	Do	Cynllun aml-flynyddol dangosol ar gyfer cyllidebu a blaenoriaethu buddsoddiadau sy'n gysylltiedig â blaenoriaethau'r UE, a, lle bo'n briodol, mabwysiadwyd y (Fforwm Strategaeth Ewropeaidd ar Seilweithiau Ymchwil - ESFRI).	Do	<p>Cyngor Ymchwil y DU: Investing for growth: Capital Infrastructure for the 21st Century http://www.rcuk.ac.uk/research/infrastructure/lfr/</p> <p>Cynllun Seilwaith Cenedlaethol y DU https://www.gov.uk/government/publications/national-infrastructure-plan-2013)</p>	Mae Llywodraeth Cymru yn dyrannu cyllid bob blwyddyn yn ogystal â dyrannu cyllidebau ar gyfer y flwyddyn ariannol ganlynol yn ddangosol

Amodoldeb	Blaenor iaeth	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ²⁰¹	Esboniadau
2.1. Twf digidol: Fframwaith polisi strategol ar gyfer twf digidol i ysgogi'r galw am wasanaethau preifat a chyhoeddus TGCh fforddiadwy, rhyngymarferol, o ansawdd da a chynyddu eu defnydd gan ddinasyddion, gan gynnwys grwpiau agored i niwed, busnesau a gweinyddiaethau cyhoeddus gan gynnwys mentrau trawsffiniol.	Blaenor iaeth 2 - Cystadl eurwyd d BBaCh	Do	<p>Mae fframwaith polisi strategol ar gyfer twf digidol, er enghraifft, o fewn y fframwaith polisi strategol arloesedd cenedlaethol neu ranbarthol ar gyfer arbenigo craff ar waith sy'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> – cyllidebu a blaenoriaethu camau gweithredu drwy ddadansoddiad SWOT sy'n gyson â Bwrdd Sgorio Agenda Ddigidol Ewrop; – dylid bod wedi cynnal dadansoddiad o gymorth cydbwysol ar gyfer galw a chyflenwi technolegau gwybodaeth a chyfathrebu (TGCh); – dangosyddion i fesur cynnydd ymyriadau mewn meysydd fel llythrennedd digidol, sgiliau, e-gynhwysiant, e-hygyrchedd, ac e-iechyd o fewn terfynau Erthygl 168 TFEU sy'n gyson â strategaethau cenedlaethol neu ranbarthol sectoraidd perthnasol presennol – Asesiad o anghenion er mwyn atgyfnerthu'r broses o gynyddu 	<p>Do</p> <p>Do</p> <p>Do</p> <p>Do</p>	<p>Cymru Ddigidol http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/digitalwales/?skip=1&lang=cy</p> <p>Cyflwyno Cymru Ddigidol http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/digitalwales/publications/framework/?lang=cy</p> <p>Cymru Ddigidol: Cynllun Cyflawni http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/digitalwales/publications/110330delivery/?lang=en</p>	

Amodoldeb	Blaenor iaeth	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ²⁰¹	Esboniadau
			adnoddau TGCh.			
2.2. Seilwaith Mynediad y Genhedlaeth Nesaf (NGA): Bodolaeth Cynlluniau NGA cenedlaethol sy'n ystyried camau rhanbarthol er mwyn cyflawni targedau mynediad i'r rhyngwrwd cyflym yr UE, gan ganolbwyntio ar ardaloedd lle nad yw'r farchnad yn darparu seilwaith agored am gost fforddiadwy ac i ansawdd digonol yn unol â rheolau cystadleuaeth a chymorth gwladwriaethol yr	Blaenor iaeth 4 - Seilwaith	Do	<p>Mae Cynllun NGA cenedlaethol a/neu ranbarthol ar waith sy'n cynnwys</p> <ul style="list-style-type: none"> - cynllun buddsoddiadau seilwaith yn seiliedig ar ddadansoddiad economaidd sy'n ystyried seilwaith presennol a chynlluniau buddsoddi preifat a gyhoeddwyd; - modelau buddsoddi cynaliadwy sy'n gwella cystadleuaeth ac yn darparu mynediad i seilwaith a gwasanaethau agored, fforddiadwy, o ansawdd sy'n sicr ar gyfer y dyfodol; - mesurau i ysgogi buddsoddiad preifat. 	<p>Do</p> <p>Do</p> <p>Do</p> <p>Do</p>	<p>Cymru Ddigidol http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/digitalwales/?skip=&lang=cy</p> <p>Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru. http://wales.gov.uk/funding/wiipindex/wiipfull2012/?skip=1&lang=cy</p>	

Amodoldeb	Blaenor iaeth	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ²⁰¹	Esboniadau
UE, a darparu gwasanaethau hygyrch i grwpiau agored i niwed.						
3.1. Cymerwyd camau penodol i ategu'r gwaith o hyrwyddo entrepreneuriaeth gan ystyried y Ddeddf Busnesau Bach a'i Adolygiad ar 23 Chwefror 2011 gan gynnwys yr egwyddor "Meddwl yn Fach yn Gyntaf".	Blaenor iaeth 2 - Cystadl eurwyd d BBaCh	Do	Ymhlith y camau gweithredu penodol mae'r canlynol: - mesurau i leihau cost ac amser sefydlu busnes; tud. 23-26, The Plan for Growth UK Government (2011) - mesurau i leihau'r amser sydd ei angen i gael trwyddedau er mwyn cyflawni gweithgarwch penodol menter; tud. 23-26, The Plan for Growth UK Government (2011); Section 1, Reducing regulation made simple UK Gov. (2010)	Do Do	The Plan for Growth UK Government (2011) https://www.gov.uk/government/uploads/..../2011budget_growth .pdf Reducing Regulation made simple Llywodraeth y DU (2010)	Mae'r ddau gyhoeddiad yn nodi sut mae Llywodraeth y DU yn gweithredu ymrwymadau Cytundeb y Glymblaid o ran lleihau'r baich rheoliadol ar fusnesau bach.
4.1 Cymerwyd camau i hyrwyddo gwelliannau costeffeithiol o ran effeithlonrwydd defnydd ynni a	Blaenor iaeth 3 - Ynni Adnewyddadw y ac Effeithlonrwyd	Do	Y camau yw: - Mesurau i sicrhau gofynion sylfaenol mewn perthynas â pherfformiad ynni adeiladau sydd angen bod yn gyson ag Erthygl 3, Erthygl 4 ac Erthygl 5 o Gyfarwydddeb 2010/31/UE. - Mesurau sydd eu hangen i sefydlu system ardystio perfformiad ynni	Do Do	<u>Tystysgrifau Perfformiad Ynni TPY ar gyfer eiddo masnachol Strategaeth Newid yn yr Hinsawdd Cymru Cynllun Cenedlaethol ar gyfer</u>	Mae Tystysgrifau Perfformiad Ynni yn ofynnol yng Nghymru pan gaiff adeilad ei rentu, ei werthu neu ei adnewyddu.

Amodoldeb	Blaenor iaeth	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ²⁰¹	Esboniadau
buddsoddiad costeffeithiol mewn effeithlonrwydd ynni wrth adeiladu neu adnewyddu adeiladau.	d Ynni		adeiladau yn unol ag ag Erthygl 11 o Gyfarwyddeb 2010/31/UE; - Mesurau sy'n gyson ag Erthygl 13 o Gyfarwyddeb 2005/32/CE ar effeithlonrwydd defnydd ynni a gwasanaethau ynni er mwyn sicrhau y caiff cwsmeriaid terfynol fesuryddion unigol i'r graddau y bo'n dechnegol bosibl, yn ariannol resymol ac yn gymesur mewn perthynas ag arbedion ynni posibl.	Do	<u>Effeithlonrwydd ac Arbedion Ynni</u>	
4.3 Cymerwyd camau i hyrwyddo'r gwaith o gynhyrchu a dosbarthu ffynonellau ynni adnewyddadwy	Blaenor iaeth 3 - Ynni Adnewyddadwy ac Effeithlonrwydd Ynni	Do	Mae cynlluniau cymorth tryloyw, mynediad grid â blaenoriaeth neu fynediad sicr a dosbarthu â blaenoriaeth, yn ogystal â rheolau safonol sy'n ymwneud â thalu a rhannu costau addasiadau technegol a wnaed yn gyhoeddus yn gyson ag Erthygl 14(1) Erthygl 16(2) ac 16(3) o Gyfarwyddeb 2009/28/CE; – Mae Aelod Wladwriaeth wedi mabwysiadu cynllun gweithredu ynni adnewyddadwy cenedlaethol yn unol ag Erthygl 4 o	Do	<u>Ynni Cymru: newid carbon isel (2012)</u> Grŵp Cyflawni Strategol Ynni Cymru http://wales.gov.uk/topics/environmentcountryside/energy/difference/energy-wales-delivery-group/?skip=1&lang=cy Cynllun Gweithredu Bio-ynni i Gymru	"Newid carbon isel" - mae datganiad polisi ynni Llywodraeth Cymru yn nodi agenda Llywodraeth Cymru o ran effeithlonrwydd ynni, symud i gynhyrchu adnewyddadwy a chreu swyddi carbon isel.

Amodoldeb	Blaenor iaeth	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ²⁰¹	Esboniadau
			Gyfarwyddeb 2009/28/CE		http://wales.gov.uk/topics/environmentcountryside/energy/renewable/bioenergy/bioenergyaction/?skip=1&lang=cy	
7.1. Ffyrdd: Bodolaeth cynllun(iau) neu fframwaith/fframweithiau cynhwysfawr ar gyfer buddsoddi mewn trafndiaeth yn unol â threfniadau sefydliadol yr Aelod Wladwriaethau (gan gynnwys trafndiaeth gyhoeddus ar lefel ranbarthol a lleol) sy'n cefnogi'r gwaith o ddatblygu	Blaenor iaeth 4 - Seilwaith	Do	Bodolaeth cynllun(iau) neu fframwaith/fframweithiau trafndiaeth cynhwysfawr ar gyfer buddsoddi mewn trafndiaeth sy'n bodloni gofynion cyfreithiol ar gyfer asesiad amgylcheddol strategol ac sy'n nodi'r canlynol: <ul style="list-style-type: none"> - Y cyfraniad at Ardal Drafndiaeth Ewropeaidd unigol sy'n gyson ag Erthygl 10 o Reoliad Rhif [TEN-T], gan gynnwys blaenoriaethau ar gyfer buddsoddi yn y rhwydwaith TEN-T craidd a'r rhwydwaith cynhwysfawr lle rhagwelir buddsoddiad gan yr ERDF a CF; a chysylltedd eilaidd. tud.16 - Y Cynllun Trafndiaeth Cenedlaethol, - prosiectau arfaethedig realistig ac aeddfed y rhagwelir y cânt gymorth 	Do Do Yn rhannol Do	<u>Strategaeth Drafndiaeth Cymru</u> A <u>Y Cynllun Trafndiaeth Cenedlaethol</u>	Mae Strategaeth Drafndiaeth Cymru yn ddogfen gynhwysfawr a ategir gan y Cynllun Trafndiaeth Cenedlaethol sy'n cyflwyno cynlluniau manwl hyd at 2015. Ategir hyn yn ei dro gan gynlluniau rhanbarthol. Nid yw'r prosiectau arfaethedig eto'n

Amodoldeb	Blaenor iaeth	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ²⁰¹	Esboniadau
seilwaith ac yn gwella cysylltedd â rhwydweithiau cynhwysfawr a chraidd TEN-T.			gan yr ERDF a CF. <i>Amlinellir manylion prosiectau arfaethedig yn adrannau 3, 4 a 5 o'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol.</i> - mesurau i sicrhau bod cyrff canol a buddiolwyr yn gallu cyflawni'r prosiectau arfaethedig <i>tud.53 - Cynllun Trafnidiaeth Cymru</i>			cynnwys prosiectau blaenoriaeth ERDF (felly nodir "Yn rhannol" ar gyfer cwblhau)
7.2. Rheilffordd: O fewn y cynllun(iau) neu'r fframwaith/fframweithiau trafrnidiaeth cynhwysfawr bodolaeth pennod benodol ar ddatblygu'r rheilffordd sy'n nodi blaenoriaethau buddsoddi o fewn y rhwydwaith TEN-T (Rhwydwaith Seilwaith	Blaenor iaeth 4 - Seilwaith	Do	Bodolaeth adran ar ddatblygu'r rheilffordd o fewn y cynllun(iau) neu fframwaith/fframweithiau trafrnidiaeth cynhwysfawr sy'n bodloni gofynion cyfreithiol ar gyfer asesiad amgylcheddol strategol ac yn nodi prosiectau arfaethedig realistig ac aeddfed (gan gynnwys amserlen, fframwaith cyllidebol); <i>tud.16 a tud.37 - Y Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol,</i> - Mesurau i wella gallu cyrff canol a buddiolwyr i gyflawni'r prosiectau arfaethedig. <i>tud.53 - Cynllun Trafnidiaeth Cymru</i>	Do Do	<u>Strategaeth Drafnidiaeth Cymru</u> A <u>Y Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol</u>	Mae Strategaeth Drafnidiaeth Cymru yn ddogfen gynhwysfawr a ategir gan y Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol sy'n cyflwyno cynlluniau manwl hyd at 2015. Ategir hyn yn ei dro gan gynlluniau rhanbarthol.

Amodoldeb	Blaenor iaeth	Bodlo nwyd	Meini prawf	Bodlo nwyd	Cyfeirnod ²⁰¹	Esboniadau
<p>Trafnidiaeth Traws Ewropeaidd), y rhwydwaith cynhwysfawr (buddsoddiadau heblaw am y TEN-T craidd) a chysylltedd eilaidd y system reilffordd yn unol â'u cyfraniadau at symudedd, cynaliadwyedd, ac effeithiau rhwydwaith cenedlaethol ac Ewropeaidd. Mae'r buddsoddiadau yn cwmpasu asedau symudol a rhyngymarferolde b a meithrin gallu ac adnoddau.</p>						

9.2 Disgrifiad o'r camau i gyflawni amodoldebau ex-ante, cyrff cyfrifol ac amserlen

Tabl 25: Camau i gyflawni amodoldebau ex-ante cyffredinol cymwys

Amodoldebau ex-ante cyffredinol cymwys sydd heb eu cyflawni'n gyfan gwbl neu sydd wedi'u cyflawni'n rhannol	Meini prawf heb eu bodloni	Camau i'w cymryd	Terfyn amser (dyddiad)	Cyrff sy'n gyfrifol am gyflawni
Dd/G				

Tabl 26: Camau i gyflawni amodoldebau ex-ante cymwys

Amodoldebau ex-ante thematig cymwys sydd heb eu cyflawni'n gyfan gwbl neu sydd wedi'u cyflawni'n rhannol	Meini prawf heb eu bodloni	Camau i'w cymryd	Terfyn amser (dyddiad)	Cyrff sy'n gyfrifol am gyflawni
1. A.7-1 Trafnidiaeth	yn nodi prosiectau arfaethedig realistig ac aeddfed y rhagwelir y cânt gymorth gan yr ERDF a CF	Ymdrinnir â'r meini prawf hyn wrth ddatblygu'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol newydd, a fydd ar waith erbyn mis Ebrill 2015. Ychwanegir atodiad sy'n cynnwys rhestr o brosiectau a	Terfyn amser ar gyfer gweithredu 30 Mehefin 2015	Llywodraeth Cymru

		flaenoriaethwyd am gymorth ERDF.		

ADRAN 10: LLEIHAU BAICH GWEINYDDOL BUDDIOLWYR

(Cyfeirnod: pwynt (c) o Erthygl 96(6) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

ADRAN 10. LLEIHAU BAICH GWEINYDDOL BUDDIOLWYR

(Cyfeirnod: pwynt (c) o Erthygl 96(6) o reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Crynodeb o'r asesiad o faich gweinyddol buddiolwyr a, lle bo angen, y camau a gynllunnir ynghyd ag amserlen ddangosol i leihau baich gweinyddol

1. Gwnaed cryn dipyn o gynnydd i leihau baich gweinyddol noddwyr o dan raglenni 2007-13. Mae hyn wedi cynnwys cyflwyno gweithdrefnau gwaith newydd o ran cyflwyno system TG PPIMS a arweiniodd at unioni prosesau ar draws cronfeydd strwythurol ac sy'n galluogi buddiolwyr i fewnbynnu data prosiect yn uniongyrchol drwy borth ar y we. Mae hyn wedi arwain at brosesau cyffredin, gwella'r broses o gyfnewid dogfennaeth ynghyd ag arbedion effeithlonrwydd a phrosesau a thaliadau cyflymach i fuddiolwyr. Sefydlwyd model Swyddog Datblygu Prosiect hefyd yn sgil y cylch cyfredol o raglenni. Mae hyn wedi gweld un swyddog fel y prif gyswllt ar gyfer noddwyr prosiectau drwy gydol y camau gwneud cais, datblygu ac ôl gymeradwyo.
2. Cynhaliwyd arolwg o farn cwsmeriaid gan WEFO yn 2009²⁰² a geisiodd farn noddwyr prosiectau ar weithdrefnau a phrosesau gweinyddol a oedd ynghlwm wrth wneud cais am brosiectau UE a'u rheoli. Cafwyd cefnogaeth gyffredinol i arbedion effeithlonrwydd yn deillio o lawer o'r gwelliannau ar-lein a gyflwynwyd ar gyfer cylch ariannu 2017-13 ynghyd â chefnogaeth i'r cysyniad o Swyddog Datblygu Prosiect. Codwyd rhai pryderon ynghylch y fiwrocratiaeth a oedd ynghlwm wrth wneud cais am gyllid (gellid gwneud penderfyniadau ar gam cynharach heb fod angen llenwi cynifer o ffurflenni) a hygyrchedd ac iaith dechnegol peth o'r canllawiau.
3. Mae Llywodraeth Cymru yn adeiladu ar ddatblygiadau blaenorol ac yn ymdrin ag adborth noddwyr prosiectau ar gyfer rhaglenni 2014-2020 drwy achub ar gynifer o gyfleoedd integreiddio ac unioni â phosibl er mwyn helpu i gyflawni a lleihau ymhellach y faich i fuddiolwyr.
4. Bydd hyn yn cynnwys proses gwneud cais ac asesu syml, yn cynnwys cyfres o byrth a phwyntiau penderfynu ynghylch cymhwysedd prosiectau ynghyd â gwelliannau pellach i PPIMS. Bydd hyn yn cynnwys porth ar-lein unigol ar gyfer prosiectau posibl er mwyn cael gafael ar holl gronfeydd ESI, a fydd yn cyfeirio prosiectau posibl i dîm amcan thematig penodol ac yn hwyluso'r broses o ddewis yr offeryn(nau) ariannu a'r dull cyflawni gorau, tra'n parchu'r llinellau terfyn rhwng cronfeydd.
5. Bydd rheolau cymhwyso cenedlaethol ESI wedi'u hunioni a chanllawiau ategol cyffredin ar waith ar gyfer pob sefydliad yng Nghymru sy'n derbyn cronfeydd gan ERDF, ESF ac EAFRD, oni bai lle pennwyd rheolau cymhwyso gan ddeddfwriaeth CE sy'n benodol i gronfa. Bydd hyn yn

202

<http://wefo.wales.gov.uk/publications/publications/monitoringevaluation/programmeevaluation/customerinsightsurvey2009/?skip=1&lang=cy>

symlach o lawer i fuddiolwyr yng Nghymru ac mae'n adeiladu ar ddarpariaethau cymhwysio cyffredin y Comisiwn yn y Rheoliad Darpariaethau Cyffredin ar gyfer materion fel cadernid, cynhyrchu refeniw, ac opsiynau cost syml. Caiff y rheolau cymhwysio wedi'u hunioni eu cyhoeddi a byddant ar gael yn hawdd ar wefan WEFO.

6. Hefyd, mae Cymru yn bwriadu annog y defnydd o opsiynau ad-dalu cost syml (cyfandaliadau, cyfraddau safonol, costau uned) drwy sicrhau bod yr holl opsiynau deddfwriaethol ar gael i ddarpar ymgeiswyr, cyhoeddi canllawiau manwl, a rhedeg gweithdai hyfforddi gyda chynrychiolwyr o sectorau allweddol er mwyn deall y rhwystrau sy'n atal eu defnyddio ac ymdrin â hwy. Disgwylir i gostau cyfradd safonol mewn perthynas ag ad-dalu costau anuniongyrchol fod o fudd penodol i fuddiolwyr yng Nghymru. Bydd graddau'r newid tuag at system ad-dalu sy'n canolbwyntio'n fwy ar ganlyniadau (cyfandaliadau, costau uned) hefyd yn dibynnu ar ddarpariaethau pecyn deddfwriaethol y polisi cydlyniant, addasrwydd cyfraddau safonol y CE, a chanllawiau gweithredu'r Comisiwn. Fodd bynnag, nid yw hyn yn debygol o gynnwys y defnydd o Gynlluniau Gweithredu ar y Cyd nas ystyrir yn addas yng Nghymru.
7. Bydd prosiectau yng Nghymru hefyd yn cael budd o lai o waith gweinyddol wrth i Lywodraeth Cymru weithredu mesurau symleiddio'r CE yn llawn, fel cyfnodau cadw dogfennau byrrach, cyfrifiadau cynhyrchu refeniw cyfradd safonol, a diogelu prosiectau rhag dyblygu gweithgarwch archwilio o'r Awdurdod Archwilio a'r Comisiwn Ewropeaidd yn yr un flwyddyn.

ADRAN 11: EGWYDDORION LLORWEDDOL

(Cyfeirnod: Erthygl 96(7) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

11.1. Datblygu cynaliadwy

Disgrifiad o gamau penodol i ystyried gofynion diogelu'r amgylchedd, effeithlonrwydd adnoddau, lliniaru newid yn yr hinsawdd ac addasu iddo, cadernid mewn trychineb ac atal a rheoli risg, wrth ddewis gweithrediadau

1. Rhydd y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU drosolwg o'r dull o hyrwyddo'r egwyddorion llorweddol ar draws cronfeydd ESI yng Nghymru sy'n cynnwys Thema Drawsbynciol (ThD) Datblygu Cynaliadwy. Mae hefyd yn amlinellu prif egwyddorion trefniadol ac amcanion cynaliadwyedd Llywodraeth Cymru sy'n sail i weithredu'r ThD o fewn y Rhaglenni ESF yng Nghymru. Mae'r Cytundeb Partneriaeth hefyd yn disgrifio'r cynnydd tuag at dargedau cynaliadwyedd amgylcheddol cysylltiedig ac mae rhannau eraill o'r rhaglen hon yn disgrifio rhai o'r camau fertigol sy'n cyfrannu atynt (e.e. cymorth ar gyfer ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni).
2. O ran cynaliadwyedd amgylcheddol, *Cynnal Cymru Fyw* yw dull newydd Llywodraeth Cymru o ymdrin â'r broses o reoli adnoddau naturiol yng Nghymru ac mae'n seiliedig ar y dull ecosystem. Diffinnir ecosystem fel yr holl bethau byw, mewn amgylchedd, gan gynnwys eu rhyngweithiadau, â'i gilydd a'u hamgylchedd.
3. Bydd y Rhaglen ERDF hon yn cyfrannu at gyflawni nodau cynaliadwyedd amgylcheddol fel a ganlyn:
 - Hyrwyddo ymchwil ac arloesedd ym maes Her Fawr carbon isel, ynni a'r amgylchedd, gan adeiladu ar y buddsoddiadau sylweddol a wnaed yn y maes hwn o dan raglenni 2007-2013
 - Datblygu'r sector carbon isel, ynni a'r amgylchedd drwy gyngor a chymorth busnes a chyllid busnes o dan Flaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh
 - Hyrwyddo effeithlonrwydd adnoddau, gan gynnwys effeithlonrwydd ynni, drwy ymyriadau o dan Flaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh
 - Cynyddu'r potensial i gynhyrchu ynni adnewyddadwy drwy gefnogi ymchwil ac arloesedd, a galluogi buddsoddiadau seilwaith yn y diwydiant Ynni Morol yng Nghymru
 - Cynyddu nifer y cynlluniau ynni adnewyddadwy bach a chymunedol
 - Gwella effeithlonrwydd ynni cartrefi Cymru, yn arbennig mewn ardaloedd lle ceir tlodi tanwydd ac amddifadedd penodol (fel y mesurir gan MALIC)
 - Hyrwyddo cynlluniau ynni carbon isel ar gyfer ardaloedd trefol a gwledig

- Cefnogi atebion trafnidiaeth carbon isel a chynaliadwy, gan gynnwys drwy gysylltu unigolion diwaith ac anweithgar yn economaidd â gwaith a hyfforddiant
4. Hefyd, cymerir y camau canlynol wrth ddethol a datblygu gweithrediadau o dan y Rhaglen er mwyn sicrhau gofynion diogelu'r amgylchedd, effeithlonrwydd adnoddau, lliniaru newid yn yr hinsawdd ac addasu iddo, cadernid mewn trychineb a rheoli trychineb:
- Pennir targedau ar lefel Echel Blaenoriaeth gan ddarparu ysgogwr pwysig i sicrhau bod prosiectau yn ymdrin ag amcanion thema drawsbynciol y rhaglenni
 - Asesu thema drawsbynciol ar bob cam o waith datblygu prosiect, gan gynnwys asesiad yn erbyn y cyfraniad tuag at amcanion datblygu cynaliadwy o ran diogelu'r amgylchedd, effeithlonrwydd adnoddau, lliniaru newid yn yr hinsawdd ac addasu iddo, cadernid mewn trychineb ac atal a rheoli risg
 - Darperir cyngor arbenigol parhaus i brosiectau drwy WEFO a thrwy drefniadau a ddatblygir i weithredu prosiectau, gan gynnwys ystyried caffael gwyrdd a'r potensial i ymgorffori atebion seilwaith gwyrdd. Un o'r amcanion allweddol fydd darparu'r cyfraniad arbenigol ar gam cynnar yn y broses er mwyn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd i hyrwyddo'r themâu trawsbynciol
 - Cyflwynir rhaglen codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant i staff WEFO a noddwyr prosiectau ar fuddiannau integreiddio themâu trawsbynciol ac arfer gorau mewn perthynas â hwy
 - Caiff canllawiau ar gyfer gweithgareddau eu paratoi ynghyd ag enghreifftiau o astudiaethau achos arferion gorau a fydd yn darparu gwybodaeth benodol am y ffordd y gall noddwyr fynd i'r afael â'r themâu trawsbynciol o fewn eu cynlluniau prosiect
 - Monitro cynnydd yn rheolaidd, drwy data 'rhagolwg' (y targedau a bennir gan brosiectau o'r dechrau'n deg) a chyflawniad 'gwirioneddol' (yr hyn y mae prosiectau yn ei gyflawni mewn gwirionedd a gaiff ei fonitro drwy'r system ffurflenni chwarterol), gan olygu y gellir ymyrryd yn gynnar lle bo angen
 - Cyflwyno adroddiadau diweddar i'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni a rhanddeiliaid eraill
 - Bydd WEFO yn annog sefydliadau cydraddoldeb, cynhwysiant cymdeithasol a datblygu cynaliadwy allweddol i gymryd rhan mewn ymgais i sefydlu rhwydwaith effeithiol o gymorth arbenigol

5. Drwy fesurau anuniongyrchol, ar lefel unigol neu sefydliadol, a thrwy sicrhau bod prosiectau'n mabwysiadu arferion ac egwyddorion Datblygu Cynaliadwy priodol wrth gyflawni gweithgarwch ERDF, bydd buddsoddiadau yn gallu cefnogi egwyddorion ac amcanion Datblygu Cynaliadwy cyffredinol Llywodraeth Cymru.

11.2. Cyfle cyfartal a dim gwahaniaethu

Disgrifiad o gamau penodol i hyrwyddo cyfle cyfartal ac atal gwahaniaethu ar sail rhyw, tarddiad hiliol neu ethnig, crefydd neu gred, anabledd, oedran neu gyfeiriadedd rhywiol wrth baratoi, dylunio a gweithredu'r rhaglen weithredol ac, yn arbennig, mewn perthynas â chael mynediad i gyllid gan ystyried anghenion y grwpiau targed amrywiol sy'n wynebu risg o wahaniaethu o'r fath ac, yn arbennig, ofynion sicrhau hygyrchedd i bobl ag anabledd.

6. Mae integreiddio cyfle cyfartal, prif ffrydio rhwng y rhywiau a'r Gymraeg yn bwysig nid yn unig am resymau cyfreithiol, ond hefyd am fod rhannau cymdeithasol a demograffig gwahanol o gymdeithas yn y farchnad lafur yn cyfrannu at effeithiolrwydd cyffredinol y gweithgarwch a gyflawnir gan y rhaglenni.
7. Mae Cynllun Cydraddoldeb Strategol (2012-16) ac amcanion cydraddoldeb Llywodraeth Cymru yn tynnu sylw at y ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn cyflawni ei rhwymedigaethau cyfreithiol yn ogystal â'i hymrwymiad cryf i gydraddoldeb a chynhwysiant. Datblygwyd y Cynllun yn unol â'r dyletswyddau cyffredinol o dan Ddyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Deddf Cydraddoldeb 2010.
8. Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (AEA) er mwyn asesu effeithiau posibl rhaglenni ERDF ar bobl â nodweddion cymdeithasol-demograffig gwahanol. Mae'r AEG yn cefnogi cydymffurfiaeth Llywodraeth Cymru â'r PSED drwy ddarparu tystiolaeth ar effeithiau posibl y rhaglen ar bobl â'r naw nodwedd a warchodir:
 - Oedran
 - Anabledd
 - Ailbennu Rhywedd
 - Priodas a Phartneriaeth Sifil
 - Beichiogrwydd a Mamolaeth
 - Hil ac Ethnigrwydd
 - Crefydd a Chred
 - Rhyw / Rhywedd
 - Cyfeiriadedd Rhywiol
9. Daw'r adroddiad i'r casgliad fod y broses o ddatblygu rhaglenni ERDF 2014-2020 ar gyfer Cymru wedi cynnwys rhoi ystyriaeth helaeth i gydraddoldeb ac, oherwydd hyn, mae'n annhebygol iawn y ceir unrhyw effeithiau negyddol anghymesur ar unrhyw nodwedd a warchodir o dan y Ddeddf Cydraddoldeb a bydd yn cefnogi'r Gymraeg fel sy'n ofynnol gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.
10. Amcanion cydraddoldeb allweddol y rhaglen ERDF yng Nghymru yw:
 - Annog entrepreneuriaeth a mentrau dechrau busnes er mwyn denu mwy o bobl ifanc, menywod, pobl o grwpiau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig, pobl anabl a phobl lesbiaidd, hoyw, deurywiol a thrawsrywiol

- Cefnogi creu amgylchedd sydd o blaid manau gwaith cynhwysol ac sy'n hyrwyddo cyfle cyfartal ymhlith staff, gan gynnwys cydbwysio gwaith a bywyd preifat
- Sicrhau bod mynediad at dechnoleg ar gael ac yn hygyrch i bawb, yn enwedig pobl mewn ardaloedd gwledig, pobl hŷn ac eraill y mae'r 'rhaniad digidol' yn effeithio arnynt
- Cefnogi ymchwil, datblygu ac arloesedd sy'n ceisio ateb heriau cymdeithasol, fel cefnogi heneiddio gweithgar, cynnig cyfleoedd gwaith a hyfforddiant i unigolion a chefnogi byw'n annibynnol
- Cefnogi mynediad i bobl anabl a'r rhai o gefndiroedd pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig i gyfleoedd hyfforddiant a chyflogaeth, gan gynnwys drwy atebion trafndiaeth gynaliadwy
- Nodi a chefnogi cyfleoedd i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg

11. Mae Cytundeb Partneriaeth y DU yn cynnwys manylion y dull o hyrwyddo egwyddorion llorweddol ar draws cronfeydd ESI yng Nghymru.

12. Yn benodol i'r Rhaglen hon, cymerir y camau canlynol wrth ddethol a datblygu gweithrediadau i hyrwyddo cyfle cyfartal ac atal unrhyw wahaniaethu yn seiliedig ar y naw nodwedd gwarchoddedig a amlinellir uchod:

- Rhoddir cyngor arbenigol parhaus i brosiectau gan Lywodraeth Cymru a thrwy drefniadau a ddatblygir i weithredu prosiectau. Un o'r amcanion allweddol fydd darparu'r cyfraniad arbenigol ar gam cynnar yn y broses er mwyn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd i hyrwyddo prif ffrydio rhwng y rhywiau a chyfle cyfartal
- Cyflwynir rhaglen codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant i staff Llywodraeth Cymru a noddwyr prosiectau ar sut i integreiddio amcanion cyfle cyfartal
- Caiff canllawiau ar gyfer gweithgareddau eu paratoi ynghyd ag enghreifftiau astudiaethau achos arferion gorau a fydd yn darparu gwybodaeth benodol am sut y gall noddwyr fynd i'r afael â phrif ffrydio rhwng y rhywiau a chyfle cyfartal o fewn eu cynlluniau prosiect
- Monitro cynnydd yn rheolaidd, drwy data 'rhagolwg' (y targedau a bennir gan brosiectau o'r dechrau'n deg) a chyflawniad 'gwirioneddol' (yr hyn y mae prosiectau yn ei gyflawni mewn gwirionedd a gaiff ei fonitro drwy'r system ffurflenni chwarterol), gan olygu y gellir ymyrryd yn gynnar lle bo angen

- Cyflwyno adroddiadau diweddarau i'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni a rhanddeiliaid eraill
- Bydd Llywodraeth Cymru yn annog sefydliadau prif ffrydio rhwng y rhywiau, cydraddoldeb a chynhwysiant cymdeithasol allweddol i gymryd rhan mewn ymgais i sefydlu rhwydwaith effeithiol o gymorth arbenigol
- Mae'r newid rhyngwladol tuag at ymdrin ag anabledd ar sail hawliau yn seiliedig ar y cysyniad o hawl yn hytrach nag elusen. Ni ddylai'r cyfyngiadau a wynebir gan bobl anabl fod ynghlwm wrth eu hanabledd mwyach, ond ag anallu cymdeithas i ddarparu cyfle cyfartal i bawb. Mae'r cysylltiad rhwng sgiliau, cymwysterau, cyfleoedd mewn bywyd ac anabledd yn sefydledig, gan olygu bod pobl yn cael llai o gymwysterau, yn aml drwy anfantais addysgol gynnar, gan arwain at ddibyniaeth ar fudd-daliadau anabledd yn ddiweddarach mewn bywyd.
- Bydd rhaglenni Cymru yn ceisio sicrhau yr ymyrrir yn gynnar er mwyn helpu pobl i gael gwaith a pheidio â diffinio eu hunain fel pobl na allant weithio cyn iddynt gael cymorth o'r fath. Mae angen integreiddio camau mewn ystod eang o raglenni cyflogaeth er mwyn sicrhau y gall pobl anabl barhau i weithio. Ni ddylai atebion fod yn seiliedig ar dybiaethau na stereoteipiau traddodiadol, ond ar angen benodol yr unigolyn.
- Heb amgylchedd hygyrch nid yw'r cymorth na'r rhaglenni cyflogaeth sydd ar gael yn fawr o fudd. Bydd dylunio a darparu'r amgylchedd lle gall pobl anabl deithio, cael mynediad iddo a'i ddefnyddio'n annibynnol neu gyda chymorth lle bo'n briodol, yn ystyriaeth allweddol ar gyfer unrhyw weithgarwch a ariennir.

11.3. Cydraddoldeb rhwng dynion a menywod

Disgrifiad o gyfraniad y rhaglen weithredol at hyrwyddo cydraddoldeb rhwng dynion a menywod a, lle bo'n briodol, y trefniadau i sicrhau bod safbwynt y rhywiau yn cael ei integreiddio ar lefel rhaglen weithredol a gweithrediad.

13. Mae Cynllun Cydraddoldeb Rhywiol Llywodraeth Cymru yn nodi'r ffordd y mae'n bwriadu hyrwyddo cyfle cyfartal ar gyfer dynion a menywod yng Nghymru.
14. Er nad oes gan Lywodraeth Cymru ddyletswydd benodol i lunio Cynllun Cydraddoldeb Rhywiol mae am gael ei chydabod am ddarparu gwasanaeth rhagorol i ddynion a menywod yng Nghymru drwy ddatblygu strategaethau a pholisïau sy'n effeithiol ac yn canolbwyntio ar ganlyniadau.
15. Ymdrinnir ag amcanion cydraddoldeb rhywiol allweddol drwy raglenni ESF yn bennaf. Bydd rhaglenni ERDF yn gallu ategu'r gweithgarwch hwn fel a ganlyn:

- Cefnogi cystadleurwydd y sector gofal plant lle mae'n cyflawni amcanion yr Echel Blaenoriaeth cysylltiedig
- Cefnogi creu amgylchedd sydd o blaid mannau gwaith cynhwysol ac sy'n hyrwyddo cyfle cyfartal ymhlith staff, gan gynnwys cydbwysio gwaith a bywyd preifat
- Annog entrepreneuriaeth a mentrau dechrau busnes er mwyn denu mwy o fenywod

16. Mae Cytundeb Partneriaeth y DU yn cynnwys manylion y dull o hyrwyddo egwyddorion llorweddol ar draws cronfeydd ESI yng Nghymru.

ADRAN 12: ELFENNAU AR WAHÂN

12.1. Prif brosiectau i'w gweithredu yn ystod cyfnod y rhaglen
(Cyfeirnod: pwynt (e) o Erthygl 96(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)

Tabl 27: Rhestr o'r prif brosiectau

Prosiect	Dyddiad hysbysu / cyflwyno arfaethedig (blwyddyn / chwarter)	Dechrau arfaethedig gweithredu (blwyddyn, chwarter)	Dyddiad cwblhau arfaethedig (blwyddyn, chwarter)	Blaenoriaeth Echel Blaenoriaeth / Buddsoddi
Canolfan ragoriaeth	2015 / Ch2	2016 / Ch2	2019 / Ch2	1 / 1(a)
Effeithlonrwydd ynni mewn tai	2015 / Ch2	2016 / Ch2	2019 / Ch2	3 / 4(a)
Defnydd o ynni morol	2015 / Ch4	2016 / Ch4	2020 / Ch4	3 / 4(c)
Metro	2016 / Ch2	2017 / Ch2	2020 / Ch4	4) / (4e)

12.2. Fframwaith perfformiad y rhaglen weithredol

Cynhyrchir y tabl crynodeb yn awtomatig gan SFC yn seiliedig ar y tablau a amlinellir fesul echel blaenoriaeth.

12.3 Partneriaid perthnasol sydd ynghlwm wrth baratoi'r rhaglen weithredol

GRŴP CYNGHORI'R GWEINIDOG AR RAGLENNI EWROPEAIDD 2014-20

Partneriaid:

- British Telecom (sector preifat)
- Cogitamus (sector preifat)
- Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (cydraddoldebau)
- Cyngor Gwasanaethau Gwirfoddol Abertawe (trydydd sector)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen (llywodraeth leol)
- Yn ogystal â chynrychiolwyr o adrannau gwariant allweddol Llywodraeth Cymru

FFORWM PARTNERIAETH RHAGLENNI EWROPEAIDD (2014-20)

Partneriaid:

- Bangor Mussel Producers Ltd (pysgodfeydd / sector preifat)
- Barsby Associates (Sefydliad y Cyfarwyddwyr)
- British Telecom (sector preifat)
- CBI Cymru (sefydliad cyflogwyr)
- Prifysgol Caerdydd (addysg uwch)
- Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (cydraddoldebau)
- Comisiynydd Coedwigaeth Cymru (amgylchedd / gwledig)
- Grahame Guilford & Co Ltd (sector preifat)
- Coleg Gŵyr (addysg bellach)
- Y Ganolfan Byd Gwaith (cyflogaeth)
- Y Sefydliad Cenedlaethol dros Addysg Barhaus i Oedolion (addysg)
- Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol (amgylcheddol/gwledig)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (llywodraeth leol)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen (llywodraeth leol)
- Comisiynydd Dyfodol Cynaliadwy Cymru (amgylchedd)
- Canolfan Cydweithredol Cymru (trydydd sector)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)
- TUC Cymru (sefydliad y gweithwyr)
- Ffermwyr Cymru (amaethyddol)
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (llywodraeth leol)
- Working Links (cyflogaeth)
- Yn ogystal â chynrychiolwyr o adrannau gwariant allweddol Llywodraeth Cymru

FFRYDIAU GWAITH ÔL 2013

(i) Ffrwd Waith Rhaglenni Gweithredol

Partneriaid:

- CBI Cymru Cyngor Sir Ynys Môn (sefydliad cyflogwyr)
- Cyngor Sir Caerdydd (addysg uwch)
- Chwarae Teg (trydydd sector)
- Cyngor Cefn Gwlad Cymru (amgylchedd/gwledig)
- Cynnal Cymru-Sustain Wales (amgylcheddol / cynaliadwyedd)
- EEF Cymru (sefydliad y gweithgynhyrchwyr)
- Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (addysg uwch)
- Y Ganolfan Byd Gwaith (cyflogaeth)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (llywodraeth leol)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)

- RSPB Cymru (amgylchedd a chefn gwlad)
- Canolfan Cydweithredol Cymru (trydydd sector)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)

(ii) Ffrwd Waith Cyflenwi a Chydymffurfio

Partneriaid:

- Cyngor Celfyddydau Cymru (y celfyddydau)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (llywodraeth leol)
- Cyngor Cefn Gwlad Cymru (gwledig)
- Coleg Gŵyr (addysg bellach)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (llywodraeth leol)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)

(iii) Ffrwd Waith Monitro a Gwerthuso

Partneriaid:

- Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (llywodraeth leol)
- Cyngor Cefn Gwlad Cymru (amgylchedd/gwledig)
- London Economics (cwmni ymgynghori sector preifat)
- Cyngor Sir Fynwy (llywodraeth leol)
- Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol (amgylcheddol/gwledig)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (llywodraeth leol)

ATODIADAU (Ianlwythwyd i system cyfnewid data electronig fel ffeiliau ar wahân):

- Adroddiad drafft gwerthusiad ex-ante gyda chrynodeb gweithredol (gorfodol)
(Cyfeirnod: Erthygl 55(2) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)
- Dogfennaeth ar asesu cymhwysedd a bodloni amodoldebau ex-ante (fel y bo'n briodol)
- Barn cyrff cydraddoldeb cenedlaethol ar adrannau 11.2 ac 11.3 (fel sy'n briodol) (Cyfeirnod: Erthygl 96(7) o Reoliad (CE) Rhif 1303/2013)
- Crynodeb dinasyddion o raglen weithredol (fel y bo'n briodol)

Rhestr Termau Acronymau Cyffredin

AAS	Asesiad Amgylcheddol Strategol.
AEG	Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb
AP	Amcan Penodol
ATh	Amcan Thematig
BAME	Grwpiau Pobl Dduon, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig
BBaChau	Busnesau Bach a Chanolig
BF	Blaenoriaeth Fuddsoddi
CALI	Cyferwerth ag Amser Llawn
CAMPUS	Cyraeddadwy, Amserol, Mesuradwy, Penodol, Uchelgeisiol a Synhwyrol
CE	Y Comisiwn Ewropeaidd
CNC	Cyfoeth Naturiol Cymru
CSF	Fframwaith Strategol Cyffredin
DC	Dwyrain Cymru
EAFRD	Cronfa Amaethyddol Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig
EMFF	Cronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop
EPPF	Fforwm Partneriaeth Polisi Ewrop
ERDF	Cronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop
ESF	Cronfa Gymdeithasol Ewrop
ESI	Cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewropeaidd
GCC	Gorllewin Cymru a'r Cyhoedd
GYC	Gwerth Ychwanegol Crynswth
ITI	Buddsoddiadau Tiriogaethol Integredig
JAP	Cynlluniau Gweithredu ar y Cyd
NRP	Rhaglen Ddiwygio Genedlaethol
NUTS	Enwau Unedau Tiriogaethol at Ddibenion Ystadegaeth
PMC	Pwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru Gyfan
PSED	Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus
R&D	Ymchwil a Datblygu
RDP	Cynllun Datblygu Gwledig
RME	Ymchwil, Monitro a Gwerthuso
RhW	Rhaglen Weithredol

SWOT	Cryfderau, Gwendidau, Cyfleoedd a Bygythiadau
TEN-T	Rhwydwaith Trafnidiaeth Traws-Ewropeaidd
TRL	Lefelau Parod am Dechnoleg
UE	Yr Undeb Ewropeaidd
UE2020	Ewrop 2020
UKCSR	Argymhellion sy'n Benodol i Wledydd y DU
WEFO	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru
WIIP	Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru